

تەفسیری رەوان

بۆ تیگە‌یشتنی قورئان

بەرگی [۱۳]

نووسینای

سە‌لا مە‌حموودی گە‌لا‌لە‌یی

جزمی ۳۶

تەفسىرى رەۋان

بۆتىگە يىشتىنى قورئان

بەرگى سىانزە

نووسىنى

مەلا مەحمۇدى گەلا ئەيى

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

✦ ته‌فسیری ره‌وان بو تیگه‌یشتنی قورئان

✦ نویسنی : مه‌لا مه‌حمودی گه‌لآله‌یی

✦ چاپی یه‌که‌م

✦ چاپخانه‌ی تیشک

✦ تیراژ (۵۰۰) دانه

✦ ژماره‌ی سپاردن (۶۹) ی سالی ۲۰۰۵/۲/۶

✦ مافی چاپکردنی پارێزراوه و ته‌نها هی نوسهره

بسم الله الرحمن الرحيم

سوره تی (الأحقاف)

ئەم سورەتە ناوئراوە سورەتی (الأحقاف) چونکە لەناوەتی ژمارە (۲۱) ی داباسی ئەحقاف دەکا: کە شوێن و نیشتمانی گەلی عاد بوو لەوڵاتی یەمەن و خودا بەرەشەباو زریانێ بەردەوام و ریشە کێشکەر لەناوی بردن. پەيوەندای ئەم سورەتە بەهەڵی پیتشەوێ لەچەند پوێهەوێه:

۱- سەرەتای هەردو سورەتەکان وەکوو یەك وان، ئەوەتا هەر دوو سورەتەکە بە ﴿حم: تنزيل الكتاب من الله العزيز الحكيم﴾ دەست پێ دەکەن.

۲- ناوەڕۆکی هەردو سورەتەکە لێك دەچن، هەردوکیان باسی یەکتاپەرستی و پێغەمبەرایەتی و نیگا و سروش و زیندو بوونەوێان لەخۆگرتووە.

۳- سورەتی پیتشوو بەسەرژەنشکردنی موشریکەکان کۆتایی هات، ئەم سورەتەش بەهەمان مەبەست دەست پێ دەکا، پووجی و گەندەلی بیرو باوەڕیان دیاری دەکا، بەلگەیان لەدژ راست دەکاتووە، داوای بەلگەیان لێ دەکا، گەموەي و شکۆمەندی پەروردار پون دەکاتووە، رەحمەت و بەهانا هاتنی بۆ ئادەمیزاد نمایش دەکا، بەپیتچەوانەي ئەو خودا دۆزنانەي: کە موشریکەکان بەندایەتییان بۆ دەکەن، نەهیچ دەبیسن و نەفریای کەس دەکەون!

باس و مەوزووعی سەرەکی ئەم سورەتە (قضییه) ی عەقیدەیه، واتە: ئیمان بەتاک و تەنهایی خودا و خاوەنیەتی رەهای بۆ بوونەوەر، ئیمان بەسروش و نیگا، پێغەمبەرایەتی، پڕوا بەوێ: کە موحەممەد پێغەمبەرەو

قورئانی بو نیردراوه، له پیش ئه ودا پیغه مبهری تر هه بوون و ئه م
دوا پیغه مبهره، ههروه ها ئیمان به زیندو بوونه وهو حساب و لی کۆلینه وه.
ئه م بنه مایانه چه ند بنه مایه کی سه ره کی و بنه ره تین، ئیسلام له سه ر
ئه م بنه مایانه دروست بووه، بۆیه قورئانی پیروز له هه موو سووره تیکی
مه ککی دا عیلاج و چاره سهریان ده کا، له سوهر ته مه دینه ییه کانیش دا
ناوبه ناو ئاماژه یان بو ده کا، چونکه سروشتی ئیسلام وه هایه، دینی ئیمان
به تاک و ته نهایی خودا و پیغه مبه رایه تی و رابوونی قیامه ت و
زیندو بوونه وه ده کاته جه مسه ریکی مه رکه زی و ئاداب و شه ر یعه ته کانی
به ده وردا ده سوړ پینه وه، به م جوړه ئه م سوهر ته دله کان دینی و ده با، هه موو
رینگاو بانیتیکی گو مپرایسان لی ده گری، له هه موو وه ته ریکیان ده دا،
له جوړه ها بوارد ئه و بنه مایانه راده نوینی، به لگهی (که ونی و نه فسی و
میژووی) یان له سه ر ده هیئتته وه، هه ر وه کوو چو ن ده یان کاته (قضیه) ی
بوونه وهر هه مووی نه ک ته نها هی ئاده میزادو به س!

سه لاندنی هه بوونی خوداو تاک و ته نهایی زاتی پاک و زیندو کردنه وهی
ئاده میزاد و رابوونی قیامه ت و ره تدانه وهی بته رسته کان

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حَمْدٌ ﴿١﴾ تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ﴿٢﴾ مَا خَلَقْنَا
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَأَجَلٍ مُّسَمًّى وَالَّذِينَ
كَفَرُوا عَمَّا أُنذَرُوا مُعْرِضُونَ ﴿٣﴾ قُلْ أَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ مِنْ
دُونِ اللَّهِ أَرُونِي مَاذَا خَلَقُوا مِنَ الْأَرْضِ أَمْ لَهُمْ شِرْكٌ فِي السَّمَوَاتِ

اَتُّوْنِ بِكِتَابٍ مِّنْ قَبْلِ هَٰذَا اَوْ اَثَرَ مِّنْ عَلِيمٍ اِنْ كُنْتُمْ
صَادِقِينَ ﴿٤﴾ وَمَنْ اَضَلُّ مِمَّنْ يَدْعُوْا مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ مَنْ
لَّا يَسْتَجِیْبُ لَهُمْ اِلٰی یَوْمِ الْقِیَمَةِ وَهُمْ عَنْ دُعَائِهِمْ غٰفِلُوْنَ ﴿٥﴾
وَإِذَا حُشِرَ النَّاسُ كَانُوْا لَهُمْ اَعْدَآءٌ وَكَانُوْا بِعِبَادَتِهِمْ كٰفِرِیْنَ ﴿٦﴾

په‌روه‌دگار سه‌ره‌تای سوره‌ته‌که به‌م جوړه ده‌ست پی ده‌کاو ده‌فه‌رموی:
﴿حم﴾ ده‌بی نه‌م وشه‌یه به‌ پچ‌پچ‌ری بخویندریته‌وه واته: بگو‌تری:
(حامیم) ده‌رباره‌ی مانا‌که‌شی هه‌مان ته‌فسیرو را‌قه‌ی هاو‌وینه‌کانی
ره‌چاو ده‌کړی.

﴿تنزیل الکتاب من الله العزيز الحكيم﴾ واته: نازل‌کردنی قورئان
له‌لایه‌ن خودای بالا‌ده‌ست و کار دروست و دانا‌وه‌یه، نه‌و قورئانی بؤ
جه‌زه‌رتی مو‌حه‌مه‌د ناردوه، په‌یامی خودایه بؤ بو‌ونه‌وه‌رو جه‌زه‌رتی
مو‌حه‌مه‌د ﷺ هه‌لگرو را‌گه‌یه‌نه‌ری نه‌و په‌یامه‌یه، مو‌حه‌مه‌د بؤ خو‌ی دای
نه‌ناوه، وه‌کوو مو‌شری‌که‌کان ده‌یلین، که‌وابی پتویسته هه‌موو ئاده‌میزاد
بروا به‌و په‌یامه‌ پی‌روزه بکه‌ن، جه‌زه‌رتی مو‌حه‌مه‌د به‌ پی‌غه‌مبه‌ری هه‌موو
ئاده‌میزاد و جندو‌که بزائن و شو‌ینی بکه‌ون و پا‌به‌ندی بانگه‌وازیه‌که‌ی
بن، خو‌یان به‌نه‌خلاق و ره‌وشتی ئیسلامی ئارایش بده‌ن و به‌خته‌وه‌ری
دونیاو قیامت بؤ خو‌یان ده‌سته‌به‌ر بکه‌ن.

﴿ما خلقنا السموات والأرض وما بينهما الا باحق وأجل مسمى
والذين كفروا عما أنذروا معرضون﴾ دل‌نیا‌به و دل‌نیا‌یت زیاد بی ئیمه
ئاسمانه به‌رزو به‌رینه‌کان و زه‌وی و نه‌وه‌ی له‌ناو یان دا هه‌یه به‌حق و
پاستی دروستمان کردون، جگه له‌ شی‌وازی حق و راستی به‌هیچ

جۆرىكى تر بەدىمان نەھىئان، بەگۈيرەى حىكمەت و دانايى خودا يانەى
خۆمان دروستمان كردون، بەبىھودەو عەبەث و بى مەبەست نەمان
ھىئانەدى، ھىئانەدى بۇ ماوھىەكى ديارىكراو ھەر كاتى تەواو بوو،
رۆژى قىامەت ھات، كۆتايىسان پىدى، وئاسمان و زەوىيەكى تر
دئىنە كايەو!

ئادەمىزاد دەكەونە ژيانىكى ترەو، جا ئەوانەى ئىنكارى ھەبوون و
تاك و تەنھايى خودا دەكەن، وپراى ئەو ھەموو بەلگەو دەلىلانە تەمبى
خوارد و نابى، ئەوانە سەرپىچىكارو بى ئاگاۋ پىشت ھەلكردون لەو
ھەرەشەو ئامۇژگار يانەى لەقورئان دا لىيان كراو، ھىچ خۆ ئامادە ناكەن
بۇ حىساب و لىكۆلىنەو ھى رۆژى قىامەت، لەو بەولاولە، سەرەنجامى ئەو
بى گۈى و سەرپىچىكردەى خۇيانىان بۇ دەرەكەو، ئەوكاتە پەشىمان
دەبنەو بەلام چ سود؟!

ئەجار دواى سەلماندى ھەبوونى خوداۋ رابوونى قىامەت، پەروردگار
رەدى بىتەرستەكان دەداتەو دەفەرمۇ: ﴿قُلْ أَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ
اللَّهِ، أَرُونِي مَاذَا خَلَقُوا مِنَ الْأَرْضِ أَمْ لَهُمْ شِرْكٌ فِي السَّمَوَاتِ﴾ ئەى
پىغەمبەرى خۆشەويست؛ بەو موشرىكانە بلى: ئىو ھى بىتەرست:
كە لەتەك خودادا بت و سەنەم دەپەرستىن (ھەرەھا ئەوانەيش: كە ئەمپۆ
حىزب پەرست و گۆر پەرستى دەكەن) پىم بلىن و شارەزاي حال و ھەزەى
پەرستراو ھەكەن، ئايا ئەو پەرستراوانەى ئىو چىيان لەسەر
زەوى بەدەھىئانە؟ كوا توانىويانە چ شتىك لەسەر زەوى و ناو زەوى و
ئاسمانەكان لەنەبوو ھە دروست بکەن؟ ئايا ئەوان ھاۋكارى خودا يان كىردە
بەدەھىئانى ئاسمانەكان و ھاۋبەشن لەبەرپۆ ھەردىيان دا؟

لەواقىع دا ئەم پەرستراوانەى ئەوان ھىچيان دروست نەكردە، ھىچ
ھاۋبەشىكىان لەسەر زەوى و ئاسمانەكان و ناويان دانىە، ئەدى چۆن و بەج

بہلگہیہک لہتہک خودا ئہو چتہ پرو پوچانہ دہپرستہ؟ بہچ عہقلیک
ئہو شتانہ دہکہنہ ہاوہلی خودایہک کہ بہدیہینہرو بہرپوہبہرو خواہنی
ہہموو شتیکہ؟

﴿ائتونی بکتاب من قبل هذا أو ائارة من علم ان کتہم صادقین﴾
بہلگہیہکی نووسراوی پیش قورٹانم بۆ بینن، لہونامہو صوحوفانہی لہوہ
پیش بۆ سہر پیغہمبہران نازل کراون، وہکوو تہورات و ئینجیل،
بہلگہیہکم نشان بدن لہو نامہ ئاسمانیانہ بیرو باوہرو ہہلس و کہوتتان
پہسند بکا، ئہو مہنہج و رپیازہتان بہراست بزانی، یان تارمایی و
رؤشنای یہک لہ زانیاری گہل و نہتہوہ پیشنہکان و پیغہمبہرانی رابردو
بخنہ رو: کہ ئہو رپیازہی ئیوہ بہراست بزانی، نہگہر ئیوہ راست دہکہن
ئہو بتانہ خودان و شیواوی پەرستنن چتیک لہو بہلگانہ بخنہ پرو دہی: کہ
ئیوہ ہیچ بہلگہیہکی نہقلی و عہقلیتان بہدہستہوہ نیہ، کہواتہ
لہخۆرایی و نہفامیتانہ ئہو بتہپرستیہ دہکہن .

﴿ومن أضل ممن يدعو من دون الله من لا يستجيب له
الى يوم القيامة، وهم عن دعائهم غافلون﴾ کی لہو کہسہ گومراترو سہر
لی شیواو ترہ: کہ جگہ لہخودا شتیک دہپرستہ تاروژی قیامت
بہہانایہوہ نایہ؟ واتہ: کہس لہو کہسہ گومراترو نہفامتر
نیہ: کہ لہجیاتی خودا شتیک دہپرستہ و ہانای بۆ دہباو لیی
دہپارپتہوہ: کہ ئہو چتہ ناتوانی ہیچ یارمہتیہکی بدا تا قیامت، تا
ہتا ہتایہ، چونکہ ئہو ہاواری کردوتہ شتیک نابیس، ئہدی چۆن
بہتہمای وہلامدانہوہیہتی؟ وہالحال ئہوبت و صہنہمانہ: کہ ئہوان
پہرستشیان بۆ دہکہن بی ناگان لہو عیبادہتہی بۆیان دہکری، ہیچ
نابیسن و عہقلیان بہہیچ ناشکی!

به‌کورتی نه‌و بت و صه‌نه‌مانه ده‌سه‌لاتی هی‌چیان نیه، بی‌ئاگان،
بی‌گیان و بی‌هستن، ده‌ی عیباد‌ه‌تکردن بۆ غه‌یری خودا به‌گشتی و بۆ
بی‌گیانان به‌تایبه‌تی گومراییه و هیچ پاساوئیکی بۆ ناهیندریت‌ه‌وه ،
که‌ده‌فرموی: ﴿إلى يوم القيامة﴾ مه‌به‌ست نه‌وه نیه: که رۆژی قیامت
وه‌لامیان ده‌ده‌نه‌وه، نه‌خه‌یر مه‌به‌ست نه‌وه‌یه بۆ هه‌تا هه‌تایه و لامیان
ناده‌نه‌وه و سودیان لی‌نابینری .

﴿واذا حشر الناس كانوا لهم اعداء وكانوا بعبادتهم كافرين﴾
نه‌و رۆژی ئاده‌میزاده به‌ته‌په‌رسته‌کان له‌سارای مه‌حشه‌ردا کۆکرایه‌وه،
بت و صه‌نه‌مه‌ په‌رستراوه‌کان ده‌بنه‌ دوژمنی په‌رستش‌که‌ره‌کان و
خۆیان لی‌په‌ری ده‌که‌ن و ده‌ست ده‌که‌ن به‌نه‌فرین لی‌کردنیان، به‌درویان
ده‌خه‌نه‌وه و ده‌لین: هه‌ر گیزاو هه‌رگیز ئیوه به‌ندایه‌تی ئیمه‌تان نه‌کردوه،
نه‌وانه‌ی بی‌گیانن خودا گیانیان پی‌ده‌به‌خشی و ده‌که‌ونه
ئاخاوتن، و پرای فریشته‌کان و عوزه‌یرو مه‌سیح و جندۆکه ئینکاری
عیباد‌ه‌تکردنه‌که‌یان ده‌که‌ن، چه‌ند بی‌عه‌قلیه‌ توشتیک به‌ه‌ستی و نه‌و
دوژمنایه‌تیت بکا، له‌ ناخۆشترین ته‌نگانه‌دا له‌جیاتیی به‌هانا
هاتنه‌وه دژت به‌ه‌ستی!!

نونه‌ی ئهم نایه‌ته‌ چه‌ند نایه‌تیکی تره: که ده‌فرموی ﴿واتخذوا من
دون الله آلهة ليكونوا لهم عزاً ، كلا سيكفرون بعبادتهم ويكفنون
عليهم ضدا﴾ مریم/٨١-٨٢.

له‌نایه‌تیکی تریش‌دا په‌روره‌دگار له‌سه‌ر زمانی هه‌زه‌رتی ئیبراهیم
دروودی خودای لی‌بی‌ده‌فرموی: ﴿وقال: انما اتخذتم من دون الله اوثانا
مودة بينكم في الحياة الدنيا، ثم يوم القيامة يكفر بعضكم ببعض،
ويلعن بعضكم بعضا، وماواكم النار وما لكم من ناصرين﴾
العنكبوت/ ٢٥ .

شوبهه و گومانی موشریکه کان دهربارهی نیگا و پیغه مبه رایه تی و
قورنانی پیروژ

وَإِذَا

تَتْلَىٰ عَلَيْهِمْ ءَايَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ هَذَا
سِحْرٌ مُّبِينٌ ﴿٧﴾ أَمْ يَقُولُونَ أَفْتَرَاهُ قُلْ إِنِ افْتَرَيْتُهُ فَلَا تَمْلِكُونَ
لِي مِنَ اللَّهِ شَيْئًا هُوَ أَعْلَمُ بِمَا تُفِيضُونَ فِيهِ كَفَىٰ بِهِ شَهِيدًا بَيْنِي
وَبَيْنَكُمْ وَهُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿٨﴾ قُلْ مَا كُنْتُ بِدُعَا مَنِ الرُّسُلِ
وَمَا أَدْرِ مَا يُفْعَلُ بِي وَلَا بِكُمْ إِنْ أَتَيْتُ إِلَّا مَا يُوْحَىٰ إِلَيَّ وَمَا أَنَا
إِلَّا نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٩﴾ قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كَانَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَكَفَرْتُمْ بِهِ
وَشَهِدَ شَاهِدٌ مِّنْ بَنِي إِسْرَءِيلَ عَلَىٰ مِثْلِهِ فَقَامَنَ وَاسْتَكْبَرْتُمْ
إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿١٠﴾

دوای سه لماندن و چه سپاندنی (قضیه) ی به کتابه رستی و پوچاندنه وهی
فره خودایی و هه بوونی هاوهل بۆ خودا، دیتته سه ریاسی پیغه مبه رایه تی و
په تکرده وهی شوبهه و گومانی موشریکه کان دهربارهی پیغه مبه رایه تی
چه زره تی موحه ممه دو قورنانی پیروژ، نه وه پون ده کاته وه که نه و موشریکه
نه فامانه زۆر هه لهن له وه دا: که قورنان به سیحرو جادو بازی له قه له م
ده دن، زۆر نه فامن له وه دا: هه ر کاتی گوئیان له قورنان ده بی، ده لین:

موحه‌مه‌د ﷺ بۆ خۆی هه‌لی به‌ستوه، بابزانن: که موحه‌مه‌د پیغه‌مبه‌ره و نیگای بۆ نێردراوه و له‌خۆیه‌وه شت هه‌لنا به‌ستی، خۆ نه‌گه‌ر له‌فه‌رزی محال دا پیغه‌مبه‌ر شتێك هه‌لبه‌ستی خودا به‌زویی سزای توندی ده‌دا و که‌شیش ناتوانی نه‌و سزایه‌ بگێڕێته‌وه.

نه‌جار شو به‌یه‌کی تری نه‌و موشریکانه‌ باس ده‌کا: نه‌ویش نه‌وه‌یه: پێشنیاری سه‌یرو سه‌مه‌ره‌ ئا راسته‌ی پیغه‌مبه‌ر ده‌که‌ن، داوا‌ی لی ده‌که‌ن هه‌وائی نه‌یئنی و غه‌یب: که تایبه‌ته‌ به‌خودا خۆیه‌وه، پێیان بلی، فه‌رمان به‌ پیغه‌مبه‌ر ده‌کا: که به‌کافره‌کان بلی: من یه‌که‌م پیغه‌مبه‌ر نیم، له‌پێش منه‌وه پیغه‌مبه‌ری تر زۆرو زه‌وه‌نده‌ن، شه‌دی چۆن و به‌چ عه‌قلێک شه‌وه‌هه‌والانه‌ی من پێتان را ده‌گه‌یه‌نم به‌درۆیان ده‌خه‌نه‌وه، چۆن یه‌کتا به‌رستی ر‌ه‌ت ده‌که‌نه‌وه؟ چۆن (قضیه‌) ی پیغه‌مبه‌رایه‌تی و ر‌ابوونی قیامه‌ت به‌درۆو شه‌فسانه‌ له‌قه‌له‌م ده‌ده‌ن؟ خۆ هه‌موو پیغه‌مبه‌ریک بۆ چه‌سپاندن و سه‌لماندنی نه‌م بنه‌مایانه‌ ر‌ه‌وانه‌کراوه، منیش یه‌کیکم له‌و پیغه‌مبه‌رانه‌و ناتوانم له‌خۆمه‌وه هه‌یج موعجیزه‌یه‌ک بنوێنم، ناتوانم هه‌یج هه‌وائیکی نه‌یئنی بگه‌یه‌نم، شه‌و شتانه‌ له‌توانای ئاده‌میزاد دا نین و به‌ده‌ست په‌وره‌دگارن و شه‌و ده‌یانزانی و ده‌توانی به‌دیان به‌یئنی!!

ده‌فه‌رموی: ﴿وَإِذَا تَلَىٰ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ هَٰذَا سَحَرٌ مِّمَّنْ﴾ له‌کاتێک دا ئایاتی قورئانی پ‌ی‌رۆز که -ئاشکراو نمایانه- به‌سه‌ر موشریکه‌کان دا بخوێنرێته‌وه له‌جیاتنی شه‌وه‌ی په‌ند ئامێز بن و شوێنی بکه‌ون، ده‌لێن: شه‌م قورئانه‌ی موحه‌مه‌د بۆ مانێ ده‌خوێنێته‌وه سیحرو جادویه‌کی ئاشکراو نمایانه، ر‌وکه‌ش و له‌خشته‌به‌ره، به‌م جو‌ره‌ گاته‌ی پ‌ی ده‌که‌ن، له‌وه خراپتر و سه‌ر سو‌ر‌ه‌یت‌ه‌ر تر شه‌وه‌یه: که به‌ده‌ست هه‌لبه‌ست و ب‌ی‌بناغه‌ی له‌قه‌له‌م ده‌ده‌ن، وه‌کوو ده‌فه‌رموی:

﴿ام یقولون افتراه، قل: ان افتریته فلا تملکون لی من الله شیئا﴾ نه‌ک هەر نه‌و قسه‌نا به‌جیه‌یان و به‌س به‌لگوو ده‌لئین: موحه‌مه‌د بۆ خۆی هه‌لی به‌ستوو به‌درۆ ده‌لی: له‌خوداوه بۆم هاتوو، نه‌ی موحه‌مه‌د! پێیان بلی: نه‌گهر من: (وه‌کوو ئیوه‌ ده‌یلین) نه‌م قورئانه‌م به‌ده‌م خوداوه هه‌لبه‌ستبۆ و به‌درۆخۆم به‌پێغه‌مبه‌ر بزانه‌م نه‌وه خودا توندترین سزام ده‌داو که‌سیش نیه‌ بتوانی نه‌و سزایه‌م لی دووربخاته‌وه، نه‌ ئیوه‌ نه‌غه‌یری ئیوه‌ ناتوانن تۆز قالی: به‌ر گریم لی بکه‌ن، ده‌ی چۆن من به‌ نه‌و جووره بوختان ده‌که‌م و به‌ ده‌ستی خۆم ده‌خه‌مه نه‌و ته‌هلوکه‌وه؟ هه‌ر گیز شتی‌وا نه‌بووه‌و نابۆ.

نونه‌ی نه‌م نایه‌ته‌ نایه‌تیکی تره‌: که‌ ده‌فه‌رموی: ﴿قل انی لن یجیرنی من الله احد، ولن اجد من دونه ملتحد﴾ الجن/٢٣. یان ده‌فه‌رموی: ﴿ولوتقول علینا بعض الاقاول، لاخذنا منه بالیمین، ثم لقطعنا منه الوتین، فما منکم من احد عنه حاجزین﴾ الحاقه-٤٤-٤٧.

. چی ده‌لئین: با بلین و چه‌ده‌که‌ن بابیه‌که‌ن! ﴿هو أعلم بما تفیضون فیه، کفی به‌ شهیدا بینی و بینکم، هو الغفور الرحیم﴾ خودا له‌ هه‌موو که‌س زاناته‌ به‌و قسه‌و گه‌ت و گۆیانیه‌ی ده‌رباره‌ی قورئان له‌ناو خۆیان دا نه‌نجامی ده‌ده‌ن، ده‌زانن چۆن قورئان به‌درۆ ده‌خه‌نه‌وه، ده‌می: به‌سیحرو جادو بازیو ده‌زانن و چه‌لێک ده‌لئین بۆخۆی دایناوه‌و وه‌ختی وایش هه‌یه ده‌بێژن چیرۆکه‌ کۆنی پێشینانه‌!

نه‌ی موحه‌مه‌د! پێیان بلی: به‌سه‌: که‌ خودا شایه‌تی نیوان من و ئیوه‌شه‌، نه‌و خۆی شایه‌ته‌: که‌ نه‌م قورئانه‌ له‌خوداوه هاتوو، بۆمنی نازل کردوه، بۆ نه‌وه‌ی به‌ ئیوه‌ی بگه‌یه‌نم، باش باش ناگای لی یه‌ چۆن ئیوه به‌درۆم ده‌خه‌نه‌وه، وێرای هه‌موو نه‌و تاوان و هه‌لانه‌تان خودا خاوه‌ن په‌حم

به زه بی یه، بۆ نه وانه ی تۆ به ده که ن و ئیمان ده هین و قورئان به که لامی
خودا ده زانن و شوینی ده که ون، نمونه ی ئهم نایه ته نایه تیکی تره: که
ده فرموی: ﴿وقالوا اساطیر الاولین اکتتبها، فهي تملى علیه بکرة
واصیلا، قل نزلہ الذی یعلم السر فی السموات والأرض، انه کان غفوراً
رحیماً﴾ الفرقان/ ٥-٦.

ئه بچار پهره به مونا قه شه ی ئهم مه وزوعه (مه وزوعی نیگا و سروش)
ده داو له که لینیکی تره وه باسه که ده خاته بهر لی کۆلینه و گفت و گو
وه لامی قسه پر و پوچه کانی موشریکه کان ده داته وه، فرمان به پیغه مبه ر
ده کا: که ربه پرویان بیته وه، دریژه به حیوار له گه ل کردنیان بدا ده فرموی:
﴿قل: ما کنت بدعا من الرسل. و ما أدري ما یفعل بی ولا بکم﴾
ئه ی موحه مه د پئیان بلی: من یه که م پیغه مبه ر نیم ره وانه کرابم بۆ سه ر
ئاده میزاد، به لگوو پیش من زۆر پیغه مبه ری تر ره وانه کراون، من
پیغه مبه ریکی ناوازه و تازه قه لائیم، نمونه ی من زۆر بون و هه موو گه ل و
نه ته وه یه که پیغه مبه ری بۆ سه ر ره وانه کراوه، ئه دی بۆ چی پیغه مبه رایه تی
منتان به لاهه سهیره و به کاریکی دوور له واقعیی له قه لهم ده دن!

ئه من پیغه مبه ری کم وه کوو نه و پیغه مبه رانه ی پیش خۆم
ئاده میزادی کم خودا هه لی بژاردوم بۆ پیغه مبه رایه تی و فرمانی پی
کردوم په یامی خۆم بگه یه نم، پیم سهیره ئیوه ئیمانم پی ناهینن؟ نمونه ی
من زۆر و زه به ندن و له پیش منه وه هاتونه سه ر مه سره چی ژیان و
هه لبرئیراون بۆ پیغه مبه رایه تی و ره وانه کراون! ده ی بۆ چی ئیوه کاری من
به نه گونجاو ده زانن و به لاتانه وه دووره من په یامم بۆ بی و پیغه مبه ربم؟!
ویرای ئه وه ی پیغه مبه رم و له خودا وه سروشم بۆ دی، زانیاری غه یب
نازانم، نازانم له داها توو دا چی له گه ل ئیوه و من ده کری.

نازانم کہی قیامت پادہ بی، نازانم ناخومن لہمہ ککہ دا دہمیتہ وہ یان ناچار دہ کریم جی بیلم؟ نازانم بہ مردنی ناسایی لہ دونیا دہردہ چم، یان دہ کوڑریم، زو لہ خوداوه سزاتان بۆ دی یان سزاکہ تان دوا دہ خری؟ نہ مانہ ہمویان کاروباری نہین و ہہرخودا دہ یانزانی و من ہیچیان لی نازانم!

﴿ان اتبع الا ما یوحی الی و ما انا الا نذیر مبین﴾ من شوین نہو نیگا و سروشہ دہ کہوم: کہ بۆم دہنیردری، پابہندی نہو فہرمان و جلہو گیریانہ دہم: کہ لہ قورئان دا بۆم نازل دہ کری. لہ خۆمہ وہ ہیچ ہہلنابہستم، تہرکی سہر شانی خۆم نہنجام دہدہم، من بۆ نیوہ ترسینہریکی ناشکرام، لہ عہزابی خودا دہ تانترسیتم!

نہم نایہ تہ بہ لگہیہ لہ سہر نہوہ: کہ پیغہ مبہر ﷺ داہاتووی خۆی نہ زانیوہ، نہیزانیوہ لہ ژیانی دونیای داچی بہ سہردی. وہلی لہ ژیانی قیامتہ دی دا دلتیا بووہ لہوہ کہ دہچیتہ بہ ہہشتہوہ، دلتیا بووہ: کہ خۆی شوینکہ و توانی لہو دونیا لہ پیڑی رزگار بوو بہ مرار گہیشتوانن. ناتواندری بریاری چوونہ ناو بہ ہہشت بۆ ہیچ کہس بدری مہ گہر دہ قیکی شہرعی لہ قورئان و حدیث دیاری بکاو بہ بہ ہہشتیان لہ قہلہم بدا. وہ کوو نہو (دہ) ہاوہلہ موژدہ پیدراوانہ (العشرة المبشرة) و چہندان ہاوہلانی تر: کہ پیغہ مبہر ﷺ موژدہی بہ ہہشتی پیداون.

﴿قل أرأیتم ان کان من عند اللہ، و کفرتم بہ و شہد شاہد من بنی اسرائیل علی مثله فآمن واستکبرتم، ان اللہ لایہدی القوم الظالمین﴾ نہی موحمہد بہو موشریکانہ بلی: کہ بروایان بہ قورئان نیوہ بہ سیحرو نہفسانہی لہ قہلہم دہدہن، پییان بلی: ہہوالم بدہ نی نہ گہر لہ راستی دا نہم قورئانہ لہ خوداوه ہاتبی و نیوہش ٹینکاری بکہن و بہ کہ لامی

خودای نه زانن، له هه مان کات دا یه کیکیش له زاناکانی جوله که و شاره زا له تهورات شایه تی له سه ره بهدا: که نه قورئانه له خوداوه به نیگا بو تو هاتووه، نهو شایه ته بو خوی ئیمان به قورئان بهیئنی و دلنیا بی: که له خوداوه هاتووه و ئیوهش له ئاست نهو راستی یه دا لوتبه رزی بنوئینن و ئیمانی پی نه هیئینن، دلنیا بن سته متان له خوتان کردوه، به دهستی خوتان مالی خوتان وه یران کردوه. که وابی ئیوه سته مکارو خساره ته ندن، له هیدایه تدانی خودابی به شن، به دهخت و چاره ره شن!

به پای زور بهی راهه که رانی قورئان نهو شایه ته زانایه عه بدولائی کوری سه لامه، مالیکی جوله که بووه و زور زاناو به ویژدان بووه.

چونکه له زور سه رچاوه دا ریوایهت کراوه و ئامازهی پی کراوه: که پیغه مبه ره صلی الله علیه و آله ته شریفی گه ییشه مه دینه عه بدوللا سهیری روخساری پیغه مبه ری کرد، زانی نهوه دهه و چاوی دروژن نیه، زور دیقه تی داو لی نوپی بو دی ده رکهوت نهوه نهو پیغه مبه ری به که له ته ورات و ئینجیل داموژدهی هاتنی دراوه، نه مجار عه رزه ی پیغه مبه ری کرد: وتی: من سی پرسیارت لی ده کهم، که سیک پیغه مبه ره نه بی نایانزانی: یه کهم نیشانه ی هاتنی قیامهت چیه؟

یه کهم خواره مه نی به هه شتیان چیه؟ بوچی جاری واهیه مندا له باوکی ده چی و وایش ده بی ده چیته وه سه ر دایکی؟ پیغه مبه ره صلی الله علیه و آله فه رمووی: یه کهم نیشانه ی رابوونی قیامهت نهوه یه ئاگریک له خوره لاته وه به ره و خورئاوا خه لگی راده دا.

یه کهم خواره مه نی: که به هه شتییه کان ده یخون زیده ی جه رگی ماسییه، مندا لیش چوونه وه سه ر باوکی یان دایکی له وه ویه: نه گهر له کاتی جوتبوونی باوک و دایکی دا ناوی پیاوه که پیش کهوت مندا له که

سەر له باوکی دهدا، خو نه گهر ئاوی ژنه که پیش کهوت منداله که ده چیتته وه سەر دایکی.

عه بدوللای کورپی سه لام وتی: شایه تی ددهم تو پیغه مبهری خودای. نه جا وتی: نهی پیغه مبهری خودا! جوله که نه ته وه یه کی بوختانکه رو فیتنه جۆن، نه گهر به موسولمانبوونم بزانی پیش نه وهی له باره ی منه وه پرسیاریان لی بکه ی جۆره ها بوختانم بو هه لده به ست.

جوله که کان هاتنه خزمه ت پیغه مبهرو لی پرسین عه بدوللا چۆن پیاویکه؟ هه موو وتیان: چاکترین کهس و کورپی چاکترین که سمانه، گه وره مانه و کورپی گه وره مانه، زانترین مالمانه کورپی زانترین زانامانه! پیغه مبهر ﷺ فهرمووی: ئیوه ده لێن چی نه گهر موسولمان بووی؟ وتیان: خودا له وه هه لیه بیاریزی، هه رگیز شتی واناکا، عه بدوللا که له شوینیکی نه دیو له وان دانیشتبوو هاته روو وتی: (أشهد أن لا اله الا الله، وأشهد أن محمداً رسول الله) ئیتر هه موو جوله که کان تیکرا وتیان: به هه لیه چووین خراپترین که سمانه و کورپی خراپترین که سمانه، زۆر عه یب و عاریان بو هه لیه ست، عه بدوللا وتی: نهی پیغه مبهری خودا! نه مه بوو: که من لی ده ترسام.

هه ندی له موفه سسرین پتیا وایه: مه به ست به (شاهد) له ئایه ته که دا عه بدوللای کورپی سه لام نه، چونکه سوره ته که مه ککیه و عه بدوللا له مه دینه دوو سال پیش له دونیا ده رچوونی پیغه مبهر ئیمانی هیناوه! بو وه لامی ئهم ئیشکاله ده گوتری هه موو سوره ته که جگه له م ئایه ته مه ککیه، وه لی ئهم ئایه ته مه دینه یی به و پیغه مبهر ﷺ فهرمانی کردوه: که بیخه نه ئهم شوینه وه، ئاشکراشه ته رتیبی قورئان به سوره ت و ئایه تی به وه ته و قیفیه، به فهرمانی خودا پیغه مبهر ﷺ دیاری کردوه...

بیانو و نقامی موشریکه کان

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا
لِلَّذِينَ آمَنُوا لَوْ كَانَ خَيْرًا مَّا سَبَقُونَا إِلَيْهِ وَإِذْ لَمْ يَهْتَدُوا بِهِ
فَسَيَقُولُونَ هَذَا إِفْكٌ قَدِيمٌ ﴿١١﴾ وَمِنْ قَبْلِهِ كَتَبَ مُوسَى
إِمَامًا وَرَحْمَةً وَهَذَا كِتَابٌ مُصَدِّقٌ لِّسَانًا عَرَبِيًّا لِّنَذِرَ
الَّذِينَ ظَلَمُوا وَبُشْرَى لِلْمُحْسِنِينَ ﴿١٢﴾ إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا
اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَمُوا فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿١٣﴾
أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ خَالِدِينَ فِيهَا جَزَاءً لِّمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٤﴾

نه مهش شوبهه و گومانیکى تره موشریکه کان ناراسته ی پیغه مبه رایه تی
حه زره تی موحه مهد دیان ده کرد، په یوه ندی هیه به ئیمانیه تانی
کومه ئیک هه ژاری وه کوو عه ماری کوری یاسرو صوه یب و ئیبنو
مه سعوود، نه مانه هه ژار بوون و ئیمانیان هینابوو، کافره کان و
جوله که کانیش وتیان: نه گهر نه ئایینه خیری تیدا هه بویه، نه م هه ژارو
بئ وهج و هیچ له بارا نه بوانه پیشمان نه ده که وتن نه گهر به هره و
شکومه ندیه کی تیدا هه بویه نه مان ده هیشت نه وانه پیشمان بکه ون!
نه مجار په روه ردگار په دیان ده داته وه و ده فرموی: ته ورات شایه ته له سهر
راستی پیغه مبه رایه تی موحه مه دو له وی دا موژده ی هاتنی پیغه مبه ریك

بهو ناو نیشانه دراوه، نه مجار دواي سه‌لماندن و چه‌سپاندنی به‌لگه جوړاو جوړه‌کانی په‌کتابه‌رستی راستی پیغه‌مبه‌رایه‌تی و گومان و بیانوی سه‌ریچیکاران و په‌تدانه‌وهی هم‌موو شوبه‌هو گومان‌یکیان، پاداشتی موسولمانانی کردار په‌سند دیاریی ده‌کاو ده‌فرموی:

﴿وقال الذين كفروا للذين آمنوا: لو كان خيرا ما سبقونا اليه﴾
کافره‌کانی مه‌ککه یان جوله‌که‌کان ده‌رباره‌ی نیمانه‌پتنانی هندی له‌هه‌ژارو بۆره‌پیاوی وه‌کوو بیلال و عه‌مارو صوه‌هیب و خه‌بباب ده‌یانگوت: نه‌گهر نه‌م نایینه حق بوايه و موجه‌مه‌د پیغه‌مبه‌ر بوايه: نه‌م گه‌جهر و گوجه‌رانه پیش نیمه نه‌ده‌که‌وتن، بۆ هه‌رچی شکۆمه‌ندی شتی حق وراست هه‌یه خۆمان پیشه‌نگین و زوو بۆ خۆمانی کۆنترۆل ده‌که‌ین، نیمه لای خودا خاوه‌ن ریزو شان و شه‌وکه‌تین و خودا خۆشمانی ده‌وی، هه‌رچی لایه‌نی پیاوه‌تی و شکۆمه‌ندی بی بۆ نیمه‌ی پاوان ده‌کا!!

بیگومان نه‌وانه له‌م بیرو بۆچونه‌یان دا که‌وتوونه‌ته هه‌له‌یه‌کی شاخداره‌وه، چونکه په‌روه‌ردگار بۆ پیغه‌مبه‌رایه‌تی و بۆ نایینی خۆی بنده‌کانی خۆی هه‌لده‌بژیري، کي زیاتر له خودا بترسی و خودا په‌رست بی نه‌وه لای خودا خاوه‌ن ریزو حورمه‌ته، وه‌کوو له نایه‌تیکی تردا ده‌فرموی: ﴿ان اکرمکم عند الله اتقاکم﴾ .

نه‌مجار حال و وه‌زعی نه‌و کافرانه باس ده‌کاو ده‌فرموی: ﴿واذ لم یهتدوا به، فسیقولون هذا افک قدیم﴾ واته: نه‌وکاته‌ی کافره‌کان به‌قورئان هیدایه‌ت نامیز نه‌بوون و سه‌ر ده‌قی و دل‌پکیان ناشکرا بوو، تیر ده‌لین: نه‌مه درۆ نه‌فسانه‌یه‌کی کۆن و له‌میژینه‌یه، هه‌ر درۆ گۆزینه‌که‌یه سه‌ری هه‌لداوه‌ته‌وه .

ئەجار پەرورەدگار بەلگەيەکی تر لەسەر راستی قورئان ھەڵدەستێنێ و دەفەرموێ: ﴿وَمَنْ قَبْلَهُ كِتَابَ مُوسَى إِمَامًا وَرَحْمَةً، وَهَذَا كِتَابُ مُصَدِّقَ لِسَانِ آدَمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ﴾ و بشاری للمحسنين ﴿يەكێ لەو بەلگانەي ئەوە دەسەلمێنێ: کە قورئان لەخوداوە ھاتوو، ئەوەیە ئێوە بۆ خۆتان دان بەوەدا دەنێن: کە تەورات لەخوداوە ھاتوو بۆ موسا و بەرنامەو پیشەوا بوو بۆ شوێنکەوتوانی، پەھەت و فەرۆ بەرەکەت بوو بۆ ئەوانەي ئیمانیان پێ ھێناوە.

يان دوو وشه ۱ اماماً و رحمة ۲ حالتن له موسا واته: پيشه او رابهرو
 رزگار كهرى نه ته وه كهي بووه و په همت و بهر هكت بووه بؤ ته وانه ي
 نيمانيان پي هيناوه، ثم قورثانهش كه له خودا وه نازل بووه، موافيقى
 ته وراتي نه گزړدراوه له بنه ما ته شريعى و نه خلاقى و عه قائيدو
 عيباداته كان دا پشتگيرى ته ورات ده كا، ههروه ها پشتگيرى نامه
 ناسمانيه كاني تر يش ده كا، به زمانى عه ره بي نازل بووه، بؤ ته وه ي
 پيغه مبر ﷺ موشريكه سته مكاره كاني مه ككه و ده ورو بهرى بهم قورثانه
 بتر سينى، موژده ي به هه شت و به خته وه ري بدابه خاوه ن باوه ران و كردار
 چاكان، ده بي نامه يه كي ثاوه ها په وان و پر ماناو به ليغ: كه هه په شه و
 موژده ي له خوگرتووه، هه په شه له موشريك و بى بروايان ده كا و موژده ي
 به هه شت به خاوه ن باوه ران ده دا، چون ده بي ئتوه به چيرؤك و نه فسانه ي
 له قه لم بده ن؟

نه بچار دواى باسکردنى شوبهه و بيانوى سهرپتچيکاران ديته سهر
باسکردنى حال و وه زعى موسولمانان و پاداشيان و ده فهرموى:
﴿ان الذين قالوا ربنا الله ثم استقاموا فلا خوف عليهم ولا هم يحزنون﴾
بتگومان نه وانه ده لئين: خود امان نه لايه و برده و امن له سهر بيرو باوهري

خویان، نه‌وانه هیچ ترس و بیمیکی داهاتو بیان نیه و پەرۆشی
له‌ده‌ستدانی رابوردوشیان نیه، دل‌تیا، له‌به‌مرازگه‌یشتنی خویان، به‌رچاو
رون و که‌یفخۆشن ﴿أولئك أصحاب الجنة خالدين فيها جزاء بما كانوا
يعملون﴾ نه‌وانه نه‌هلی به‌هه‌شتن و بۆ هه‌تا هه‌تایی تی‌یدا ده‌میتنه‌وه،
نه‌مه‌ش له‌پاساوی نه‌و کرداره باشانه‌ی نه‌نجامیان داو!

راسپاردن به‌چاکه کردن له‌گه‌ل باوک و دایک دا

وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ إِحْسَانًا حَمَلَتْهُ أُمُّهُ كُرْهًا وَوَضَعَتْهُ
كُرْهًا وَحَمْلُهُ وَفِصْلُهُ ثَلَاثُونَ شَهْرًا حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَبَلَغَ
أَرْبَعِينَ سَنَةً قَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ
عَلَيَّ وَعَلَىٰ وَالِدَيَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأَصْلِحْ لِي فِي
ذُرِّيَّتِي إِنِّي بُنِيتُ إِلَيْكَ وَإِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿١٥﴾ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ
نَقَبَلُ عَنْهُمْ أَحْسَنَ مَا عَمِلُوا وَنَتَجَاوَزُ عَنْ سَيِّئَاتِهِمْ فِي أَصْحَابِ
الْجَنَّةِ وَعَدَ الصَّادِقُ الَّذِي كَانُوا يُوعَدُونَ ﴿١٦﴾ وَالَّذِي قَالَ
لِوَالِدَيْهِ أَفِ لَكُمَا أَتَعِدَانِي أَنْ أَخْرَجَ وَقَدْ خَلَتِ الْقُرُونُ مِنْ
قَبْلِي وَهُمَا يَسْتَغِيثَانِ اللَّهَ وَيْلَكَ ءَأَمِنَ أَنْ وَعَدَ اللَّهُ حَقًّا فَيَقُولُ
مَا هَذَا إِلَّا آسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿١٧﴾ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ حَقَّ عَلَيْهِمُ

الْقَوْلُ فِي أُمِّ قَدْ خَلَّتْ مِنْ قَبْلِهِمْ مِنَ الْجِنَّ وَالْإِنْسِ إِنَّهُمْ كَانُوا
 خَسِرِينَ ﴿١٨﴾ وَلِكُلِّ دَرَجَةٍ مِمَّا عَمِلُوا وَلِيُوفيَهُمْ أَعْمَالُهُمْ وَهُمْ
 لَا يُظَامُونَ ﴿١٩﴾ وَيَمَّ يَعْزُزُ الَّذِينَ كَفَرُوا عَلَى النَّارِ أَذْهَبَتْ طَبِيبَتُكُمْ
 فِي حَيَاتِكُمُ الدُّنْيَا وَأَسْتَمْنَعْتُمْ بِهَا فَالْيَوْمَ تُجْزَوْنَ عَذَابَ الْهُونِ
 بِمَا كُنتُمْ تَسْتَكْبِرُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَمَا كُنتُمْ تَفْقَهُونَ ﴿٢٠﴾

لہوہ پیش پاداشتی یہ کتابہرستان و پابند بووانی شہریعتی دیاری
 کرد، نہ ہمار فہرمان بہنادرہمیزاد دہکا، کہ ہمیشہ لہ گہل باوک و
 دایکی دا چاکہ کار بی، بہتایہتی باسی ہہلویتست و رہوشتی پہسندی
 نہوانہی کرد: کہ باوک و دایکیان دہگنہ تہمہنی چل سالتی و تپہر
 دہکھن موژدہیان پی دہدا بہوہ: کہ کردہوہی باشیان لی و ہردہ گری و
 لہتاوانہ کانیان خوش دہبی، ہہروہا ہہلویتستی ناجوانمیرانہی نہوانہش
 باس دہکا: کہ نہزیہتی باوک و دایکیان دہدہن و بی گویی فہرمان و جلہو
 گیریہ کانیان دہکھن، پاداش و سزای چاکہ کارو خراپہ کار لہ گہل باوک و
 دایکیان دا دیاری دہکاو دہفہرموی:

﴿ووصينا الانسان بوالديه احسانا﴾ نادرہمیزادمان پاسپاردوہو
 فہرمانان پی کردوہ: کہ لہ گہل باوک و دایکی دا چاکہ کارو رہوشت بہرز
 بی، لہکاتی ژیانیان دا خرمہتیان بکاو فہرمانبہر داری فہرمان و جلہو
 گیریہ کانیان بی بہخیویان بکاو خوشہویستی و ریزو حورمہتیان بو
 دہربری. وہکوو لہنایہتیکی تردا دہفہرموی: ﴿وقضى ربك الا تعبدوا

الا اياه وبوالدين احسانا ﴿ الاسراء/٢٣. یان ده‌فرمودی: ﴿ان اشکر لی ولوالدیک، الی المصیر﴾ لقمان/١٤.

زۆر فرموده‌ی پیغه‌مبەر ﷺ هه‌ن: که پشتگیری و شیکردنه‌وه‌ی ئەم نایه‌تانه ده‌که‌ن و ئەم ته‌خلاق و ره‌وشته جوانانه له‌دلی موسولمانان دا ده‌چه‌سپێنن، هه‌لیان ده‌نی، بۆ پابه‌ند بوون و خوپی‌وه‌گرتن به‌و ره‌وشته به‌رزو جوانانه‌ی: که بناغه‌ی پیکه‌وه نان و پیکه‌وه ژیا‌نی خێزان‌ه وه‌سییه‌ت و راسپارده‌یه بۆ هه‌موو ئاده‌میزاد به‌گشتی، هه‌ر که‌سی ئاده‌میزاد بی ده‌بی پابه‌ندی ئەو فرمانه خودایی‌یه بی، وه‌سییه‌تی‌که تایبه‌ته به ئاده‌میزاده‌وه.

هیچ ده‌قیکی نایینی نیه ئاماژه به‌وه بکا: که گیانه‌به‌رانی‌تر له‌جیهانی بالنده‌وو ئاژهل و پی‌ژۆو خشۆک.. هتد به‌پر‌سیار بن له‌به‌خی‌وکردن و یارمه‌تیدانی به‌ته‌مه‌ن و به‌سالا چوه‌کانیان نه‌وه‌ی: که هه‌ستی پی ده‌کری ته‌نها نه‌وه‌یه گه‌وره‌کانیان به‌سروشت چاودیری بخوکه‌کانیان ده‌که‌ن تا له‌خه‌م ده‌ره‌خس‌ن له‌وه‌دوا هی‌چیان هی‌چیان نانا‌سن، وه‌لی ئاده‌میزاد: که به‌فرمانی خودا ئاوه‌دان‌کردنه‌وه‌ی زه‌وی له‌ئه‌ستۆدایه په‌یوه‌ندی نی‌وان فره‌ده‌کانی به‌رده‌وام و هه‌میشه‌یی‌یه، ته‌نانه‌ت له‌دوا مرد‌نیش ئەو په‌یوه‌ندی‌یه ناپ‌چری.

له‌قورئان و هه‌دیث دا زۆر جار فرمان به‌چاکه‌کردن له‌گه‌ل باوک و دایک دا دووباره‌بوته‌وه، وه‌لی زۆر به‌که‌می له‌حالاتی ناوازه‌دا فرمانی به‌باوک و دایک کراوه‌که له‌گه‌ل مندا‌له‌کانیان دا باش بن، چونکه به‌سروشت باوک و دایک خوبه‌خت‌که‌رن بۆ جگه‌ر گۆشه‌کانیان، پی‌ویست به فرمان پی کردن نا‌کا.

باوک و دایک هێنده‌فیدانی و خۆنه‌ویستن له‌ناست مندا‌له‌کانیان دا، جاری واهیه‌یه ده‌گه‌نه‌لی‌واری مردن و به‌ل‌کوو له‌و پێناوه‌دا به‌بی

لی سله مینه وه گیانی ش له ده ست ده ده ن نه چاوه پروانی پاداشتن و نه مننه ت و شاباشیش ده کهن، هه موو ناوات و تامانجیان نه وه یه زارۆک به ره هم بیتن و شه وو رۆژ خه ریکی خزمه تکردن و په روه رده کردنیان بن، به لام چینی تازه پیگه یشتوو زۆر که م ئارپ له دواخۆی ده داته وه، زۆر به که می بیر له وه ده کاته وه خزمه تی چینی خۆ به ختکه رو به ختۆکه ریان بکه ن، چونکه نه وانیش هه ر به ره و پتیش ده چن و ده یانه وێ چینی ک به ره هم بیتن و خۆیانی له پیناودا به خت بکه ن.

﴿فطرة الله التي فطر الناس عليها﴾ به سروشت ئاده میزاد هه ول ده دا شت له باوک و دایکی بیچرێ بۆ کوپو کچی خۆی، خودا سوننه تی ژیا نی واده مه زرانده و به و شیوه به رپتوه ده چی و په و په وه که ی واهه لده سوپێ ئایینی ئیسلام: کۆمه لگا پیکه وه ده نی، خیزان ده کاته یه که م به ردی بناغه و یه که م هیلانه ی دروستبوونی تاکه کانی کۆمه ل..

هه ر له سه ره تاوه هه ولێ نه وه ده دا خۆشه ویستی هاریکاری و هه مئا هه نگی بخاته نیوان فه رده کانیه وه، گیانی فیداکاری و هاریکاری یه کتری بکاته به ر نامه و رپتازی سروشتی ژیا نیان، گرنگی به خیزان ده داو له ناو خیزانیش دا گرنگی تاییه تی به دایک ده دا چونکه دایک خۆتندن گایه، دایک خۆبه ختکه ره، به شیرێ مه مکی و کۆشی گه رمی و سوزوعاتی فه ی بی سنووری زارۆک به ختۆ ده کاو پێی ده گه یه نی، هه ر مندالێک له ده ره وه ی خیزان دا پیبگا، به ناسروشتی پێ ده گا، له زۆر لایه نی ژیا نیه وه که م و کوپێ ده بی، یه که م شتی ک: که لی ی بی به ش ده بی، هه سته کردنه به نه بوونی خۆشه ویستی!

زانستی ده رزنانی نه وه ی چه سپاندوه: که مندال به سروشت له دوو سالتی یه که می ته مه نی دا پێی خۆشه باوه شی دایکی بۆ نه و قوورغ بی و که سی تر هاو به شی نه بی، ده ی هه رگیز نه مه له دایه نگای سه نا عیدا

ده‌سته‌به‌ر نابی، چونکه نافرته‌تی: یان چند نافرته‌تیک که سه‌ره‌رشتیاری دایه‌نگاکه ده‌کهن چند مندال‌تیکیان به‌ر ده‌که‌وی و ناواته سه‌ره‌کیه‌که‌ی مندال‌که نایه‌ته دی و نه‌وکاته له‌گه‌ل‌هاوه‌له‌کانی داکینه‌و حیق‌دیان لی‌په‌یدا ده‌بی، تووی دووبه‌ره‌کیان له‌نیوان دا ده‌چیندری، ده‌ره‌ختی خوشه‌ویستی نیوانیان سه‌وز نابی ...

له‌لایه‌کی تره‌وه مندال‌پییوستی به‌ده‌سه‌لاتیکی فهدی هه‌یه سه‌ر په‌رشتی بکا تاکه‌سایه‌تی به‌هیزی بو‌په‌یدا بکا، نه‌مه‌ش له‌باوه‌شی خیزان دا نه‌بی ده‌سته به‌رنابی، خوا بو‌خوی به‌دیپه‌ینه‌ری ناده‌میزاده‌و ده‌زانی چی له‌به‌رژه‌وه‌ندیه‌تی، ناینی ئیسلام چاکه کردنی له‌گه‌ل‌باوک و دایک دابه‌ه‌باشترین کرده‌وه‌حسیب کرده‌وه‌ئه‌زیه‌تدانیشیانی به‌تاوانی گه‌وره‌داناوه‌.

بوخاری فهرموده‌یه‌کی له‌عه‌بدول‌لای کوری عه‌مری (عاص) ده‌وه له‌په‌یغه‌مبه‌ره‌وه‌ریوایه‌ت کرده‌وه‌فهرمو: (الکبائر الاشراک بالله، وعقوق الوالدین، وقتل النفس، والیمین الغموس) ته‌نانه‌ت دوا مردنیش ناده‌میزاد ده‌توانی چاکه له‌گه‌ل‌باوک و دایکی دا بکا.

نه‌بوداودو ئیبنو ماجه‌و ئیبنو حه‌بیان له‌ئه‌بو ئوسه‌یدی مالیکی کوری په‌بیعه‌ی (الساعدی) یه‌وه‌ده‌گه‌په‌ته‌وه‌ده‌لی: له‌وکاته‌دا: که ئیمه له‌خزمه‌ت په‌یغه‌مبه‌ردا دانیشتبووین، پیاوئیکی خه‌لی به‌نوسه‌له‌مه‌هات وتی: ئه‌ی په‌یغه‌مبه‌ری خودا! ئایا له‌دوا دنیا‌ده‌چوونی باوک دایک چاکه‌یه‌که هه‌یه له‌گه‌لیان بکه‌م؟ فهرمووی به‌لی: دوعایان بو‌بکه، داوا بکه خودا له‌تاوانیان ببوری، پابه‌ندی ئاموژگاریه‌کانیان به، واده‌و به‌لینیان جی به‌جی بکه، سیله‌ی په‌حم و خزمایه‌تیه‌که: که به‌هوی ئه‌وانه‌وه‌یه چاودیری بکه ریز له‌دوست و هاوه‌له‌کانیان بگه‌ه.

نه بچار قورئانی پیروژ هۆی ئەو فەرمان و نامۆژگاریانە دیاری دەکا: که دەربارە ی چاکە کردن لە گەڵ باوک و دایک دا ئاراستە ی ئادە میزادی کرد، بە تایبە تی ئەرك و ئورکی دایک: که خۆ ی بەخت دەکا لە پێناو پەرورە دە بوون و پێگە یشتنی جگەرگۆشە کە ی دا، قورئانی پیروژ لیڕە دا ئەو خۆبەختکردن و فیداکاریە وێنە دەگری و دەفەر موی:

﴿حمله امه کرها و وضعته کرها، وحمله وفصاله ثلاثون شهرا﴾ دایک ئەو زاروڵە ی لەناو سکی خۆ ی دا بە ئەرك و ماندوو بوون هەڵپێچاوه، لەو پێناو دە ئازارو ناپەرە حە تی چەشتوو، بە ئیسقان و خوین و گوشتی خۆ ی نو مانگ و نۆروژ لەناو سکی خۆ ی دا بەختی دەکا و پەیکەری ناسک و تازه پێگە یشتی پێ دە گە یە نی، بە جۆری: لە ئاخرو ئۆخری ئۆمانگە کە دا بەتەواوی ماندوو دەبی و پرستی لی دە بپی، ئە بچار ژان و ئازاری مندالبون، کە لە راستی دا ئازارو ژانە کە ی دە گاتە سەر ترۆپکی ئازارو هەر دایکە: که خۆ بو ئەو ئازارو ژانە رادە گری و بە لکوو بە دلقراوانی و حە ماسە تەو بەرەو پیریشی دەچی و خۆبە بەختەرەر دە زانی: که دە کە وێستە ئەو ناپەرە حە تی و ئازارەو، چونکە چینی تازه و بەرەم دینی و چروزیە ک در سکی نی .

دوای تێپەر بوونی ئەم دوو قۆناغە سەرە دێتە سەر قۆناغی شیر پێدان و بەختوکردن و شەو و نغونی و چاو دێری کردنی، ئا لەم قۆناغە دا دایک پالقتە ی خوین و گوشت و ئیسقانی خۆ ی که شیر ی مەمکە کانیە تی و پوختە ی سۆزی دل و دەرون و ئەو پەری توانا و هیزی خۆ ی دە خاتە کار بو فەراهم هێنانی بەختەوهری بو جگەرگۆشە کە ی و زۆرشادمانە بەو ماندو بون و فیداکاریە بەم ئەرك و ناپەرە حە تیە ماندو نابێ و هەست بە ناپەرە حە تی ناکا، هەموو ناواتی ئەو یە: ئەم چروییە ی بپشکوێ و گەش و نا بکاو پێ بگاو لەخۆشی دابی، دە ی دەبی چۆن ئادە میزاد بتوانی

پاداشتی ئەو هەموو ماندوو بونە بداتەو؟ هەلبەتە تۆ چەندی: هەول بەدی پاساوی ئەو خۆبەختکردن و فیداکارییە دیاک بەدیەو، ناتوانی؛ چی بۆ بکە ی هیشتا کەمە لە بەرامبەر زۆرا، بۆیە پیاویەت کراوە کابرایەک دایکی لە کۆل کردبوو تەوافی کابە ی دە کرد پرسیاری لە پییغە مبه‌ری ﷺ کرد وتی: قوربان ئایا من پاداشتی چاکە ی دایکم داوە تەو؟

پییغە مبه‌ر ﷺ فەرمو ی نە خێر هیشتا پاداشتی فرمیتسکی ئازاری ژانیکی ئەوت نە داتەو تەو !!

جەرەس و موسیقای وشەکان ئاماژە بە ماندو بوون و ئەرك و ناپەحەتی لەرادە بەدەر دە کەن، ماندو بوون و ناپەحەتی بیژو کردن و تیکچونی تەوازون و تەبیات، بارگرانی سک و هەلگرتنی ئەو قورئاسایی یە ئاناسایی یە، ئەجار ئازاری مندالبون و پاشان ئەرك و تورکی شیر پێدان و بەخیوکردن، هەموو ئەمانە داخوازی ئەوین کە ئادە میزاد لە ئاست دایکی دا خۆبە قەرزدار بزانی و هەول بدا دلی رازی بکا .

. ئەجار دە فەرمو ی: ﴿وَحَمْلُهُ وَفِصَالُهُ ثَلَاثُونَ شَهْرًا﴾ لەسک دا هەلپێچان و برینی قوناغەکانی زارپۆلە لەناو مندالدان داو ئەجار هاتنە دەرەو ی و شیر پێدانی دەق سی مانگ دە خایەنی، واتە دوو سال و نیوی رەبەق دایک شەوئخونی و ئەرك و ماندو بوون و ئازاری کەم وێنە دە چیژێو بەبی وەر ز بوون و بەو پەری دلسۆزی و فیداکارییەو ئەم ئەركە قورسە ئەنجام دە دا.

نایەتە کە ئاماژە بەو دەکا، کە مافی دایک لەسەر مندال لەهی باوک زیاترە چونکە بە ئیش و ئازارو ئەرك و ماندو بوونەو ئەو مندالە ی لەسکی خۆی دا هەلپێچاوەو بەناپەحەتی و ژان و ئازاری کەم وێنەو بەو لەدی هینارەو بە دلسۆزی و حویب و حەنانەو شیر ی پێداوەو لەباوەشی گەرمی خۆی دا پەرور دە ی کردووەو بەلای لایەو شەوئخونی شەوی

له‌گەل دا بەروژ کردۆتەو!! لەم شتانەدا باوک چ ھاوبەشیەکی ئەو تۆی
نیەو بەدەگمەن پێ دەکەوێ یارمەتیەکی پەرورەدە کردنەکە ی بەدا،
چونکە ئەویش سەرگەرمی بەدەست هێنانی بژیوی خێزانەو ماندوی
کارو کاسبی یە ..

فەرموودە یەکی پیغەمبەر ﷺ: کە موسلیم و بوخاری لە ئەبوهورەیرەو
ریوایەتیان کردووە فەرمووی: پیاوی هاتە خزمەت پیغەمبەر ﷺ وتی:
ئە ی پیغەمبەر ی خودا! کێ لەهەموو کەسێ پێیستەرە لەگەڵیا باش یم؟
پیغەمبەر ﷺ فەرمووی: دایکت وتی: دوا ی ئەو، فەرمووی: دایکت، وتی:
دوا ی ئەو؟ فەرمو ی دایکت، وتی: دوا ی ئەو: فەرمو ی: باوکت.

نایەتە کە ناماژە ی ئەو ی تێدایە: کە کەمترین ماو ی مانەو ی زارۆلە
لەسکی دایکی دا شەش مانگە، وە کوو زانراوە ئیمامی عەلی یە کەم
کەسە: کە ئەم نایەتە ی ئێرەو نایەتە ی سوره‌تی (لقمان ۱۴) و نایەتە ی
﴿والوالدان یرضعن اولادهن حولین کاملین لمن اراد ان یتم الرضاعة﴾
البقرة/ ۲۳۳ ی بەراورد کردون و ئەو حوکمە ی لی دەر هێناون، چونکە
بەپێ ی نایەتە کە ی ئێرە ماو ی حەمل و ماو ی شیر پێدانی منداڵ سی
مانگە، بەگوێرە ی نایەتە کە ی سوره‌تی لوقمان و سوره‌تی (البقرة) ش ئەو
پەری ماو ی شیر خواردنی منداڵ دووسالە، کەوابێ بۆ ماو ی مانەو ی ناو
سکی دایکی شەش مانگ مایەو.

ئێبنو ئەبی حاتم و مو حەممەدی کوپی ئیسحاق لە مەعمەری کوپی
عەبدوللای جو هەنئیەو ریوایەت دەکا: کە دەلی: پیاویکی خزمی ئیمە
نافرەتییکی خێلێ جو هەینە ی مارە کردو گواستییەو، دوا ی شەش مانگی
تەواو منداڵییکی بوو، میژدە کە ی چوو بۆلای ئیمامی عوسمان و روداوی بۆ
باسکرد، ئیمامی عوسمان ناردی بەدوا ی نافرەتە کە دا، نافرەتە کە خێرا
خۆی گوپی و ویستی بی بۆلای ئیمامی عوسمان لەوکاتە دا نافرەتە ک،

خهریکی خوگۆرپن بوو خوشکه کهی دهستی کرد به گریان، وتی: بۆچی دهگری؟ ترسی نهوت ههیه من خیانهتم کرد بی؟ نهخهیر مهترسه سویندم به خودا جگه له میتردی خۆم کهس دهستی لی نه داوم، دلنیام خودا ریسوام ناکاو تووشی نارپه هتی نابم ..

که نافرته کهیان هینایه لای نیمامی عوسمان فهرمانی دا به بهرده بارانکردنی. ئەم ههواله گهیشته نیمامی عهلی و هاته لای نیمامی عوسمان، عهرزی کرد: نهوه چۆن ئەو حوکمهت ده رکردوه؟ نیمام عوسمان وتی: ئەم نافرته دواي شهش مانگ شوکردنی مندالی بووه، تایا شتی وا ده بی؟ نیمامی عهلی وتی: کورپه نهوه تو قورئانت نه خویندۆتهو؟ عوسمان فهرموی: به لای، عهلی فهرموی: نه دی نه تیستوهه خوا ده فهرموی: ﴿وَحْمَلُهُ وَفَصَالَهُ ثَلَاثُونَ شَهْرًا﴾ ده رباره ی شیرخواردنیش ده فهرموی: ﴿حَوْلِينَ كَامِلِينَ﴾ ده ی چس مایه وه بو (حه مل) جگه له شهش مانگ؟ عوسمان فهرموی: وه لاهی تانیستا سه رنجم بو نهوه نه چوه وه نه وه م به خه یال دا نه هاتوره!

هه ر ئیبنو ئه بی حاتم له ئیبنو عه بباسه وه رپوایهت ده کا ده لای: نه گه ر نافرته به نو مانگ مندالی بوو ده توانی (۲۱) مانگ شیر ی پی بدا، نه گه ر به حه وت مانگ مندالی بوو (۲۳) مانگ شیر بدا به منداله که ی به سیه تی، خو نه گه ر به شهش مانگ مندالی بوو ده بی دوو سالی ته واو شیر ی بداتی، چونکه پهروه دگار ده فهرموی: ﴿وَحْمَلُهُ وَفَصَالَهُ ثَلَاثُونَ شَهْرًا﴾.

جا که نهو منداله پهروه ده بوو پینگه یشت و ته مه نی درێژ بوو ﴿حتی إذا بلغ أشده، وبلغ أربعين سنة﴾ هه تا بوو به لاوو ته مه نی گه نجی تیپه ری بوو به پیاو و عه قل و هو شی کامل بوو له ته مه نی سی سالی

تیپه‌ری و گه‌یشته چل سائی و که‌مالی هی‌زو توانای عه‌قلی و جه‌سته‌یی
په‌یدا کرد، جا نه‌وکاته:

﴿قال: رب أوزعني أشكر نعمتك التي أنعمت علي وعلى والدي﴾
 وتی: خودایه یارمه تیم بده خه ریکی سوپاسکردنی نیعمه ته کانت بېم، نه و
 نیعمه تانه ی به خشیوتن به خۆم و باوک و دایکم، نیعمه تی هیدایه ت و له ش
 ساغی و رزق و پۆژی، نیعمه تی عه قل و دۆزینه وه ی پیبازی راستی ژیان و
 دهسته بهرکردنی به خته وه ری بۆ ههردوو دوونیا، نیعمه تی شه وه که
 له باوه شی دایک و باوکی دلسۆزو خوداپه رستدا گه وه بووم.

﴿وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ، وَأَصْلَحَ لِي فِي ذُرِّيَّتِي﴾ خودایه یارمه تیم
 بده بۆ نه نجامدانی کرده وهی چاک و په سه ند به جوړیک که کرده وه کانم
 جیگای په زامه ندی تو بن و لیم قبول بکهی. نهو کرده وه چاک و
 په سه ندانه له ناو وه چهو نه وه کانیشمدا به رده وام بن و خوویان پیوه بگرن و
 لیان بیتته سروشت.

﴿إني تبت اليك، وإني من المسلمين﴾ ئەمەن گەرپاومەوه بۆ دەرگانهی
عهفوو بەزهیت و لەهه موو تاوانیتکم پەشیمانم، گەردنکه چ و پابه ندی
فەرمان و جلەوگیریه کانتەم، بە دڵسوۆزی و راستالی بەندایه تیت ده کهم و
دهمهوی سەرگه رمی پەرستش بۆ کردنت بم.

نہ ہو داودؑ لے سونہ نہ کہی دا لہ ٹیبنو مہ سعو دہوہ ریوایت دہ کا دہ لئی
 پیغہ مبرؐ ہا وہ لانی فیتری تہوہ دہ کرد لہ تہ حییاتدا تہم دوو عایہ بخوینن
 (اللهم الف بین قلوبنا، وأصلح ذات بیننا، وأهدنا سبیل السلام، ونجنا من
 الذلّمات إلى النور، و جنبنا الفواحش ما ظہر منها وما بطن، وبارک لنا فی
 أسمعنا وأبصارنا وقلوبنا وأزواجنا وذریاتنا، وتب علینا، إناک أنت التواب
 الرحیم واجعلنا شاکرین لنعمتک مثنّین بها علیک، وأتمها علینا).

نه مجار په روه ردگار پاداشی نهو بهنده راستالانه دیاری ده کاو
 ده فمرموی: ﴿أولئك الذين نتقبل عنهم أحسن ما عملوا، ونتجاوز
 عن سيئاتهم في أصحاب الجنة، وعد الصدق الذي كانوا يوعدون﴾
 نهوانه ی که نهوه په وشت و هه لسوکه وتیان، بهو جوړه په فتار
 له گهل باوک و دایکیاندا ده کهن، نهوه نهوانه خودا پر تیران لی ده گری و
 کرده وهی چاکیان لی وهرده گری و له تاوانیان خوښ ده بی و سزایان نادا
 له سهری، چونکه به کرده به باشه کانیاں خراپه کانیاں په ورده پوښ
 ده بی، وه کوو له شوینیک کی تردا ده فمرموی: ﴿إن الحسنات يذمهن
 السيئات﴾ هود/۱۴۴.

نهوانه له پیرو تا قمی به هه شتیان، خودا بوخوی واده ی داوه بهوانه ی
 تویه کارو گه راوهن له تاوان، که بیا نخاته ناو به هه شته وه، هه لبه ته
 خودا له هه موو که س زیاتر به جیته پنه ری واده ی خو یه تی، نهو واده و
 به لینه نه ی له سهر زمانی پیغه مبه رانی و له کتیبه ناسماینه کاند
 داویه تی به جییان دینی و لییان پاشگه ز نایته وه، واده ی راست و
 دروستن و نه نجامیان ده دا.

نه مجار دینه سهر باسکردنی مندالی خراپ و بی گوی و زیانه خرؤو
 نه زیه تخواز بو باوک و دایک، پاداش و سزای هه ردو تا قمیش پون
 ده کاته وه و ده فمرموی:

﴿والذي قال لوالديه أف لكما أتعدانني أن أخرج، وقد خلت
 القرون من قبلي﴾ هه روه ها نهو منداله ی که باوک و دایکی داوای
 تیمانه پنهانی لی ده کهن، پیان ده لی: داد له ده ستان، نای که وه پرزم
 له وهی که پیم ده لیس: به راستی نیوهم پی سهره، که نه و نه ده
 تینه گه یشتون، نهوه نیوهم به چ عه قلنک هه والی نهوهم ده ده نی:

که مردم سهر له‌نوی زیندو ده‌کریمه‌وه؟ پژی قیامت ده‌چمه‌وه
 بهر باره‌گای خواو حیسام له‌گهل ده‌کا؟ به‌راستی نه‌و زیندوو بوونه‌وه‌ی
 ئیوه ده‌یلین شتیکی وی نه‌چوو بی بناغه‌یه، هیچ به‌لگه‌یه‌ک نیه
 نه‌وه‌ی ئیوه بانگه‌وازی بو ده‌که‌ن بچه‌سپیتی، نه‌وه‌تا نه‌و هه‌موو گهل و
 هۆزو چین و توێژه له‌پیش ئیمه‌ مردوون و هیچیان نه‌گه‌راونه‌وه، که‌س
 هه‌والتیکی له‌و باره‌وه بو نه‌هیتا وینه‌وه، نه‌دی ئیوه به‌چ عه‌قلێک
 داوای شتی وه‌ها له‌من ده‌که‌ن؟

﴿وهما يستغيثان الله ويلك آمن، أن وعد الله حق﴾، باوک و دایکی
 که ده‌یی‌ن نه‌وه هه‌لوێستی کوره‌که‌یان نه‌وه‌نده‌ی تر ناگری
 جگه‌ریان گه‌رمیان دادیتی و له‌خودا ده‌پارینه‌وه که کوره‌که‌یان هیدایه‌ت
 بداو واز له‌کوفرو بیدینی بیتی و موسولمان ببی، پوو ده‌که‌نه پۆله‌و
 جگه‌رگۆشه‌یان و پی‌ی ده‌لین کوره‌ مالوێران نه‌وه بوچی به‌ناگا نایه‌یته‌وه
 ئیمان بینه‌و بپروات به‌زیندوو بوونه‌وه هه‌بی، دلنایه‌ واده‌ی
 خودا دیته‌ جی و قیامت پاده‌بی، هه‌موو ئاده‌میزاد زیندوو ده‌کرینه‌وه،
 حیساب و ای‌کۆلینه‌وه‌یان له‌گهل ده‌کری، سزاو پاداشی
 خۆیان وهرده‌گرنه‌وه.

﴿فيقول: ما هذا الا أساطير الأولين﴾ کورپی سهر په‌ق و بی ویزدان
 به‌قسه‌و نامۆزگاری باوک و دایکی و نه‌نده‌ی تر شیلگیر ده‌بی و ده‌لی:
 نه‌وه‌ی که ئیوه ده‌یلین نه‌فسانه‌و چیرۆکه‌ پزیوی کۆنه له‌کتیبه‌ شره‌کان دا
 نووسراوه، زیندوو بوونه‌وه‌ی دوا‌ی مردن شتیکی بی بناغه‌و وی نه‌چوو،
 عه‌قلم و وه‌ری ناگری و پروای پی ناکه‌م.

نه‌جار په‌روه‌ردگار سزای نه‌و سهر ره‌قه‌ نه‌فامه‌ دیاری ده‌کاو
 ده‌فه‌رموی: ﴿أولئك الذين حق عليهم القول في أمم قد خلت من

قبلهم من الجن والانس، انهم كانوا خاسرين ﴿ نهوانه ی نهو جوره بیرو باوه رانه دهر ده برن و نهوه قسه و رهفتاریانه نهو که سانهن شیایو عه زابی دوزه خن، غه زهب و رقی خودایان بو خویان دهسته بهر کردوه، لهو گهل و نه تهوه کافرو بی پروایانهن که لهوهو پیش هاتوونه گزیره پانی ژیان هوهو به کافری و غه زهب لی گیرایو سهریان ناوه تهوه، چ له ره گزی ناده میزاد بن یان له ره گزی جندو که بن، نهوانه ی په یامی پیغه مبه رانیان ره تکرده تهوه، خویان و مال و خیزانیشیان له ده ستداوه، هه موویان شیایو نهوه بوون تور بدرینه ناو عه زابی دوزه خهوه، واده ی خودایان له سهر دیته جی، که فهرموویه تی: ﴿ لا ملان جهنم منك و ممن تبعك منهم اجمعین ﴾ ص/ ٨٥.

نه عجار پهروه ردگار پاداش و سزای ههر دوو تاقم (چاکه کارو خراپه کار) دیاری ده کاو ده فهرمووی:

﴿ ولکل درجات مما عملوا، ولیوفیهم أعمالهم وهم لا یظلمون ﴾ .
 واته: بو ههر دوو پیرو تاقم له خودا په رستانی رهفتار جوان و کردار چاک و بی پرواو خراپه کارو به دبه خته کان له ناده میزادو جندو که پلهو پایه ی جودا جودا، لای خودا بو یان ناماده کراوه ههر که سهو به گویره ی کرده وهو بیرو باوه ری خو ی پاداش و سزای خو ی وهرده گریتته وه، چاکه به چاکه و خراپه به خراپه، نهوانه هیچیان سته میان لی ناکری، توز قالیک له کرده وهی باشی که س کهم ناکریتته وه، ههر وه ها له سزای که سیش زیاد ناکری! هه موو که س مافی خو ی وهر ده گریتته وه!

نه عجار دیمه نیکی پروژی قیامت راده نوینی و حال و وه زعی بی پروایان لهو دیمه نه دا غمایش ده کاو ده فهرمووی: ﴿ و یوم یعرض الذین کفروا علی النار اذ هبت طیباتکم فی حیاتکم الدنیا واستمتعتم

بها، فالیوم تجزون عذاب الهون بما كنتم تستكبرون في الأرض
 بغير الحق وما كنتم تفسقون ﴿١٥﴾ نهی پیغه مبه‌ری خو‌شه‌ویست؛
 نه‌وه بۆ گه‌له‌که‌ت باس بکه: که کاتی کافرو بی بروایان پیش نه‌وه‌ی توپ
 بدرینه ناو دۆزه‌خه‌وه‌و سزاو عه‌زابی سه‌ختی ئاگر له‌خو‌یان ده‌گری،
 ته‌ماشای نه‌و ئاگره‌ بی ئامانه ده‌که‌ن و له‌ روی سه‌ر زه‌نشست و لۆمه‌وه
 پییان ده‌گوتری: ئیوه له‌زه‌زت و خو‌شی خو‌تان له‌ژیانی دونیادا چه‌شتوه،
 سه‌رگه‌رمی ده‌سته‌به‌رکردنی ویستی ئاره‌زو‌کانتان بوون و له‌تاوان و
 خراپه‌کاری‌دا نو‌غرۆ بوون، تاوان‌کردنتان به‌لاوه‌ شتیکی ئاسایی بوو،
 پیغه‌مبه‌رتان به‌درۆخسته‌وه، زیندو بوونه‌وه‌و سزاو پا‌داشتی شه‌م پۆژه‌تان
 به‌نه‌فسانه‌و خه‌یالی پپو پوچ ده‌زانی..

له‌ژیانی دونیادا به‌شی خو‌تان وه‌رگرتوه‌و هیچ‌تان بۆ نه‌ماوه‌ته‌وه،
 شه‌م‌پۆ سزای ریسوا ئامیژ ده‌درین، تۆله‌ی بی بروایی و سه‌ر په‌قیتان
 لی‌ده‌سه‌ندری، له‌پاساوی نه‌وه‌دا: که‌به‌ ناحق له‌سه‌ر زه‌وی خو‌تان
 هه‌لده‌تایه‌وه‌و لوتبه‌رزیتان ده‌نواند، پشتتان له‌یه‌ک‌تاپه‌رستی و خودا ناسین
 هه‌لده‌کرد، هه‌رچی خودا پپی ناخۆش بوو نه‌وه‌تان شه‌نجام ده‌دا.

له‌تۆله‌ی نه‌و په‌فتارو کرده‌وانه‌تان دا شه‌م‌پۆ سزای سه‌خت و
 ریسواکه‌رو به‌رده‌وامتان بۆ ئاماده‌کراوه‌ له‌ناو شیوو دۆلی دۆزه‌خ دا به
 ئاهو ئاله‌و هه‌سه‌رته‌وه، به‌هاوارو دادر فیغانه‌وه‌و بۆ هه‌تا هه‌تایه‌ ژیان
 به‌سه‌ربه‌رن، ژیا‌نی چی! هه‌ر وه‌نده‌یه‌ زیندوون، شه‌گینا مردن به‌ئاوات
 ده‌خوا‌زن؛ هه‌لبه‌ته‌ له‌زه‌زت وه‌رگرتن له‌ نیعمه‌ته‌کانی دنیا به‌شی‌توه‌ی
 هه‌ل‌ل‌ل و په‌وا، په‌وا‌یه‌و نه‌ی لی‌ نه‌کراوه، ئاماژه‌ به‌و ئایه‌ته‌ی: که
 ده‌فه‌رموی: ﴿١٦﴾ من حرم زينة الله التي اخرج لعباده والطيبات من
 الرزق ﴿١٧﴾ الاعراف/٣٢.

هروه ها نایه تی: ﴿يا ايها الذين آمنوا لا تحرموا طيبات ما احل الله لكم ولا تعتدوا، ان الله لا يحب المعتدين﴾ المائدة/ ۸۷. وهلى خوگرتنه وه له له ززه ت وخوشى به كانى ژيان داب و نه ريتى پياو چاكانه.

له صه حيحى موسليم دا هاتوه: ده فهرموى: عومهرى كورى خه تتاب چوه خزمه ت پيغه مبه ر ﷺ له ماله وه لهو سهرو بهنده دا له خيژانه كانى زين بوو، عومهر ده گير پيغه وه لى: چاوم به مالى پيغه مبه ردا گيړا جگه له پيسته كو نيك هيچى ترم نه دى. عهرزم كرد: نهى پيغه مبه رى خودا نه تو ره وانه كراوى خوداو بهر پيژ ترين بهنده ي نهوى، نه وه تا كيسراو قه يصهر له ناو حهرير و ديياج دا ژيان به سهر ده بن، نه تو بو چى به زبرى ژيان به سهر ده بهى؟

نيتر توژى: خوئ كوكرده وهو به جوانى داناشت و فهرموى: (افى شك انت يا ابن الخطاب؟ اولئك قوم عجلت لهم طيباتهم في حياتهم الدنيا) نه وه كورى خه تتاب گومان ت هه به؟ نه وانه تاقم و كومه ليكن خوشى و له ززه تيان بو پيش خراوه له ژيانى دونيا، عومهر ده فهرموى: وتم: نهى پيغه مبه رى خودا له قسمه په شيمانم داواى ليخوشبونم بو بكه، پيغه مبه ر ﷺ فهرموى: (اللهم اغفر له).

جيروكى هه زره تى هود (عليه السلام) له گهل قه وله كهى دا

وَإِذْ كَرَّأَخَاعَادِ إِذْ أَنْذَرَكُمْ قَوْمَهُ بِالْأَحْقَافِ وَقَدْ خَلَّتِ النُّذُرُ
مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ
عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿٢١﴾ قَالُوا أَجِئْنَا لِنُفِكَ عَنْ آلِهَتِنَا فَإِنَّا

بِمَا تَعِدُنَا إِنْ كُنْتَ مِنَ الصّٰدِقِیْنَ ﴿۴۲﴾ قَالَ إِنَّمَا الْعِلْمُ عِنْدَ اللَّهِ
 وَأُبَلِّغُكُمْ مَا أُرْسِلْتُ بِهِ وَلَیْكُنَّ أَرْبَکُمْ قَوْمًا بِجَهْلُوکُمْ ﴿۴۳﴾
 فَلَمَّا رَأَوْهُ عَارِضًا مُّسْتَقْبِلَ أَوْدِيَّتِهِمْ قَالُوا هَذَا عَارِضٌ مُّمْطَرُنَا
 بَلْ هُوَ مَا اسْتَعْجَلْتُمْ بِهِ رِيحٌ فِیْهَا عَذَابٌ أَلِیْمٌ ﴿۴۴﴾ تَدْمِرُ كُلَّ
 شَیْءٍ بِأَمْرِ رَبِّهَا فَاصْبِرْ حَتَّى لَا یُرِیَ إِلَّا مَسَکِیْنَهُمْ کَذٰلِكَ نَجْزِی
 الْقَوْمَ الْمُجْرِمِیْنَ ﴿۴۵﴾ وَلَقَدْ مَكَّنَّهُمْ فِیْمَا إِنْ مَكَّنَّاكُمْ فِیْهِ
 وَجَعَلْنَا لَهُمْ سَمْعًا وَأَبْصَارًا وَفِئْدَةً فَمَا أَغْنٰی عَنْهُمْ سَمْعُهُمْ
 وَلَا أَبْصَارُهُمْ وَلَا أَفِئْدَتُهُمْ مِنْ شَیْءٍ إِذْ كَانُوا یَجْحَدُوْنَ
 بِآیٰتِ اللَّهِ وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا یَسْتَهْزِءُوْنَ ﴿۴۶﴾ وَلَقَدْ
 أَهْلَكْنَا مَا حَوْلَکُمْ مِنَ الْقُرٰی وَصَرَّفْنَا الْآیٰتِ لَعَلَّهُمْ یَرْجِعُوْنَ
 ﴿۴۷﴾ فَلَوْلَا نَصْرُهُمْ الَّذِیْنَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ قُرْبَانًا آلِهَةً
 بَلْ ضَلُّوْا عَنْهُمْ وَذٰلِكَ إِفْکُهُمْ وَمَا كَانُوا یَفْقَرُوْنَ ﴿۴۸﴾

دواى به بیان کردنى به لگه ی به کتا به رستى و راستى پیغه مبه رایه تی که
 قوربه شیه کان به هو ی هله و گیر بونیان به له ززه ت و خو شى دونیا وه
 پشتیان لی هله ده کرد، پهروه ردگار چیرؤکی گه لی عادى بو گیرانه وه بو
 نه وه ی په ندی لی وه برگرن، و به خو یان دا بچنه وه، نه وه تا خودا به هو ی

کوفرو سه ره قییان له ناوی بردن، له کاتیک دا گه لی عاد له قورهبشیه کان زۆرترو خاوهن ده سه لاتتر بوون، چونکه هیئانه وهی په ندو سه ر گورزشته ی واقعی، داخوازی تیفکیرین و لی وردبوونه وهیه، له هه مان کاتدا دلدانه وهی پیغه مبه ریشی تیدایه ده فهرموئ:

﴿واذکر أخوا عاد اذ أنذر قومہ بالأحقاف، وقد خلت النذر من بین یدیہ ومن خلفہ الا تعبدوا الا الله، انی أخاف علیکم عذاب یوم عظیم﴾ نه ی پیغه مبه ری خوشه ویست؛ باسی سه ر گوزه شته ی هود پیغه مبه ر بکه بو نه ته وه که ت، هود درودی خودای لی بی، به رشته و خزمایه تی له قه ومی عاد بوو، خودا کردیه پیغه مبه رو ره وانه کرد بو سه ر قه ومی عاد یه که م: که له (ئه حقاف) ده ژیان له ولاتی حه ضره موت.

ئه حقاف بریتی یه له چه ند ته پۆلکه و به رزای لمبه لان، یان بریتییه له شیوو دۆلێک به (به ره هوت) به ناو بانگه، وه لخال له پیش هود و دوا ی هودیش پیغه مبه ری ترمان ره وانه کردون، هه موویان گه ل و نه ته وه کانی خویان ترساندون: که جگه له خودا که سی تر نه په رستن، هاوه لئ بو دانه نین، حه زره تی هودیش هه مان رپیازی گرت به ر، به و جۆره نامۆژگاری گه له که ی کرد، داوا ی لی کردن یه کتا په رستی بکه ن و هاوه ل بو خودا دانه نین، پی ی گو تن من ده ترسم ئیوه توشی عه زابی سه خت و دژوارین.

نونه ی ئه م نایه ته نایه تیکی تره: که ده فهرموئ: ﴿فان اعرضوا فقل: انذرتکم صاعقة مثل صاعقة عاد و ثمود، ان جاءتهم الرسل من بین ایدیهم ومن خلفهم الا تعبدوا الا الله﴾ فصلت/ ١٣- ١٤.

قه ومی عاد وه لامی حه زره تی (هود) یان دایه وه ﴿قالوا: أجبئنا لتأفکنا عن آهتنا؟﴾ وتیان: ئه وه ها توویه لاما ن و خۆت به پیغه مبه ر

داناوه بۆ شه‌وی له‌په‌رستشکردنی خودا کائمان لامان ده‌ی؟ ده‌ته‌وی واز له‌خوداکانی خۆمان بێتن و عیبادت بۆ شه‌و خودایه‌ بکه‌ین: که‌ تۆ بانگه‌وازی بۆ ده‌که‌ی؟ بێ منه‌تبه ..

﴿فَاتِنَا بِمَا تَعْدُنَا اِنْ كُنْتَ مِنَ الصّٰدِقِیْنَ﴾ شه‌و عه‌زابه‌ سامناکه‌ی هه‌ر شه‌مان پێ لی ده‌که‌ی بۆمان بێنه‌، نه‌گه‌ر راست ده‌که‌ی له‌وه‌دا: که‌ ده‌لی ئیمانم پێ نه‌هێنن عه‌زابی سه‌خت یه‌خه‌تان ده‌گرێ، ده‌ی وا ئیمه‌ ئیمانته‌ پێ ناهێنن بانه‌و عه‌زابه‌ گه‌وه‌ره‌و سامناکه‌ بۆ مان بێ! نه‌مه‌ به‌لگه‌و نیشانه‌ی شه‌ویه‌: که‌ شه‌و گه‌له‌نه‌فامه‌ خۆیان په‌له‌یان له‌هاتنی عه‌زابی خودا کردوه‌، چونکه‌ به‌لایانه‌وه‌ هاتنی عه‌زابی له‌و جووره‌ دورو نه‌گونجاو بووه‌، خۆ نه‌گه‌ر ئیمانیان به‌هاتنی ببوایه‌ هه‌رگیز په‌له‌یان له‌هاتنی نه‌ده‌کرد! ^(١) هه‌زهره‌تی هود عليه السلام وه‌لامی دانه‌وه‌..

﴿قَالَ: اِنَّمَا الْعِلْمُ عِنْدَ اللّٰهِ، وَاَبْلَغُكُمْ مَا اُرْسَلْتُ بِهٖ وَلٰكِنِّي اُرَاكُمْ قَوْمًا تَجْهَلُوْنَ﴾ فه‌رموی: من نازانم که‌نگی شه‌و عه‌زابه‌تان بۆ دی، زانیاری ته‌واو ده‌رباره‌ی هاتن و چۆنیه‌تی شه‌و عه‌زابه‌و هه‌موو شتیکی تر لای خودا خۆیه‌تی و به‌ده‌ست خۆیه‌تی: شه‌و نه‌قدیری کردوه‌ و شه‌و ده‌ینیژی، له‌و باره‌وه‌ هه‌چ زانیاریه‌کم نه‌دراوه‌تی، ئیشی من شه‌ویه‌، په‌یامی خۆم به‌ئیه‌و به‌گه‌یه‌م، موژده‌ ده‌ربه‌به‌هه‌شت و ترسینه‌ر تسام له‌دۆزه‌خ، ناگادار تان ده‌که‌مه‌وه‌ له‌وه‌: که‌ نه‌گه‌ر ئیمان نه‌هێنن خودا به‌غه‌زه‌بی خۆی ده‌تانگرێ و له‌ناوتان ده‌با، نه‌ک من خۆم عه‌زابتان بۆ بێنم! که‌ی هاتنی عه‌زابه‌ به‌ده‌ست منه‌؟ وه‌لی من ئیه‌و ده‌بینم گه‌ل و نه‌ته‌ویه‌کی بێ عه‌قل و نه‌فامن له‌وه‌دا: که‌ به‌روام پێ ناکهن، سورن

(١) له‌نایه‌ته‌که‌دا واده‌ له‌شوێنی هه‌ر شه‌ به‌کارهاتوه‌، چونکه‌ وشه‌ی (تعبد) مضارعی (وعده‌)یه‌و له‌بابی دوه‌مه‌ و مجرده‌ بۆ واده‌و به‌ئین به‌کار دی .

له سهر کوفرو بیدینی خوتان، پیشنیاری شتی وایش ده کهن له ده سه لاتی پیغه مبه ران دا نیه!!

ئه مجار په وهره دگار دیمه نی سهره تای هاتنی عه زابی سه خت و کۆکوژیان راده نوینی و ده فهرموی: ﴿فلما رأوه عارضا مستقبل أوديتهم قالوا هذا عارض ممطرنا﴾ کاتی: دیتیان هه ور یان (عه زاب) به ره و سه وان دی و پوی له ناوچه و سنوری ولاتی ته وانه، به دلخوشییه وه وتیان: ته وه هه ور یکه و بارانمان بو ده بارینی، زه وی زاری تینومان تیر ناو ده کا، کهش و هه وای وشک و گهرمان بو خوش ده کا! زۆریان هومید پی بوو، خوشی خوشی نیستا نا تاویکی تر بارانیان بو ده باری و له و حاله ناخوشه ی تی یدان رزگاریان ده بی.

ریوایاتی زۆر هه ن ده لێن: ته و گهل و هه ریمه تووشی گهرمایه کی زۆر بوون، بی بارانی و گهرماو وشکه سالتی برستی لی برپیوون، کهش و هه وای وایان بو خولقاوو، به که لکی ژیان نه ده هات: جا که خودا ته و هه وره ی په وانه کردن زۆری پی که یفخوش بوون، هه مرویان له مال هاتنه ده ره به ره و شیوو دۆله کانی ده ورو بهریان پۆیشن به هومیدی ته وه بارانیان بو بباری و کهش و هه وایان بو بگۆری، به لام زویانی واقع تی گه یاندن: که ته و هه وره هه وری باران نیه.

﴿بل هو ما استعجلتم به، ریح فیها عذاب الیم تدمر کل شیئ بأمر ربها﴾ به لکوو ته و عه زابه یه: که په له تان له هاتنی ده کرد، په شه بایه کی غه زه به و سزای سه ختی هه لگرتوو به بو ئیوه، به فهرمانی خودا به سهر ههر شتیك دا بسروا ویرانی ده کاو ده سپروکینی وه کسو له ثایه تیکی تر دا باسی ته و په شه بای غه زه به ده کاو ده فهرموی: ﴿ما تذر من شیء ائت علیه الا جعلته کالرمیم﴾ الذاریات/٤٢.

نایه‌ته‌که ناماژه بۆ ئه‌وه ده‌کا: که ئه‌و (با) غه‌زه‌به زیندوه‌و هه‌ستی
هه‌یه‌و فه‌رمانبه‌رداره‌و فه‌رمانی پی‌ کراوه‌ به‌ وێران‌کردن و له‌ناوبردنی ئه‌و
گه‌له‌ سه‌رره‌ق و نه‌فامه‌، ئه‌مه‌ش حه‌قیقه‌تیکی بوونه‌وه‌ره‌و قورئان
زۆر جار ناماژه‌ی پی‌ ده‌کا، ئه‌م بوونه‌وه‌ره‌هه‌مووی زیندوه‌و هه‌موو
هیژو وزه‌یه‌کی هه‌ستیاره‌، هه‌موو شتی‌ک به‌رامبه‌ر خودای خۆی
هه‌ستی هه‌یه‌و پابه‌ندی فه‌رمان و ویستی په‌روه‌ردگاره‌، ئه‌رکی سه‌ر شانی
خۆی ئه‌نجام ده‌دا...

ئاده‌میزاد بۆ خۆی یه‌کی‌که‌ له‌و هیژو توانایانه‌ی بوونه‌وه‌ر کاتی‌ک
ئیمان له‌دل و ده‌رونی دا جی‌گیر ده‌بی، دلی ده‌کرێته‌وه‌ بۆ (معرفه‌ الله)
بۆ خودا ناسی و یه‌کتاپه‌رستی، ده‌توانی هه‌ست به‌فه‌رمانبه‌رداری
بوونه‌وه‌ریکا، له‌گه‌ڵ ده‌رویه‌ری خۆی دا هاریکاری و بگوفی،
وه‌کوو جوړی‌ک له‌زیندو هه‌لس و که‌وت له‌گه‌ڵ بوونه‌وه‌ریکا،
چونکه‌ له‌پاستی دا هه‌موو شتی‌ک زیندوه‌و به‌جوړی‌کی تایبه‌تی هه‌ست و
گیانی تیدا‌یه‌، وه‌لی ئی‌مه‌ ده‌رکی ئه‌و ژیان و هه‌سته‌یان ناکه‌ین و له‌ناست
ئیمه‌ په‌رده‌یان به‌سه‌ردا دراوه‌، چاوی دلی هوشیارو نورانی هه‌ستیان پی‌
ده‌کا و چاوی سه‌رنایان بی‌نی! ^(١)

به‌لی (با) غه‌زه‌به‌ ئه‌رکی سه‌ر شانی خۆی ئه‌نجام دا، هه‌موو شتی‌کی
وێران کرد، خۆیان و ئاژه‌لیان، خانوبه‌ره‌و کالو سامانیان هه‌مووی خاپور
بوو ﴿فأصبحوا لا يرى الا مساكنهم﴾ وایان لی‌هات جگه‌ له‌
که‌لاوه‌روخوا‌ی خانوه‌کانیان هیچی تریان نه‌ده‌بینرا، وڵاتیان که‌ سی تیدا
نه‌ما‌بوو، هه‌موویان خاپورو کش و مات! قوقه‌ی که‌له‌بابی تیدا نه‌ما‌بوو!

(١) سه‌یری (في ظلال القرآن) بکه ٤٢٢/٧ .

نه‌جار دوا‌ی ترساندن‌ی قوره‌یشیه‌کان په‌روه‌ردگار هی‌زو تواناو شان و بازوی گه‌لی عاد به‌یان ده‌کار ده‌فرموی:

﴿وَلَقَدْ مَكَنَّا هُمْ فِيمَا انْ مَكَانَهُمْ فِيهِ، وَجَعَلْنَا لَهُمْ سَمْعًا وَابْصَارًا وَافْتَدَا، فَمَا أَغْنَى عَنْهُمْ سَمْعُهُمْ وَلَا ابْصَارُهُمْ وَلَا أَفْنَدْتَهُمْ مِنْ شَيْءٍ﴾

بی‌گومان نیمه‌ گه‌لی عادو هه‌موو گه‌له‌پیشینه‌کانان له‌سه‌رزه‌وی جی‌گیر کرد بوو وه‌کو چۆن ئی‌وه‌مان له‌سه‌رزه‌وی جی‌گیر کردوه، مال و سامان و هی‌زو تواناو ده‌ست و بازو له‌ش‌ساغی و ته‌مه‌ندری‌ثمان پی دابوون به‌جۆری‌ک که به‌ئیه‌مان نه‌داوه نه‌ی قوره‌یشی و دانیش‌توانی مه‌ککه؛ نه‌وان له‌ئیه‌ خاوه‌ن سامان‌تر بوون، له‌ئیه‌ زی‌تر مندال و پی‌اوی به‌شان و بازویان هه‌بوو، ده‌سه‌لات و توانایان له‌هی ئیه‌ پتر بوو، ژیارو شو‌ینده‌ستیان له‌سه‌رزه‌وی له‌هی ئیه‌ به‌رجاو تر بوو.

وه‌کو له‌نایه‌تی‌گی تر‌دا ئاماژه‌ به‌وه ده‌کار ده‌فرموی: ﴿كَانُوا أَكْثَرُ مِنْهُمْ، وَاشْدُ قُوَّةً وَأَثَارًا فِي الْأَرْضِ﴾ غافر/ ٨٢.

ده‌ی نه‌وان و پ‌رای نه‌و ده‌سه‌لات و توانایه‌ی هه‌یان‌بوو سه‌رباری نه‌و ده‌ست و چاوو گو‌ی‌چکه‌و دل و ده‌رونه‌ی پی‌یان به‌خ‌ش‌را‌بوو کاتی‌ک په‌یامی پی‌غه‌مبه‌ره‌که‌یان ره‌ت‌کرده‌وهو پ‌شتیان له‌هیدایه‌ت هه‌ل‌کرد، هی‌چ شتی‌ک دادی نه‌دان، سو‌دی‌ان له‌کیلی زانیاری؛ که چاو و گو‌ی‌چکه‌یه وه‌رنه‌گرت، جه‌سته‌و هه‌ست و ئام‌یری بی‌ست و دیتنی خۆیان نه‌خسته کار بۆیه‌خته‌وه‌ری خۆیان، له‌وش‌تانه‌دا به‌کار یان نه‌هینان: که بۆی دروست کرابوون، شو‌ک‌رو سو‌پاسی په‌روه‌ردگاریان پی نه‌کردون، بۆ هه‌تا هه‌تایه‌ خۆیان به‌د به‌خت و چاره‌ ره‌ش کرد، سو‌دی‌ان له‌هه‌ست و عه‌قل و زانیاری خۆیان وه‌رنه‌گرت.

﴿اٰذ کانوا یحجدون بآیات الله، وحق بهم ما کانوا به یتهزئون﴾
چونکه نینکاری په‌یام و نایاتی خودایان کرد، نیتر شه‌و عه‌زاب و
هه‌ره‌شه‌یه‌ی گالته‌یان پی‌ده‌هات ده‌وره‌ی دان و تیکیه‌وه پیچان و خستنیه
ناو زیلدانی میژوه و عه‌زابی دۆزه‌خیان بۆ خۆیان ده‌سته‌بهر کرد.

که‌واته دانیش‌توانی مه‌ککه و تپرای شه‌وی: که له گه‌لی عاد که‌م
ده‌سه‌لاترن و له‌هیچ رویه‌کی هیزو تواناوه ناگه‌نه شه‌وان، ده‌بوایه پتر له
عه‌زابی خودا بترسانایه‌وه ولیان بدایه تووشی شه‌و به‌دبه‌ختی و چاره
ره‌شیه نه‌هاتنایه.

﴿ولقد اهلکنا ما حولکم من القرى، وصرفنا الایات لعلهم
یرجعون﴾ بینگومان ئیمه چهند گه‌ل و نه‌ته‌وه‌مان له‌ده‌ورو به‌ری
ئیه‌وی قوریه‌یشی له‌ناو بردوه، له‌سه‌ر شه‌وی پیغه‌مبه‌ره‌کانیان
به‌درۆخستونه‌وه، هه‌ر له‌ده‌ورو به‌ری ولاتی حیجاز چهند شارو گوندی
گه‌لی عادو قه‌ومی لوط و گه‌لی مه‌دیه‌ئمان له‌ناو بردون، هه‌موویان
سه‌رکه‌ش و بی‌برواو سته‌مکار بوون، پیغه‌مبه‌رمان بۆ سه‌رناردن،
موعجیزه‌و نیشانه‌ی زۆرو جوړاو جوړمان نیشان دان، بۆ شه‌وی له‌کوفرو
بیدی‌نی خۆیان واز بێتن و شوین په‌یامی پیغه‌مبه‌ره‌کامان بکه‌ون، به‌لام
لاسارو بی‌گویی بوون و ئمانیان نه‌هینا! ئیمه‌یش به‌عه‌زابی سه‌خت و
کۆکۆژ له‌ناو مان بردن.

﴿فلولا نصرهم الذين اتخذوا من دون الله قربانا آلهة، بل ضلوا
عنهم و ذلك افکهم وما کانوا یفترون﴾ ته‌دی بۆچی: که‌عه‌زابی سه‌ختی
ئیمه یه‌خه‌ی گرتن خودا کانیان یارمه‌تی‌یان نه‌دان و عه‌زابی ئیمه‌یان
لی نه‌گیرانه‌وه؟؟ خو شه‌وان له جیاتی خودای حق و به‌دییه‌ینه‌ر، چهند
شتیکیان کردبوه خودای خۆیان و ده‌یانپه‌رستن به‌ته‌مای شه‌و بوون،

شه فاعه تیان بؤ بکن! پییان وابوو پاریزگاریان ده کمن، به لام نه وهی به ته مای بوون نه هاته دی، به لکوو لییان هونبون و ناماده ی یارمه تیدان و رزگار کردنیان نه بوون، کی فریایان بکهوی؟ چؤن یارمه تییان بدهن؟ نهو بت و صنه مانه دارای نهو نهین شه فاعه ت و یارمه تیدانیان له ده ست بی، نهو گومرایسی و سر لی شپوانه که نهو شتانه یان کردون به خودا و په رستشیان بؤ ده کمن، نهو بوختان و ده ست هه لبهستی خویان بوو، بویه خه ساره تمه نندی دونیاو قیامت بوون و بوونه په نلو عیبره تی رؤزگار

نیمه نهنانی جندوکه به قورنان

وَإِذْ صَرَفْنَا إِلَيْكَ نَفَرًا مِّنَ الْجِنِّ يَسْتَمِعُونَ الْقُرْآنَ فَلَمَّا حَضَرُوهُ قَالُوا أَنصِتُوا فَلَمَّا قُضِيَ وَلَّوْا إِلَىٰ قَوْمِهِمْ مُّنْذِرِينَ ﴿٢٩﴾ قَالُوا يَا قَوْمَنَا إِنَّا سَمِعْنَا كِتَابًا أُنزِلَ مِن بَعْدِ مُوسَىٰ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ وَإِلَىٰ طَرِيقٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٣٠﴾ يَقَوْمَنَا أَجِيبُوا دَاعِيَ اللَّهِ وَءَامِنُوا بِهِ، يَغْفِرَ لَكُمْ مِّن ذُنُوبِكُمْ وَيُجِرْكُم مِّنْ عَذَابِ أَلِيمٍ ﴿٣١﴾ وَمَنْ لَا يُجِبْ دَاعِيَ اللَّهِ فَلَيْسَ بِمُعْجِزٍ فِي الْأَرْضِ وَلَيْسَ لَهُ مِن دُونِهِ أَوْلِيَاءُ أُولَٰئِكَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٣٢﴾

باسی چند کسه لى جندۆكه و گوى لى بوونيان له قورئان به خوشوع و نه ده به وه، خوى له خوى دا بنه ماى عه قیده و ئيمان ده چه سپىنى، به كیه تی بنه ما با وه په كانى نىوان قورئان و تهورات ده سه لىنى، باسکردنى قورئان بۆ روداوى ناماده بوونى كۆمه لىك جندۆكه بۆ نه وه لى ده مه پىغه مه ره وه گویان له قورئان بى، هه لى و كهوت و په فتاریان له به رامبه ر بیستى قورئان دا، به لگه په كى به هیزه و پىویست به به لگه ی ترناكا بۆ سه لماندنى هه بوونى جندۆكه هه رچه نده ئیمه به هه سه ته كانان هه ستیان پى ناكه ين، هه ره ها بۆ راستى نه و روداوه و چۆنیه تیه كه ی!

هه ره ها بۆ سه لماندنى نه وه: كه نه و جندۆكانه توانای نه وه یان هه به وه هه یانه: كه گوى له قورئان بگرن و بیبىسن و به گو فتارى عه ره یى له زمانى پىغه مه ره وه لى حالى بن! هه ره ها ناماژه به وه ش ده كا: كه جندۆكه ناماده باشى كوفرو ئيمان یان تى دایه، گونجاون بۆ هیدایه ت و گومراى! به هیه چ شى وه یه ك پىویستیمان به به لگه ی ترنیه بۆ چه سپاندنى نه م حه قىقه ت و راستى یه، كوردی گوتنه ی،: خۆر به ده ره وه یه چ پىویستیمان به چرایه!

چه ندى كیش له سه رى بگوترى بۆ رو نكر دنه وه ی نه و حه قىقه ته له دیدو بۆ چوونى ئاده مىزاد، بى سود نابى بىگومان نه م كه ون و كائىنا ته، نه م بو نه وه ره پان و پۆره ی ده وه ی داوین، پره له نه هینى و هیزو وزه ی بیندراو نه بیندراو، پره له مه خلوقاتى نه زانراو و نه بیندراو، ئیمه ی ئاده مىزاد له با وه شى نه و هه موو نهینى و مه خلوقاته دا ژيان به سه ر ده به ين، كه میان لى ده زانین و په وش ت و كاریگه رى زۆریان نازانین، پۆژ دواى پۆژ هه ندى له وه نهینیا نه مان بۆ ده ره ده كه وه ی، هه سه ت به هه بوونى هه ندى له و مه خلوقاته نه زانرا وه ی نه مپۆمان ده كه ين و هیشتا له سه ره تا ی به رنامه ی فی ربوون و تیگه یشتن له بو نه وه رداین،

ئەوێ دەربارە ی دەیزانین لەچاوە ئەوێ نایزانین قەترە بە دەریایە و پوشکە یە کە لە کایە .

ئەوێ ئەمڕۆ دەیزانین دەربارە ی بوونە وەر: بە تاییه‌تی لە بواری زانیاری (طب) و فیزیای کیمیا و پیشە سازی و جیولوجی و ئاسمان شوناسی دا ئە گەر بە راورد بکری بە و زانیاریانە ی ئادە میزاد کە پیش هەزار سال یان زیاتر زانیونی، ئە و زانیاری یانە ی ئەمڕۆ بو ئە و پیشینانە زۆر لە مە و زوعی ناسینی جندو کە سەر سوپه‌ینه‌رترە .

ئە گەر یە کێ: پیش هەزار سال نه‌یئنی یە کێ دەربارە ی گەردیلە و بوارە کانی فیزیای پزیشکی . هتد کە ئەمڕۆ دە زانری دە رنجستایە بە شیتیان لە قەلەم دە دا، یان زۆر لە مە و زوعی جندو کە یان بە لاو ه سەر سوپه‌ینه‌رتر دە بوو .

وێ دە چی ئیمە ی ئادە میزاد لە بواری زانست و زانیاری دا بەرە و پیش پروین و پۆژ دوا ی پۆژ زیاتر نه‌یئنی بونە وەرمان بو کە شف بی، لە چوار چێوێ ئاوه دانکردنە وێ زه‌وی و بە و یاسایە ی: کە خودا بوونە وەری بو تە سخی کردوین نه‌یئنی وامان بو دەر بکەوێ مە و زوعی (زەرپەر) و نه‌یئنی یە کانی ببە گالته‌ی مندال و چ گرنگی یە کیان نە میئنی . بە لام لە گەل ئە وەش دا ئیمە ی ئادە میزاد هیشتا ئە وێ دەیزانین لە بە رامبەر نە زانراو دا زۆر کەم و بی غودە، بۆ یە پەرە دگەر دە فەرموی: ﴿وَمَا أَوْتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا﴾ یان دە فەرموی: ﴿وَلَوْ أَنَّ مَا فِي الْأَرْضِ مِنْ شَجَرَةٍ أَقْلَامَ وَالْبَحْرِ يَمْدُهُ مِنْ بَعْدِهِ سَبْعَةُ أَبْحُرٍ مَا نَفِدَتْ كَلِمَاتُ اللَّهِ﴾ .

جا: کە ئیمە ئە مە هیزو توانامان بی، ئە وە ئە ندازە و بواری زانیاریمان بی هەر گیز مافی ئە وە مان نیە لە خۆ مانە وە بە بی بە لگە هەر ئە وە ندە لە سنووری عە قل و بیرو بو چو مان بە دەرە، نە فی یان ئسباتی نه‌یئنی یە کێ بوونە وەر بکە یین، ئیمە هیشتا هە موو نه‌یئنی جە ستە ی خۆ مان

نه زانیوه، چ جای نهی نی عه قل و گیانمان بزانی، جا که خودا به لوتف و مهرحه مه تی خوی له ریگی ای که لام و سروشتی خویوه نهی نی یه کی له نهی نی یه کانی بوونه وهر بو ده رختین، حه ق وایه یه کسه ر به بی سی و دوو ئیمانان پی ی هه بی، شوکرو سوپاسی پهروه ر دگارمان بکه یین له سه ر نهوزانیاریه، چوئان پی گه یشتوو ه چهن دمان پی زانراوه ناوا وهری گریسن و لی ی زیاد و که م نه که یین.

هیچ سه رچاوه یه کی تریش نیه ئیمه ئه م جو ره نهی نی و په نامه کیانه ی لی وهر بگریسن، ئیمه له م ده قه قورئانییه ی ئیره و نایه ته کانی سوره تی (الجن) و فه رموده صه حیحه کانی پیغه مبه ر ﷺ ده رباره ی شه ورپوداوه ((پوداوی کویونه وه ی پیغه مبه ر ﷺ له گه ل جندوکه و بیستنیان بو قورئان له ده می پیغه مبه ر وه)) ده توانین بری حه قانیق له جندوکه بزانی، ده زانی: که مه خلووقاتیکه ترهمن له ناگر دروست کراون .

وه کوو قورئان له سه ر زمانی ئیبلیس ده رباره ی ئاده م بو مان ده گیریتته وه ده فه رموی: ﴿ انا خیر منه خلقتنی من نار و خلقته من طین ﴾ شه یتانیش بو خوی له ره گه زی جندوکه یه، قورئان ناماژه به وه ده کاو ده فه رموی: ﴿ ان ابلیس کان من الجن ففسق عن امر ربه ﴾ ئه م مه خلووقاته جندوکه نه تاییه ته ندی خویان هه یه، شه وان ئاده میزاد ده بینسن، وه لی ئیمه ی ئاده میزاد شه وان نابین.. وه کوو قورئان ده رباره ی شه یتان ده فه رموی: ﴿ انه یراکم هو و قبیله من حیث لا ترونهم ﴾.

ههروه ها نایه ته که ناماژه به وه ده کا: که جندوکه ش وه کوو ئاده میزاد کۆمه لگیان هه یه و له خیزان و هۆزو گوندو شارو شاروچکه پیک دی: چونکه ده فه رموی: ﴿ انه یراکم هو و قبیله ﴾ ههروه ها توانای شه و یان هه یه له سه ر زهوی بژین به لام له کوی و چوئ؟ نازانین! قورئان هه ر شه وهنده ی درکاندوه که زهوی نشینگه ی ئاده میزاد جندکه یه، شه وه تا

﴿ام یقولون افتراه، قل: ان افتریته فلا تملکون لی من الله شیئا﴾ نه‌ک هه‌ر نه‌و قسه‌نا به‌جییه‌یان و به‌س به‌لگوو ده‌لئین: موحه‌مه‌د بۆ خۆی هه‌لئى به‌ستوو به‌درۆ ده‌لئى: له‌خوداوه بۆم هاتوو، ئه‌ی موحه‌مه‌د! پێیان بلئى: نه‌گه‌ر من: (وه‌کوو ئیوه‌ ده‌یلئین) ئه‌م قورئانه‌م به‌ده‌م خوداوه هه‌لبه‌ستبى و به‌درۆخۆم به‌پێغه‌مبه‌ر بزاتم ئه‌وه‌ خودا توندترین سزام ده‌داو که‌سیش نیه‌ بتوانی ئه‌و سزایه‌م لی دووربخاته‌وه، نه‌ ئیوه‌ نه‌غه‌یری ئیوه‌ ناتوانن تۆز قالی: به‌ر گریم لی بکه‌ن، ده‌ی چۆن من به‌ ئه‌و جووره بوختان ده‌که‌م و به‌ ده‌ستی خۆم خۆم ده‌خه‌مه‌ ئه‌و ته‌هلوکه‌وه؟ هه‌ر گیز شتی‌وا نه‌بووه‌و نابى.

نونه‌ی ئه‌م نایه‌ته‌ نایه‌تیکی تره‌: که‌ ده‌فه‌رموی: ﴿قل انی لن یجیرنی من الله احد، ولن اجد من دونه ملتحد﴾ الجن/٢٣. یان ده‌فه‌رموی: ﴿ولوتقول علینا بعض الاقاول، لاخذنا منه بالیمین، ثم لقطعنا منه الوتین، فما منکم من احد عنه حاجزین﴾ الحاقه-٤٤-٤٧.

. چی ده‌لئین: با بلئین و چه‌ده‌که‌ن بابیکه‌ن! ﴿هو أعلم بما تفیضون فیه، کفی به‌ شهیدای بنی و بینکم، هو الغفور الرحیم﴾ خودا له‌ هه‌موو که‌س زاناته‌ به‌و قسه‌و گه‌ت و گۆیانه‌ی ده‌رباره‌ی قورئان له‌ناو خۆیان دا ئه‌نجامی ده‌ده‌ن، ده‌زانى چۆن قورئان به‌درۆ ده‌خه‌نه‌وه، ده‌مى: به‌سیحرو جادو بازیو ده‌زانن و چه‌لئیک ده‌لئین بۆخۆی دایناوه‌و وه‌ختی وایش هه‌یه‌ ده‌بیژن چیرۆکه‌ کوونی پێشینانه!

ئه‌ی موحه‌مه‌د! پێیان بلئى: به‌سه‌: که‌ خودا شایه‌تی نیوان من و ئیوه‌شه‌، ئه‌و خۆی شایه‌ته‌: که‌ ئه‌م قورئانه‌ له‌خوداوه هاتوو، بۆمنی نازل کردوه، بۆ ئه‌وه‌ی به‌ ئیوه‌ی بگه‌یه‌نم، باش باش ناگای لی یه‌ چۆن ئیوه به‌درۆم ده‌خه‌نه‌وه، وێرای هه‌موو ئه‌و تاوان و هه‌لانه‌تان خودا خاوه‌ن په‌حم

دهیه وی لهو بواره دا قول ببیتته وه باسهیری تهفسیره کان بهتاییه تی تهفسیری (ابن کثیر) و (الطبري) و (في ظلال القرآن) بکا.

په یوه ندى نه م کومه له نایه نه به هس بیتشه وه له م پوه وه به :

له وه پیش په روه ردگار نه وهی راگه یاند: که ئاده میزاد هدیانه خودا په رسته وه دیانه کافره، نه مجار به شوین نه وه دا نه وه رون ده کاته وه: که په گه زى جندوکه هدیانه خودا په رسته وه دیانه بیدین و حق نه ویسته، موسولمانه کانیاں شیای پاداش و کافره کانیاں شیای عذابن.

حه زره تی (محمد) درودی خودای له سهربی په وانه کراوه بۆ سر عالهمی ئاده میزادو جندوکه به شتیه تی ته کلیف و ره همنمایى کردن و تیکویشان له گه لیان بۆ نه وهی پښگای سه فرازی دویا و قیامت بگرته بهر، جندوکه و فریسته دوو عالهمی غیبی قهره بالخ و به رفروان، نیمه نایان بینن، پیویسته نیمانان پیان هه بی، هه روه کوو چوڼ پیغه مبه ر ﷺ له پښگای فریسته وه نیگای پی گه شتوه، نه ویش به و په ری دلسوزیه وه په یامی خوځی به عالهمی جندوکه و ئاده میزاد گه یاندوه، موژده ی به هه شتی به خودا په رستان داوه و کافره کانی له عذابى سهختى خودا ترساندوه، ده فهرموی:

﴿واذ صرفنا اليك نفرا من الجن يستمعون القرآن فلما حضروه قالوا أنصتوا فلما قضي ولوا الى قومهم منذرين﴾ نه ی پیغه مبه ری خوځه ویست؛ باسی نه وه بۆ گه له کت بکه: که نیمه سه رنجی چه ند که سیکمان له جندوکه بۆلای تو راکیشاو ناردمانن بۆلات بۆنه وهی بینه هوځی هیدايه تدانی نه ته وه که یان، کاتى ئاماده ی قورئان خویندنی تو بون و گوئیان لی گرت، داوایان له یه کتر کرد: که بیدنه گ بن و به خوشوع و خضوع وه گوئی لی را بگرن و بیر له مانای بکه نه وه، نه م روداوه له شیوی مه شهوور به (بطن نخلة) پوژه پښه ک به پیاده له مه ککه وه دوره له سه ر پښی

(الطائف) لهو کاته‌دا بوو: که پیغه‌مبهر ﷺ به دل شکاوی له‌تانیف گه‌رایه‌وه، نه‌م جندۆکانه له‌جندۆکه‌ی (نصیبین) یان (نه‌ینه‌وا) بوون جا گوئیان راگرت تا نوژی به‌یانی یان تا‌قورئان خویندنه که ته‌واو بوو، نه‌مجار گه‌رانه‌وه بۆلای گهل و کهس و کاری خویان بۆ نه‌وه‌ی بیانترسینن له‌عه‌زابی خودا، نامۆزگارییان کردن: که‌پابه‌ندی فه‌رمان و جله‌و گیریه‌کانی قورئان بن.

نایه‌ته‌که به‌رونی نه‌وه ده‌گه‌یه‌نی: که پیغه‌مبهر ره‌وانه کراوه بۆ سه‌ر هه‌ردو عاله‌می ئاده‌میزادو جندۆکه به‌شیوه‌ی ته‌کلیف بۆ نه‌وه‌ی له‌گومرایی پزگاریان بکاو بیاختاه سه‌ر پێیازی هیدایه‌ت، چه‌ند فه‌رموده‌یه‌کی پیغه‌مبهر له‌م باره‌وه رپوایه‌ت کراون، نه‌وه ده‌گه‌یه‌نن: که له‌و کاته‌دا پیغه‌مبهر ﷺ بۆ خۆی هه‌ستی به‌ ئاماده‌بوونی نه‌و جندۆکانه نه‌کردوه، به‌لکوو نه‌وان گوئیان له‌ قورئان خویندنی پیغه‌مبهر گرت و دوا‌ی گه‌رانه‌وه بۆ ناو گهل و هۆزی خویان و ده‌ستیان کرد به‌ نامۆزگاری کزدنیان، نه‌مجار جندۆکه ده‌سته ده‌سته و تا‌قم تا‌قم ده‌ستیان کرد به‌هاتن بۆلای پیغه‌مبهر و وموسولمان بوون .

یه‌کی‌ک له‌و رپوایه‌تانه‌ی: ئاماژه به‌وه ده‌که‌ن: که پیغه‌مبهر ﷺ یه‌که‌مجار هه‌ستی به‌ئاماده‌بوونی جندۆکه‌کان نه‌کردوه نه‌و هه‌دیه‌یه‌ که ئیمام نه‌حمه‌دو تیرمیزی و نه‌سائی له‌ئینبوعه‌بباسه‌وه رپوایه‌تیان کردوه ده‌فه‌رموی: (کان الجن یستمعون الوحی، فیسمعون الکلمه‌ فیزیدون فیها عسرا فیکون ما سمعوا حقاً، وما زادوا باطلا، وکانت النجوم لا یرمی بها قبل ذلک، فلما بعث رسول الله ﷺ کان أحدهم لا یأتی مقعده‌ الا رمی بشهاب یحرق ما أصاب، فشکوا ذلک الی ابلیس، فقال ما هذا الا من أمر قد حدث، فبث جنوده، فاذا بالنبی ﷺ یصلی بین جبلی نخلة فأتوه فأخبروه فقال: هذا الحدث الذي حدث فی الأرض).

ریوایه تی تریش زۆرن ئەوه ده گه یه نن: که پیغه مبه ر ﷺ جندۆکه ی بینوون و له گه لیان کۆبۆته وه و قورئانی بۆ خویندونه وه ره ه نو مایی کردون، هه ندیکیان ئیمانیان پێ هینا وه هه ندیکیان پشتیان هه لکرد وه .

جا: که جندۆکه کان گوئیان له قورئاخویندنی پیغه مبه ر بوو گه رانه وه بۆ ناو گه ل و هۆزی خۆیان و.. ﴿قالوا: یا قومنا، اننا سمعنا کتابا أنزل من بعد موسى، مصدقا لما بین یدیہ، یهدی الی الحق، والی صراط مستقیم﴾ وتیان: ئە ی گه ل و هۆزی خۆمان، ئیمه گویمان له خویندنه وه ی په راویک بوو له دوا ته ورات له لایه ن خودا وه نازل کرا وه، پشتگیری نامه ئاسمانیه کانی پێش خۆی ده کا، پیغه مبه رانی پێشوو په یامه کانیان به راست ده زانی و داوای ئەوه ده کا هه موو که س به راستیان بزانی، نامه ی شاره زایی کردنی خه لکه بۆ رێگای سه رفرازی، بۆ رێبازی میانه ره وی له عه قیده و عیباده ت و کرده وه هه لۆیست و ئاکارو گوفتاردا .

تیبینی ئەوه ده کری: باسی هه زره تی عیسا ی نه کرد دروودی خودای له سه ر، جا یان له به ر ئەوه بوو ئەو جندۆکا نه جو له که بوون و موسو لمان بوون یان چونکه ئینجیل: که نامه ی عیسا یه ئامۆژگاری و باسی دلته رمی تێدا یه، به ده گمه ن نه بی باسی ته حلیل و ته حریمی تێدا یه، به لکو و له راستی دا ئینجیل ته و او که ری ته وراته: که وایی سه رچا وه ی سه ره کی بۆ جو له که و گا ور ته وراته، ئەو سه رچا وه ک شه ر یعه ته بۆ هه ردو لایان، بۆیه به تایبه تی ناوی ته وراتی هینا .

﴿یا قومنا أجبوا داعی الله وآمنوا به یغفر لکم من ذنوبکم و یجركم من عذاب أليم﴾ ئە ی هۆزو گه ل و کۆمه لێ جندۆکه! به په ربانگه وازی پیغه مبه ری ئیسلام و دوا پیغه مبه رو سه ر داری پیغه مبه رانه وه بچن، ئیمانی پێ به یئن، شوین په یامی ئەو قورئانه بکه ون: که بانگه وازیان

ده‌کا بۆ یه‌کتاپه‌رستی و ملکه‌چی و گوئرایه‌لی بۆ خودای بوونه‌هر، نه‌گه‌ر به‌گویمان بکه‌ن خودا له‌هه‌ندی له‌تاوانه‌کانتان خوشی ده‌بی، له‌و تاوانانه‌ی که به (حق الله) ده‌ژمی‌ر درین، چونکه نه‌و تاوانانه‌ی که مافی به‌نده‌کانی خودای تیدا پیتشیل کراوه پیتیسته به‌نده‌کان خویان چاوپوشی لی بکه‌ن نه‌جار خودا لییان خوش ده‌بی هه‌روه‌ها ئیوه ده‌پاریزی له‌عه‌زابی سه‌ختی دۆزه‌خ و ده‌تاغاته به‌هه‌شتی به‌رفراوانه‌وه، نه‌مه‌ش نه‌و په‌ری به‌مرز گه‌یشتن و سه‌رفرازییه..

نایه‌ته‌که به‌رونی نه‌وه ده‌گه‌یه‌نی: که هه‌زه‌تی موحه‌مه‌د ﷺ کراوه به‌پیغه‌مبه‌ری ئاده‌میزادو جندۆکه، که بۆ سه‌ره‌ره‌ردوکیان ره‌وانه‌کراوه، چونکه پیغه‌مبه‌ر ﷺ بانگه‌وازی کردن بۆ نیمانه‌یتان و یه‌کتاپه‌رستی، سوره‌تی (الرحمن) ی به‌سه‌ردا خویندنه‌وه: که خیتابی تیدا ئاراسته‌کراوه بۆ هه‌ردو ره‌گه‌ز: (ئاده‌میزادو جندۆکه) هه‌ردوکیان به‌پرسیارو نه‌رک له‌سه‌رشانه‌ موژده و هه‌ره‌شه شوولیان ده‌کا، سزاو پاداش ده‌یانگریته‌وه.

نه‌و قسه‌ی هه‌ندی له‌زانایانی ئیسلام له‌وانه هه‌سه‌نی به‌صری و نه‌بو حه‌نیفه گوتووایانه: که گوايه جندۆکه خوداپه‌رسته‌کان ناچنه به‌هه‌شته‌وه، به‌لکوو پاداشیان ته‌نها نه‌وه‌نده‌یه: که له‌ سزای دۆزه‌خ ده‌پاریزین، قسه‌یه‌که له‌گه‌ل قورئان دا ناگوئجی و بی بناغه‌یه، به‌لکوو زۆربه‌ی زانایان له‌وانه شافیعی و نیمام مالیک فهرموایانه: هه‌ر که‌سی موسولمان بی له‌ ئاده‌میزادو جندۆکه ده‌چیته به‌هه‌شته‌وه و خودا پاداشی نه‌به‌راوه‌ی پی‌ده‌به‌خشی، قورئان ده‌فه‌رموی: ﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَانَتْ لَهُمْ جَنَّاتُ الْفِرْدَوْسِ نُزُلًا﴾ الکهف/١٠٧.

نه‌جار شاندی جندۆکه‌کان: که له‌خزمه‌ت پیغه‌مبه‌ر گه‌رانه‌وه ترسیان به‌ر گه‌له‌که‌یان ناو هه‌ره‌شه‌ی عه‌زابی سه‌ختیان لی کردن، وتیان:

﴿وَمَنْ لَا يَجِبُ دَاعِي اللَّهِ فَلَيْسَ بِمُعْجِزٍ فِي الْأَرْضِ وَلَيْسَ لَهُ مِنْ دُونِهِ
أَوْلِيَاءُ، أُولَئِكَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ﴾ که سیتک به پیر بانگه‌وازی پیغهمبه‌ری
نیسلامه‌وه نه‌چی، یه‌کتاپه‌رستی نه‌کاو ملکه‌چی فه‌رمان و جله‌و
گیریه‌کانی قورئان نه‌بی ده‌بیته دوزمنی خودا، که سیش له‌چنگ عه‌زابی
سه‌ختی نه‌و رزگاری نابی، چی بکا له‌ملکی خودا ده‌رناچی و له‌ژیر
کونترولی نه‌ودا ده‌بی، جگه له‌خودا که‌س یارمه‌تی نادا، نه‌گه‌ر
یارمه‌تیشی بده‌ن جی ناگری و بی سوده، بیگومان نه‌وانه‌ی به‌پیر
بانگه‌وازی پیغهمبه‌روه ناچن، له‌گومرای و هه‌له‌یه‌کی ناشکرادان،
مالوئیران و به‌د به‌خت و چاره‌ره‌شی هه‌ر دوجیهان!

سه‌ماندنی زیندو بوونه‌وه‌و فه‌رمانکردن به‌خو‌راگری

أَوْ لَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضَ وَلَمْ يَعْصِ بِخَلْقِهِنَّ بِقَدِيرٍ عَلَىٰ أَنْ يُمْحِيَ الْمَوْقِفَ^{٢٣} بَلَىٰ
إِنَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٣﴾ وَيَوْمَ يُعْرَضُ الَّذِينَ كَفَرُوا عَلَى النَّارِ
أَلَيْسَ هَذَا بِالْحَقِّ قَالُوا بَلَىٰ وَرَبِّنَا قَالَ فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا
كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿٣٤﴾ فَأَصْبِرْ كَمَا صَبَرَأُولُوا الْعِزْمِ مِنَ الرُّسُلِ
وَلَا تَسْتَعْجِلْ لَهُمْ كَانَهُمْ يَوْمَ يَرُونَ مَا يُوْعَدُونَ لَمْ يَلْبِسُوا إِلَّا
سَاعَةً مِّنْ نَّهَارٍ بَلِغٌ^{٣٥} فَهَلْ يُهْلَكُ إِلَّا الْقَوْمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٣٥﴾

لەو پێش لەسەر تای سورەتە کە دا هەبوونی خودای سەلماند، بیرو بۆچونی
بپەرستە کانی پەرەت کردەو، (قضیە) ی بە کتاپەرستی و راستی
پێغەمبەراییەتی چەسپاند، مونا قەشە ی موشریکە کانی کرد دەر بارە ی بیرو
باوەری بە تال و پوچیان، شوبه و گومانیی پوچاندنەو، سەر زەنشتی کردن
لەسەر ئەو: کە ئیمان ناهێتن و بپروا بە تەک و تەنهایی خودا ناکەن،
پە یامی قورئان پەت دە کە نەو، لە کاتێک دا جندۆکە بپروایان بە قورئان
کردو بە ئەدەب و خوشوعووە گوتیان بۆ خوێندنەو ی پراگرتووە و
بانگەوازی گەل و نەتەو کە ی خوێان کردو بۆ ئیمان هێنان.

ئە جەر دێتە سەرباسی (قضیە) ی رابوونی قیامت و زیندبوونەو،
پاشان دڵنەوایی پێغەمبەر دە کاو فەرمانی پێ دە دا: کە بۆ
ئە نجامدانی گە یاندنی پە یامە کە ی بار قول و پشوو درێژی، وە کوو
پێغەمبەرە ئولولعەزمە کان و چاو لە ئەوان بکا، پە یامی خوێ
بگە یەنی، پە لە نە کا لە هاتنی عەزابی کۆ کۆژ بۆ ئومە تە کە ی، ئە مە
پە ندو دە رس دادانی ئیمە یە، بۆ ئەو یە ئیمە ییش شوێن ئەو پە یامە
پیرۆزە بکەوین، دە فەر موی:

﴿أولم يروا أن الله الذي خلق السموات والأرض ولم يعي بخلقهن
بقادر على أن يحيي الموتى؟ بلى إنه على كل شيء قدير﴾ نایا
تێ نافرەن و وردنابنەو بۆ ئەو ی ئەو کافرە بێ باوەرانی کە رابوونی
قیامتیان بە لاو پە شمو زیندبوونەو ی دوامردن بە دوور دە زانن، تێ بگەن
و بۆیان ئاشکرا بپێ: کە ئەو خودایە ی لە نە بوەو بوونەو ی بە بێ مانندو
بوون بە دی هێناو، هیچ ئە مرک و نارە حە تی توش نە هاتووە، هەر ئەو ئەندە
فەر مویە تی: ببە و بوو، دە توانی مردوان زیندو بکاتەو!

ئەو خودایە ی: کە ئەو دە سە لات و توانایە تی بە سەر هە موو شتێک
دابە ل دە ستەو هیچ شتێکی لی یاخێ نابێ، کە سێک بتوانی لە نە بوە بونەو

به‌دی بیئی، ده‌توانی دوامردن مردوه‌کان له‌گۆره‌کانیان ده‌ربینی و راپیچی
سارای مه‌حشریان بکا بۆ حساب و لی‌کۆلینه‌وه، وه‌کوو له‌نایه‌تیکی
تردا ده‌فرموی: ﴿لَخَلْقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ أَكْبَرُ مِنْ خَلْقِ النَّاسِ، وَلَكِنْ
أَكْثَرُ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ﴾ غافر/ ۵۷.

ئه‌جار دیته‌ سه‌ر پاناندنی بری دیمه‌نی وه‌زع و حالێ کافره‌کانی له‌پۆژی
قیامه‌ت دا، ده‌فرموی: ﴿وَيَوْمَ يُعْرَضُ الَّذِينَ كَفَرُوا عَلَى النَّارِ،
أَلَيْسَ هَذَا بِالْحَقِّ؟ قَالُوا: بَلَىٰ وَرَبِّنَا﴾ ئه‌ی پیغه‌مبه‌ری خۆشه‌ویست،
باسی ئه‌و وه‌زع و حاله‌ بۆ گه‌له‌که‌ت بکه‌: که‌ پۆژی قیامه‌ت کافره‌کان
گیروه‌دی عه‌زابی سه‌خت ده‌بن و ئاگر ده‌وره‌یان ده‌دا، جا بۆ زی‌ده
سه‌رزه‌نش و لۆمه‌کردن و پ‌یسوابوون پ‌ییان ده‌گوتری ئه‌ری ئه‌م عه‌زابه
پاست و حه‌ق نیه‌؟ شك و گومانتان تی‌یدا هه‌یه‌؟ ئه‌وانیش هه‌ج
چارێکیان نیه‌ دان به‌واقیعه‌که‌دا ده‌نین و ده‌لین: به‌لێ، سویند به‌خودای
خۆمان: که‌ په‌روه‌ردگاری هه‌موو شتی‌که‌ ئه‌م عه‌زابه‌ حه‌قه‌و هه‌ج
گومانی تی‌یدا نیه‌!!

﴿قال: فذوقوا العذاب بما كنتم تكفرون﴾ په‌روه‌ردگار به‌شی‌وه‌ی
سوکیه‌تی پ‌یکردن و سه‌رزه‌نش‌ت‌کردنیان پ‌ییان ده‌فرموی: ده‌سزای
سه‌ختی دۆزه‌خ بچ‌یژن، چونکه‌ پرواتان پ‌ی‌ی نه‌بوو به‌درۆتان ده‌زانی!!
ئه‌جار دوا‌ی چه‌سپاندن و سه‌لماندنێ تاک و ته‌نهایی خودا و پ‌استی
پیغه‌مبه‌رایه‌تی و هاتنی قیامه‌ت و په‌ت‌کردنه‌وه‌ی بیرو بۆچونی
موشریکه‌کان په‌روه‌ردگار فه‌رمان به‌ پیغه‌مبه‌ر ده‌کا: که‌له‌ به‌رامبه‌ر
هه‌ل‌ویستی موشریکه‌کان دا پ‌شوو در‌یژو بار قول بێ، پ‌ی‌ی ده‌فرموی:
﴿فاصبر كما صبر أولو العزم من الرسل، ولا تستعجل لهم﴾ ئه‌ی
پیغه‌مبه‌ری خۆشه‌ویست پ‌شوو در‌یژ و بارقول به‌ له‌به‌رامبه‌ر ئه‌زیه‌ت‌دانی

بهو ناو نیشانه دراوه، نه مجار دواى سه لماندن و چه سپاندنی به لگه جوړاو
جوړه کانی یه کتاپه رستی راستی پیغه مبه رایه تی و گومان و بیانوی
سه ریچیکاران و په تدانه وهی هم موو شوبه و گومانیکیان، پاداشتی
موسولمانانی کردار په سند دیاریی ده کاو ده فهرموی:

﴿وقال الذين كفروا للذين آمنوا: لو كان خيرا ما سبقونا اليه﴾
کافره کانی مه که که یان جوله که کان دهر باره ی نیمانه پینانی هندی له هه ژارو
بوره پیاوی وه کوو بیلال و عه مارو صوه یب و خه بیاب ده یانگوت: نه گهر
نهم نایینه حق بوايه و موجه مد پیغه مبه رایه: نهم که جهر و گوجه رانه
پیش نیمه نه ده که وتن، بو هرچی شکومه ندیو شتی حق و راست هیه
خومان پیشه نگین و زوو بو خومانی کونترول ده که ین، نیمه لای خودا
خاوه ن ریزو شان و شه و که تین و خودا خوشمانی ده وی، هرچی لایه نی
پیاوه تی و شکومه ندی بی بو نیمه ی پاوان ده کا!!

بیگومان نه وانه له م بیرو بو چونه یان دا که وتوونه ته هه لیه کی
شاخداره وه، چونکه په روه ردگار بو پیغه مبه رایه تی و بو نایینی خوی
بهنده کانی خوی هه لده بژیی، کی زیاتر له خودا بترسی و خودا په رست بی
نه وه لای خودا خاوه ن ریزو حورمه ته، وه کوو له نایه تیکی تردا
ده فهرموی: ﴿ان اکرمکم عند الله اتقاکم﴾ .

نه مجار حال و وه زعی نه و کافرانه باس ده کاو ده فهرموی: ﴿واذ لم
یهتدوا به، فسيقولون هذا افك قديم﴾ واته: نه و کاته ی کافره کان به
قورنن هدایه ت نامیز نه بوون و سهر ردقی و دلپریان ناشکرا بوو، تیر
ده لپن: نهمه درو نه فسانه یه کی کون و له میژینه یه، هر درو
گۆزینه که یه سهری هه لداوه ته وه .

بسم الله الرحمن الرحيم

سوره تی (محمد)

ثم سوره ته ناو نراوه سوره تی (محمد) چونکه باسی نه وهی تیدا کراوه: که قورئان بۆ (محمد) نیژدراوه، شایانی باسه له هه مو قورئان دا چوار جار ناوی پیغه مبه ر به ناوی (محمد) هاتوه، جار یکیان له سوره تی (آل عمران) دا ﴿وما محمد الا رسول﴾ ١٤٤ له سوره تی (الاحزاب) دا: ﴿ماکان محمد ابا احد من رجالکم﴾ ٤٠ له سوره تی (الفتح) دا ﴿محمد رسول الله﴾ ٢٩ لیژه ش دا واته: له سوره تی (محمد) دا ده فهرموی: ﴿وامنوا بما نزل علی محمد وهو الحق من ربهم﴾ ٢. جگه له م چوار شوینه ناوی پیغه مبه ر به (ره سول) و به (النبي) به (المدثر) و (المزمل) و (طه) و به چهند شتی تریش هاتوه.

په یوه ندی ثم سوره ته به پیشه وهی:

په یوه ندی ثم سوره ته به پیشه وهی زۆر به تین و توکمه یه، سه ره تای ثم سوره ته و کو تایی سوره تی (الاحقاف) پیکه وه گونجاو له بارن، ته ناته تیه گهر (به سمه له) ی نیوانیان لابه ری دواي ﴿فهل یهلك الا القوم الفاسقون﴾ سه ره تای سوره تی (محمد) ﴿الذین کفروا وصدوا عن سبیل الله... الا﴾ بخوینینه وه هه ست به هیچ ته نافورو دژایه تیه ک ناکری. هه ره ده لئی یه ک نایه تن و پیکه وه جو ش دراو ن!

سوره ته که مه ده نئی یه و باسی سه ره کی تیدا باسی جیهاده، ته حکامی دیل و یاسای جهنگ و ده سته که وتی جهنگی له خو گرتوه، باسی کافرو موسو لمان ده کا سزاو پاداشیان دیاری ده کا، حال و وه زعی دوو پرووه کان و پاشگه ز بووه کان له ناین رو ن ده کاته وه!!

سهره‌تا سوره‌ته‌که به‌شتی‌کی سهرنج پاکیش ده‌ست پیّ ده‌کا، به‌باسی هه‌لویست و ناکاری کافره‌کان و ده‌ست پیّ ده‌کا، شه‌و راده‌گه‌یه‌نی: که خودا رقی لی‌یانه و به‌قاری خوی گه‌رو ده‌یان ده‌کا، شه‌جار به‌شوین شه‌وه‌دا باسی وه‌صفی خودا په‌رسته‌کان ده‌کا و ره‌زامه‌ندی خوی لی‌یان راده‌گه‌یه‌نی، جودا‌وازی‌یه‌کی به‌ر فراوان ده‌خاته نیوانی کافرو موسولمانه‌وه.

شه‌جار فرمان به‌خودا په‌رستان ده‌کا: که به‌توندی شه‌ر له‌گه‌ل کافران دا بکه‌ن، هه‌رچی وزه‌و توانای خویان هه‌یه بی‌خه‌نه گه‌ر بۆ‌به‌ره‌په‌رچدانه‌وه‌ی شه‌و سهره‌ق و به‌تال‌خوازانه‌ی نایه‌نه ژیر چه‌تری نایینی پاکی نی‌سلامه‌وه، مزگینی ده‌دابه موسولمانان به‌سه‌رکه‌وتن و پی‌روزی شه‌گه‌ر به‌پاستی له‌پیناو نایینی خودادا بجه‌نگن و له‌به‌رامبه‌ر شه‌زیه‌ت و نارچه‌ه‌تی دا به‌صه‌برو خۆ‌راگر بن، پی‌سوابوون و ژیر که‌ه‌وتنی کافره‌کان راده‌گه‌یه‌نی و خودا بۆ‌یان له‌که‌مین دایه‌و ناهیلّی به‌سه‌ر یانه‌وه بچی!

شه‌جار هه‌ندی په‌ندو مه‌شل بۆ قوره‌یشیه کافره‌کان لی‌ده‌دا، بۆ شه‌وه‌ی به‌خویان دا بچه‌نه‌وه، ترسیان لی‌بنیشی و بزائن شه‌گه‌ر سوربن له‌سه‌ر کوفرو سته‌مکاری خویان به‌ده‌ردی مله‌پور سته‌مکاره سه‌ر په‌قه‌کانی پیش خویان ده‌چن، وێرای شه‌وه‌یش باسی نازو نیعمه‌ته‌کانی به‌هه‌شت ده‌کا: که دانراوه بۆ خودا په‌رستان ... بۆ شه‌وه‌ی کافره‌کان هه‌لبنی بۆ ئیمان‌هێنان و گه‌ردنگه‌چی بۆ خودا.

دوایی دێته سه‌ر باسی دووروو پاشگه‌ز بووه‌کان، هه‌لویست و ناکارو په‌فتاریان باس ده‌کا، له‌ دوو تویتی شه‌م باسانه دا شه‌وه‌ روون ده‌کاته‌ره: که شه‌و کافرو سه‌ر ره‌ق و سته‌مکارانه‌ی دژایه‌تی په‌یامی پی‌غه‌مبه‌ر ده‌که‌ن ناتوان هیه‌چ زیانی‌ک به‌خودا بگه‌یه‌نن، خودا هه‌موو پیلان و نه‌خشه‌یه‌کیان هه‌لده‌وه‌شینیتشه‌وه، کرده‌وه‌کانیان پوچ

ده کاته وه له کۆتایی سوره ته که دا بانگه وازی موسو لمانان ده کا
بو به دسته یانی شکۆمه ندی و خۆباراستن له زه بوونی و خو
به دهسته وه دانی دوزمن و ژیر دهسته ی کافران، نه مهش له گه
باسه سه ره کیه که ی سوره ته که دا که جهاد و تیکۆشانه له پیناو نایینی
خودا دا گو نجاوه.

جودا وازی نیوان کافره کان و موسو لمانان

بسم الله الرحمن الرحيم

الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ أَضَلَّ أَعْمَالَهُمْ ﴿١﴾ وَالَّذِينَ
ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَءَامَنُوا بِمَا نُزِّلَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَهُوَ الْحَقُّ مِنْ
رَبِّهِمْ كَفَّرَ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَأَصْلَحَ بَالَهُمْ ﴿٢﴾ ذَلِكَ بِأَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا
اتَّبَعُوا الْبَاطِلَ وَأَنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّبَعُوا الْحَقَّ مِنْ رَبِّهِمْ كَذَلِكَ يَضْرِبُ
اللَّهُ لِلنَّاسِ أَمْثَلَهُمْ ﴿٣﴾

ده فهرموی: ﴿الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ، أَضَلَّ أَعْمَالَهُمْ﴾
نه وانه ی کافرو سته مکارن، نینکاری تاک و ته نهایی خودا ده که ن، بر وایان
به شه ریه ت و نایینی په سندی ناسمانی نیه، هاو له بو خودا داده نیتن، ده به نه
له مپه رو کۆسپ و ته گهره له به رده م بلاو بوونه وه ی ناین دا، ناهیتلن
که سانی دیکه موسو لمان بین..

خودا کرده وه کانیا نپوچ ده کاته وه، نه و کرده وانه ی به روا له ت باش و
به ته مای پاداشن له سه ریان وهر بگرن به فیه ژ ده چن و خودا هیچ

پاداشتیکیان بۆ دانانی، چونکه کرده‌وی باش به‌بی هه‌بوونی ئیمان که‌لکی هیچی نیه و جی‌ی هیچ ناگری..

هه‌ر کرده‌وه‌یه‌ک له‌ئیمان‌وه هه‌لنه‌قولی و ئیمان پالنه‌رو هه‌لنه‌ری نه‌بی تۆزو بایه و بی‌سوده و جی‌گای هومید نیه، هه‌ر کرده‌وه‌یه‌ک په‌یه‌ست نه‌بی به‌مه‌نه‌جی‌کی چه‌سپاو له‌ده‌روون دا، له‌گه‌ل یاسای بنه‌ره‌تی بوونه‌وه‌ر دا جۆشی نه‌خواردبی، له‌خواه‌نی دل و ده‌رونی پر له‌ ئیمان‌وه سه‌ری هه‌لنه‌دابی هیچ‌وه‌و پووچه، نرخ‌ی قانگه‌ لاشکی‌کی نیه، با به‌پروا‌له‌ت سود به‌خش بی هه‌رچی پی‌ی ده‌گوتری: باشه و به‌پروا‌له‌ت به‌نه‌خلاق و ره‌وشتی جوان حسیب بکری.

وه‌کوو به‌جیه‌تانی صیله‌ی په‌حم و ئازادی به‌خشین به‌کۆیله‌و رزگار کردنی فه‌قیر و هه‌زاران له‌برسیایه‌تی و مه‌ینه‌تی، دروستکردنی مزگه‌وت و پردو قوتا‌بخانه‌و خۆشکردنی رینگه‌و بان و به‌هانا‌چوونی لیه‌قه‌وماوان ته‌گه‌ر ئیمانی له‌گه‌ل دانه‌بی و له‌بیرو باوه‌ری راست و حه‌قه‌وه هه‌لنه‌قولابی، بۆ قیامه‌ت سودی پوشکه‌یه‌کی نیه، وه‌کوو له‌نایه‌تی‌کی تردا ئاماژه به‌م راستی یه‌ ده‌کاو ده‌فه‌رموی: ﴿وقدمنا الی ما عملوا من عمل فجعلناه هباء منثورا﴾ الفرقان/۲۳.

دوا‌به‌دوای به‌یانکردنی حال و وه‌زعی کافره‌کان و سزای عادلا‌نه‌ی قیامه‌تیان حال و وه‌زعی موسو‌لمانان پاداشی نه‌پروا‌ه‌یان دیاری ده‌کاو ده‌فه‌رموی:

﴿والذین آمنوا وعملوا الصالحات، وآمنوا بما نزل علی محمد وهو الحق من ربهم، کفر عنهم سیئاتهم، وأصلح باهم﴾ ته‌وانه‌ی ئیمانیان به‌تاک و ته‌نهایی خودا هی‌تاوه، فه‌رمان‌به‌ر داری فه‌رمان و جله‌و گزیه‌کانی قورئان، ملکه‌چی شه‌ریعه‌تی خودا په‌سندن و به‌ ئاشکرا و به‌نه‌یتی پابه‌ندی ده‌بن، شوین په‌هنومایی

پیغه مبه‌ر ﷺ ده‌کهن، کرده‌وی باش نه‌نجام ده‌دن و په‌یامی قورن‌ان به‌حق ده‌زانن و دل‌نیا‌ن له‌وی که که‌لامی خودایه‌و به‌سروش بو پیغه مبه‌ر هاتووه، بو نه‌وی به‌ئاده‌میزادی بگه‌یه‌نی..

.. نه‌وانه به‌خته‌وه‌ری دونیاو قیامه‌تن، خودا له‌تاوانی رابوردویان خوش ده‌بی، له‌دونیاو قیامه‌ت دا کارو باریان بو ناسان ده‌کا، له‌نه‌نجامدانی تاوان ده‌نیار‌یزی، ئیمانیا‌ن به‌هیز ده‌کا، شاره‌زایان ده‌کا نه‌نجامدانی کرداری باش و به‌سود، ژیا‌نی دونیا به‌خوشی به‌سدر ده‌بن و له‌قیامه‌ت دا به‌به‌هشتی به‌رین شادیان ده‌کا و مرازی گه‌وره‌یان حاصل ده‌بی.

نه‌جار په‌روه‌ردگار هوی گوم‌رابوونی کافره‌کان و به‌خته‌وه‌ری خودا په‌رستان دیاری ده‌کا و دفه‌رموی:

﴿ذٰلِكَ بَانَ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا اَتَّبِعُوا الْبَاطِلَ، وَاِنَّ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا اَتَّبِعُوا الْحَقَّ مِنْ رَبِّهِمْ﴾ نه‌وی باسکرا له‌سزاو پاداشی کافرو موسولمان به‌هوی نه‌وه‌ویه: که کافره‌کان شوین به‌تال که‌وتوون و هاو‌ل بو خودا داده‌نین و تاوان نه‌نجام ده‌دن، موسولمانه کانیش پابه‌ندی حق و ملکه‌چی فره‌مانی خودان، په‌کتابه‌رستی ده‌کهن، ئیمانیا‌ن هه‌یه‌و کرده‌ویان په‌سنده.

﴿كَذٰلِكَ يَضْرِبُ اللّٰهُ لِلنَّاسِ اَمْثَالَهُمْ﴾ به‌و جوړه ریک و پیک و ره‌وانه په‌روه‌ردگار حال و وه‌زعی هه‌ر دو کۆمه‌لی کافرو موسولمان پون ده‌کاته‌وه، سه‌رنجامی هه‌ردولایان دیاری ده‌کا، چاکه و خراپه‌لیک جیا‌ده‌کاته‌وه.

یاساکانی جهنگ و دیل و کوزراو جیهاد له پیناو ناینی خودا دا

فَإِذَا لَقِيتُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا فَضَرْبَ الرِّقَابِ حَتَّىٰ
 إِذَا انْخَسَمَوْهُمْ فَشَدُّوا أَلْوَتَاكُ فَمَا مَنَّا بَعْدُ وَإِمَّا فِدَاءً حَتَّىٰ تَضَعَ الْحَرْبُ أَوْزَارَهَا ذَلِكَ وَلَوْ يَشَاءُ اللَّهُ لَانْتَصَرَ مِنْهُمْ وَلَكِنْ لِيَبْلُوَ بَعْضَكُمْ
 بِبَعْضٍ وَالَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَلَنْ يُضِلَّ أَعْمَالَهُمْ ﴿٤﴾ سَيَهْدِيهِمْ
 وَيُصْلِحُ بَالَهُمْ ﴿٥﴾ وَيُدْخِلُهُمُ الْجَنَّةَ عَرَفَهَا لَهُمْ ﴿٦﴾ يَتَأَيَّأُ الَّذِينَ
 ءَامَنُوا إِنْ نَصَرُوا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ ﴿٧﴾ وَالَّذِينَ كَفَرُوا
 فَتَعْسًا لَهُمْ وَأَضَلَّ أَعْمَالَهُمْ ﴿٨﴾ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَرِهُوا مَا أُنْزِلَ اللَّهُ
 فَاحْطَطْ أَعْمَالَهُمْ ﴿٩﴾

دهر باره ی نایه تی چواره م: ﴿والذين قتلوا في سبيل الله...﴾ ئیبنو نه بی
 حاتم له قه تاده وه ربوایه ده کا ده فرموی: نه م نایه ته پوژی غه زای
 ئو حود نازل بوو، لهو کاته دا پیغه مبه ر ﷺ له شیوه که دابوو، موسولمانان
 کوزراو و برینداریان زور بوون، لهو پوژده دا موشریکه کان هاواریان ده کرد
 بهرزی و شکومه ندی بو (هویه له) یه کیتک بوو له بته گه وره کانیان
 موسولمانه کانیش هوتافیان ده کیشاو دیانگوت: (الله اعلی و أجل)
 موشریکه کان ده یانگوت ئیمه (العزی) مان هیه ئیوه نیتانه، (العزی)
 بتیکی تریان بوو.

پێغەمبەر ﷺ بە موسولمانەکانی فەرموو: بڵێن: ئێمە خودا یارمەتدەرو چاو دێرمانە، ئێو پشتیوانتان نیە...

پەيوەندى ئەم كۆمەڵە نایەتە بەهەس پێشەو لەم پەيوەندە: لەو پێش ئادەمیزادی كردن بەدوو پێر، تاقمی كافرو گومرايان: كەشۆین پێبازی شەیتان كەوتوون و پێری ئەون، كۆمەڵی موسولمانان، كە حەقخوازو خوداپەرست، واتە: ئادەمیزاد دووبەشن حیزبی شەیتان و حیزبی پەرەمان، ئەمجار لێردا یاسای جەنگ و جیهاد دژی كۆمەڵی شەیتان پون دەكاتەو دەرئەمۆ:

﴿فَاِذَا لَقِيتُمُ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا فَضَرْبِ الرِّقَابِ﴾ ئەى كۆمەڵی موسولمانان هەر كاتى بەرەو پوی كافەرەكان بوونەووە شەر لەنێوان ئێووە ئەوان دابەرپابوو دەستیان لی مەپاریزن، بەشمشێر دروێنەیان بكەن، شمشێرەكانتان ئاراستەى گەردنیاى بكەن و لەمیلیان بدەن، ئەمە كاتێك دەبێ كە جگە لەشەر پێگا چارەى تر نەمابن، هەموو بوارەكانى تر بەتاقى كرابنەو، دوژمن وازلە دەستدرێژكردنى خۆى نەهێنى و پێگا بوو بۆ بۆ بوونەوێ ناوێن ناچوێ نەبێ، ئێتر ئەوكاتە پێویستە بەگوێرەى بارو دۆخ و ئیمكانات و تەبیەتى جەنگە كە چەك بەكار بێنین و بەزەبیمان بە بەدوژمن دانەبەتەو.

وەكوو لەناوەتیكى تردا دەرئەمۆ: ﴿وَقاتلوهم حتى لا تكون فتنة ويكون الدين لله، فان انتهوا فلا عدوان الا على الظالمين﴾ البقرة/١٩٣. ئەمە حوكمی ئیسلامە لەكاتى جەنگ دا، بەلام هەركاتى شەر كۆتایی هات و ئاگرەكەى دامركایەو، هیژو توانای دوژمن تێك شكا حوكمەكە بەم جۆرەیه دەرئەمۆ:

﴿حتى اذا انختموهم فشدوا الوثاق، فاما منا بعد واما فداء حتى تضع الحرب أوزارها﴾ واتە لەدوژمن بدەن و هیژوتوانای خۆتان بچەنە

﴿ام یقولون افتراه، قل: ان افتریته فلا تملکون لی من الله شیئا﴾ نه‌ک هه‌ر نه‌و قسه‌نا به‌جییه‌یان و به‌س به‌لگوو ده‌لئین: موحه‌مه‌د بۆ خۆی هه‌لئى به‌ستوو به‌درۆ ده‌لئى: له‌خوداوه بۆم هاتوو، ئه‌ی موحه‌مه‌د! پێیان بلئى: نه‌گه‌ر من: (وه‌کوو ئیوه‌ ده‌یلئین) ئه‌م قورئانه‌م به‌ده‌م خوداوه هه‌لبه‌ستبى و به‌درۆخۆم به‌پێغه‌مبه‌ر بزاتم ئه‌وه‌ خودا توندترین سزام ده‌داو که‌سیش نیه‌ بتوانی ئه‌و سزایه‌م لی دووربخاته‌وه، نه‌ ئیوه‌ نه‌غه‌یری ئیوه‌ ناتوانن تۆز قالی: به‌ر گریم لی بکه‌ن، ده‌ی چۆن من به‌ ئه‌و جووره بوختان ده‌که‌م و به‌ ده‌ستی خۆم ده‌خه‌مه‌ ئه‌و ته‌هلوکه‌وه؟ هه‌ر گیز شتی‌وا نه‌بووه‌و نابى.

نونه‌ی ئه‌م نایه‌ته‌ نایه‌تیکی تره‌: که‌ ده‌فه‌رموی: ﴿قل انی لن یجیرنی من الله احد، ولن اجد من دونه ملتحد﴾ الجن/٢٣. یان ده‌فه‌رموی: ﴿ولوتقول علینا بعض الاقاول، لاخذنا منه بالیمین، ثم لقطعنا منه الوتین، فما منکم من احد عنه حاجزین﴾ الحاقه‌-٤٤-٤٧.

. چی ده‌لئین: با بلئین و چه‌ده‌که‌ن بابیکه‌ن! ﴿هو أعلم بما تفیضون فیه، کفی به‌ شهیدا بینی و بینکم، هو الغفور الرحیم﴾ خودا له‌ هه‌موو که‌س زاناته‌ به‌و قسه‌و گه‌ت و گۆیانه‌ی ده‌رباره‌ی قورئان له‌ناو خۆیان دا ئه‌نجامی ده‌ده‌ن، ده‌زانى چۆن قورئان به‌درۆ ده‌خه‌نه‌وه، ده‌مى: به‌سیحرو جادو بازیو ده‌زانن و چه‌لئیک ده‌لئین بۆخۆی دایناوه‌و وه‌ختی وایش هه‌یه ده‌بیژن چیرۆکه‌ کوونی پێشینانه!

ئه‌ی موحه‌مه‌د! پێیان بلئى: به‌سه‌: که‌ خودا شایه‌تی نیوان من و ئیوه‌شه‌، ئه‌و خۆی شایه‌ته‌: که‌ ئه‌م قورئانه‌ له‌خوداوه هاتوو، بۆمنی نازل کردوه، بۆ ئه‌وه‌ی به‌ ئیوه‌ی بگه‌یه‌نم، باش باش ناگای لی یه‌ چۆن ئیوه به‌درۆم ده‌خه‌نه‌وه، وێرای هه‌موو ئه‌و تاوان و هه‌لانه‌تان خودا خاوه‌ن په‌حم

پۆخستنی هیژو توانایان، جا: کە ئەو مەبەستەیان بەدی هات و دوژمنیان تێک شکاند ئەو سادەربارە دیلەکانی دوژمن موخەیهەرن لەنیوان بەرەللاکردنیان بەپیاوەتی و منەت کردن بەسەریان دا، یان بەگۆڕینەوێ دیل بەدیل و پارەوەرگرتن لێیان، وادیارە ئەم نایەتە دواى غەزای بەدر نازل بوو، ئەو بوو پەرورەدگار سەزەنشەتی موسوڵمانەکانی کرد لەسەر ئەو: کە دیلیان زۆر گرد کردبوو بەو ئەوێ فیدیهیان لى بستین؟

ئەجار پەرورەدگار حیکمەتی جەنگان لەگەڵ کافران دا پون دەکاتەوێ دەفرموی: ﴿ذلک ولو یشاء الله لانتصر منهم﴾، وڵکن لیلو بعضکم ببعض ئەو بریارى خودایە: دەربارەى جیهاد دژی کافران، پەرورەدگار بۆ خۆی دەتوانی کۆمەڵی کوفر لەناوبەری و تۆلەى سەرپیچی و ستەمکاریان لى بستینی، جۆرەها عەزابی کۆکوژی وەکوو تۆفان و بەردەباران و بومەلەرە و گرانی و دەنگی گەورەى زەندەقەر یان توش بکا، بەبى ئەوێ ئەک بجاتە سەر خاوەن باوەران...

وێلى خودا فرمانی بەنیوێ موسوڵمان کردوێ کە دژیان بچەنگن و شەریان لەگەڵ بکەن، بۆئەوێ دەربکەوێ کى فرمانبەردارى فرمانی خودایە، کى ئامادەیه لەپێناو ئایینی خودا داگیان و مالى خۆی بەخت بکا، پاک و پیس لێک جیا بکریتهو، پاداش و شوایى باش بۆ خودا پەرستەکان و عەزابی سەخت و دژوار لەسەر دەستی موسوڵمانان بۆ سەرپیچیکاران دەستەبەر بى، یان ترس و خۆف لەشەرو گوشتار هەلیان بنی بۆ ئیمان هێنان و موسوڵمان بى پیش ئەوێ خودا بەعەزابی کۆکوژ لەناویان بەری، کەوابوو حیکمەت لەجیهاد و جەنگان دژی کوفرو سەرپیچیکاران تاقیکردنەوێ ئادەمیزادەکانە، بۆ ئەوێ دەربکەوێ ناچەند ئامادەن ئەزیەت و ناپەچەتە بچێژن.

وه کوو له نایه تی کی تر دا ده فرموی: ﴿ام حسبتم ان قد خلوا الجنة ولما يعلم الله الذين جاهدوا منكم ويعلم الصابرين﴾ آل عمران/١٤٢ .
نه جار باسی پاداشتی موجهید و شهیدانی ریازی خودا پهرستی ده کاو ده فرموی: ﴿والذين قتلوا في سبيل الله فلن يضل أعمالهم﴾ نه وانه له پیتا و نایینی خودا دا شهید ده کرتین پهروردگار نءرك و ماندو بون و خۆبه ختکردنیان به فیرو نادا، کرده وه کانیان پوچ و به تال ناکاته وه، وه کوو هی کافره کان به تال ده کاته وه...!

نیام نه حمد له موسنه دی خوی دا فرموده یه کی ده رباره ی شهید ریوایه ت کرده ده فرموی: پیغه مبر عليه السلام فرمویه تی: (يعطي الشهيد ست خصال عند اول قطرة من دمه، تكفر عنه كل خطيئة، ويرى مقعده من الجنة، ويزوج من الحور العين، ويأمن من الفزع الأكبر ومن عذاب القبر، ويحلى حلة الايمان) واته: له گهل پژانی یه که م دلّوه خوینی شهید شهش به هره ی ده دریتی، چاو پۆشی له تاوانه کانی ده کری، شوینی خوی له به هشت دا ده بینی، خوری لی ماره ده کرتین، توشی ناره حتی عه زابی ناو گوړو ترسی راجله کانی کاتی زیندوبونه وه ناخوشی سارای مه حشر نابی، خشی نیامی له بهر ده کری.

له صه حی می موسلیم دا فرموده یه که له عه بدوللای کوری عومره و نه بو قه تاده ریوایه تکراره ده فرموی: (يغفر للشهيد كل شيء الا الدين) له هه موو تاوان و که م و کوریه کی شهید چاو پۆشی ده کری جگه له قهرز، نه گهر قهرزدار بی له سهر قهرز داریه که می مو حاسه به ده کری.

﴿سيهديهم ويصلح بالهم، ويدخلهم الجنة عرفها لهم﴾ شهیدان که له پیتا و نایینی خودا دا خویان به خت کرده، خودا پاشگوئیان ناخا، به لکوو دوا ی شهید بوونیان خودا سهر پر شتیان ده کا، گیانه کانیان پالفته ده کا صه فاو په ونه قی زیاتر یان پی ده به خشی، بو

ئەوێ لە گەل ڤەفای عاڵەمی بالا دا ڤەبەست تری، چونکە شەهیدان بە گوێرە دەقی ئایەتەکانی قورئان نەمرن، بەدیمەن لەبەرچاوی ئادەمیزادانی سەر زەوی دیار نامێنن، ئەگینا زیندەن و خودا ژێانی تایبەتیان بۆ دەستەبەر دەکا، هیدایەت و ڤەفاو گەشەکردنی گیانیان پێ دەبەخشی.

لەژێانی دونیایان دا هیدایەتیان دەدا بۆ کردەوی چاک و ڤەسەند، شارەزایان دەکا بۆ ڤەپەرە کردنی ڤیازی بەهەشت، لەدونیاو قیامت دا کاروباریان باش دەکا، کردەوێکانیان بۆ ڤاریزگاری دەکا، دەیانخاتە بەهەشتی بەرفراوان و ڤازاوه، کە ڤیناسە بۆ کردون و پێی ناساندون، تەنانت بەهەشتییەکان کە دەچنە ناو بەهەشتە وەزۆر بە ڤێک و ڤێکی بەبێ چا و ساغ و دەلیل شارەزای خانوو شوینی خۆیان و هیچیان سەریان لی تێک ناچی!!

لەفەرمودە ڤەحیح دا: کە بوخاری ڤیویەتی کردە هاتووێ ڤێفەمبەر ﷺ فەرموویەتی (والذي نفسي بيده ان احدهم بمنزله في الجنة اهدى منه بمنزله الذي كان في الدنيا) موحاهید: کە یەکیکە لەموفەسسرینی سەلف لەمانای ئەم ئایەتەدا دەفەرموێ: ئەهلی بەهەشت شارەزای مال و شوینی خۆیان و خودا چۆنی بۆ داناون و بۆی بەشکردون ناوا هەرکەسە یەکسەر شارەزایە و ڤێگای لی ئەلەنابی، هەر دەلێی لەوێتای دروستکراون لەوێ دانێشتەجی بوون!!

بەندەکانی خودا لەبەهەشت دا بەگوێرە کردەوێکانیان ڤلەو ڤایەو شوین و مەقامیان بەرزو نزمی هەیه، وەکوو لەئایەتێکی تردا دەفەرموێ: ﴿ولكل درجات مما عملوا﴾ الانعام/ ١٣٢.

ئەجار لەروانگە نازو نێعمەتی نەپراوەی بەهەشتەو لەئەنجامی ئەو هەموو ڤێزو نرخە خودا بۆ شەهیدانی دەستەبەر کردو، موسولمانان

هه لده نی بۆ شه وی خۆیان بۆ خودا ساغ بکهنه وه لی بپرین بۆ یارمه تیدانی ئایینی خوداو هه موو هیژو توانایه کیان بجنه گهر بۆ بلاو بونه وه سه رخستنی ئایینی پیروزی ئیسلام، ده فهرموی:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْ تَتَصَرَّوْا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ وَيُثَبِّتَ أَقْدَامَكُمْ﴾ تهی ئه وکه سه انه ی پرواتان به تانک و ته نهایی خودا هیئاوه، دلنیا ن له وه ی موحه مده ﷺ ره وانه کراوی خودایه و قورئانی به سروش بۆ هاتوه، نه گهر ئیوه یارمه تی ئایینی خودا بدهن، هه ول و ته قه للای خۆتان بجنه کار بۆ بلاو بونه وه گه یاندنی ئایینی خودا به ئاده میزادانی تر، ئه وه دلنیا بن خودا یارمه تیتان ده داو به سه ر دوژمنانتان دا زالتان ده کاو له به رامبه ر دوژمنان دا دل دامه زراوو قاچ چه سپاوتان ده کا، و ره و هیژو توانا ده خاته دلئانه وه ترس و له رز له دلی دوژمنانتان دا ده خولقی نی و سه ره نجام سه رکه و توتان ده کا .

﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا فَتَعْسًا لَهُمْ وَأَضَلَّ أَعْمَالَهُمْ﴾ ته وانه ی کافرو بی پروان به په یامی ئیسلام، ریسوایی بۆیان و به دبه خت و چاره پره ش خۆیان، خودا کرده وه کانیا نی پوچ کردونه وه، هیچ پاداشیان بۆ نه نووسراوه، هیچ خێرو بیژیکیان بۆ پاشه کهوت نه کراوه .

﴿ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَرِهُوا مَا أُنْزِلَ اللَّهُ، فَأَحْبَطَ أَعْمَالَهُمْ﴾ ته و ریسوایی و گومرا بون و مایه پوچییه یان به هۆی ته وه وه یه دژی ته و په یامه ن خودا ناردویه تی بۆ پیغه مبه ری خۆی، ئیمانیا ن به قورئان نیه و ئاماده نین ئه رک و واجیباتی سه رشانیان جی به جی بکهن، ئیتر خودا له تۆ له ی ته و هه لۆیست و ناکاره یان دا کرده وه باشه کانیا نی پوچ کردنه وه و هیچ خێرو پاداشی بۆ نه نووسیون! چونکه کرداری چاک کاتیك که لکی هه یه و پاداشی له سه ر وهرده گیریته وه: که له بیرو باوه ری راسته قینه وه هه لبستی.

تییینی:-

ئەم کۆمەڵە نایەتە بەرونی ئەوە دەگەیەنن: کە لە کاتی شەڕ و بەرامبەری و تیکرژان لە گەڵ دۆژمن دا، دەبێ بەوپەڕی هیژوتواناوە لە دۆژمن بدرێ و دەستی لی ئە پارێزری، چونکە ئەوە شەڕ و سروشتی شەڕ داخواری کوشتن و برین و توندو تیژییە، بۆ ئەوەی پۆزی دۆژمن بشکێ و لە پەل و پۆ بکەوی، هەرکەسی دژی ئیسلام بوەستی و هەلۆیستی شەڕانی بنویتی دژی پەیرهوانی رێبازی خودا پەرستی، ئەوە هەلۆیستی ئیسلامە بەرامبەری!!

ئەم نایەتە ئیترە لە گەڵ نایەتی سوره تی (ئەنفال) کە دەفەرموی: ﴿مَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَنْ يَكُونَ لَهُ أَسْرَى حَتَّى يُثْخِنَ فِي الْأَرْضِ﴾ الانفال/ ٦٧ . هیچ دژایەتیکیان لە ناودا نیە وەلی نایەتی سوره تی ئەنفال باسی ئەوەی نە کردووە دواي تیکشکانی دۆژمن چ هەلۆیستیک بەرامبەر دیلی کافرەکان دەنوێنری، نایەتە کە ئیترە سەرەنجامی دیلەکانیانی دیاری کردووە، فەرمانپەرە دواي موسوڵمانانی سەرپشک کردووە لە نێوان ئەوەدا بە پیاوێتی و منەتکردن بە سەریان دا مەرەخەس بکریین، یان بە پارەیان بە گۆرینەوێتی دیل بە دیل بەرەڵلا بکریین .

کوشتنی دیل لە بەر زەرورەت و بەرژووەندی شەڕە کەو لە حال و وەزعی تاییەتی دا، هەروەها بە کۆیلە کردنیان لە فەرمودەي پیغەمبەر ﷺ ئاماژەي پی کراوە . کەواتە: بە گۆیترەي قورئان و حەدیسی پیغەمبەر دواي وەستانی جەنگ فەرمانپەرە دواي موسوڵمانان سەرپشکە لە نێوان چوار شت دا (کوشتن، بە کۆیلە کردن، منەت و پیاوێتی کردن لە گەڵیان، فیدیە لی وەر گرتن و گۆرینەوێتی دیل بە دیل).

بوخاری لە ئەبو هورەیرە فەرموودەيە ک رپوایەت دەکا دەفەرموی: پیغەمبەر ﷺ مەفرەزەيەکی نارد بۆ لای نەجد کە گەرانەوێتی پیاویکیان

له‌به‌نی حه‌نیفه گرتبوو، پیان ده‌گوت: (ثامه بن اثال) ئیتر به‌کۆله‌که‌یه‌کی مزگه‌وت به‌ستیانه‌وه، پیغه‌مبه‌ر ﷺ چوو بۆ لای و پئی فهرمووو: ئه‌وه چیته ئه‌ی ئه‌مامه؟ وتی: خێرو خۆشیم لایه، ئه‌گهر بکۆژی ئه‌وه خاوه‌ن خوی ده‌کۆژی، ئه‌گهر منه‌تم به‌سه‌ردا بکه‌ی پزگهرم بئێ ئه‌و سوپاسگوزارم، ئه‌گهر مال و سامانیشتم داوا لی ده‌که‌ی چه‌ند ده‌فهرمووی به‌سه‌رچاو ..

بۆ پۆژی دوا پیغه‌مبه‌ر ﷺ فهرمووی: ئه‌ی سه‌مامه چی‌یه‌و چه‌ ده‌لیی؟ وتی: قوربان! هه‌ر ئه‌وه‌م لایه: که دوتنی عه‌رزم کردی، پیغه‌مبه‌ر ﷺ فهرمووی: ده‌ (ثامه) به‌ره‌للا بکه‌ن .

ئه‌جار سه‌مامه چوه په‌نادار خورمایه‌کی نزیک مزگه‌وت و غوسلی له‌خۆی ده‌رکردو هاته‌وه ناو مزگه‌وت ووتی: (أشهد أن لا اله الا الله و أشهد أن محمد رسول الله) سویندم به‌خودا له‌سه‌ر پوی زه‌وی که‌سیکی‌تر نه‌بوو له‌تۆم ناخۆشتر بوی، پوخسارت له‌لام په‌زاگرانترین پوخسار بوو، به‌لام ئه‌مپۆ تۆ خۆشه‌ویستین که‌سی له‌لام...

سویندم به‌خودا هیچ ئاینیکم به‌ئهنه‌دازه‌ی ئاینی تۆ نه‌ده‌دزا، به‌لام ئیستا خۆشه‌ویستین ئاین له‌لام ئاینی تۆیه، به‌خیدا ناخۆشترین ولات له‌لام ولاتی تۆ بوو، ئیستا له‌هه‌موو شوینیکم زیاتر خۆش ده‌وی، من به‌ ته‌مای عومره هاتبووم و له‌پێگا مه‌فره‌زه‌یه‌کت یه‌خسیریان کردم، ئیستا ته‌شریفت چی ده‌فهرمووی و چی بکه‌م؟ پیغه‌مبه‌ر ﷺ فهرمانی پئی کرد: که بجئی عه‌مره‌که‌ی ته‌واو بکا، که هاته‌وه مه‌که‌که یه‌کیکی پئی گوت ئه‌وه چیه تێک چوی؟ وتی: نه‌خه‌یر ئیمانم به‌موحه‌مه‌د هیناوه...

ئه‌م پوداوه به‌لگه‌یه له‌سه‌ر ئه‌وه: که مه‌ره‌خه‌سکردنی دیل به‌پیاوه‌تی دروسته... عیمرانی کۆری حوسه‌ین ده‌لی: هاوه‌لانی پیغه‌مبه‌ر ﷺ پیاویکیان له‌هۆزی عه‌قیل به‌دیل گرت و ده‌ست و قاچیان به‌ستن، له‌هه‌مان کات دا

هۆزی شهقیف دوو هاوه‌لئی پیغه‌مبه‌ریان به‌دیل گرتبو، پیغه‌مبه‌ر ﷺ نال و گۆپی پی کرد، نه‌وان دوو هاوه‌له که‌یان به‌ره‌للا کرد، نه‌میش کابرای مه‌ره‌خه‌س کرد.

ده‌رباره‌ی کوشتنی دیل نه‌بو به‌کری (الخصاص) ده‌لئی: زانایانی ئیسلام کۆپایان هه‌یه له‌سه‌ر نه‌وه: که دروسته دیل بکوژری، له‌وه دا‌که‌س نه‌ بلئی وانیه، هه‌والی (متواتر) و سه‌حیح له‌پیغه‌مبه‌ره‌وه رپوایه‌ت کراون: که پیغه‌مبه‌ر ﷺ له‌هه‌ندی حاله‌تی تایبه‌تی دا فرمانی کردوه به‌کوشتنی دیل نه‌وه‌تا رۆژی غه‌زای به‌در فرمانی کرد به‌کوشتنی هه‌ردو دیل عوقبه‌ی کۆپی نه‌بو موعه‌یط و (النظر) ی کۆپی (الحارث) ...

رۆژی غه‌زای ئو‌خودیش فرمانی دا به‌کوشتنی (نه‌بو غه‌) ی شاعیر که به‌دیل گیرابوو، به‌نوقوره‌یزه له‌سه‌ر برپاری سه‌عدی کۆپی مه‌عاز له‌قه‌لاو سه‌نگه‌ره‌کانیان هاتنه ده‌ره‌وه که خۆیان به‌ده‌سته‌وه‌دا سه‌عد برپاری کوشتنی دان و من‌دال و زارۆکه‌کانیشیان بوونه (سه‌بایا) له‌هه‌موو هۆزی به‌نو قوره‌یزه ته‌نها به‌پیاوه‌تی و منه‌ت زوبه‌یری کۆپی باطای لی به‌ره‌للا کردن.

قه‌لای خه‌یبه‌ر هه‌ندیکی به‌زۆرو هه‌ندیکی به‌صولح و رپیکه‌وتن که‌وته ده‌ست پیغه‌مبه‌رو هاوه‌لانی، پیغه‌مبه‌ر ﷺ داوای له‌کۆپی نه‌بوله‌قیق کرد: که هیچی لی نه‌شاریته‌وه و هه‌رچی لایه بیلی، دوایی ده‌رکه‌وت خیانته‌تی کرده‌وه و راستی نه‌گوتوه، ئیتر فرمانی کرد به‌کوشتنی، که فه‌تعی مه‌که‌شی کرد فرمانی دا به‌کوشتنی هیلالی کۆپی خه‌تال و میقیه‌سی کۆپی صویاته و عه‌بدو‌ل‌لای کۆپی سه‌عدی کۆپی نه‌بو سه‌رح و کۆمه‌لیکی تر پیغه‌مبه‌ر ﷺ فه‌رمووی بیانکوژن! ته‌نانه‌ت نه‌گه‌ر خۆیان به‌په‌رده‌ی که‌عه‌به‌وه هه‌لبواسن، له‌هه‌مان کات دا له‌دانیشتوانی مه‌که‌ه خوش بوو، مال و سامانیشی نه‌کردنه ده‌ستکه‌وت و غه‌نیمه‌ت، به‌لگه‌ش

لہ سہر نہوہ: کہ دروستہ دیل بکریٰ بہ کویلو مامہ لہی ہا و چہ شن لہ گہل
دوژمن دابکریٰ، نہوہیہ: کہ پیغہ مبہر ﷺ دیلی ہندیٰ لہ ہوزہ کانی
عہرہ بی و ہکوو خیللی ہہوازین و بہنولوستہ لہق و ہندیٰ خیللی تری
عہرہ بی کردنہ کویلو، نہبو بہ کرو عومہر تیرہی بہنونا جیہی قوریشیان
کردنہ سہبایا، ہا و لانی پیغہ مبہریش ﷺ کہ فہ تی ولاتی فارس و رومیان
کرد ہندیٰ لہ دانیش توانی نہو ولاتانہ یان کردنہ سہبایا.

نہوانہی نایہ تی ﴿حتی اذا ٹخنتموہم فشدوا الوثاق﴾ ہیان کردو تہ
بہ لگہ لہ سہر نہوہ: کہ دروستہ نہ سیر بکوژریٰ قسہ کہ یان وی چوونیہ،
چونکہ نایہ تہ کہ بۆ حالہ تی پیش بہ دیل گرتنہو بۆ نہو کاتہیہ دوژمن
بہ گورپوتینہو زہ بروہ شینہ، بہ لام دوا ی تیکشکان و لہ پہل و پوختنی
دوژمن جہنگاوہرہ کانیان دہنہ دیل و حوکی نہو کاتہ جودا وازہ
لہ حوکی حالہ تی پیش بہ دیل گرتن.

نیبنو عہ بیاس دہبارہی نایہ تی ﴿ماکان لہی ان یكون لہ اُسرى
ختی یٹخن فی الارض﴾ دہ فرموی: نہو حوکہ بۆ پوژریٰ غہزای بہ در
بوو، نہو سہر دہمہ موسولمانان کہم و بیٰ ہیژو توانابوون، کہ پہرہ یان
سہندو زور بوون و ہیژو دہسہ لاتیان پیدایا کرد پہرہ ردگار نایہ تی:

﴿فاما منا بعد واما فداء﴾ ی نازل کرد و پیغہ مبہر و موسولمانانی
دہبارہی دیلہ کان سہریشک کرد لہوہدا کہ دہتوانن بیانکوژن دہتوانن
بیانکہ نہ کویلو، دہتوانن بہ فیدیہو دیل گوژرینہوہ مہرہ خہسیان بکہن،
بہ کورتی فرمانرہوای موسولمانان چی بہ مہسلہ حہت بزانی نہو، پہیرہوی
دہکا. ^(۱)

(۱) ہر کہ سی دہیہوی لہم ہوارہدا قول بیتہوہو رافہو بۆ چوونی زانایانی نیسلام لہ سہر نہم
نایہ تانہ بزانی با بگہریتہوہ بۆ کتیبی (أحكام القرآن) للجصاص ج ۳/ ۳۹۰-۳۹۱ و نیل
الأوطار ج ۲/ ۸ و تفسیر القرطبی ج ۱۶/ ۲۲۸.

تیفکرین له ناسه واری گهل و نه ته وه کانی پیشوو بیر کردنه وه
له سهره نجامی حال و وه زعی خودا په رستان و بی بروایان

أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ
كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ دَمَّرَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَلِلْكَافِرِينَ أَمْثَلُهَا ﴿١٠﴾
ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ مَوْلَى الَّذِينَ ءَامَنُوا وَأَنَّ الْكَافِرِينَ لَا مَوْلَى لَهُمْ ﴿١١﴾
إِنَّ اللَّهَ يَدْخُلُ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ
تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَالَّذِينَ كَفَرُوا يَتَمَنَّوْنَ وَيَا كُفُونْ كَمَا تَأْكُلُ الْأَنْعَامُ
وَالنَّارُ مَشْوَى لَهُمْ ﴿١٢﴾ وَكَأَيِّنْ مِنْ قَرْيَةٍ هِيَ أَشَدُّ قُوَّةً مِنْ قَرْيِكَ
الَّتِي أَخْرَجْنَاكَ أَهْلَكْنَاهُمْ فَلَا نَاصِرَ لَهُمْ ﴿١٣﴾ أَفَمَنْ كَانَ عَلَى يَدَيْهِ
مِنْ رَبِّهِ كَمَنْ زُيِّنَ لَهُ سُوءُ عَمَلِهِ وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ ﴿١٤﴾

له وه پیش سهره نجامی بی بروایان و خودا په رستانی ړون کرده وه،
نار په زامه ندی خوی له کافره کان و په زامه ندی له هه لویست و ناکاری
موسولمانان راگه یاند، نه بچار ناده میزادانی هه لنان بؤ ته وهی له پاشماره و
ناسه واری گهل و نه ته وه کانی پیشوو ورد بینه وه، بیر له حال و وه زعی
موسولمانان و کافران بکه نه وه، بؤ ته وهی په ندو عیبره تی لی وهر بگرن،
هه ست به وه بکه ن: که خودا یارمه تی موسولمانان ده داو کافره کان ریسوا
ده کا، نازو نیعمه تی نه پراوهی به هه شت ده دابه خاوهن باوهران و سهر فزایان

دەکا، چونکە شوێن پێیازی حەق کەوتون و حەقیان بلأوکردۆتەو، کافرەکان سزادەدا و بەناگر دەیانسوتێتی چونکە شوێن هەواو هەوەسی خۆیان کەوتون و بپەرستییان کردووە..

دەفەر موی: ﴿أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ دَمَّرَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَلِلْكَافِرِينَ أَمْثَالُهَا؟﴾ نایا ئەو موشریکانە، ئەوانەى هاوێل بۆ خودا دادەنێن و پێغه مبه ر به درۆ دەخەنەو، به سهر زه وى دا هاتوو چۆیان نه کردو؟ به سهر شوێن و شوێنه وارى گهلى عادو سه مود و قه ومى لوت و هى تريش دا گه شت و گوزاريان نه کردو؟ بۆ ئەوێ پەندو عیبه رت له سه ره نجامى ئەو سه رپێچیکارانە وهر بگرن، خۆتا ئیستاش شوێنه وارى عه زابى قه لا چۆکردن و له ناو بردنیا ناسکرایه و به چاو ده بیندری.

بێگومان خودا خانووبه ره و گردو گێوه کانیانی به سه ردا روخاندن، به مال و مندال و کەس و کاریانه وه فه وتاندنی و خودا په رستانی پزگار کردن و ئەو عه زاب و قه لا چۆکردنه نه یگرتنه وه، بۆ هه موو ئەو کافرانەو کافره کانی تریش نمونه و یتنه ی پێش خۆیان هه یه، هه رکه سی کافرو بى بروا و سه ر په ق بى بابزانی خودا پوژتیک له پوژان توشى عه زابى سه ختى خۆی ده کا، ئەو هتا کافره کانی قو په یش به کوشتن و به دیل گرتن له غه زای به در دا عیقابى سه ختیا ن خوارد و له پوژى پزگار کردنى مه ککه دا شکستى و سه ر شوپریان به سه ر هات، سزای سه خت و دژواری دۆزه خیشیا ن سه ربار بۆ هه تا هه تای تى یدا ده میننه وه.

﴿ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ مَوْلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَإِنَّ الْكَافِرِينَ لَا مَوْلَى لَهُمْ﴾ ئەو له ناو بردن و وێران کاریه توشى کافره کان و ولاتیان هات له کۆن و نوێ دا هه روا پزگار بوونى خودا په رستان له و عه زابه کوکوژییه، به هوێ ئەو وه یه:

که خودا یارمه تی موسولمانان ددها، له ناخوشتی و مهینه تی دا فریایان ده که وی و هه میسه چاودیترو سه ره په شتیکاریانه، کافرو بی پروایان بی پشت و پنهان و کهس نیه عه زابیان لی وه گیری، بویه عه زابی سهخت توشیان هات و لی قوتار نه بوون!

نه مجار دوا به دوای رو نکر دهنه وی حال و وه زعی موسولمان و کافر له دونیادا دیته سه ره باسی حالتی موسولمانان له قیامت داو ده فهرموی: ﴿ان الله يدخل الذين آمنوا وعملوا الصالحات جنات تجري تحتها الأنهار﴾ بیگومان پهروه دگار له پوژی قیامت دا فزل و به خششی خوی به سه ره خودا په رستان دا ده پوژی و ده یا خاته ناو په حمهت و نیعمه تی خویه وه، نیماندارانی کردار چاک ده خاته ناو باخ و باخاتی به هه شتی به رینه وه: که به ژیر دارو دره خته کانیان دا جوگاو جو باری ناو ده کشین و نه وه نده تی تر دیمه نی باخه کان ده پازینه وه...!

نیمامی پازی ده فهرموی: زور جار که وه صفی به هه شت ده کا، هه ره باسی جوگاو و ناوی ده کا: چونکه ناو هو ی رسکان و هه بوونی دارو دره خته، دارو دره ختیش هو میوه هات و بهرو بومن، ناویش خوی هو ژیانو هه موو شتیک له ناو پهیدا بوه!!^(۱).

﴿والذين كفروا يمتعون وياكلون كما تأكل الأنعام والنار مثوى لهم﴾ نه وانه ی کافرو بی پروان و نینکاری هه بوونی خودا و تاک و ته نهایی زاتی پاکی ده کهن و پیغه مبه ره که ی به درو ده خه نه وه، ناژهل ئاساده له وه پین و هیچ غم و هیوا یه تیکیان نیه جگه له پرکردنی گه ده یان و دابین کردنی هه وهس و نا ره زو ناژهل یه کانیان، بیر له قیامت ناکه نه وه و بی تاگان له سه ره نجامی ژیانیان، هه میسه هه لپه یانه بو ورگیان و

کۆکردنه‌وه‌ی مال و سامان له‌پێگهی ناره‌واوه، هه‌ر له‌مه‌عنای ئهم نایه‌ته‌دا فه‌رمووده یه‌کی سه‌حیح و چه‌سپاو لای ئیمام نه‌حمه‌د و هه‌ردو‌پیری فه‌رموده: (موسلیم و بوخاری) و تیرمیزی و ئیبنوماجه هه‌یه له ئیبنوعومه‌ره‌وه رپوايه‌تیان کردوه، ده‌فه‌رموی: (المؤمن یا‌کل فی معی واحد والکافر یا‌کل فی سبعة امعاء) موسولمان به‌قنیا‌ته‌و به‌که‌می خواردن داده‌که‌وی کافر قه‌ناعه‌تی نیه و هه‌میشه هه‌له‌په‌یه‌تی و به‌هیچ شتێک قه‌ناعه‌ت نا‌کا، نه‌وانه: که نه‌وه ره‌وشت و نا‌کاریانه، بیرو باوه‌ریان کوفرو ئیلحاده نا‌گری دۆزه‌خ خانوی هه‌تا هه‌تایانه‌و تی‌یدا جی‌گیر ده‌بن: (خودا به‌ره‌حه‌تی خۆی له‌و نا‌گره بمانپاریزی).

ئه‌جار په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شه‌ی توند له‌کافره‌کانی مه‌که‌که ده‌کاوه‌فه‌رموی: ﴿و‌ک‌أ‌ین‌ م‌ن‌ ق‌ری‌ة‌ ه‌ی‌ ا‌شد‌ ق‌وة‌ م‌ن‌ ق‌ری‌ت‌ک‌ ال‌تی‌ ا‌خر‌ج‌ت‌ک‌، ا‌هل‌ک‌نا‌ ه‌م‌ ف‌لا‌ ن‌اص‌ر‌ ل‌ه‌م‌﴾ زۆر له‌دانیشه‌توانی شارو شارو‌چکه‌و گوندی گه‌ل و نه‌ته‌وه‌کانی پێشومان له‌ناو بردون: که‌زۆر له‌و مه‌که‌که‌ییانه به‌هێزو توانا‌تر بوون که تۆیان له‌شاری مه‌که‌که‌و نیشه‌تانی خۆت ده‌ر کردوه، قه‌لا‌ چۆمان کردن و که‌س نه‌بوو دا‌کو‌کییان لی‌ب‌کا، که‌س نه‌یتوانی عه‌زاب و سزای خودایان لی‌ب‌گیریته‌وه‌..

ده‌بوايه ئه‌و قوره‌یشیانه که زۆر بی‌ده‌سه‌لات‌ترین له‌و گه‌لانه‌ی له‌ناومان بردون بیریان له‌سه‌ره‌نجامی خۆیان بکرا‌یه‌ته‌وه، په‌ندو عیبه‌رتیان له‌و گه‌ل و نه‌ته‌وه پێشینه‌وه‌ریگرتایه!

چونکه له‌کاتی‌که‌دا خودا ئه‌و هه‌موو گه‌ل و نه‌ته‌وه خاوه‌ن ده‌ست و بازوانه به‌هه‌یلاک به‌ری له‌سه‌ر سه‌ره‌پێچی و سه‌ته‌مکاری، ئه‌وه دوورینه هه‌مان داب و نه‌ریتی خۆی له‌گه‌ل کافره‌کانی قوره‌یش دا ئه‌نجام بدا، خۆ ئه‌گه‌ر خودا عه‌زابی کۆ‌کوژی له‌به‌رخاتری پێغه‌مبه‌ر بۆ به‌ریان نه‌داون و له‌سایه‌ی پێغه‌مبه‌ره‌وه به‌سزای کۆ‌کوژ له‌ناویان نا‌با، با‌چ‌اک بزانه‌ن:

کە عەزابی سەختی دۆزەخ لە قیامت دا یەخەیان دەگری و بەهیچ کلۆجی، لی قوتار نابن!

ئەجار پەرەردگار هۆی جوداوازی سزاو پاداشتی هەر دوواقم (موسولمانان و کافر) رۆن دەکاتەووە دەفەرموی: ﴿أَفَمَن كَانَ عَلَىٰ بَيْنَةٍ مِّن رَّبِّهِ كَمَن زَيْنَ لَهُ سَوَاءٌ عَمَلُهُ وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ﴾ نایا کەسیک لەسەر ناین و پێبازی راست و دروست بی، بەگۆڕەیی سروشت و فیتەتی لەسەر خۆلکاوی خۆی یەکتا پەرست و دینداربی، وەکوو کەسی: وایە شۆین هەواو ئارەزووەوتبی و پێبازی شەیتان پەسەندی پەپەرە کردبی و کردەووەی خراپی خۆی لاپەسند بی!!؟

هەلبەتە ئەو دوو تاقمە چۆن یەك نین، یەکتاپەرست و خوداناس ناکرێنە تایی تەرازوی بێپەرست و گومراو تاوانباران، چۆن کەسیک بەدڵنیای و بەلگەو دەلیلەووە ئیمانی بەتاک و تەنهایی خودا هەبی، کردارو ئاکاری چاک و پەسند بی وەکوو کەسی وایە هاوێڵ بو خودا دابینی و شۆین پێبازی شەیتان کەوتبی و غەرقی زلکاوی گومرای بووبی؟! واتە ئەو دوو تاقمە وەکوو یەك نین.

وەکوو لەنایەتییکی تردا ئاماژە بەم مانایە دەکاو دەفەرموی: ﴿أَفَمَن يَعْلَمُ أَنَّمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنَ رَبِّكَ الْحَقُّ كَمَن هُوَ أَعْمَى﴾ الرعد/ ١٩. یان دەفەرموی: ﴿لَا يَسْتَوِي أَصْحَابُ النَّارِ وَأَصْحَابُ الْجَنَّةِ، أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمُ الْفَائِزُونَ﴾ الحشر/ ٢٠.

بەکورتی بەگۆڕەیی عەقل و واقیع لەدوونیداو بەپێی عەدالەتکاری مۆتەقی خودا لەپڕۆژی قیامت دا کۆمەڵی موسولمان و خودا پەرست وەکوو کۆمەڵی کافرو بێپەرستەکان نین و بەیەك چاو سەیر یان ناکری.

وه صفی به‌هشت و باسی دۆزه‌خ

مَثَلُ الْجَنَّةِ

الَّتِي وَعَدَ الْمُتَّقُونَ فِيهَا أَنْهَارٌ مِنْ مَّاءٍ غَيْرِ آسِنٍ وَأَنْهَارٌ مِنْ لَبَنٍ لَمْ
يَتَغَيَّرَ طَعْمُهُ وَأَنْهَارٌ مِنْ خَمْرٍ لَذَّةٍ لِلشَّارِبِينَ وَأَنْهَارٌ مِنْ عَسَلٍ مُصَفًّى
وَلَهُمْ فِيهَا مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ وَمَغْفِرَةٌ مِنْ رَبِّهِمْ كَمَنْ هُوَ خَالِدٌ فِي النَّارِ
وَسُقُوا مَاءً حَمِيمًا فَقَطَّعَ أَمْعَاءَهُمْ

له‌وه پیش جوداوازی نیتوان خودا پەرستان و کافره‌کانی کرد، جوداوازی
نیتوانیانی پون کرده‌وه، نه‌بجار گونجاو بوو: که‌باسی پاداشی موسولمانان
بکا: که‌به‌هشتی پازاوه‌و پان و به‌رینه، سزای کافرو بتپهرستانیش پون
بکاته‌وه که‌عه‌زایی دۆزه‌خ و ناره‌زامه‌ندی خودایه‌ لییان.

ده‌فه‌رموی: ﴿مَثَلُ الْجَنَّةِ الَّتِي وَعدَ الْمُتَّقُونَ فِيهَا أَنْهَارٌ مِنْ مَّاءٍ غَيْرِ
آسِنٍ وَأَنْهَارٌ مِنْ لَبَنٍ لَمْ يَتَغَيَّرَ طَعْمُهُ لَذَّةٌ لِلشَّارِبِينَ، وَأَنْهَارٌ مِنْ عَسَلٍ
مُصَفًّى﴾ وه‌صف و په‌سنی نه‌و به‌هشته‌ی خودا واده‌ی وا داوه‌ بیکاته
خه‌لاتی خودا پەرستان، نه‌ویه‌ بو‌تان باس ده‌که‌ین، نه‌و به‌هشته‌ چه‌نده
جو‌گاو جو‌یاری ناوی صاف و پون په‌وان و نه‌گو‌پراوی تیدایه، ناوی
شیرین و گوارا و فواره‌ به‌ستو به‌ژیر دره‌خته‌کانی دا ره‌وان ده‌بی، تابلی‌ی
پاک و جوان و پون و ره‌وانه، به‌لخ و خه‌وش و خلته‌و بو‌گه‌نی نیه‌ که‌سیک
جاریک لی‌ی بخواته‌وه هه‌رگیز تینوی نابی، له‌وه‌ دوا چی‌ئاو بخواته‌وه بو
زیده‌ له‌زه‌ت و خو‌شی‌یه، نه‌ک بو‌ لابر‌دنی تینوایه‌ تیه‌ .

لەناو نەعمەتەکانی بەهەشت دا یەكەجار باسی ئاوی کرد، چونکە ئاو لەهەموو شەمەنییەکانی تر بەسوود ترە بۆ ئادەمیزاد.

ئەبنو ئەبى حاتم لەئەبنو مەسعودەو ڕیوایەت دەکا دەفەرموی: (جۆگاکانی بەهەشت لەکۆی میسک هەڵدەقۆلێن) هەروەها لەبەهەشت دا جۆگای شیر هەیە، شیرى صاف و بەتام، نەبەزپکاوو نەگۆرآو، تابلی سپی و شیرین و چەورە، بۆیەش دوو جار باسی شیرى کرد، چونکە بۆ هەموو کەس بەسوودە بۆئۆیكى تام خوشى ڕەزلیتکراوە، هەروەها چەند جۆگەو جۆبارى تێدایە لەمەى تام خوش و گوارا و بۆخوش و ڕەنگ ئال و والا، وەکوو شەرابى دنیا تال و بۆن ناخوش نیە، خەلکى مەست و کەلەلا ناکا، سەر ئێشە و ڕشانەوێ لى پەیدا نابێ.

وەکو لەئایەتیکى تردا لەم بارەو دەفەرموی: ﴿لَا فِيهَا غَوْلٌ وَلَا هُمْ عَنْهَا يُنْزَفُونَ﴾ الصافات/٤٧ هەروەها دەفەرموی: ﴿بِإِذْنِ الْمَوْلَاةِ لَهَا يَكْفِيهَا الْبَعْلُ وَالْمَوْلَىٰ يَخْتِمْ بِهَا الْكِتَابَ﴾ الشارین/٤٦ یان دەفەرموی: ﴿لَا يَصْدَعُونَ عَنْهَا وَلَا يُنْزَفُونَ﴾ الواقعة/١٩.

لەپەلەى سێیەم دا باسی شەرابى هێنا چونکە وەکوو ئاوو خواردن پێویستی سەرەکی نیە بۆ ژیان، بەلکوو بۆ زێدە لەزەت و ڕابواردن دەبخۆنەو،!! هەروەها لە بەهەشت دا جۆگای هەنگوینی صاف و بێ غەل و غەش هەن، کەرەشان و مێوو خلتەو پلتەى تێکەل نەبوە، ڕەنگى جوان و تام و بۆنى تابلی ى خوشە، بەهەشتى یەکان بەحەزو ئارەزووە لى دەخۆنەو، فەرەجەخەش و خێر ئاوەرە، ئەبنو عەبباس دەفەرموی: مانای ﴿مَنْ عَمِلَ صَالًا﴾ واتە: لەسکى مێشە هەنگ نەهاتۆتە دەرەو.

بێگومان خواردەمەنى شیرین خۆراکێكى بەتام و لەزەتە لەناو شیرینیش دا هەنگوین لەهەموویان بە لەزەت ترە، لەژێرانی دنیا دا

ههنگوین سوودو قازانجی زۆری ههیه بۆجهستهو شیفای دهردانه وه کوو له نایه تیکی تردا دهفرموی: ﴿قیه شفاء للناس﴾ النحل/ ۶۹.

ئیستاش له دروستکردنی زۆر له دهرمانه کان دا ماددهی ههنگوین به کار دینن، کهم دهرمان ههیه له پیکهاته کانی دا ماددهی ههنگوینی تیدا نه بی.

پهروهردگار لهم نایه ته دا چوار شتی سه ره کس باس کردن:

۱- ئاو، چونکه بی ئاو زیان نابی.

۲- شیر چونکه پیویستی جهستهیه.

۳- مهی چونکه زهوق و خوشی ده خاته جهسته وه.

۴- ههنگوین چونکه دهرمانی دهردانه.

تیرمیزی له باوکیه وه له پیغه مبهروه ریوایهت ده کا دهفرموی: (إن فی الجنة بحر الماء و بحر العسل و بحر اللبن و بحر الخمر ثم تشقق الأنهار بعده) ^(۱). واته: له به ههشت دا دهریای ئاوو دهریای ههنگوین و دهریای شیرو دهریای مهی ههیه ئه مجار له مانه وه جوگا هه له ستراون.

﴿ولهم فیها من کل الثمرات﴾ هه موو جوړه میوه و بهروبو میک بهرهنگی جوان و تامی به له زهت و بۆنی خوشه وه له به ههشت دا بۆ ئه وان دهسته بهر کراوه، هه رچی بیانه وی و هه زیان لی بی ئاماده یه و بی ماندبوون له بهر دهستیانه وه کوو له نایه تیکی تردا لهم باره وه دهفرموی: ﴿یدعون فیها بكل فاکهة آمنین﴾ الدخان/ ۵۵، یان دهفرموی: ﴿فیهما من کل فاکهة زوجان﴾ الرحمن/ ۵۲.

(۱) تیرمزی له باسی به ههشت دا (۲۵۷۱) بابی (۳۷) له ژیر عینوانی (باب ماجاء فی صفة أنهار الجنة) دا ریوایهتی کردوه.

نه‌بجار دواى باسکردنى نازو نيعمه‌تى مادی، باسى نيعمه‌تى مه‌عنه‌وى ده‌کا ده‌فهرمووى: ﴿وَمَغْفِرَةٌ مِّن رَّبِّهِمْ﴾ هه‌روه‌ها لي‌خوشبوون و ره‌زامه‌ندى خودايان بۆ ده‌سته‌به‌ر بووه، خودا له‌تاوانيان خوش بووه و ره‌زامه‌ندى خۆى لييان پي‌راگه‌ياندوون، نه‌مه‌ش له‌هه‌موو نازو نيعمه‌تيك خوش‌ترو به‌هره‌ ناوهرتره، فه‌وزى عه‌زيمه‌و ترۆپكى خوشى‌يه.

نه‌بجار به‌راورديه‌ك له‌نيوان ئه‌و وادانه‌ى به‌خوداپه‌رستانى داوه‌و ئه‌و هه‌ره‌شانه‌ى له‌كافره‌كانى كردوه‌و ئه‌نجام ده‌داو ده‌فهرمووى: ئايا ئه‌وانه‌ى ئه‌وه‌ سه‌ره‌نجام و جیگا‌و شوئيانه‌ له‌به‌هه‌شتداو ئه‌وه‌ نازو نيعمه‌تيانه به‌به‌رده‌وامى، ﴿كَمَن هُوَ خَالِدٌ فِي النَّارِ وَسُقُوا مَاءً حَمِيمًا فَقَطَّعَ أَمْعَاءَهُمْ﴾ وه‌كو كه‌سيك وه‌هايه‌ له‌دۆزه‌خدا بۆ هه‌تا هه‌تايه‌ له‌ئاگر‌دا ده‌مي‌نيته‌وه‌و ئاوى كولا‌توى ده‌رخوارد ده‌درى و به‌خواردنه‌وه‌ى ري‌خۆله‌كانى ده‌به‌ردرين؟

بي‌گومان چون يه‌ك نين، ئاشكرايه‌ كه‌سيك له‌به‌رزترين كۆشك و ته‌لارى به‌هه‌شتدا‌بى وه‌كوو كه‌سيك نيه‌ له‌قول‌ترين چالى دۆزه‌خدا‌بى! كه‌سيك له‌ناو نازو نيعمه‌تى به‌هه‌شتدا‌بى، له‌ناو دارو دره‌خت و ميوه‌جاتدا‌بى، له‌سه‌ر جۆگا‌و جۆباره‌كانى به‌هه‌شتدا رابوي‌ترى، وه‌كوو كه‌سيك نيه‌ له‌ناو عه‌زابى دۆزه‌خدا بتليته‌وه‌و ئاوى كولا‌توى ده‌رخوارد بدرى!!

ره‌وشت و ئاكارى دو‌به‌ه‌كان و موسو‌لمانان

وَمِنْهُمْ مَّن يَسْتَمِعُ إِلَيْكَ
حَتَّىٰ إِذَا خَرَجُوا مِنْ عِنْدِكَ قَالُوا لِلَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ مَاذَا قَالَ أَنفَا
أُولَٰئِكَ الَّذِينَ طَبَعَ اللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ ۖ وَالَّذِينَ

أَهْتَدُوا زَادَهُمْ هُدًى وَءَانَّهُمْ تَقَوُّهُمْ ﴿١٧﴾ فَهَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا
السَّاعَةَ أَنْ تَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً ط فَقَدْ جَاءَ أَشْرَاطُهَا فَأَنَّى لَهُمْ إِذَا جَاءَتْهُمْ
ذِكْرُهُمْ ﴿١٨﴾ فَأَعْلَمُوا أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَسْتَغْفِرُونَ لِنَبِيِّكَ
وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مُتَقَلَّبَكُمْ وَمَثْوَاكُمْ ﴿١٩﴾

دەربارەى ھۆى نازلبوونى نایە تی ﴿وَمِنْهُمْ مَنْ يَسْتَمِعُ...﴾ دوو
رەبەت ھەن:

۱- ئیبنو لمونزیر لە ئیبنو جوړەبجەوہ رەبەت دەکا دەلی: موسولمانەکان و
دوو ڕووەکان لای پێغەمبەر کۆ دەبوونەوہ و پێغەمبەر ﷺ فەرماشتی
دەفەر موون، موسولمانەکان گۆیان لی دەبوو لی ئی حالی دەبوون، دوو
ڕووەکان گۆیان لی دەبوو لی ئی حالی نە دەبوون جا کە دەھاتنە دەروہ
لە موسولمانەکانیان دەپرسی نەری نەوہ موخەمەد گوتی چی؟
ئیتەر نایە تی: ﴿وَمِنْهُمْ مَنْ يَسْتَمِعُ إِلَيْكَ﴾ نازل بوو.

۲- موتاتیل رەبەتە تی کردووە و دەلی: پێغەمبەر ﷺ وتاری دەدا،
رەخنەى لە کافرەکان دەگرت، جا دوو ڕووەکان کە لە مزگەوت دەھاتنە
دەر بە گالتەو قەشەرییەوہ لە عەبدوللای کۆری مەسعودیان دەپرسی:
نەوہ موخەمەد چی گوت؟ ئیبنو عەبباس دەفەرموی: منیش نەو
پرسیارەم ناپاستە کراوہ..

پەییوەندى نەم کۆمەلە نایەتە بەھى پێشەوہ لەم ڕووەوہیہ:
لەوہ و پێش حال و وەزەع و سەرەنجامى موسولمانان و کافری لە دونیاو
قیامەتدا ڕوون کردوہ، ئەبجار دیتە سەر بەیانکردنى وەزەع و حالى

دووړووه کان و به کافریان له قه لثم ده دا، نه وه راده گه یه نی، که نه وانه نه فامن و له قسه ی پیغه مبه ر حالی نابن، نه وان گوئ ناگرن بو تیگه یشتن، به لکوو گوئ ده گرن بو گالته پیگردن و سوکایه تی پیکردن، به پیچه وانه ی خودا په رستانه وه: که گوئچکه ی خوین بو و ته کانی پیغه مبه ر کلور ده کهن و لیّ حالی ده بن و په یرو ی فره مان و جله و گریه کانی ده کهن.

نه مجار هره شه له دووړووه کان ده کاو فره مانیان پیّ ده کا: که به خویندا بچنه وه و په ندو عیبه رت و هریگرن پیّش نه وه ی له نا کاو قیامت رابیّ و په شیمان بوونه وه بیّ سودبیّ، پاشان فره مان به پیغه مبه ر ﷺ ده کا که به رده وام بیّ له سره بیرو باوړو گه یانندی په یامی خوئ و داوای لیّخو شبوون و بوّ خوئ موسولمانان بکا.

ده فره مووی: ﴿ومنه من یستمع الیک، حتی إذا خرجوا من عندک قالوا للذین أوتوا العلم ماذا قال آنفا﴾ هه ندیک له و کافرانه ی بریارمانداوه بوّ هه تا هه تایه له دوزخه خدا بیتنه وه: که دووړووه کان، گوئ له قسه و ناموژگاری توّ راده گرن نه ی پیغه مبه ر؛ به لام هیچی لیّ تی تاگهن، چونکه دلّی ناده نی، ئیمانیان به قسه کانی توّ نیه، بوّ گالته پیگردن و سوکایه تی پیکردن گوئی لیّ راده گرن، جا که له لای توّ دهرؤنه دهره وه به هاوه لانی زاناو تیگه یشتو دهبیژن و به گالته پیگردنه وه پییان ده لّین: نه وه له وه و پیّش موحه مه د چی گوت؟ نیمه تیّ نه گه یشتین و هیچ گرن گیمان به قسه کانی نه دا، چمان لیّ حالی نه بوو.

﴿أولئک الذین طبع الله علی قلوبهم، واتبعوا أهواءهم﴾ نه و دووړووه نه وانه خودا دلّی موّز کردوون، شتی به سوود و هرنارگرن، ئیمانیان نه هیئاوه و نوری نیسلام دلّی ره وشن نه کردوونه وه، رویان له خیر نه کردوه و

شوین هه‌واو هه‌وه‌سی خۆیان که‌وتوون، به‌کورتی شه‌وان پشتیان له‌حق کردوه‌و شوینی نه‌که‌وتوون، جا یان له‌بهر تینه‌گه‌یشتوویی، یان له‌بهر گوئ رانه‌گرتن و هه‌ول نه‌دان بۆ حالی بوون، شوین به‌تال که‌وتوون و باوه‌شیان پیدا کردوه‌و.

نه له‌حق حالی ده‌بن و نه هه‌ول ده‌دهن لی‌تی حالی بن، بی‌گومان دیارده‌ی دوو پروویی له‌کۆمه‌لگای مه‌دینه‌دا سه‌ری هه‌لدا، له‌سه‌رده‌می مانه‌وه‌ی پیغه‌مبهر ﷺ له‌مه‌که‌دا شه‌و دیارده‌ سه‌ری هه‌ل نه‌داوه، چونکه له‌و سه‌رده‌مه‌دا شتی‌ک نه‌بووه‌ داخواری دوو پروویی بی.

موسولمانه‌کان که‌م و بی‌هیز بوون و ده‌چه‌وسیندرانه‌وه، که‌سی‌کیش شه‌و حالی بی‌پیتووست ناکا که‌س دوو پروویی له‌گه‌ل بکا، به‌لام که پیغه‌مبهر ﷺ کۆچی کرد بۆ مه‌دینه، به‌هۆی موسولمان بوونی خێلی شه‌وس و هۆزی خه‌زرج موسولمانان به‌هیز بوون و پیغه‌مبهر ﷺ بناغه‌ی ده‌وله‌تی ئیسلامی داناو ورده‌ ورده‌ ئیسلام بلا‌وبووه‌وه‌و گه‌شه‌ی کرد، زۆربه‌ی زۆری عه‌شائیر و بنه‌ماله‌کان ئیمانیان هینا، شه‌وانه‌ی رقیان له‌پیغه‌مبهر بوو نه‌یان توانی به‌رامبه‌ری بووه‌ستن، ناچار بوون چه‌کی دوو پروویی بجه‌نه‌ کار، به‌رواله‌ت خۆیان به‌پروادار ده‌خسته‌ پروو، له‌واقعی‌ش دا کافر بوون، هه‌رده‌م چاره‌پروانی شه‌و بوون پیغه‌مبهر و هاوه‌لانی توشی به‌لاو کاره‌ساتی‌ک بن و پزگاریان بی.

هه‌بوونی جوله‌که‌ له‌ناو شاری مه‌دینه‌داو ده‌سته‌به‌ربوونی هیزی عه‌سکه‌ری و ئابووری بۆیان هۆکارێکی هانده‌ر بوو بۆ سه‌ره‌ه‌ل‌دانی دیارده‌ی دوو پروویی و به‌رپاکردنی پیلان و درایه‌تیکردنی پیغه‌مبهر و هاوه‌لانی و نانه‌وه‌ی کۆسپ و ته‌گه‌ره‌ له‌به‌رده‌م بلا‌وبوونه‌وه‌ی ناییندا.

به‌لّی هه‌بوونی جولە که له‌مه‌دینه‌دا به‌و دارایی و ده‌سه‌لاته‌وه، کارامایی و شارەزاییان له‌به‌رپاکردنی کێشه‌و پیلان بۆ پێغه‌مبه‌رو هاوه‌لانی، هانده‌ر بوو بۆ گه‌شه‌کردنی دیارده‌ی دوو پروویی، خاڵی هاویه‌شیان دژایه‌تیکردنی نایینی حەق بوو، هه‌ردوولایان حیق‌دو کینه‌یان له‌پێغه‌مبه‌رو هاوه‌لانی هه‌بوو..

هه‌رکاتی موسوڵمانان ده‌که‌وتنه‌ ته‌نگانه‌و ناخۆشیه‌وه سه‌ری دوژمنکاریان به‌رز ده‌کرده‌وه، بوغزو کینه‌کاری خۆیان ده‌ر ده‌خست، کاتیکیش موسوڵمانان سه‌رکه‌وتنیان به‌ده‌ست دێناو ده‌که‌وتنه‌ خۆشیه‌وه، نه‌وان به‌نه‌یّنی کۆسپ و له‌مبه‌ریان دروست ده‌کردن و کێشه‌و نیزاعیان ده‌خسته‌ نێو کۆمه‌لگای ئیسلامیه‌وه..

ته‌نانه‌ت تا ناوه‌راستی نه‌و ماوه‌ی پێغه‌مبه‌ر ﷺ له‌مه‌دینه‌ له‌ژایندا بوو دوو پرووه‌کان خه‌ته‌ریکی گه‌وره‌ بوون بۆ ده‌وله‌تی تازه‌ رسکاوی ئیسلام له‌سه‌ر ده‌ستی پێغه‌مبه‌ر ﷺ به‌لکو له‌وه‌ داوا هه‌موو کاتیکی دوو پرووه‌کان رۆلی خیانه‌تکارانه‌ی خۆیان گێپاوه‌و هه‌میشه‌ له‌پشته‌وه‌ خه‌نجه‌ری ژه‌هراوی خۆیان له‌جه‌سته‌ی کۆمه‌لای موسوڵمانان وه‌شاندووه‌و تا بۆیان کراوه‌ هه‌میشه‌ له‌که‌لێندا‌بوون و تا بۆشیان بکری ده‌ست نا‌پاریژن.

ته‌جار له‌به‌رامبه‌ر نه‌و نا‌پاکانه‌دا باسی ده‌سته‌ی خوداپه‌رستان ده‌کاوه‌ ده‌فه‌رمووی: ﴿وَالَّذِينَ اهْتَدَوْا زَادْهُمْ هُدًى وَآتَاهُمْ تَقْوَاهُمْ﴾ نه‌وانه‌ی رێبازی هیدایه‌تیان گرتووه‌ و خودا توفیقای داوه‌ و دلی نوورانی کردوون، ئیمانیان هێناوه‌و کرده‌وه‌ی چاک ته‌نجام ده‌ده‌ن و خودا له‌سه‌ر هیدایه‌ت راگه‌یری کردوون و هیدایه‌تی بۆ زیاده‌ کردوون و پتر له‌سه‌ر حەق چه‌سپاندونی و خودا لییان پازیه‌، نه‌وه‌ش نه‌و په‌ری به‌خته‌وه‌ری و به‌مراز گه‌یشتنه‌.

نه مجار په‌روه‌ردگار هه‌په‌شه‌ی هاتنی قیامت له‌دوو‌پوو بی‌ پروایان ده‌کار ده‌فرموی: ﴿فهل ينظرون الا الساعة أن تأتيهم بغتة فقد جاء أشراطها فأنى لهم إذا جاءتهم ذكراهم﴾ نایا نه‌و دو‌دوو‌پوو کافرانه جگه له‌پابوونی قیامت به‌ناگه‌هان چاو‌ه‌روانی چی تر ده‌که‌ن؟ قیامت راده‌بی و نه‌وان لی‌ی بی‌ ناگان و خۆیانی بو‌ ناماده‌ ناکه‌ن، بی‌گومان نیشان‌ه‌کانی ده‌رکه‌وتوون، یه‌کی‌ک له‌و نیشان‌ه‌نه‌ ره‌وانه‌کردنی پی‌غه‌مبه‌ری ئیسلامه، له‌سه‌حیحی بوخاری و موسلیم دا فرموده‌یه‌ک هاتووه، نه‌نه‌س ریوایه‌تی کردوه ده‌لی: پی‌غه‌مبه‌ر ﷺ فرموویه‌تی: (بعثت أنا والساعة كهاتين، وأشار الى الوسطى والسبابه) .

جا کوا نه‌وان که‌قیامت پابوو یاد‌کردنه‌وه و په‌شیمان بوونه‌وه سودی هه‌یه‌بو نه‌وان؟ که‌ی نه‌و کاته قیامت بیرکه‌وتنه‌وه که‌لکی ده‌بی؟ وه‌کوو له‌نایه‌تیکی تر‌دا ده‌فرموی، ﴿يومئذ يتذكر الإنسان واني له الذكري﴾ الفجر/ ۳۳ .

به‌کورتی به‌لگه‌ بو‌ ئیمان‌ه‌یتان به‌خوداو به‌په‌یامی ئیسلام زۆرو ناشکران، نایه‌تی قورئان و فیت‌ه‌ت و عه‌قل و بوونه‌وه‌ر هه‌موویان گه‌واهی هه‌بوونی خودایه‌کی تاک و ته‌نها و بی‌ شه‌ریک ده‌ده‌ن، جا: که‌ نه‌وان خیرا په‌له‌ نه‌که‌ن بو‌ ئیمان‌ه‌یتان، پیش‌مردن و پابوونی قیامت ئیمان‌نه‌ه‌یتن، نیت‌له‌وه‌ دوا ئیمان‌ه‌یتانیان بی‌ سو‌ده، چونکه‌ دونیا (دار‌الع‌مل) و (دار‌التکلیف)ه‌ قیامت جی‌گای پاداش وه‌رگرتنه‌وه‌یه‌ چاکه‌ به‌چاکه‌ و خراپه‌ به‌خراپه‌...

نه‌مجار فرمان به‌ پی‌غه‌مبه‌ر ﷺ ده‌کا: که‌ به‌رده‌وام بی‌ له‌سه‌ر په‌یامی خۆی و داوای لی‌خۆشبون بو‌ خۆیو بو‌ موسولمانان بکا، ده‌فرموی: ﴿فاعلم أنه لا اله الا الله﴾ نه‌ی پی‌غه‌مبه‌ر! که‌ تو‌ حال و وه‌زعی موسولمان و کافرت بو‌ پون بووه‌وه، زانیت کی‌ به‌خته‌وه‌رو سه‌رفرازو

کئی به دبه خت و چاره پر شه، نیشانه کانی رابورنی قیامه تت بۆ پرون بوو ته وه،
ئیتتر بهرده وام به له سه ر پاگه یاندنی په یامی خۆت، سور به له سه ر
یه کتاپه رستی و بزانه جگه له خودا هیچ خودای تر نین، قیامه ت حه قه و
هر راده بی و شک و گومانی تیدا نیه.

﴿وَاسْتَغْفِرْ لَذَنْبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ﴾ داوای لیخۆشبون
له تاوانه کانت بکه نه گهر هه تن، یان مه به ست به تاوانی پیغه مبه ر ﷺ
کردنی نه و کارانه ن که (خلاف الأولى) یان پی ده گوتری، ههروه ها داوای
لیخۆشبون بۆ پیاوانی موسولمان و نافرته تانی موسولمان بکه، له خودا
پیار پیره وه خودا له تاوانه کانیان خۆش بی.

﴿وَاللّٰهُ يَعْلَمُ مَقَالِكُمْ وَمَثْوَاكُمْ﴾ خودا ناگا داره به هه ولدان و
هه لسوړان و هه لئس و کهوت ناکارو ربه فترتان له رۆژدا و ده زانی شه
چۆن و له کوی په ناده گرن و پشوو ده دن، ناگاداری نهینی و ناشکراتانه،
هیچی لی گوم نابی، هه موو کارو کرده وه یه کتان له سه ر تومار ده کاو
رۆژی قیامه ت سزاو پاداشی عادلانته تان ده داته وه.

وه کوو له نایه تیکی تردا ناماژه به و مانایه ده کاو ده فهرموی: ﴿وَهُوَ
الَّذِي يُتَوَفَّاكُم بِاللَّيْلِ وَيَعْلَمُ مَا جَرَحْتُم بِالنَّهَارِ﴾ الانعام/٦٠، یان
ده فهرموی: ﴿وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ إِلَّا عَلَى اللَّهِ رِزْقُهَا وَيَعْلَمُ مُسْتَقَرَّهَا
وَمُسْتَوْدِعَهَا كُلٌّ فِي كِتَابٍ مُبِينٍ﴾ هود/٦.

بۆ نه نجامدانی نه م فهرمانه ئیلاهی یه به شی: له دوعاو پارانه وهی
پیغه مبه ر ﷺ وه کوو له سه حیجی بوخاری و موسلیم دا هاتوو نه م
دوعایه بوو که ده یفه رموو (اللهم اغفر لي خطيئتي و جهلي واسرافي
في أمري وما أنت أعلم به مني، اللهم اغفر لي هزلي وجدي وخطئي وعمدي
وكل ذلك عندي).

هەروەها لە هەدیسی صحیح دا هاتوو: کە پێغەمبەر ﷺ داوی نوێژ دەیفەرموو: (اللهم اغفر لي ما قدمت وما أخرت وما أسررت وما أعلنت، وما أنت أعلم به مني، أنت الهی لا اله الا أنت) هەروەها لە هەدیسی صحیح دا هاتوو: فەرموو: (يا أيها الناس توبوا لي ربكم فاني استغفر الله و اتوب اليه في اليوم اكثر من سبعين مرة) .

ئەبویەعلا لە ئەبویە کری صدیقه له پێغەمبەر هه وه ر یوایه ت ده کاو ده فەرموو: پێغەمبەر ﷺ فەرمانی پێ کردین فەرموو: زۆر (لا اله الا الله) بکەن و داوی لیخۆشبون بکەن، چونکە شەیتان و توبەتی: من ناده میزاد لە ڕێگەی تاوانه وه به ه یلاک ده به م ئەوانیش به (لا اله الا الله) و نیستیغفار بەهیلایان بردوم، بۆیە هەمیشە هەول دەدەم لە ڕێگەی هەوا و هەوسه وه له خشته یان به رم، فرسه م لی هیناون به ه یلاکم بردون بۆ خۆشیان وادهزان هیدایه تدراون.

هەروەها ر یوایه ت کراوه: کە ئیبلیس بە خودای گوت: سویندم به شکۆمەندی و بەرزو پیرۆزیت هەمیشە لە هەول و تەقەللادا دەم بۆ گومپایی کردنی ئاده میزاد هه تا گیانیان له جهسته دا بی کۆلیان لی ئاده م، په روه ردگار فەرموو: سویندم به عیززه ت و شکۆمەندی خۆم منیش هه تا ئەوان داوی لی خۆشبون بکەن لیان خۆش دەم.

هه لویست و حا لی دوو رووه کان و موسو له مانه کان له کاتی نازل بوونی

نایاتی عه مه لی دا

وَيَقُولُ الَّذِينَ ءَامَنُوا لَوْلَا نُزِّلَتْ سُورَةٌ فَإِذَا أُنْزِلَتْ سُورَةٌ مُّحْكَمَةٌ وَذُكِرَ فِيهَا الْقِتَالُ رَأَيْتَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَّرَضٌ

يَنْظُرُونَ إِلَيْكَ نَظَرَ الْمَغْشَىٰ عَلَيْهِ مِنَ الْمَوْتِ فَأُولَٰئِكَ لَهُم
 طَاعَةٌ وَقَوْلٌ مَّعْرُوفٌ فَإِذَا عَزَمَ الْأُمُورَ فَلَوْ كَانَ لَكُم مَّا كَانَتْ
 لَهُمْ خَيْرًا لَّهُم ۚ فَهَلْ عَسَيْتُمْ إِنْ تَوَلَّيْتُمْ أَنْ تُفْسِدُوا
 فِي الْأَرْضِ وَتَقَطَّعُوا أَرْحَامَكُمْ ۚ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللَّهُ
 فَأَصَمَّهُمْ وَأَعَمَّىٰ أَبْصَارَهُمْ ۚ

له وه پيش باسی حال و وه زعی کافرو دوو پروو خودا په رستانی کرد
 له کاتی بیستنی نایه تی قورئان دهر باره ی بیرو باوهر و بنه ماکانی
 عه قیده، نه مجار هه لویست و حال و وه زعی کاتی بیستنی نایاتی
 عه مهلی وه کوو فرمان به جهاد کردن و زه کات دان و نویژ کردنیان
 رون ده کاته وه .

ده فهرموی: ﴿وَيَقُولُ الَّذِينَ آمَنُوا لَوْلَا نُزِّلَتْ سُورَةٌ، فَإِذَا أُنْزِلَتْ
 سُورَةٌ مُحْكَمَةٌ وَذَكَرَ فِيهَا الْقِتَالُ، رَأَيْتَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ
 يَنْظُرُونَ إِلَيْكَ نَظَرَ الْمَغْشَىٰ عَلَيْهِ مِنَ الْمَوْتِ فَأُولَٰئِكَ لَهُمْ﴾ خودا په رستان
 ناواته خوازی نه وهن ریڼه یان پی بدری جهاد بکه و دژی کافرو بی
 پروایان بجه نګن. داوا له خودا ده که و ده لئین: نه وه بژی سوره تیک نازل
 نابی خودا تییدا فرمانان پی بکا به جه نګان دژی کافرو بی پروایان، بژی
 نه وهی پاداشی جهادمان ده ست بکه وی، جاکه سوره تیک نازل ده بی و
 باسی نه وه ده کا جهاد له سهر موسولمانان پیویسته، له خوشیان بزه یان
 دیت و دلیان خوش ده بی دوو پروو کانیش له ترسان چاویان پی نه بله ق
 ده بی و به ترسه وه سهیری تو ده که نه هی پیغه مبه ر!

بهو ناو نیشانه دراوه، نه بچار دواى سه لماندن و چه سپاندنی به لگه جوړاو
جوړه کانی یه کتاپه رستی راستی پیغه مبه رایه تی و گومان و بیانوی
سه ریچیکاران و په تدانه وهی هم موو شوبه و گومانیکیان، پاداشتی
موسولمانانی کردار په سند دیاریی ده کاو ده فهرموی:

﴿وقال الذين كفروا للذين آمنوا: لو كان خيرا ما سبقونا اليه﴾
کافره کانی مه که که یان جوله که کان ده باره ی نیمانه یتنانی هندی له هه ژارو
بوره پیاوی وه کوو بیلال و عه مارو صوه یب و خه بیاب ده یانگوت: نه گهر
نهم نایینه حق بوايه و موجه مد پیغه مبه رایه: نهم گه جهر و گوجه رانه
پیش ئیمه نه ده که وتن، بو هرچی شکومه ندی شتی حق و راست هیه
خومان پیشه نگین و زوو بو خومانی کونترول ده که ین، ئیمه لای خودا
خاوهن ریزو شان و شه و که تین و خودا خوشمانی ده وی، هرچی لایه نی
پیاوه تی و شکومه ندی بی بو ئیمه ی پاوان ده کا!!

بیگومان نه وانه له م بیرو بو چونه یان دا که وتوونه ته هه لیه کی
شاخداره وه، چونکه په روه ردگار بو پیغه مبه رایه تی و بو نایینی خوی
بهنده کانی خوی هه لده بژی، کی زیاتر له خودا بترسی و خودا په رست بی
نه وه لای خودا خاوهن ریزو حورمه ته، وه کوو له نایه یتکی تر دا
ده فهرموی: ﴿ان اکرمکم عند الله اتقاکم﴾ .

نه بچار حال و وه زعی نه و کافرانه باس ده کاو ده فهرموی: ﴿واذ لم
یهتدوا به، فسيقولون هذا افك قديم﴾ واته: نه و کاته ی کافره کان به
قورنن هیدایه ت نامیز نه بوون و سهر ردقی و دلپریان ناشکرا بوو، ئیتر
ده لپن: نهمه درو نه فسانه یه کی کون و له میژینه یه، هر درو
گۆزینه که یه سهری هه لداوه ته وه .

به‌خته‌وه‌رییان بۆ ده‌ره‌خسینی، یان سه‌رکه‌وتن و رزگار یوونه له‌ دوژمن یان شه‌هیدبون و به‌هه‌شته!!

تا ئیستا به‌شیوه‌ی غایب لییان دوا، نه‌جار ئوسلوب ده‌گۆڕی و پاسته و خۆ به‌شیوه‌ی خیتاب پییان ده‌فه‌رمووی: ﴿فهل عسیتم ان تولیتم ان تفسدوا فی الأرض وتقطعوا أرحامکم﴾؟ وئ ده‌چی و له‌وانه‌یه ئیوه نه‌گهر پشت له‌فه‌رمانی په‌روه‌ردگارتان هه‌لبکه‌ن و ئاماده نه‌بن بۆ جیهاد و خۆ به‌ختکردن له‌ پینا و ئایینی خودادا، نه‌وه‌له‌ئوتست و رفتارانه‌ بتانگێرنه‌وه بۆ سه‌رحال و وه‌زعی سه‌رده‌می نه‌زانیتان، خوینێژی و فه‌ساد له‌سه‌رزه‌وی دا به‌ریا بکه‌ن..!

یان ماناکه به‌م جو‌ره ئاراسته ده‌کری: ئایا چاوه‌روان ناکری واته: به‌لئ چاوه‌روان ده‌کری له‌ ئیوه نه‌گهر کار و باری ولات و گه‌ل به‌ده‌سته‌وه بگرن، بگه‌رپێنه‌وه بۆ سه‌ر حال و وه‌زعی سه‌رده‌می نه‌فامیتان، سه‌ر له‌ نوێ ده‌ست بکه‌نه‌وه به‌خوین رشت و ئاژاوه نانه‌وه سته‌مکاری و تالان و برۆ و کوشت و برین، قه‌لا چۆی په‌حم و خزمایه‌تی خۆتان بکه‌ن به‌ کوشت و نه‌زیه‌ تسانی یه‌کتری و زینده به‌ چال کردنی کچ و نه‌نجامدانی هه‌موو نه‌و تاوانانه‌ی که‌له‌وه پێش نه‌نجامتان ده‌دان.

به‌کورتی: بترسن له‌وه‌ی نه‌گهر پابه‌ندی فه‌رمانی خودا نه‌بن، ئیوه سه‌ره‌نجامتان نه‌وه‌یه بگه‌رپێنه‌وه بۆ سه‌رده‌می نه‌فامیتان: که ئاژاوه‌چی بوون، بی په‌حم و به‌زه‌یی بوون، به‌ناحەق یه‌کترتان ده‌کوشت و مال و سامانی یه‌کترتان چه‌پاوه‌کرد و جگه‌ر گۆشه‌ی خۆتان زینده به‌چال ده‌کردن.

قه‌تاده ده‌فه‌رموی: مانای نایه‌ته که به‌م جو‌ره‌یه: وێده‌چی و ترسی نه‌وه‌تان لی ده‌کری نه‌گهر روو له‌ ئیمانیه‌ت و وه‌رگێرن بگه‌رپێنه‌وه بۆ به‌ریاکردنی فه‌ساد و ناشوب نانه‌وه له‌سه‌ر زه‌وی و خوینێژی!

نه‌بو جه‌بیان ده‌فرموی: ته‌فسیری راست و ناشکرا بو نایه‌ته که نه‌وه‌یه بگو‌تری: خیتابه‌که بو دو‌وروه‌کانه ده‌ریاره‌ی جیهاد و جه‌نگان، واته نه‌ی دو‌وروه‌کان! نه‌گهر ئیوه پشت له جیهاد و فرمان‌به‌رداری فرمانی خودا هه‌لبه‌کن، نایا جگه له‌وه‌ی فساد له‌زه‌وی دا به‌ریا به‌کن و یارمه‌تی نایینی خودا نه‌ده‌ن چی‌ترتان لی‌چاوه‌روان ده‌کری؟ نه‌گهر ئیوه یارمه‌تی موسولمانان نه‌ده‌ن صیله‌ی په‌همی نیتوان نه‌وان و خۆتان ده‌برن...

بهم جو‌ره په‌روه‌دگار ناده‌میزاد هه‌ل‌ده‌نی بو ورد بونه‌وه له‌سه‌ره‌نجام و ازه‌یتان له‌ده‌مارگیری و کیشو جیدال، چونکه خودا بو خۆی ده‌زانی نه‌گهر نه‌و مونا‌فیکانه بینه کاربه‌ده‌ستی خه‌لکی، یان نه‌گهر پشت له نایینی خودا هه‌لبه‌کن، جگه له کوشتن و برین و تالان و برپۆ فساد و نا‌زاوه هیچی تر نایه‌ته‌کایه‌وه!

﴿أُولَٰئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللَّهُ، فَأَصَمَّهُمْ وَأَعَمَّى أَبْصَارَهُمْ﴾ نه‌و سنه‌مکارو خوین‌پژوو پشت هه‌ل‌کردوانه نه‌وانه‌ن: که خودا نه‌فرینی لی‌کردون، له په‌همه‌تی خۆی دو‌وری خست‌و‌ونه‌وه، له ژیا‌نی د‌و‌نی‌ادا گو‌ی‌چ‌که‌ی له بیستنی حق ها‌خ‌نی‌ون، چاوی د‌ل‌ی کو‌ی‌تر کردون، ناتوان نیشانه‌ی هه‌بو‌ونی خودا له‌بو‌نه‌وه‌ردا بد‌و‌زنه‌وه، هه‌ست به عه‌د‌اله‌ت‌کاری په‌روه‌دگار ناکه‌ن له بونه‌وه‌ردا.

حال و وه‌زعی مونا‌فیکه‌کان د‌و‌ای هه‌ل‌گه‌رانه‌وه‌یان له نایین و له‌کاتی گیان کیشانیان داو نامه‌زه کردن بو حیکمه‌تی جیهاد

أَفَلَا يَتَدَبَّرُونَ الْقُرْآنَ

أَمْ عَلَىٰ قُلُوبٍ أَقْفَالُهَا ﴿٢٤﴾ إِنَّ الَّذِينَ آتَدُوا عَلَىٰ أَذْبَرِهِم

مِّنْ بَعْدِ مَا بَيَّنَّ لَهُمُ الْهُدَىٰ الشَّيْطَانُ سَوَّلَ لَهُمْ وَأَمْلَىٰ
 لَهُمْ ﴿٢٥﴾ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا لِلَّذِينَ كَرِهُوا مَا نَزَّلَ
 اللَّهُ سَنُطِيعُكُمْ فِي بَعْضِ الْأَمْرِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِسْرَارَهُمْ
 ﴿٢٦﴾ فَكَيْفَ إِذَا تَوَفَّتْهُمُ الْمَلَائِكَةُ يَضْرِبُونَ وُجُوهَهُمْ
 وَأَدْبَارَهُمْ ﴿٢٧﴾ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ أَتَبَعُوا مَا أَسْخَطَ اللَّهَ
 وَكَرِهُوا أَرْضَ اللَّهِ فَأَحْبَطَ أَعْمَلَهُمْ ﴿٢٨﴾ أَمْ حَسِبَ
 الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ أَن لَّنْ يُخْرِجَ اللَّهُ أَضْغَنَهُمْ ﴿٢٩﴾
 وَلَوْ نَشَاءُ لَأَرَيْنَاكَهُمْ فَلَعَرَفْتَهُمْ بِسِمَتِهِمْ وَلَنَعْرِفَنَّهُمْ فِي
 لَحْنِ الْقَوْلِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ أَعْمَالَكُمْ ﴿٣٠﴾ وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ حَتَّىٰ نَعْلَمَ
 الْمُجَاهِدِينَ مِنْكُمْ وَالصَّابِرِينَ وَنَبْلُوَ أَخْبَارَكُمْ ﴿٣١﴾

له وه پیش حال و وه زعی پشت هه لکردنی مونا فیه کانی له گو یگرتن له
 قورثان رونکرده وه، نه جار فرمانی پی کردن به ورد بونه وه له قورثان،
 نهی لی کردن له وهی روی لی وه رگین. بۆ نه وه نه که ونه بهر هه ره شهی
 خودا، نه جار ناماره بهو ناره حه تی و ناخوشی یه ده کا: که له کاتی
 گیانکیشان دا توشیان دی.

ده فره موی: ﴿أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ﴾ نه ری نهو دوو پروو موشریک و
 بی پروایانه بۆچی له قورثان وردنانه وه به دل ناخویننه وه؟ بۆ نه وهی

پابه ندى فرمان و ناموژگار بيه كانى بن، به لگه و نيشانه كانى كاريان تى
بكاو له خراپه كارى و تاوان بگه رينه وه؟ تيفكرين له قورشان دل و گيان
مشت و مال ده كا، نورو روناكى ده خاته ناو ده رونه وه، ههسته كان
ده جوليتنى، دل و هئاگاديتنى، گهش و نما ده دا به گيان و نووراني ده بى.

﴿أَمْ عَلَىٰ قُلُوبِ أَقْفَالُهَا﴾ به لكوو له سهر دليان په رده ههيه ده رگاي
دليان داخراوه وه له په يامى قورشان حالى نابن، له نيوان نهان و قورشاندار،
له نيوان نهان و روناكى دا په رده ي قايم و پته و ههيه، واته نه وانه له
دوو حال به ده رنين يان له قورشان ورد نابنه وه چونكه خودا له پرده حمهت و خيتر
دوورى خستونه وه، يان تى ده فكرن به لام ماناكانى ناچنه ناو دلى
نه وانه وه چونكه دليان قفل دراوه.

نه مجار په روه ردگار هوى پشت هه لكردى نه وانه له په يامى قورشان رون
ده كاته وه ده فهرموى: ﴿إِنَّ الَّذِينَ ارْتَدُوا عَلَىٰ أَدْبَارِهِمْ مِن بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ
لَهُمُ الْهُدَىٰ، الشَّيْطَانُ سُولٌ لَهُمْ وَأَمْلَىٰ لَهُمْ﴾ بيگومان نه وانه ي له تايين
ده رچون و گه رانه وه بو زلكاوى كوفر، دواى نه وه ي هيدا بيه تيان
بو ناشكرابوو، موعجيزه ي پيغه مبهريان بينين، به لگه و نيشانه ي
جوړاو جوړيان له سهر راستى پيغه مبهرايه تى حه زره تى موحه مده ﷺ
چاوپيكه وتن، شهيتان ليتان وه خو كهوت، كوفرو تاوانى له پيش چاو
جوان كردن، رپيگاي خراپه ي بو ناسان كردن، به پشت بهستن به هيواو
خه يال هه لى خه له تاندن، تارمايى مردنى له پيش چاو دوور خستنه وه.

قه تاده ده فهرموى: ﴿ثُمَّ نَآيَهُ تَهُ دَه رِبَارَه ي كُؤْمِه لَيْك جُولَه كَه نَازِل بَرُوَه،
ده يانزانى حه زره تى موحه مده پيغه مبهره وه له ته ورات دا ناوو
نيشانه كانيان زانيبوون، ته نانهت خو يان به سهر عه ره به كان دا هه لده كي شاو
ده يانگوت ناو نيشانى پيغه مبهري تاخير زه مان له كتيبى ئيمه دا ده ست
نیشان كراوه، ههر له گه ل ره وانه كرا ئيمه ده يناسين و خيرا برپاوى

پی‌ده‌که‌ین، که‌چی که پیغه‌مبه‌ر په‌وانه کرا، جوله‌که‌کان له‌بهر حه‌سودی
خۆیان ئیمانیان پی نه‌هیناو په‌یامی ئیسلامیان په‌تکرده‌وه.

ئیبنو عه‌بباس ده‌فرموی: ده‌رباره‌ی مونا‌فیه‌که‌کان نازل بووه؛ ئیمانیان
هیناو دوا‌یی پاشگه‌ز بوونه‌وه و دل‌یان مردو نوری ئیمانی تیدا نه‌ما.
ته‌بو حه‌بیان ده‌فرموی: نایه‌ته‌که هه‌موو که‌سی‌ک ده‌گریته‌وه: که
هه‌لو‌یستی ناوا ناشیرینی هه‌بی و کرداری خراپ بکا.

ته‌جار په‌روه‌ردگار هه‌ندی دیارده‌ی گوم‌راییان رون ده‌کاته‌وه و
ده‌فرموی: ﴿ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا لِلَّذِينَ كَرِهُوا مَأْنَزِلَ اللَّهِ سَنُطِيعُكُمْ فِي
بَعْضِ الْأَمْرِ﴾ ته‌و پاشگه‌زی‌بوونه‌وه و کوفرو خراپه‌کارییه‌یان له‌ دوا‌ی
ئیمانه‌ینان، به‌ هۆی ته‌وه‌ویه: که ته‌و دو‌روو نا‌زاوه‌چیانه‌ به‌و
جوله‌که‌نه‌یان گوت: که دو‌ژمنی قورثان و په‌یامی پیغه‌مبه‌ر بسوون، ئیتمه
له‌هه‌ندی هه‌لو‌یست و کرده‌وه‌دا گو‌پرایه‌لی ئیته‌ ده‌که‌ین، دژی په‌یامی
موحه‌مه‌د ده‌وه‌ستین و وه‌کوو دو‌ژمنایه‌تی ده‌که‌ین و پیچه‌وانه‌ی
په‌یامه‌که‌ی ده‌جول‌یینه‌وه.

بیگومان جوله‌که‌ی مه‌دینه‌یه‌که‌م گرۆو تا‌قم بوون پی‌یان ناخۆش بوو
قورثان نازل بووه‌و حه‌ززه‌تی موحه‌مه‌د کراوه‌ به‌ پیغه‌مبه‌ر ﷺ چون‌که
ته‌وان به‌ته‌مای ته‌وه‌بوون دوا پیغه‌مبه‌رو کۆتای پیغه‌مبه‌رایه‌تی به‌که‌سی‌ک
بی له‌په‌گه‌زی جوله‌که‌بی، زۆر جار روه‌په‌روی کافره‌کانی دیکه‌ هه‌په‌شه‌یان
ده‌کردو ده‌یانگوت: نزیکه پیغه‌مبه‌ری په‌وانه‌ بکری له‌ئیمه، پابه‌ریان
بکاو ده‌سه‌لات و شکۆمه‌ندیان بۆ بگ‌پ‌پ‌ته‌وه، ئیتر هه‌موومان له‌ده‌وری
کۆده‌بینه‌وه‌و دنیا ده‌خه‌ینه‌ ژیر کۆن‌پۆلی خۆمان..

جا که‌په‌روه‌ردگار پیغه‌مبه‌ری ئاخیره‌مانی له‌نه‌وی حه‌ززه‌تی ئیبراهیم
هه‌لب‌ئارد له‌په‌گه‌زی جوله‌که‌ نه‌بوو، دژی په‌یامی پیغه‌مبه‌ر وه‌ستان، که
پیغه‌مبه‌ر ﷺ کۆچی کرد بۆ مه‌دینه‌ هینه‌دی تر‌رقیان لی هه‌لگرت و

دوژمنایه‌تی خوْیان بۆ راگه‌یاند، چونکه ده‌یانزانی مه‌رکه‌زو ده‌سه‌لاتیان له‌کیس ده‌چی و گپۆله‌یان ده‌که‌ویته‌ لیژی، بۆیه هه‌ر له‌یه‌که‌م پۆژوهه‌ که‌وتنه‌ خوْو یه‌کیان گرت و دژی پیغه‌مبه‌رو موسوڵمانان که‌وتنه‌ جه‌نگان، جوْره‌ها پیلان و فرت و فیلیان خسته‌ کار، چاکه‌ هیجیان بۆ نه‌کراو پیلانه‌کانیان پوچه‌ل بوونه‌وه...

نه‌جبار به‌نه‌یتی و له‌ژێره‌وه‌ هه‌میشه‌ له‌هه‌ول و ته‌قه‌للا دابون بۆ دژایه‌تی‌کردنی ئیسلام، زۆر له‌ده‌روون نه‌خۆش و دل‌کرمی‌ی تریش پالیان لی‌دان و هاوکاری جوله‌که‌کانیان کرد، ئیتر دوژمنایه‌تی نیتوان ئه‌وان و پیغه‌مبه‌رو موسوڵمانان به‌رده‌وام بوو تا له‌کو‌تابی‌دا پیغه‌مبه‌ر ﷺ له‌ نیوه‌ دوورگه‌ی عه‌ره‌بی وه‌ده‌ری نان و ولاتی لی‌پاک کردنه‌وه...

هه‌ر له‌مانای ئه‌م نایه‌ته‌ دایه‌: که‌ ده‌فه‌رموی: ﴿الم تر الى الذين نافقوا يقولون لآخوانهم الذين كفروا من اهل الكتاب: لئن اخرجتم لنخرجن معكم ولا نطيع فيكم احدا ابدا، وان قوتلتم لننصرنكم، والله يشهد انهم لكاذبون﴾ الحشر/ ۱۱.

جا با له‌ ژبانی دونیایان دا به‌روا‌لت به‌هۆی ئه‌و دووروی و نیفاقه‌ی خوْیان بری جار مه‌به‌ستیان بیته‌ دی، هه‌ندی شتیان بۆ سه‌ربه‌چی، به‌لام ﴿فكيف اذا توفتهم الملائكة، يضربون وجوههم وأدبارهم؟﴾ ده‌بی حال و وه‌زعیان چۆن بی‌و چی ده‌که‌ن له‌وکاته‌دا: که‌ فريشته‌ دینه‌ سه‌ریان بۆ گیان کیشانیان و به‌رق و کینه‌وه‌ گیانیان ده‌کیشن؟ بی به‌زه‌بیانه‌ هه‌لس و که‌وتیان له‌گه‌ل ده‌که‌ن، له‌پیشه‌وه‌و له‌دواوه‌ تییان ده‌سه‌روه‌ینن، به‌زه‌برو زه‌نگه‌وه‌ دینه‌ وێزه‌یان وه‌کوو له‌نایه‌تیکی‌تردا ئاماره‌ بۆ ئه‌م مانایه‌ ده‌کاوه‌ ده‌فه‌رموی: ﴿ولو ترى اذ يتوفى الذين كفروا الملائكة يضربون وجوههم وأدبارهم﴾ الانفال/ ۵۰.

یان ده‌فهرموی: ﴿ولو ترى اذا الظالمون في غمرات الموت و
الملائكة باسطوا ايديهم اخرجوا انفسكم، اليوم تجزون عذاب الهون
بما كنتم تقولون على الله غير الحق، وكنتم عن آياته تستكبرون﴾
الانعام/ ۹۳.

نه‌بجار په‌روه‌ردگار هۆی ئه‌م هه‌موو نا‌په‌حه‌ت‌کردن و پ‌یسوا‌کردنه
له‌سه‌ره‌ مه‌رگ داو عه‌زابی ژیا‌نی به‌رزخ و قیامه‌یتیان پ‌ون ده‌کاته‌وه و
ده‌فهرموی: ﴿ذلك بأنهم اتبعوا ما أسخط الله وكرهوا رضوانه، فأحبط
أعمالهم﴾ نه‌و گیان‌گیشان و مامه‌له‌ کردنی فریشه‌ له‌گه‌ل نه‌و
جو‌ره‌ئاده‌میزادانه‌ دا به‌و شیوه‌یه‌ی له‌نایه‌تی پ‌یشوودا با‌سی لی‌وه‌ کرا،
به‌هۆی نه‌وه‌وه‌یه: که‌ ر‌ی‌گایه‌کیان گرتووه‌ خودا پ‌ی‌ی نا‌خۆشه‌، به‌هۆی
کوفرو تاوانی خۆیا‌نه‌وه‌یه‌، به‌هۆی پ‌یلان‌نه‌وه‌یا‌نه‌ له‌گه‌ل دو‌ژمنانی خودادا
دژی پ‌ی‌غه‌مبه‌رو ها‌وه‌لانی، رق‌بو‌ونه‌وه‌یا‌نه‌ له‌هه‌رش‌تی‌ک: که‌ خودا
پ‌ی‌ی‌خۆشه‌، وه‌کوو ئی‌مان و یه‌کتا‌په‌رستی..

ئیت‌ر خودا له‌تۆله‌ی ئه‌و ئا‌کارو ر‌ه‌فتارانه‌یان دا کرده‌وه‌ باشه‌کانیا‌نی
پ‌وچه‌ل‌کردۆته‌وه‌، هه‌رچی کار‌ی‌کی باشیان هه‌یه‌ پ‌یشی پ‌اشگه‌زبو‌ونه‌وه‌
خودا به‌تالی‌ کردوته‌وه‌ هه‌ر کار‌ی‌کی په‌سند نه‌نجام بده‌ن هاوکات له‌گه‌ل
پ‌اشگه‌زبو‌ونه‌وه‌و نی‌فاق دا، وه‌کوو یارمه‌تیدانی هه‌ژارو بی‌نه‌وا‌یان..

.. دروست‌کردنی قوتا‌بخانه‌و خه‌سته‌خانه‌و دا‌بین‌کردنی پ‌ی‌ویستی بۆ
ئاتا‌جان، خودا هه‌مو‌یا‌ن بۆ پ‌وچ ده‌کاته‌وه‌ و له‌قیامه‌ت دا سودی لی‌
نابینن، چونکه‌ کرده‌وه‌کانیا‌ن ئی‌مان له‌گه‌ل نه‌بو‌وه‌، له‌بیرو با‌وه‌په‌وه‌
هه‌لنه‌قولا‌ون، هه‌رکارو گو‌فتاری‌کیش ئی‌مان و با‌وه‌ر له‌پشتیه‌وه‌ نه‌بی، بۆ
قیامه‌ت که‌لکی لی‌ وه‌رنا‌گیری.

وه‌کوو له‌نایه‌تی‌کی تردا ئاما‌ژه‌ به‌وه‌ ده‌کا‌و ده‌فهرموی: ﴿وقدمنا الى ما
عملوا من عمل، فجعلناه هباء منثورا﴾ الفرقان/ ۲۳.

ئەجار پەرەردگار سەرزنەشتی دووروەکان دەکا بەهەرەشە لی کردن
 لییان دەفرموی: ﴿أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ أَنْ لَنْ يُخْرِجَ اللَّهُ
 أَضْغَانَهُمْ﴾ تایا ئەو دوورو دل کرمییانە، ئەو ئاژاوە چی و دل پر لەکینەو
 ئاکارو پەفتار ناپەسندان، پیتیان وایە خودا لییان لەهەرانادا، پەرە لەسەر
 پوخلاواتیان لانا؟!

نانا باوانەزان، خودا ئاگاداری هەموو نەیتی و ئاشکرایانە، بەلکو
 لەنەیتی نەیتی تریش دەزانێ، پەرەیان لەسەر لادەباو فەزحیان دەکا،
 ئابرویان دەبا، وەکوو چۆن لەسورەتی (براءة) دا پێسوای کردن، کردنی
 بەپەندی دەوران و لەنامە پیرۆزو خالییدا مۆری دوورووی پتوونان!
 بێگومان مونا فیکەکان پشتیان بەکارامای و فیلزان خۆیان ئەستۆرو بوو،
 وایان دەزانێ: کە تاسەر بۆ یان سەر دەچی و کەس پیتیان نازانی و وەک
 بەرزەکی بانان بۆی دەر دەچن!!

بەلام قورئان قەلای ئاواتی پوخاندن و هەرەشە ئەوێ لی کردن،
 کە لەوانە یە خودا یە کە یە کە بەناو دیارییان بکا، دەفرموی:
 ﴿وَلَوْ نَشَاءُ لَأَرَيْنَاكَهُمْ فَلَعَرْتَهُمْ بِسِمَاهُمْ﴾ ئەو پتەمبەری
 خۆشەویست، ئەگەر بمانەوی یە کە یە کە ناوی دوورووە کانت پێ
 پادەگە یە نین، یە کە بە یە کە بە دەست لەسەردانراوی پیت دەناسیتین، و
 دەکەین بە شتووە پوخسار بەناو نیشانە یە کە یە کە دوورووەکان بناسی و
 جیا یان بکە یە وە.

بەلام خودا دەر بارە ی هەموو دوورووکان ئەو ناکا، لەروی تاوانپۆشی و
 فەزل و گەورەیی خۆیەو ئەو بریارە ی نە داو، بۆ سەرپۆشی ئادەمیزاد و ناو
 نەزبان دنیان، ئەگینا وەکو چۆن ناوی هەندیکیانمان بە پتەمبەر پراگە یاند،
 ئاوا هەموو دوورووە کاتمان پێ دەناساندن!

نیمام نه همد ده فرموی: وه کیع بوی گپزاینه وه نه ویش له سه فیانه وه له سه له مه ی کوری عه یاز له باوکیه وه له نه بو مه سعوده وه: (عوقبه ی کوری عه مر) ده لی: پیغه مبه ر ﷺ و تاریکی بو داین، له سهرتاوه همدو سوپاسی خودای کرد، پاشان فرموی: له ناو ئیوه دا نه ی موسولمانان دووروو هه ن، هه ر که سی ناوم هیئا باهه لسی ببیندری، پاشان فرموی: فلانکه س تو هه لسه، فیساره که س تویش هه لسه، فلتان تویش هه لسه، به م جوړه هه تا ناوی سی و شه ش پیای هیئا، نه مجار پیغه مبه ر ﷺ فرموی: ئیوه دوورتان تیدان، له خودا بترسن و تویه بکه ن و واز له دوورویی بهیئن^(۱).

﴿ولتعرفهم في لحن القول﴾ بیگومان نه ی پیغه مبه ر! نه تو نه و مونافیقانه به له هجه و شیوه ناخاوتنیان ده ناسی، هه ر که قسه ده که ن بو ت درده که وی ناخو مه به ستیان چیه و چیان له دل دایه !!

کوله بی ده لی: دوا ی نازلبوونی نه م نایه ته هه ر که سیکی دووروو قسه ی بکر دایه یه که سهر پیغه مبه ر ﷺ ده ناسی. نه نه س ده فرموی: دوا ی نازلبوونی نه م نایه ته پیغه مبه ر ﷺ دووروو کانی یه که یه که ده ناسی.

﴿والله يعلم أعمالکم﴾ دلنیا بن خودا هیچی لی گوم نابی، به هه موو کرده وه کانتان ناگاداره و روژی قیامت پاساوتان ده داته وه، چاکه به چاکه و خراپه به خراپه ...

نه مجار په روه ردگار به رنامه ی ژبیانی ئاده میزاد له جیهان دا دیاری ده کاو ده فرموی: ﴿ولنبلونکم حتی نعلم المجاهدین منکم والصابرین، ونبلو أخبارکم﴾ به ته نکید ئیمه ئیوه به تا قی ده که ینه وه به فرمان پی کردن و جلوه گیری تاده ربکه وی بوتان لیتان عه یان بی کی پابه نده و کی

^(۱) ته فسیری ئیبنو که شیر ج ۱۷۲۸/۴ ط دار الفکر ملون .

سهریچیکاره، هه‌لبه‌ته خودا بۆ خۆی هه‌موو شتیك ده‌زانى و پتویستی به‌تاقیکردنه‌وه نیه، ئهم تاقیکردنه‌وه بۆ ئه‌وه‌یه ده‌ری بخاو ئیمه‌ی ئاده‌میزاد بزاین، که فرمان به‌ مسولمانان ده‌کا به‌جیهاد کردن، له‌پیش دا ده‌زانى کى پابه‌ند ده‌بى و کى پشت هه‌ل ده‌کا، وه‌لى به‌فرمانه‌که بۆ ئاده‌میزاده‌کان خۆیان ده‌رده‌که‌وى کى موجهیده‌و به‌دل ئاماده‌یه و به‌کرده‌وه پابه‌ندو خۆراگرو پشوو درێژه‌و کى وانیه ئه‌خبار و هه‌والى ئاده‌میزاد بۆیه‌کترى ئاشکرا ده‌کا تا بۆ خۆشیان بزائن و ده‌ریکه‌وى کى ملکه‌جى فرمانى خودایه‌و کى یاخى ده‌بى؛

ئیمامى عه‌لى مانای ﴿حتى نعلم﴾ ه‌ی به ﴿حتى نرى﴾ مانا کردوه ئیبراهیمی کورپى ئه‌شعه‌س ده‌لى: فوزه‌یلى کورپى عه‌یاز که ئهم ئایه‌ته‌ی ده‌خوینده‌وه ده‌گریاو ده‌یگوت: خودایه به‌تاقیمان نه‌که‌یه‌وه، چونکه ئه‌گه‌ر به‌تاقیمان به‌که‌یه‌وه نامووسمان ده‌جى. ییگومان گۆره‌پانى ژیان گۆره‌پانى تاقیکردنه‌وه ئه‌زمونگه‌رییه بۆنه‌وه‌ی ئاده‌میزاده‌کان بۆ یه‌کترى که‌شف ببن و چاک و خراب لیک جیا‌ببنه‌وه، ده‌ریکه‌وى ئاخۆ کى موجهیده و خۆراگه‌وه کى وانیه!

حال و وه‌زعی ئه‌هلى کیتاب و هه‌ندى له‌موسولمانان له‌دونیای قیامه‌ت دا

إِنَّ الَّذِينَ

كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَشَاقُّوا الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ

لَهُمُ الْهُدَىٰ لَنْ يَضُرُّوا اللَّهَ شَيْئًا وَسَيُحِطُّ أَعْمَالُهُمْ ﴿٣٢﴾

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَلَا تُبْطِلُوا

أَعْمَلَكُمْ ﴿٣٣﴾ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ مَاتُوا
وَهُمْ كَافِرٌ فَلَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ ﴿٣٤﴾ فَلَا تَهِنُوا وَتَدْعُوا إِلَى السَّلَامِ
وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ وَاللَّهُ مَعَكُمْ وَلَنْ يَتْرُكَكُمْ أَعْمَلَكُمْ ﴿٣٥﴾

لہوہ پیش لہ سہرہ تہای سورہ تہ کدا حال و وزعی موشریکہ کانی
بہ بیان کرد، دواہی حالی مونا فیکہ کانی رونکر دہو، تہ بچار حال و وزعی
کؤمہ لیک لہ تہ ہلی کیتاب (بہ نونہ ضیرو بہ نو قورہ یظہ) رادہ نویتی، تہ وانہ
کافرو سہر پیچیکار بوون، کؤسپ و لہ مپہر بوون لہ بہر دہم بلاوہ ونہ وہی
تایینی نیسلام دا، نیتہر پەر وەر دگار ہہر ہشہی توندی لی کردن، چونکہ
دواہی ناسینی حق پشتیان تی کرد .

دواہی دیتہ سہر باسکردنی ہہلویستی کؤمہ لیک لہ ہا وہ لان: کہ
خیلی بہ نوسہ عد بوون، ٹیمانیان ہینابوو، نازو نوزیان بہ سہر
پیغہ مہردا دہ کرد، پیغہ مہریان منہ تبار دہ کرد ... پەر وەر دگار نہی
لہوہ لی کردن.

تہ بچار تہوہ رادہ گہیہ نی: کہ ہہر گیز لہ وانہ خویش نابی: کہ بہ کافری
مردون، لہ دونیاو قیامت دا ریسوایان دہ کا، پیویستہ خودا پەرستان
ہیچ کاتی بہ زہ بوونی و بی ہیتری، خویان تہ خہ نہ پروو لہ بہرامبہر کؤمہ لی
کوفردا ملکہچی نہ نوینن، دہ فہ رموی:

﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ، وَشَاقُوا الرُّسُولَ مِنْ
بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْهُدَى، لَنْ يَضُرُّوا اللَّهَ شَيْئًا، وَسَيُحِطُّ أَعْمَالُهُمْ﴾
بیگومان تہ وانہی کافرو بی پروان و سوورن لہ سہر کوفرو نیلحاد،
نامادہ نین یہ کتابہرستی تہ نجام بدہن، دژی پہ یامی پیغہ مہرن و خہلکی
لہ تاین دہ گیر نہوہ، خویان کردہوہ بہ کؤسپ و لہ مپہر دژی نیسلام و

سەرپیتی فەرمان و ئامۆزگاری پێغه مبه‌ر ده‌که‌ن، ئەمەش وێرای ئەوەی ده‌زانن، موحه‌ممەد ﷺ پێغه مبه‌ری خودایه و به‌ موعجیزه‌و به‌لگه‌ی ئاشکراوه‌ نێردراوه‌.

بێگومان هه‌لۆیست و کرده‌وه‌ی ئەوانه و ئیمان نه‌هێنانیان هیچ زیانیك به‌خودا ناگه‌یه‌نی، خودا پێویستی به‌ ئیمان هێنانی ئەوانه‌ نیه، ئیمان هێنانیان له‌ خودایه‌تی خودا زیاد ناكاو ئیمان نه‌هێنانیان له‌ خودایه‌تی خودا كه‌م ناكا، ئیمان به‌هێتن سودی بۆ خۆیانەو له‌ سهركوفر بێتنه‌وه‌ خۆیان زه‌ره‌ر ده‌که‌ن، پۆژی قیامه‌ت خودا کرده‌وه‌ی باشیان بۆ حساب ناكاو پوچی ده‌کاته‌وه‌، چونکه‌ کرده‌وه‌ ئه‌گه‌ر له‌ ئیمان‌ه‌وه‌ نه‌بێ بۆ قیامه‌ت كه‌لکی نه‌.

ئەجار له‌ ژێر تارمای ئەو سهره‌نجامه‌ ترسناکه‌ی کافره‌کان پێی ده‌گه‌ن، پروده‌ کاته‌ کۆمه‌ڵی موسوڵمان و فەرمانیان پێی ده‌کا پابه‌ندی فەرمانی خودا بن و شوێن په‌یامی پێغه مبه‌ر بکه‌ون بۆ ئەوەی، به‌خته‌وه‌ریی دونه‌یاو قیامه‌تیان بۆ ده‌سته‌به‌ری، جله‌و گه‌رییان لی ده‌کا له‌وه‌ی له‌ نایین پاشگه‌ز ببنه‌وه‌..

ده‌فرموی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَلَا تَبْطُلُوا أَعْمَالَكُمْ﴾ ئەه‌ی ئەوانه‌ی ئیمانتان به‌تاک و ته‌نه‌ای خودا و راستی په‌یامی پێغه مبه‌ر هێناوه‌، پابه‌ندی فەرمانی خودا و فەرمانی پێغه مبه‌ر بن، خۆتان له‌ جله‌و گه‌رییه‌کانیان بپاریزن، چاکه‌و هه‌سه‌ناتی خۆتان به‌ پاشگه‌ز بوونه‌وه‌ له‌ ئایین و ئەنجامدانی تاوانی گه‌وره‌ پوچه‌ل مه‌که‌نه‌وه‌، به‌لگه‌ له‌ سهر پوچه‌ل بوونه‌وه‌ی کرده‌وه‌ی چاک به‌ پاشگه‌ز بوونه‌وه‌ له‌ ئایین ده‌قی ئەم نایه‌تیه‌و به‌ ئاشکرا ئەوه‌ ده‌چسپێنی...

به‌لگه‌ش له‌سەر ئه‌وه: که تاوانی گه‌وره کرده‌وه‌ی باش پوچ ده‌کاته‌وه،
 ریوایه‌تی جو‌راو جو‌رن .. له‌وانه: ئه‌بولعالیه ریوایه‌ت ده‌کا ده‌لی:
 هاوه‌لانی پیغه‌مبەر ﷺ پێیان وابوو هیچ تاوانیک له‌گه‌ل (لا اله الا الله) دا
 زیانی نابێ، واته: که‌سیک ئیمانی هه‌بێ، تاوان کرده‌وه‌ی باشی پوچ
 ناکاته‌وه، هه‌روه‌کوو چۆن کرده‌وه‌ی باش له‌گه‌ل کوفرو بێدینی دا سودی
 نیه، هه‌تا ئه‌م نایه‌ته نازل بوو، ئیتر له‌وه دووا هاوه‌لان ده‌ترسان: که
 تاوانی گه‌وره کرده‌وه باشه‌کانیان پوچه‌ل بکاته‌وه.

قه‌تاده ده‌لی: ره‌حه‌تی خدا له‌و به‌نده‌یه‌بێ: که به‌کرده‌وه‌ی خراپی
 کرده‌وه چاکه‌کانی پوچ ناکاته‌وه، ئیبنو عه‌بباس ده‌فه‌رموی: به‌رپیاکردن و
 خۆه‌لنانه‌وه‌و گومان، کرده‌وه باشه‌کانتان له‌ناو مه‌به‌ن، موحه‌مه‌دی کو‌ری
 نه‌صری مه‌روه‌زی له‌ئیبنو عومره‌وه ده‌گێڕێته‌وه ده‌لی: ئیمه‌ی هاوه‌لانی
 پیغه‌مبەر ﷺ لامان وابوو هه‌موو کرده‌وه‌یه‌کی باش لای خودا مه‌قبوله
 هه‌تا نایه‌تی: ﴿أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَلَا تَبْطُلُوا أَعْمَالَكُمْ﴾ نازل
 بوو، ئیتر له‌وه دوا ترسی ئه‌وه‌مان لی نیشته: که تاوانی گه‌وره کرده‌وه‌ی
 باش پوچ بکاته‌وه..

ئه‌جار ئه‌وه پون ده‌کاته‌وه: که هه‌ر که‌سیک له‌سەر کوفر بم‌ری فه‌زل و
 ره‌حه‌تی خودا نایگ‌ریته‌وه، ئاده‌میزاد تا له‌ژیان دایه فرسه‌تی له‌ده‌ست
 دایه، بۆ کافرو تاوانبار ده‌رگای تۆبه‌ کراوه‌یه، تاده‌گاته سه‌ره‌مه‌رگ و
 گیانه‌لاو، ئیتر ئه‌و کاته هه‌لی له‌کیس ده‌چی و جارێکی تر ئه‌و هه‌له‌ی بۆ
 هه‌لناکه‌ویتته‌وه، ده‌فه‌رموی:

﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ، ثُمَّ مَاتُوا وَهُمْ كُفَّارُ فَلَنْ
 يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ﴾ بێگومان ئه‌وانه‌ی ئینکاری تاك و ته‌نهایی خودایان کرده‌وه،
 خه‌لکی تریان له‌ئیمانیه‌ئینان به‌ئیسلاام ژتیوان کردۆته‌وه، بوونه‌کۆسپ و
 ته‌گه‌ره له‌به‌رده‌م موسوڵمان و که‌سانی دیکه، به‌و حااله‌ مردون و ژیان

بهو ناو نیشانه دراوه، نه مجار دواي سه لماندن و چه سپاندنی به لگه جوړاو جوړه کانی یه کتاپه رستی راستی پیغه مبه رایه تی و گومان و بیانوی سه ریچی کاران و په تدانه وهی هم موو شوبه و گومان یکیان، پاداشتی موسولمانانی کردار په سند دیاریی ده کاو ده فهرموی:

﴿وقال الذين كفروا للذين آمنوا: لو كان خيرا ما سبقونا اليه﴾
کافره کانی مه که که یان جوله که کان دهر باره ی نیمانه یتنانی هندی له هه ژارو بۆره پیاوی وه کوو بیلال و عه مارو صوه یب و خه بیاب ده یان گوت: نه گهر نه نایینه حق بوايه و موچه مد پیغه مبه ر بوايه: نه م گه جهر و گوجه رانه پیش نیمه نه ده که وتن، بۆ هر چی شکومه ندیو شتی حق و راست هیه خومان پیشه نگین و زوو بۆ خومانی کونترول ده که ین، نیمه لای خودا خاوه ن ریزو شان و شه و که تین و خودا خوشمانی ده وی، هر چی لایه نی پیاوه تی و شکومه ندی بی بۆ نیمه ی پاوان ده کا!!

بیگومان نه وانه له م بیرو بۆچونه یان دا که وتوونه ته هه لیه کی شاخداره وه، چونکه په روه ردگار بۆ پیغه مبه رایه تی و بۆ نایینی خوی بنده کانی خوی هه لده بژیی، کی زیاتر له خودا بترسی و خودا په رست بی نه وه لای خودا خاوه ن ریزو حورمه ته، وه کوو له نایه یتکی تردا ده فهرموی: ﴿ان اکرمکم عند الله اتقاکم﴾ .

نه مجار حال و وه زعی نه و کافرانه باس ده کاو ده فهرموی: ﴿واذ لم یهتدوا به، فسیقولون هذا افک قدیم﴾ واته: نه و کاته ی کافره کان به قورنن هیدایه ت نامیز نه بوون و سهر ده تی و دلپریان ناشکرا بوو، یتتر ده لیتن: نه مه درو نه فسانه یه کی کون و له میژینه یه، هر درو گۆزینه که یه سهری هه لداوه ته وه .

هه‌لانی ناده‌میزاد بوئه‌وه‌ی کۆل به‌دنیاوه هه‌لنه‌گرن، هه‌میشه
ناماده‌باشی جیهاد بن

إِنَّمَا

الْحَيَوةُ الدُّنْيَا لَعِبٌّ وَلَهُوَ وَإِنْ تَوَمَّنُوا وَتَنَقَّوْا يُوتِيَكُمْ أَجُورَكُمْ
وَلَا يَسْتَلِكُمْ أَمْوَالَكُمْ ﴿٣٦﴾ إِنْ يَسْأَلْكُمْوهَا فَيُحْفِكُمْ
تَبَخَّلُوا وَخُجِرَ أَصْغَنَكُمْ ﴿٣٧﴾ هَآأَنْتُمْ هَآؤُلَآءِ تُدْعَوْنَ
لِئَلْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَمِنْكُمْ مَنْ يَبْخُلُ وَمَنْ يَبْخُلْ
فَإِنَّمَا يَبْخُلْ عَن نَّفْسِهِ وَاللَّهُ الْغَنِيُّ وَأَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ وَإِنْ
تَوَلَّوْا يَسْتَبَدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ ثُمَّ لَا يَكُونُوا أَمْثَلَكُمْ ﴿٣٨﴾

له‌وه پیش په‌روه‌ردگار فه‌رمانی به‌موسولمانان کرد جیهاد بکه‌ن و
له‌پیناو نایینی خودادا تیبکۆشن و خۆیان به‌زه‌بوونی نیشانی دوژمن
نه‌ده‌ن، نه‌جار لی‌ره‌دا هانیان ده‌دا: که سووربن له‌سه‌ر خۆیه‌ختکردن و
مال‌به‌خشین له‌پیناو نایینی خودادا، نه‌مه‌ش له‌پوانگه‌ی دونیا
به‌که‌مزاین و شیرینکردنی ئیمان و خوداپه‌رستی له‌دلایان دا بوئه‌وه‌ی
به‌خته‌وه‌ریی هه‌ردوو جیهانیان ده‌ست بکه‌وی.

له‌ کۆتایی سوره‌ته‌که‌ش دا هه‌ره‌شه له‌موسولمانان ده‌کا به‌وه‌ ته‌گه‌ر
پشت له‌جیهادو خوداپه‌رستی هه‌ل بکه‌ن، خودا نه‌وان له‌ناو ده‌باو گه‌ل و

نەتەۋەيەكى تىر دىنىيەتە ئاراۋەۋ زۆر لەمان زىاتىر پابەندى فەرمانى
خودا دەبن.

دەفەرمۇي: ﴿انما الحياة الدنيا لعب ولهو﴾ نەي كۆمەللى موسولمانان!
سۈرپىن لەسەر جىھاد و خودا پەرستى، لەپىنناۋ ئايىنى خودا داگىيانبازى
بەكن، مال و گىيانتان لەۋ پىنناۋەدا بەھەرزىان بزانن، چونكە ئاكامى دۇنيا
گالتەۋكەپە و پۈچەۋ بەتالە، بەرقەرار نىيەۋ بەسەر دەچى، خۆ خەرىك
كردن بەدۇنياۋە خۆ خاڧلاندىنەۋ گالتە بازارى مىندالانە، ۋەكۈۋ لەئايەتتىكى
تىردا لەم بىۋارەدا دەفەرمۇي: ﴿اعلموا انما الحياة الدنيا لعب ولهو
وزينة وتفاخر بينكم وتكاثر في الاموال والاولاد﴾ الحديد/ ۲۰.

ئەجىر پىيازى بەختەۋەرىيۋ سەرفرازىي نىشانى موسولمانان دەداۋ
دەفەرمۇي: ﴿وان تؤمنوا وتتقوا يؤتكم أجوركم ولا يسألكم أموالكم﴾
ئەگەر بەرپاستى ئىمانتان ھەبى و خودا پەرستى خۇتان بەرىك و پىكى
ئەنجام بەن، پابەندى فەرمان و جەۋ گىرىيەكانى پەرۋەردگار بن دۇنيابىن
خودا لەقىيامەت دا پاداشى كىردەۋەكانتان دەداتەۋە، پەنج بەخەسار نابن.

ئەۋەش بزانن خودا داۋاي ئەۋەتان لى ئاكا ھەمۇۋ مال و سامانتان
بىبەخشن، بەلكۈۋ فەرمانتان پى دەكابەشىك لەمال و سامانتان لەرپىگەي
زەكات و خىرو ۋەدەقەدا بىبەخشن، خودا بۆ خۆى ئاتاجى مال و سامانى
ئىۋە نىيە، فەرمانى پى كىردۈن بەشى: لەمال و دارايى خۇتان بىبەخشن
بەبرا ھەزاردە بىنەۋاكانتان، ھەندى قورسايى ژيانيان لەسەر سوك بەكن و
گىيانى براپەتى و ھەمە ئاھەنگى و ھاۋكارىتان تىدا بەھىزىي، سەرەنجام
پاداشى باش ۋەرىگىرنەۋەۋ سەرفرازىتان دەست بەكەۋى.

ئىمان و خودا پەرستى ژيان لەگالتەۋ گەپەۋە دەگۆرپى بۆ جىدىيەت و
دەبىياتە ئاستى (خىلافەي راشىدە) و پەيۋەستى دەكا بەعالمى بالاۋە، ھەر
كاتى ژيان خودا پەرستى و تەقۋاكارى تىدا بۈۋ ژيانى حەقىقىيەۋ

موسولمان چی ببه‌خشی به فیرو ناچی و له‌قیامت دا پاداشی باش وهرده‌گریته‌وه، خودا بو‌خوی سروشتی ئاده‌میزادی به‌دییه‌ناوه و جوش داوه، ده‌زانی چی به‌که‌لکی دی و چی له‌توانای دایه، زیاد له‌نده‌ندازه و له‌توانابه‌ده‌ریان لی داوا ناکا، داوایان لی ناکا ههرچی مال و سامانیان هه‌یه پی‌بیه‌خشن

﴿ان يسألکموها فيحفکم تبخلوا ويخرج أضغانکم﴾ نه‌گهر په‌روه‌ردگار داوای به‌خشینی هه‌موو مال و سامانتان لی بکا و جه‌ختان لی بکا، لاتان قورس ده‌بی و به‌خیلی ده‌نوینن و پابه‌ندی فه‌رمانه‌که‌ی نابن و نه‌وکاته حیق‌دو کینه‌تان ده‌رده‌که‌وی.

﴿ها أنتم هؤلاء تدعون لتنفقوا في سبيل الله﴾ نیه ئه‌ی موسولمانان فه‌رمانتان پی کراوه بو ئه‌وه‌ی له‌پ‌ر‌گه‌ی خودادا مالێ خوتان سهرف بکه‌ن، واته به‌شیک له‌مال و سامانتان له‌جیهاد و زه‌کات و پ‌ت‌بازی تری خپرو چاکه دابه‌خشن.

﴿فمنکم من یبخل، ومن یبخل فانما یبخل عن نفسه والله الغني وأنتم الفقراء﴾ هی واتان هه‌یه دلێ نایه که‌می: له‌مالێ خوی له‌پ‌ر‌گه‌ی خودادا سهرف بکا، ده‌ی چۆن دل‌تان دی هه‌موو سامانتان ببه‌خشن؟ که‌سی: به‌خیل و چرۆک بی و مالێ نه‌به‌خشی ئه‌وه خپرو چاکه له‌خوی ده‌تارینی، خراپه‌که‌ی بو‌خوی ده‌گه‌پ‌ر‌سته‌وه، به‌خیلی هۆکاره بو‌نشوستی و ژیر ده‌سته‌یی، نه‌گهر چروک و ده‌ست قوچاو بن دوژمن به‌سه‌رتان دا زال ده‌بی و نه‌ردوشانستان نامی‌نی و خوتان و مال‌تان ده‌که‌ونه ژیر ده‌ستی ناحه‌زانتان، خودا خاوه‌نی هه‌موو شتی‌که، بونه‌وه‌ر هه‌مووی ملکی ئه‌وه، له‌هه‌موو شتی‌که بی نیازه، پ‌ت‌بوستی به‌که‌س نیه و هه‌موو که‌سی: ناتاجی ئه‌وه، بۆیه فه‌رمووی:

﴿وَأَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ﴾ واته: ئیوه نهی ناده میزادینه به واقعی موحتاجی ره همه تی خودان، که فدرمانتان پی ده کا به مال به خشین بۆ پتویستی خۆتانه، خودا ناتاجی مال به خشینی ئیوه نیه .

نه مجار داب و نهریتی خودا له بونه وهردا رۆن ده کاته وه، ههل و مهرجی له ناوبردنی گهل و نه ته وه یه ک و هینانی گهل و نه ته وه یه کی تر بۆ شوینی دیاری ده کاو ده فدرموی: ﴿وَأَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ﴾ یستبدل قوما غیر کم، ثم لایکون أمثالکم﴾ نه مه وشه کی کۆتای و یه کالآ که ره وه یه، ده فدرموی: نه گهر پشت له ئیمان هه لیکه، واز له ته قواو خودا په رستی بهینن، وه کوو پتویست شوین شهریه ت ویاسای ئیسلام نه که ون، نه وه دلنیا بن خودا ده سه لات له ئیوه ده ستینیتته وه و گهل و نه ته وه یه کی تر ده خاته شوینی ئیوه، نه وان له ئیوه باشت پابه ندی فدرمانی خودا ده بن و وه کوو ئیوه پشت له په یامی ئیسلام هه لئا که ن ..

به کورتی په روه ردگار هه ره شه له موسولمانان ده کاو پتیا ن ده فدرموی: هه لپژاردنی ئیوه بۆ هه لگرتنی نه و نه مانته که بانگه وازی کردنه بۆ ئیسلام و خۆ به ختکردنه له پیتناوی دا، ریز لیتان و شکۆ مه ندیه بۆ ئیوه، جا که ئیوه خۆتان به شیاوی نه و نه رکه نازانن، هه ول ناده ن له و ئاسته دا بن و پیتاویستی نه و نه رکه ناخه نه ته ستۆی خۆتان و نرخی نه و ریز لیتانه نازانن، نه وه دلنیا بن خودا نه و شکۆ مه ندی و پیا وه تیه تان لی وهرده گریتته وه و گهل و نه ته وه ی تر هه لده بژی بۆ هه لگرتنی نه و نه رکه پیروژه له ئیوه باشت نه رکی سه رشانی خۆیان نه نجام ده دن!

خیتابی نایه ته که بۆ قورپه ییشیه کانه، یان بۆ دانیشتوانی مه دینه یه، به لکوو ده توانین بلین: خیتابه که بۆ هه موو ناده میزاده چین له دوا ی چین، چ نه وانه ی سه رده می نازل بوونی قورئان یان نه وانه ی دوا نه وان.

بسم الله الرحمن الرحيم

سوره‌تی (الفتح)

ئەم سوره‌ته ناوناوه سوره‌تی (الفتح) چونکه به‌موژده دان به‌سەرکه‌وتنی موسولمانان ده‌ستی پی‌کراوه، ﴿إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا...﴾

نیام ئەحمەد و موسلیم و بوخاری فەرموده‌یه‌کیان له‌عه‌بدوللای کوری موغه‌فقه‌له‌وه‌ پیاوێت کردوه، ده‌فهرموی: پیغه‌مبەر ﷺ سائی‌ پرزگارکردنی مه‌که‌که‌ له‌پێگه‌دا که‌چوین بۆ فه‌ق‌هی مه‌که‌که‌ به‌سەر ولاغه‌که‌وه‌ سوره‌تی (الفتح) ی به‌ده‌نگی به‌رز خوینده‌وه، ته‌رجیعی تیدا ده‌کردو وشه‌کانی ده‌لارانه‌وه، معاوییه‌ی کوری قورپه‌ ده‌لی: ئەگەر ترسی ئەوهم نه‌بوايه: که‌ خه‌لک لیتم کوده‌بنه‌وه، ده‌ق وه‌کوو پیغه‌مبەر ﷺ سوره‌ته‌که‌م ده‌خوینده‌وه.

په‌یوه‌ندی سوره‌تی فتح به‌سوره‌تی (محمد) ئەوه‌ له‌چهند پویه‌که‌وه‌یه:

١- ناشکرایه‌ سه‌رکه‌وتن له‌ ناکامی جیهاده‌وه‌ په‌یدا ده‌بی و به‌روبوومی جیهاد و تیکۆشانه، ئەوه‌ بوو له‌سوره‌تی (محمد) دا باسی چۆنیه‌تی شه‌رو جه‌نگانی کردو فەرمانی به‌موسولمانان کرد: که‌ده‌ست له‌دوژمن نه‌پاریزن، له‌م سوره‌ته‌ش دا باسی شکۆمه‌ندی و به‌روبوومی ئەو جیهاد و به‌ره‌نگار بوونه‌وه‌ی کرد.

٢- له‌هه‌ر دوو سوره‌تی (محمد) و (الفتح) دا پێناسه‌ی موسولمان و کافرو دوو‌پرووه‌کانی کرد.

٣- له‌سوره‌تی (محمد) دا فهرمانی به‌پیغهمبهر کرد: که داوای لی‌خوشبون بو خۆی و موسولمانان بکا، ئەم سوره‌تەشی به‌ده‌سته به‌ربوونی لی‌خوشبون ده‌ست پی کرد.

ئەم سوره‌ته وه‌کوو سوره‌تی پیش خۆی مه‌ده‌نییه، واته: دواي کۆچکردن له‌نیوان مه‌ککه و مه‌دینه‌دا له‌وکاته‌دا: که پیغهمبهر ﷺ له‌په‌یماننامه‌ی (الحدیبه) ده‌گه‌رايه‌وه، خازل بوو . .

سوره‌تی مه‌ده‌نی تایبه‌تمه‌ندی خۆیان هه‌یه، به‌زۆری هه‌لس و که‌تی دوورپوه‌کان و یاسای جیهاد و عیبادات و (معاملات) پرون ده‌که‌نه‌وه، واته: مه‌به‌سته سه‌ره‌کییه‌کانی سوره‌ته مه‌دنییه‌کان له‌بواران‌ده‌دا خۆیان ده‌نوێنن، چونکه سه‌رده‌می پاش کۆچ سه‌رده‌می دامه‌زراندنی ده‌وله‌تی ئیسلامیه، دامه‌زراندنی ده‌وله‌تیش پتووستی به‌یاسا هه‌یه..

له‌باره‌ی فه‌زل و گه‌وره‌یی ئەم سوره‌ته‌وه ئیمام ئەحمەد و بوخاری و تیرمیزی و نه‌سائی له‌عوومه‌ری کوری خه‌ت‌ابه‌وه رپوایه‌تیان کردوه: که پیغهمبهر ﷺ فهرموویه‌تی: (نزل عليّ الباریة سورة أحب اليّ من الدنيا وما فیها: ﴿أنا فتحنا لك فتحا مبینا لیفغر لك الله ما تقدم من ذنبك وما تأخر﴾).

له‌رپوایه‌تیکی تر‌دا فهرموده‌که به‌م جۆره‌یه (لقد أنزلت عليّ اللیلة آیه أحب اليّ مما علی الأرض) ده‌قی رپوایه‌تی موسلیم به‌م جۆره‌یه (أحب اليّ من الدنيا جمیعها) .

ده‌باره‌ی سه‌به‌ب نزولی ئەم سوره‌ته‌و بارودۆخی نازل‌بوونه‌که‌ی روده‌که‌ینه سیره‌ی پیغهمبهر و کورته باسیکی لیوه راگوێزی ئیتره‌ده‌که‌ین، ده‌فه‌رموی: پیغهمبهر ﷺ له‌وکاته‌دا له‌مه‌دینه بوو به‌خه‌و بینی: که چوه‌ ناو مه‌ککه‌وه ته‌وافی کابه‌ی کرد، دواي ناوه‌پۆکی خه‌وه‌که‌ی به‌هاوه‌لانی راگه‌یان‌دو زۆری پی که‌یف خۆش بوون ..

ئەو بوو تەشریفی لەمانگی زیلقەعی دەی سالتی شەشەمی کۆچی بەمەبەستی عەمرەکردن لەمەدینەو بەرەو مەککە کەوتە پێ، (١٥٠٠) هەزار پێنج کەس لەمهاجیر و ئەنصارو عەرەبە موسوڵمانەکانی دیکە لەخزمەت دابوون، ئاژەڵی دیاری لەگەڵ خۆی بردبوو، لەزێلحولەیفە ئیحرامی بەعەمرە بەست، ئومو سەلەمە خێزانیشی لەتەك خۆی دابرد بوو.

پێغەمبەر و هاوێڵانی بەنیازی شەر نەچوون و جگە لەچەند پارچە چەکیکی وا کە موسافیر پێویستی بێ هیچی تریان پێ نەبوو، کابرایەکی خوزاعە نارد بۆ بەتاقیکردنەوێ رێگا و بارو دۆخی مەککەو هەلوێستی قورەیش و نیازو مەبەستیان بزانێ...

..کاتی لەعەسفان (شوئێیکە لەنیوان مەککەو مەدینەداو دووئانغ پێ لەمەککەو دوورە) نزیکبۆنەو بەیشری کۆری سەفیانی کەعبی: کەچاو ساغی پێغەمبەر بوو، هاتە خزمەت پێغەمبەر ﷺ و عەرزی کرد: قوربان قورەیش بەهاتنی تۆیان زانیو، دەیانەوێ نەهێلن بێنە ناو مەککە: هێز و توانایەکی زۆریان کۆکردۆتەو لەهەموو بنەمالەو خێلەکان خەلکیان کۆکردۆتەو لەشکرکێشی یەکی زۆریان کردو، چەند حوشتێکی شیر دەریان بە بێچوێ کانیاو هێناو بەتەمان زۆر بێنەو، سورن لەسەر ئەو: کە نەهێلن بچینە ناو مەککەو!

نێتر پێغەمبەر ﷺ عوسمانی کۆری عەففانی نارد بۆلای قورەیشیەکان بۆئەوێ نیازی پێغەمبەریان پێ رابگەینێ و ئەوان جگە لە ئەنجامدانی عومرە بەنیازی هیچی تر نین، عوسمان بەپێ کەوت و پاش ماوەتیک هەوالتی بۆ پێغەمبەر هات: کە عوسمانیان کوشتوو، نێتر پێغەمبەر ﷺ هاوێڵانی کۆکردو، داوای بەیعتی لی کردن، لەژێر درەختیک دا کە لەدوایی دا بە (شجرة الرضوان) ناوێرا کۆبۆنەو پێ کردن، هەموو هاوێڵان

په‌یانیان پی‌دا: که پشتی بگرن و خویان له‌پیتناو نایین دا به‌خت بکه‌ن،
نهم په‌یانه ناوړا به (بیعة الشجرة) یان (بیعة الرضوان) .

سه‌له‌مهی کورپی نه‌کوه ده‌لی: ئیمه په‌یمانان به پیغه‌مبهر ﷺ داو
فیداکاری خۆمان بۆ جه‌خت کرده‌وه: که رپنگای هه‌لاتن نه‌گرینه بهر، یان
سه‌رکه‌وتن یان شه‌هید بوون، نهم خۆگری و سور بوونه‌ی هاوه‌لان له‌سه‌ر
جیهاد و خۆبه‌ختکردن ترسیکی زۆری خسته دلی قورپه‌یشه‌وه، خپرا داوای
صولح و ناشتیان کرد، هه‌ر له‌م سه‌رو به‌نده‌ش دا هه‌والی نه‌وه
به‌پیغه‌مبهر ﷺ گه‌یشت که عوسمان نه‌کوژراوه هه‌واله‌که درۆ بووه .

په‌روه‌ردگار ده‌رباره‌ی نهم په‌یماننامه‌یه ئایه‌تی ﴿لقد رضي الله عن
المؤمنين ان يبائعونك تحت الشجرة...﴾ الفتح/ ۲۸ ، نازل کرد

له‌راستی دا نهم په‌یماننامه ناشتی به سه‌رکه‌وتن بوو،
قۆناغی وه‌رچه‌رخان بوو، نه‌وه بوو: که پیغه‌مبهر ﷺ گه‌راپه‌وه بۆ مه‌دینه،
خه‌بیه‌ری رزگار کردو ده‌ستکه‌وته‌که‌ی به‌سه‌ر په‌یمانده‌رانی
جوده‌بیه دا دابه‌ش کرد.

وه‌کوو له‌سیره‌دا هاتووه ژماره‌ی به‌یعه‌تکارانی (بیعة الرضوان)
(۱۵۰۰) هه‌زارو پینج که‌س بوو سی‌صه‌د له‌وانه نه‌سپ سوار بوون،
مه‌شه‌وروایه ده‌لین: هه‌زارو چوارسه‌د که‌س بوون!

وه‌کوو وترا قورپه‌یشیه‌کان: که هه‌والی موبایه‌عه‌و په‌یانی هاوه‌لانیان
پی‌گه‌یشت، سو‌هه‌یلی کورپی عه‌مریان کرده نوینه‌ری خویان و ناردیان
بۆلای پیغه‌مبهر ﷺ بۆ گری به‌ندی ناشتی (عقد الصلح) که پیغه‌مبهر
سو‌هه‌یلی بی‌نی له‌دوو‌روه به‌ره‌و‌رویان ده‌هات، فه‌رمووی قورپه‌یشیه‌کان
به‌راستیانه‌و ناشتیان مه‌به‌سته، بۆیه نهم په‌یاوه یان کردۆته نوینه‌ری
خویان، نه‌جار فه‌رمووی: ئیمه له‌نیوان خۆمان و قورپه‌یش دا په‌یماننامه

دهنوسین و مؤری ده کهین، نیتز بانگی عهلی کوری شه بوتالیبی کرد بو نووسینی په یماننامه که ..

هر له سهرتاوه سوهیل: که نوینه ری قورپه ییش بوو له سهر دوخال وړکی گرت: په که میان رازی نه بوو بنووسری: (بسم الله الرحمن الرحيم) وتی: ده بی (باسمک اللهم) بنووسری، دوو میان رازی نه بوو ناوی پیغه مبه ر ﷺ به (محمد رسول الله) بنووسری، وتی: ده بی بنووسری (محمد بن عبدالله) پیغه مبه ر ﷺ بو هر دوخاله که رازی بوو، که به ویستی سوهیل تو مار بکرتن، هر دولا ریک که وتن و په یانی ناشتیان دا بو ماوه ی (ده) سال شهر راگرن و خه لکی به نارامی و ناسایش ژیان به سهر بهرن.

هر که سیك به بی نیزی وهلی و سهر په رشتیاری له مه که وه بی بو لای پیغه مبه ر ﷺ بیگی رپته وه، نه گهر له موسولمانان گه راپه وه مه که و له ناین پاشگه ز بو وه وه، قورپه ییشه کان نه یگی رپنه وه بو مه دینه.

خالیک تری په یماننامه که نه وه بوو هر که سیك بیه وی له م په یانی ناشتی په دا بچیته ناو به لئن و په یانی پیغه مبه ر ﷺ یان هی قورپه ییش سهرپشکه و هیچ لایه ک ریکه نه گرن، نه وه بوو خیللی خوزاعه خیرا چونه ناو عه هلو په یانی پیغه مبه ر وه، خیللی به نو به کریش چونه پال قورپه ییش ...

خالیک تری: نه وه بوو ده بی موسولمانان نه مسال بگه رپنه وه به بی نه وه ی بچنه ناو مه که وه، سالتی دا هاتوو قورپه ییشه کان مه که چول بکه ن و موسولمانان سی رورژ به چه کی سواری و شمشیر له ناو کالان دا بچنه ناو مه که وه ..

هندی له هاوه لآن ریک که وتن و په یانه که یان به دل نه بوو، چونکه پییان وابوو غه دریان لی کراوه و مهرجه کان زور به یان له بهر ژه ون دی قورپه ییشه کان دان، وهلی له راستی دا سهر که وتنیکی گه وره بوو بو

موسولمانه کان، چونکه بۆ یه که مجار قوره ییشیه کان دانیان به وه دانا: که موسولمانه کان ههن و هیژیکی سیاسی و عهسکه رین، له هه مان کات دا نه و هودنه و شهر راگرتنه ماندو هه سانه وهی موسولمانه کانی تیدا بوو، هه لی نه وه یان بۆ ره خسا: که بانگه وازی ئیسلامی بلاویکه نه وه به م لاو به ولادا په لیان هاویشته و خه لکیکی زۆر موسولمان بوون.

که و ابو صولحی حوده ییبه خۆی له خۆی دا سه رکه وتن بوو، یان کلیلی سه رکه وتن بوو، نه وه تا له کاتی صولحی حودییه دا ژماره ی موسولمانه کان هه زارو چوار سه د، یان که متر بوون، که چی له فه قی مه که دا: که دو سال دوا نه و په یان نامه یه، ژماره یان گه یشته ده هه زار، که له پیای وه کوو خالیدی کوری وه لیدو عه مری کوری عاص که له کاتی صولحه که دا له پرتزی قوره ییشیه کان دا بوون له فه قی مه که دا له پرتزی هاوه لانی پیغه مبه ر دا بوون ﷺ.

ئیبنو مه سعودو جابیر و (البراء) ده فرمون: ئیمه پزگار کردنی مه که که به سه ر که وتنی گه وه یه که کاله ره وه، له قه لام ده ده ین به لام ئیمه پیتمان وایه سه رکه وتنی راستی صولحی حودییه یه، ئیتر پیغه مبه رو هاوه لانی بی نه وه ی بچه ناو مه که و هج و عه مره نه غجام به دن گه رانه وه بۆ مه دینه، له گه رانه وه دا له نیوانی مه که و مه دینه دا له شه ودا ئهم سوره ته واته: سوره تی (الفتح) نازل بوو.

ئیمامی نه حمده و نه بوداودو نه سانی و ئیبنو جه ریر له عه بدوللای کوری مه سعود ریوايه ت ده که ن ده لی: که له حودییه گه رانه وه به ره به یان له شوتینیک لامان داو خه ومان لی که وت، تاخۆر لی ئی نه داین به خه به ر نه هاتین، ئیمه له خه و هه لسا ین هیشتا پیغه مبه ر ﷺ له خه و دا بوو، هاوه لان وتیان: خه به ری بکه نه وه، پیغه مبه ر ﷺ له خه و هه لسا و فرمووی: (افعلوا ماکنتم تفعلون، وکذلک یفعل من نام او نسی) واته نوێژی به یانی

به (قضا) بکه‌ن همر که‌سیّ به‌هۆی خه‌وه‌وه یان له‌بیر چونه‌وه نویژی چوو
دوایی قه‌زای ده‌کاته‌وه! نه‌بجار سه‌رژمیتری وشتره‌کانمان کرد،
حوشتری تایبه‌تی پیغه‌مبه‌ر ﷺ دیار نه‌بوو، قولاغمان کردو دیمانه‌وه،
هه‌وساره‌که‌ی له‌داریک گه‌را بوو، حوشتره‌که‌م به‌ره‌للا کردو هینام
بۆ پیغه‌مبه‌ر ﷺ سواری بوو...

له‌کاتی‌کا ئیمه به‌ره‌و مه‌دینه ده‌هاتینه‌وه، سروشنی بۆ نازل بوو،
پیغه‌مبه‌ر ﷺ که نیگای بۆ ده‌هات نه‌رکی ده‌که‌وته سه‌رو سواری ولاخ
بوایه ولاخه‌که چۆکی داده‌دا، بۆ خۆیشی په‌نگی سوپ هه‌لده‌گه‌راو ئاره‌قی
ده‌کرد، جا که نه‌و حاله‌ته‌ی له‌سه‌ر نه‌ما فه‌رمووی: سوره‌تی ﴿انا فتحنا
لك فتحا مبينا...﴾ نازل بووه سه‌رم.

به‌ئێ به‌راستی په‌یمانێ حوده‌یییه فه‌قی موبین بوو، پزگار کردن بوو،
پزگار بوون بوو له‌خه‌ته‌ری شه‌ری قورهبش، بۆیه پیغه‌مبه‌ر ﷺ دوای
په‌یمانمه‌که خۆی یه‌کلا کرده‌وه بۆینه‌بێ کردنی خه‌ته‌ری جوله‌که‌کان له‌نیو
نیوه دورگه‌ی عه‌ره‌بی دا.

ههر که خه‌ته‌ری به‌نوقه‌ینوقاع و به‌نونه‌ضیرو به‌نوقوره‌یظمی بنه‌بێ کرد،
پوی کرده بنه‌بێ کردنی خه‌ته‌ریکی تر: که له‌هه‌موو خه‌ته‌ره‌کانی‌تر
سامناکتر بوو، نه‌ویش بریتی بوو له‌قه‌لای خه‌یبه‌ر که هه‌میشه
هه‌ره‌شه‌یه‌کی گه‌وره بوو له‌سه‌ر رینگای شام رینگای بازرگانی و شاده‌ماری
ئابوری موسولمانه‌کان، به‌پشتیوانی په‌روه‌ردگار قه‌لای خه‌یبه‌ر
پزگار کراو مال و سامانیکی زۆر بووه ده‌سکه‌وتی موسولمانه‌کان.
پیغه‌مبه‌ر ﷺ دابه‌شی کرد به‌سه‌ر نه‌و هاوه‌لانه‌دا: که ناماده‌ی
په‌یمانێ حوده‌یییه بوو بوون.

بهائی په یمانی حوده بییه فہ تعی موین بوو، نهو وه صفه ی قورشان بو ی دیاری کردوه پر به پیستیته تی، به لکوو ده توانری به یه کیك له روداوہ گرنګه کانی سیره ی پیغہ مبه ر له قه لہم بدری و خالی و هر چه ر خانی میژووی نیسلامه، نهو هتا قورہ یش دانیان نابوہ ی: که پیغہ مبه رو هاوہ لانی هیژی سیاسی و عه سکه ر بن و پیویسته حیسابی تاییه تییان بو بکری، په یمانیان له گه ل دا مؤر بکری!

به هره و به های په یمانی حوده بییه

بسم الله الرحمن الرحيم

إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا ﴿١﴾ لِيُغْفِرَ لَكَ اللَّهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ
وَمَا تَأَخَّرَ وَيُتِمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَيَهْدِيَكَ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا ﴿٢﴾
وَيَنْصُرَكَ اللَّهُ نَصْرًا عَظِيمًا ﴿٣﴾

(الحاکم) و هی تریش له میسوهری کوری مه خره مهو مهروانی کوری (الحکم) هوه ریوایه تی کردوه ده لئین: سورہتی (الفتح) له سهرتاوه تاکوتایی له نیوان مه ککو مه دینه دا نازل بووه.

ههردو پیری فهرموده و نه حه دو تیر میزی و (الحاکم) له نه نه سه وه ریوایه ده کهن، ده لئ: ثایه تی ﴿لِيُغْفِرَ لَكَ اللَّهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ...﴾ له کاتی گه رانه وه ی پیغہ مبه ر له صولحی حودییه نازل بووه، نهو ده مه پیغہ مبه ر ﷺ فهرمووی: (لقد أنزلت على آية أحب الى مما على الأرض) ثایه تیکم بو سهر نازل بووه له هه موو دونیام خوشت ده وی. نه مجار

ئايەتەكەى بەسەر ھاۋەلانى داخوئندەۋە، ھاۋەلان وتيان: ئەى پيغەمبەرى
خودا ئەم خەلاتەت پىرۈز بى، بەراستى خودا داھاتوى بۇ دىيارى كىردى،
ئەى دەبى چى بۇ ئىمە دىيارى كىردى؟ ئىتر ئايەتى: ﴿لِيَدْخُلَ الْمُؤْمِنِينَ
وَالْمُؤْمِنَاتُ﴾ تا گەيشتە ﴿فَوزاً عظيماً﴾ نازل بو .

ئىبنو عەبباس دەفەرمۇ: جۈلەكەكان بە نازلېۋونى ئايەتى:
﴿وما أدرى ما يفعل بي ولا بكم﴾ پىتخۇشخالى خۇيان دەرپى بەۋەى:
كە پىغەمبەر و موسولمانان ئاكام و سەرەنجامى خۇيان نازانن، وتيان:
چۇن ئىمە شوين پىاۋى بگەوين كە نازانى چى بەسەر دى؟؟ پىغەمبەر ﷺ
زۆرى ئەۋە پى ناخۇش نەبو، ئىتر پەرۋەردگار ئايەتى:

﴿انا فتحنا لك فتحاً مبيناً﴾ نازل كىرد. ئىمە شكۈمەندى
وسەر كە وتىتىكى ئاشكراۋ گەۋرەمان پى بەخشيۋەى، ئەۋىش سولخى
خودە بىيىيەى: كەپىگا خۇشكەرەۋ كىلىلى دەرگاي سەر كە وتن و فەتى
مەككە بو، ھۇى بىلۋونەۋەى زانىيارى بەسود و بانگەۋازى ئىسلامى و
چەسپاندىنى ئىمان بو، يان مەبەست بەۋ فەتى ئاشكراۋ يە كالا كەرەۋەى
خودى فەتى مەككە يە، پەرۋەردگار پىش ۋەخت مژدەى بە
پىغەمبەر ﷺ داۋە.. كە ئەۋ سەر كە وتنە گەۋرەى دەستگىر دەبى.

﴿ليغفر لك الله ما تقدم من ذنبك وما تأخر﴾ بۇ ئەۋەى خودا لە تاۋانى
پاىردوۋ داھاتوت خۇش بى ئەگەر ھەتتى.. واتە: بۇ ئەۋەى لە گەل
لىتخۇشبون لە تاۋان نىعمەتى سەر كە وتن و بالا دەستىت بۇ دەستە بەر بى،
شارەزاي پىگا راست بى و سەر كە وتنى پىرۈز بە دەست بىنى، شكۈمەندى
دۇنياۋ قىامەت دەست بگەۋى.

ھەلبەتە ۋەكۈۋ چەند جارىتى تر لەۋەپىش ئامارەمان پى كىردە
پىغەمبەرەن بە تايىبەتى پاش بوۋان بە پىغەمبەر (معصوم) ن، واتە:

تاوانیان نیەو شتێک ناکەن تاوان بێ، کەواتە دەبێ هەموو کاتێ وەپالەدانی
تاوان بە پیغەمبەر بە ئەگەرەو پەییوەستی بکەین و بڵێن ئەگەر تاوانی
هەبێ، یان مەبەست بە تاوان، ئەنجامدانی کاری (خلاف الأولی)یە، واتە:
ئەنجامدانی کاری باش لە گەڵ ئەوەدا دەکرا کاری باشتر ئەنجام بدری،
ئەمەش دەچیتە بواری (حسنات الأبرار سیئات المقربين) وە.

واتە هەندێ جار کردەوێ باشی پیاو چاکان بۆ ئەوانە ی نزیکی
بارەگای ئەقەدەسن بە خراپە دەژمێردری!! کەمترین و پچوکترین
هەلە بۆ پیغەمبەرەن بە تاوان دەژمێردری و لە کاتێک دا لەوانە یە ئەو
هەلە بچوکە بۆ کەسانی دیکە بە چاکە بژمێردری و پاداشتی
لەسەر وەر بگریتهو.

ئیمام ئەحمەد و خاوەنانی کتێبەکانی فەرمودە جگە لە ئەبوداود، لە
موغەیرە ی کۆری شوعبەو رېوایەتیان کردو، دەلی: پیغەمبەر ﷺ
هیندە ی شو نوێژ دەکرد و بە پیتو لە نوێژدا رادەوێستا قاجی دەهاوسان،
عەرزیان کرد ئە ی پیغەمبەری خودا، ئەو تۆ بونەوێندە خۆت ماندوو
شە کەت دەکە ی؟ چما خودا لێت خۆش نەبوو؟ ئەو نە خودا لە تاوانی
بەرو دوات خۆش بوو، لەو لām دا دەیفەرموو: (أفلا أكون عبداً شکورا)
بۆچی بەندە یەکی سوپاسگوزار نەم؟!

﴿وَيْتِمُ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ، وَيَهْدِيكَ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا، وَيَنْصُرَكَ اللَّهُ نَصْرًا
عَظِيمًا﴾ هەرەها بۆ ئەو ی پەرەردگار نەعمەتی خۆی بە تەواوی بۆ تۆ
دەستە بەر بکا، رێزو نرخێ لە دلی موسولمانان دازیاد ببی، ئایینی
ئیسلام بە ناو خەلک دا بلۆ بیتهو و گەشە بکا، بە هەر چوار لادا پەل و
پۆ بهاون ناوچە و هەریم رزگار بکەن، ولات بچەنە ژێر کۆنترۆلی خۆتانەو،
شکۆمەندی و سەر بەرزی دونیاو قیامەت دەستە بەر بکەن. پەرەردگار

شاره‌زای رپیازی راست و په‌سندت بکا، شهریه‌ت و یاسای گونجاوت بر
بنیری، له‌سهر نیمان و خودا په‌رستی و فره‌مانبه‌رداری راوه‌ستاوت بکا،
زالت بکابه‌سهر دوژمنانت داو نیتر ژیر ده‌سته‌ی و چه‌وساندنه‌وه‌ی
ناحه‌زانت نه‌بینی! بالا ده‌ستی یاسای نیسلام و فره‌مانره‌وای ده‌وله‌تی
نیسلام له‌ناوه و ده‌ره‌وه‌دا ده‌سته‌به‌ر بی، پیغه‌مبه‌ر ﷺ و پیرای پله‌و نیشانی
پیغه‌مبه‌ریتی ده‌سه‌لاتی رامیاری و عه‌سکه‌ریشی بدریتی و پیشه‌وای
ناینی و سیاسی بی!

کاریگه‌ری صولجی حوده‌یییه له‌سهر موسولمان و دووروو موشریکه‌کان

هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ السَّكِينَةَ فِي قُلُوبِ
الْمُؤْمِنِينَ لِيَزْدَادُوا إِيمَانًا مَعَ إِيْمَانِهِمْ ۖ وَلِلَّهِ جُنُودُ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ ۚ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٤٨﴾ لِيَدْخُلَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ
جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَيُكَفَّرُ عَنْهُمْ
سَيِّئَاتِهِمْ ۚ وَكَانَ ذَلِكَ عِنْدَ اللَّهِ فَوْزًا عَظِيمًا ﴿٤٩﴾ وَيُعَذِّبُ
الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ الظَّالِمِينَ
بِاللَّهِ ظُلُمٌ أَلْظَمُ لِّلْسَوْءِ عَلَيْهِمْ دَائِرَةُ السَّوْءِ وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ
وَلَعَنَهُمْ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا ﴿٥٠﴾ وَلِلَّهِ جُنُودُ
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ۚ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿٥١﴾

له وه پیتش ئه وه ی راگه یاند: که خودا فه زل و نیعمه قی خوی به سه ر
پیتغه مبه ردا رشتوه یارمه قی ده دا و زالی ده کا به سه ر ناحه زانی دا، نه مجار
هه ندی فه زل و نیعمه قی خوی به سه ر موسولمانان دا باس ده کا و بری
هوکاری سه رکه وتن: که خورآگری و دل دامه زراوی موسولمانه کانه
له گوره پانی جه نگ دا راده نویتن...

دوایی داب و نه ریتی خودایانه ی خوی له بوونه رده ا رپون ده کاته وه، به و
جوره که هه ندی که س به سه ره هه ندی کی تر دا زال ده کا، وره ی سه ربازه
خاوه ن باوره په کان به رزه ده کاته وه، واده ی چونه ناو به هه شت و مانه وه یان
تییدا بۆه تا هه تایه پی ده دا، هه ره شه له کافرو دوورپروه کان ده کا،
عه زابی سه ختی بۆ ئاماده کردون غه زه بیان لی ده گری و له ره هه قی خوی
بی به ریان ده کا، ده فهرمو ی:

﴿هو الذي أنزل السكينة في قلوب المؤمنين ليزدادوا إيماناً مع
إيمانهم﴾ په روه رده کار خودایه کی وه هایه رۆژی صولجی حوده بییه ئارامی و
وره به رزی خسته دلی خودا په رستانه وه، له و رۆژه دا مه ردا یه تیان
نواندو فهرمان به ردار ی حوکی خودا بوون، به دلسۆزی و لیبرانه وه خویان
ئاماده کرد بۆ جه نگ و پروو به پروو بوونه وه ی دوژمن، خودا
وره به زی پی به خشین بۆ ئه وه ی دلّه کوته یان پی نه گا و له ته نگانه دا
ئه ژنویان نه له رزن و چه واشه بی رویان تی نه کا، هه روه ها بۆ
ئه وه ی دلنای ی زیاتریان پی بیه خشی و ئیمان یان به هیز ببی. گیانی
مه عنه ویان به رز بیته وه...

ئیمامی بوخاری و ئیمامانی تر ئه م ئایه ته یان کردۆته به لگه له سه ر
ئه وه: که ئیمان زیاد و که م ده کا، هه ندی له زانایان پیتیان وایه: زیادبوونی
ئیمان بریتیه له ئیمان هیتان به شه ریه قی دوای ئیمان هیتان به تاک و
ته نهایی خودا.

ئیبو عه بیاس ده فهرموی: یه که م شت: که پیغه مبه ر ﷺ هیناویه تی
یه کتاپه رستی بوو، جا: که ئیمانیا ن به تاک و ته نهایی خودا هینا، نه مجار
پهروه ردگار حوکم و یاسای نویژ و پژوو زه کات و جیهادی نازل کرد.
نه مجار نه وهره ده گه یه نی: که پهروه ردگار ده توانی تۆله له کافره کان
بستی نی، ده فهرموی: ﴿وَلِلّٰهِ جُنُودُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَكَانَ اللّٰهُ عَلِيْمًا
حَكِيْمًا﴾ واته: پهروه ردگار خو ی هه لئسورینه ری بوونه وهره به فریشته و
ئاده میزادو جندۆکه و شه یاتینی و هه موو هیژو وزه که ونیه کانی و هه کوو
بوومه له رزه و بورکان و زریان په شه باو لافاو ده ریوا شته کانی تر.

خودا بوخو ی ده توانی یه ک فریشته بنیری و لاتیی: ویران بکا،
گه ل و نه ته وه یه ک له ناو به ری، وه لی خودا که نه وه ی نه کرده و
نه رکی جیهاد و تی کووشانی خستۆته سه ر موسو لمانان و فهرمانی پی
کردون به نه نجامدانی له بهر بهرژه و هندییه کی گه وهره به به هایه .
حیکمه تی کی گه وهره تی دایه، پهروه ردگار هه می شه زانیه به
بهرژه و هندی به نده کانی و دانایه له کرده وه کانی دا چی بکا بی حیکمه ت
نیه و پره له بهرژه و هندی!

﴿لِيَدْخُلَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ
فِيهَا، وَيُكَفَّرُ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ، وَكَانَ ذَلِكَ عِنْدَ اللّٰهِ فَوْزًا عَظِيْمًا﴾
واته: خودا موسو لمانان تاقی ده کاته وه، به زو رشت، فهرمانیا ن پی ده کا
به جیهاد و تی کووشان پو بهرو بوونه وه ی دو ژمن، نه رکی جوړاو جوړیا ن
ده خاته سه ر و توشی جوړه ها خو شی و ناخو شییا ن ده کا، بو نه وه ی
موسو لمانان به نافرته و پیاویانه وه بخاته ناو به هه شته وه و کافرا ن به
ناگری دۆزه خ سزا بدا. یان خودا که فه تمی پیروزی بو ده سه بهر کردی،
یان: که ئارامی و سه کینه ی خسته سه ر دلّی موسو لمانان بو نه وه یه

ناکامه‌کی نه‌وه بیّ موسولمانان بخاته ناو باغه جوانه‌کانی به‌هسته‌وه و به‌خته‌وه‌ریان بکا، تاوانه‌کانیان په‌رده پۆش بکا، لیتیان خوښ بیّ، نه‌وه واده‌وه به‌لینه به‌بردنی موسولمانان بۆ ناو به‌هسته و لیخوښ‌بوون له‌تاوانیان له‌لای خودا به‌مرازگه‌یشتنیکی گه‌وره‌وه شکۆمه‌نده، رزگار بوونه له‌ناخوښی و گه‌یشتنه به‌خوښی و به‌خته‌وه‌ری وه‌کوو له‌نایه‌تیکی‌تردا ده‌فرموی: ﴿فَمَنْ زَحْزَحَ عَنِ النَّارِ وَادْخَلَ الْجَنَّةَ فَقَدْ فَازَ﴾ آل عمران/۳.

جاییر په‌زای خودای لی بیّ ده‌لی: پیغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فرموی: (لا یدخل النار احد بايع تحت الشجرة) هیچ یه‌کێک له‌وانه‌ی له‌ژێر دره‌ختی (بیعة الرضوان) دا په‌یمانی داوه‌ ناچیتته ناو دۆزه‌خه‌وه.

﴿ويعذب المنافقين والمنافقات والمشركين والمشركات الظانين بالله ظن السوء﴾ هه‌روه‌ها بۆ نه‌وه‌ی نه‌هلی دو‌روو - به‌پیاو و نافرته‌وه، بته‌هرسته‌کان به‌پیاو و نافرته‌یان‌ه‌وه: نه‌وانه‌ی گومانی خراپیان ده‌رباره‌ی خودا هه‌یه - سزایان بدا، دلته‌نگ و خه‌فته‌باریان بکا به‌هۆی نه‌وه‌ که ده‌بینن نایینی ئیسلام بلا‌وه‌بیته‌وه‌وه گه‌شه ده‌کا، موسولمانان سه‌رکه‌وتن به‌ده‌ست دین و کافره‌کان تیده‌ش‌کیین، ده‌کوژرین، ده‌گیرین، مالتویران ده‌بن، له‌قیامه‌تیش دا عه‌زابی دۆزه‌خ بۆیان ئاماده‌یه، چونکه گومانی خراپیان به‌خودا هه‌یه، ملکه‌چی حوکم شه‌ریعه‌تی خودا نابن، پێیان وابو و پیغه‌مبه‌رو هاوه‌لانی ده‌فه‌وتین و نامیتن، کوفر بالا ده‌ست ده‌بی.

وه‌کوو له‌نایه‌تیکی‌تردا ئاماژه‌ به‌وه ده‌کا و ده‌فرموی: ﴿بَلْ ظَنَنْتُمْ أَنْ لَنْ يَنْقَلِبَ الرَّسُولُ وَالْمُؤْمِنُونَ إِلَىٰ أَهْلِيهِمْ أَبَدًا﴾ الفتح/۱۲.

له‌نایه‌ته‌که‌دا دو‌روه‌کانی پێش موشریکه‌کان خست چونکه زیانی دو‌روه‌کان له‌هی موشریکه‌کان گه‌وره‌تره‌وه خه‌ته‌ریان له‌سه‌ر ئیسلام زیاتره.

﴿عليهم دائرة السوء وغضب الله عليهم، ولعنهم وأعد لهم جهنم وساءت مصيراً﴾ نهو گومانه خرابه ی به موسولمانانی ده بن له سر خویانه، نهو به دبه ختی و چاره ره شییه ی به هیوان توشی موسولمانان بی، یه خدی خویان ده گری، به سر خویان دا ده شکیتته وهو لی تی قوتار نابن، خویان توشی کوشتن و دیلی و سر گهردانی ده بن، و یرای نهوانه ش خودا لییان نارازییه، دوزه خی بۆ ناماده کردون، ده چنه ناوی و بۆ هه تا هه تایه تی یدا ده میننه وه. به راستی شوینیکی خراب و پر نازاره بۆی ده چن، سهره نجام و ناکامیکی خرابه تی ده که ون، نهوانه به د به ختی دونیاو قیامه تن هیچ کاتیک خوزگیان پی ناخواری.

نه جار پهروه ردگار ده سه لات و توانای بی سنوری خوی پاده گی نه تی و ده فهرموی: ﴿والله جنود السموات والأرض، وكان الله عزيزاً حكيماً﴾ هه موو هیزو توانایه کی ناو ناسمانه کان و سر زهوی هی خودایه، هه موو شتیکی بوونه ور سهریازی خودان، فریشته و ئاده میزاد و جندو کهو شهیتانی و هه موو هیزه کانی تر هی خودان و ده توانی دوژمنه کانی بیرونی و له ناویان به ری، خودا هه میسه خاوهن ده سه لات و بالا ده ست بووه، کهس به سهری دا زال نابی، داناو لیترانه له پلان و کرده وهی دا، له هه لاسوران و به ریوه بردنی بوونه و هردا!!

ریوایه ت کراوه: که په یانی حوده یبیه مۆر کرا عه بدوللای کوپی ئوبه ی سهرۆکی دوورووه کان وتی: نایا موحه د واده زانی که په یانی ناشتی له گه ل دانیشتوانی مه که دامۆر کرد، یان مه که کی کۆنترۆل کرد ئیتر دوژمنی نامینن، خه یالی خاوه، نهی چی له فارس و رۆم ده کا؟! بۆیه پهروه ردگار نه وهی پاگه یاند: که سهریازانی خودا زۆرو بیته ژمارن، فارس و رۆم له ناستی سهریازانی خودا دا به هیچ ده ژمی درین.

ئەرکی پیغه مبهەر و سودی رهوانه کردنی و مانای پهیمان پیدانی
له حوده یبیه دا

إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ

شَهِيدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴿٨﴾ لَتُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ
وَتُعَزِّرُوهُ وَتُوَقِّرُوهُ وَتُسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ﴿٩﴾
إِنَّ الَّذِينَ يُبَايِعُونَكَ إِنَّمَا يُبَايِعُونَ اللَّهَ يَدُ اللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ
فَمَنْ نَكَثَ فَإِنَّمَا يَنْكُثُ عَلَى نَفْسِهِ وَمَنْ أَوْفَى بِمَا عَاهَدَ عَلَيْهِ
اللَّهُ فَمِنْ أَوْفَى أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١٠﴾

لهوه پیش باسی پهیمانی حوده یبیه کردو سهروهی نهو فتح و
سه که وتندی راگه یاند، نه مجار باسی تاییه تمندی پیغه مبهەر ده کاو
سه رغبی موسولمانان را ده کیشی بو ئهرکی سهرشانیان بهرام بهر خودا و
یاساو شه ریه تی، نهو هشیان به گوئی دا ده دا که نهوانه ی به یعه تیان له گهل
پیغه مبهەر ﷺ کردو له راستی دا به یعه تیان له گهل خودا کردو، نه مهش
رېزو به هایه کی تاییه تی بهو پهیمانه میژووی به ده به خشی، ده فرموی:

﴿إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا لَتُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتُعَزِّرُوهُ
وَتُوَقِّرُوهُ وَتُسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلًا﴾ نهی پیغه مبهری خو شه ویست، ئیمه
تۆمان رهوانه کردو شایهت بی له سهر ئاده میزاد له سهر ئومه ته کهت
بهوه: که په یامی خوت پی راگه یاندون مژده ی به ههشت به خودا پرستان

بدهی و کافرو یاخی بووان له‌عه‌زابی دۆزه‌خ بترسیڻی. ئیمه تۆمان ناردوه بۆ ئه‌وه‌ی ئاده‌میزاد ئیمان بێنن به‌خودا و به‌پیتغه‌مبه‌ری، ئیمانی خۆیان به‌هێز بکه‌ن و له‌دل‌دا هه‌ست به‌شکو‌مه‌ندی خودا بکه‌ن، یارمه‌تی نایینی خودا بده‌ن و پیتی لی‌بگرن، یه‌کتا‌په‌رستی بکه‌ن و له‌هه‌موو عه‌یب و خه‌وشیک بێ‌پاریزن، هاو‌ل و منداڵی بۆ به‌ره‌وا نه‌زانن، یان به‌یانی و ئیواران ته‌سبیحاتی خودا بکه‌ن، نوێژی به‌یانی و نیوه‌رو عه‌صر نه‌نجام بده‌ن.

پیتغه‌مبه‌ر ﷺ شایه‌ته به‌سه‌ر ئه‌و ئاده‌میزادانه‌ی بۆ سه‌ریان په‌وانه‌کراوه، شایه‌تی ده‌دا له‌سه‌ر ئه‌وه که په‌یامی خۆی پێ‌پاگه‌یان‌دوون، ئه‌رکی سه‌رشانی خۆی به‌جێ هێناوه، شایه‌تی ده‌دا: که ئاده‌میزاد چۆن به‌پیر بانگه‌وازییه‌که‌یه‌وه چوون، هه‌یانه ئیمانی پێ‌هێناوه و هه‌یانه پشته‌ی لی‌هه‌لکردوه، هه‌شیانه دووروه‌وه به‌پروا‌له‌ت ئیمانی هه‌یه‌و به‌موسوڵمان ده‌ژمی‌دری، له‌دیش دا کافرو بێ‌باوه‌ره، هه‌یانه چاکه‌خا‌زو چاکه‌کاره، هه‌یانه ناشوب‌گیرو فیتنه‌جۆیه.

چۆن په‌یامی خۆی گه‌یان‌دوه، ئاواش شایه‌تی ده‌دا، موژده‌ی خێرو خۆشی و به‌خته‌وه‌ری به‌خودا په‌رستان ده‌دا، کافرو مونا‌فیک و یاخی بووان له‌سه‌ره‌نجامی به‌دبه‌ختی و عه‌زابی دژوار ده‌ترسیڻی.

﴿ان الذين يبايعونك انما يبايعون الله﴾ دلتیابه ئه‌ی پیتغه‌مبه‌ر: ئه‌وانه‌ی له‌ژێر دره‌ختی (الرضوان) دا پۆژی حوده‌یییه‌ په‌یمان‌یان پێ‌دا‌ی له‌سه‌ر جیه‌او شه‌رو خۆیه‌خته‌کردن دژی قور‌ه‌یش، ئه‌وه به‌یعه‌تیان له‌گه‌ل خودا دا مو‌ر کردوه، په‌یمان‌یان به‌ ئه‌و داوه، ئه‌وان گیان و مالتی خۆیان فرۆشت‌وه به‌به‌هشت و سه‌ودایه‌کی سو‌دمه‌ندیان گرت‌ داوه، چونکه له‌راستی دا فه‌مانبه‌رداری پیتغه‌مبه‌ر ﷺ فه‌مانبه‌رداری په‌روه‌ردگاره، گو‌پرا‌یه‌لی بۆ‌فه‌رمانی پیتغه‌مبه‌ر ﷺ گو‌پرا‌یه‌لی به‌بۆ‌فه‌رمانی خودا.

﴿يَدُ اللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ﴾ پەرورەدگار ھەمیشە لە گەڵیان دایەو ئاھاوتنیان دەبیسێ ئاگاداری ھەلوێست بیروباوەریانە، کەوا بوو بەیعتدان بە پیتەمبەر بەیعتدانە بەخودا، یان دەتوانی بەگوێرە بیرو باوەری زانایانی سەلف بلیین: دەستی خودا لەژوور دەستی ئەوانەو ەییە کە نامادە ی پەیمانی ژێر درەختی (الرضوان) بوون، ئەو پەیمانە ی دایانە پیتەمبەر ﷺ لەراستی دا داویانەتە خودا .

﴿فَمَنْ نَكْتُ فَاغَا يَنْكُثْ عَلَى نَفْسِهِ، وَمَنْ أَوْفَى بِمَا عَاهَدَ عَلَيْهِ اللَّهُ فَمِنْ أَجْرٍ عَظِيمٍ﴾ کەسێک پەیمان بشکێنێ و لەو سەھودایە پەشیمان بیتەو، ئەو زبانی ئەو بەیعت شکاندنە لەسەر خودی خۆیەتی و بۆ خۆی خەسارە تەندەو کەسی تر زبانی لی ئاکا، کەسیکیش وەفا بەعەھدو پەیمانی خۆی بکاو ئەو ی لەسەر شانیهتی ئەنجامی بدا، ئەو خودا پاداشی گەورە ی دەدات و دەبجائە ناو بەھەشتەو، پەزامەندی خۆی لییان ڕادە گەییەن، وەکوو لەئایەتێکی تردا فەرموی ﴿لَقَدْ رَضِيَ اللَّهُ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ إِذْ يَبَايَعُونَكَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ فَعَلِمَ مَا فِي قُلُوبِهِمْ فَأَنْزَلَ السَّكِينَةَ عَلَيْهِمْ، وَأَثَابَهُمْ فَتْحًا قَرِيبًا﴾ الفتح/ ١٨ .

ئەم بەیعت و پەیمان پێدانە ی: کە موسوڵمانەکان دایانە پیتەمبەر ﷺ بەیعتی ژێر درەختی (رضوان) بوو، لەخودەییییە لەژێر درەختی (سەمورە) دا خودا پەرستان پەیمانیکی میژوو ییان دایە پیتەمبەر و خۆیان نامادە کرد بۆ خۆبەختکردن و فیداکاری، بۆیە پەزامەندی خودایان بەدەست ھێنا، خودا لەکەلامی بەرزو پیروزی خۆی دا بەو جۆرە پەزامەندی خۆی لییان تۆمار کردو .

ژمارە ی ئەو ھاوڵە بەرتزانە ھەزارو چوارسەد کەس بوو، ھەندی ڕیواھەتیش ھەن دەلین ھەزارو سیسەد یان ھەزارو پینج سەد کەس بوون .

حال و وہ زعی خویشا شدہ رہے کان لہ چون بو حودہ بیبیہ

سَيَقُولُ لَكَ الْمُخَلَّفُونَ
 مِنْ الْأَعْرَابِ شَعَلْتَنَا آمَوَلَنَا وَأَهْلُونَا فَاسْتَغْفِرْ لَنَا يَقُولُونَ
 بِالسَّيْنَةِ هُمْ مَالِيسَ فِي قُلُوبِهِمْ قُلْ فَمَنْ يَمْلِكُ لَكُمْ مِنَ اللَّهِ
 شَيْئًا إِنْ أَرَادَ بِكُمْ ضَرًّا أَوْ أَرَادَ بِكُمْ نَفْعًا بَلْ كَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ
 خَبِيرًا ﴿١١﴾ بَلْ ظَنَنْتُمْ أَنْ لَنْ يَنْقَلِبَ الرَّسُولُ وَالْمُؤْمِنُونَ إِلَى
 أَهْلِيهِمْ أَبَدًا وَزَيَّنَ ذَلِكَ فِي قُلُوبِكُمْ وَظَنَّتُمْ ظَنًّا سَوْءًا
 وَكُنْتُمْ قَوْمًا بُورًا ﴿١٢﴾ وَمَنْ لَمْ يُؤْمَرْ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ فَإِنَّا
 أَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ سَعِيرًا ﴿١٣﴾ وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
 يَعْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا
 رَحِيمًا ﴿١٤﴾ سَيَقُولُ الْمُخَلَّفُونَ إِذَا انْطَلَقْتُمْ إِلَى
 مَغَائِمٍ لَتَأْخُذْهُمَا ذُرُونا نَتَّبِعْكُمْ يُرِيدُونَ أَنْ يُبَدِّلُوا
 كَلِمَ اللَّهِ قُلْ لَنْ تَتَّبِعُونَا كَذَلِكُمْ قَالَكُمُ اللَّهُ مِنْ قَبْلُ
 فَسَيَقُولُونَ بَلْ تَحْسُدُونَنَا بَلْ كَانُوا لَا يَفْقَهُونَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٥﴾

قُلْ لِلْمُخَلَّفِينَ مِنَ الْأَعْرَابِ سَتُدْعُونَ إِلَى قَوْمٍ أُولِي بَأْسٍ شَدِيدٍ
نُقَاتِلُونَهُمْ أَوْ يُسَلِّمُونَ فَإِنْ تُطِيعُوا يُؤْتِكُمُ اللَّهُ أَجْرًا حَسَنًا
وَإِنْ تَتَوَلَّوْا كَمَا تَوَلَّيْتُمْ مِنْ قَبْلُ يُعَذِّبْكُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٦﴾ لَيْسَ
عَلَى الْأَعْمَى حَرْجٌ وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ حَرْجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرْجٌ
وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
وَمَنْ يَتَوَلَّ يُعَذِّبْهُ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٧﴾

له وه پیش باسی هه لویتستی دو ورووه کانی کرد، نه مجار دیتته سر باسی
کومه لیک خو دزه ره وه خو پاشده، نه مانهش کومه لیک نه عراب بوون
خیلی نه سلم و جوهینه و موزهینه و غیفارو نه شجعه و دیهه (له گهل
پیغه مبهردا هاوبهشی چونه غه زایان نه کرد، چونکه پییان و ابو
پیغه مبهرو هاوه لانی لهم سه فده ریان دا سرکه وتوو نابن .

ده فده رموی: ﴿سَيَقُولُ لَكَ الْمُخَلَّفُونَ مِنَ الْأَعْرَابِ شَغَلَتْنَا أَمْوَالُنَا
وَأَهْلُونَا، فَاسْتَغْفِرْ لَنَا﴾ نهی پیغه مبهردا! له وه به و لاوه خو پاشده و
خود زه ره وه عه ره به کان له چوَن بو غه زاو جهاد له پیئاو نابین دا دینه
لات و عوزر دیننه وه بو نه هاتیان بو جهاد و جهنگان دژی دوژمن،
ده لاین: هوی نه هاتنمان له گهل تودا بو جهنگ و روبه پروو بوونه وهی دوژمن
هه له و گیر بوونمان بوو به مال و مندا لمانه وه، مه شغه له ت و کارو کاسبی و
پاریزگاری کردنی مال و مندا لمان وای لی کردین نه توانین نامادهی
به ره کانی جهنگ ببین، نه هاتنمان به هوی سه ریچی کردن و یاخی بوون

له فهرمانی تۆ نه بوو، بۆیه داوات لی ده کهین له خودا بپاریشه وه لیمان خۆشبێ و عوزرمان قبول بێ!!

هه لبه ته نه مه به کینکه له مو عجزیه کانی قورئان، پێش وهخت له پرینگه ی گه رانه وه ی پێغه مبه ر ﷺ له صولحی خوده بییه پهروه ردگار هه والی پێدا: که دواکه وتوه کان له جهنگ دینه لات و پاساو بو خۆپاشدانه که یان دیننه وه، دیانه وی تاوانه که یان به وییانه بێ جیه داپۆشن، له راستی دا نهوانه تاوانباربون و به ته نقه ست خۆیان له چۆن بو نه وه سه فهره پاش دابوو، پێیان وابوو پێغه مبه رو هاوه لانی تیدا ده چن و له وه سه فهره دا سه رکه وتو نابن، بۆیه پهروه ردگار به درۆی خستنه وه وه فهرمووی:

﴿يقولون بالسنتهم ماليس في قلوبهم﴾ نهوانه نه وه عوزرو پاساوه یان له دله وه نیه، له بیرو باوه ره وه هه لنا قولی، قسه یه که و به زوبان ده یکه ن، ده یانه وی به چاوپراو به درۆ ده له سه خۆیان رزگار بکه ن، هۆی ناماده نه بوونیان ترسان له جهنگ و پوه پوه بونه وه ی قوره یش بوو، پێیان وابوو پێغه مبه رو هاوه لانی له وجهه نگه دا تیده شکین توشی چورتم و فهوتان ده بن.

﴿قل: فمن يملك لكم من الله شيئا ان اراد بكم ضرا او اراد بكم نفعا، بل كان الله بما تعملون خبيرا﴾ نه ی پێغه مبه ر پێیان بیژه: کێ ده توانی: نه وه ی خودا له چاره ی نووسیبون له خێرو شه ر بیگی تر پته وه؟! کێ دارای نه وه ی هه یه قه زاو قه ده ری خودا ره ت بکاته وه؟ واته: هیه ک هس ناتوانی ویستی خودا به ریه ست بکاو نه هیلێ بیته جی، به لکوو له راستی دا دواکه وتنه که تان له ترسان بووه، خوداش ئاگاداری نیازو کرده وه کانتانه، ده زانی: نه هاتنتان بو جهنگ به هۆی هه له وه گیربوون به مال و منداله وه نه بوو، به لکوو له بهر گومانی خراب و ترسان له قوره یش و هاوه یانه کانیان بوو، بتمانته تان به یارمه تیدانی خودا نه بوو.

بهو ناو نیشانه دراوه، نه مجار دواي سه لماندن و چه سپاندنی به لگه جوړاو
جوړه کانی په کتاپه رستی راستی پیغه مبه رایه تی و گومان و بیانوی
سه ریچیکاران و په تدانه وهی هم موو شوبه و گومانیکیان، پاداشتی
موسولمانانی کردار په سند دیاریی ده کاو ده فهرموی:

﴿وقال الذين كفروا للذين آمنوا: لو كان خيرا ما سبقونا اليه﴾
کافره کانی مه که که یان جوله که کان دهر باره ی نیمانه پینانی هندی له هه ژارو
بوره پیاوی وه کوو بیلال و عه مارو صوه یب و خه بیاب ده یان گوت: نه گهر
نهم نایینه حق بوايه و موجه مد پیغه مبه رایه: نهم که جهر و گوجه رانه
پیش نیمه نه ده که وتن، بو هرچی شکومه ندی و شتی حق و راست هیه
خومان پیشه نگین و زوو بو خومانی کونترول ده که ین، نیمه لای خودا
خاوه ن ریزو شان و شه و که تین و خودا خوشمانی ده وی، هرچی لایه نی
پیاوه تی و شکومه ندی بی بو نیمه ی پاوان ده کا!!

بیگومان نه وانه له م بیرو بو چونه یان دا که وتوونه ته هه لیه کی
شاخداره وه، چونکه په روه ردگار بو پیغه مبه رایه تی و بو نایینی خوی
بهنده کانی خوی هه لده بژیی، کی زیاتر له خودا بترسی و خودا په رست بی
نه وه لای خودا خاوه ن ریزو حورمه ته، وه کوو له نایه تی کی تر دا
ده فهرموی: ﴿ان اکرمکم عند الله اتقاکم﴾ .

نه مجار حال و وه زعی نه و کافرانه باس ده کاو ده فهرموی: ﴿واذ لم
یهتدوا به، فسيقولون هذا افک قدیم﴾ واته: نه و کاته ی کافره کان به
قورنن هدایه ت نامیز نه بوون و سهر ردقی و دلپریان ناشکرا بوو، تیر
ده لپن: نهمه درو نه فسانه یه کی کون و له میژینه یه، هر درو
گزینه که یه سهری هه لداوه ته وه .

همیشه خودا لیخو شبوو تاوانپوشی بهنده تویه کاره کانیه تی، خاوه
 په حم و بهزه ییه بۆ هه موو خه لک، وپرای ئه و هه موو کوفرو بۆ دینی یه یان
 له دونیادا مۆله تیان ده دا بۆ ئه وه ی به خۆیان دا بچنه وه و تویه
 بکه ن، په حمه ت و لیخو شبوونی خوی تایبه ت ده کا به که سانیك: که بیهوی
 لییان خو ش بیی.

ئه مجار په روه ردگار په رده له سه ر درۆو ده له سه ی خو پاشده ره کان
 هه لده داته وه، به درۆیان ده خاته وه له وه دا که گوایه هه له و گیر بوونیان
 به مال و منداله وه بووه ته کو سپ و بۆیان نه کراوه ئاماده بن، ئه وه تا
 کاتیك ئیوه ئه ی پیغه مبه ر ده چن بۆ شه ری خه یبه ر به خه یالێ ئه وان ئیوه
 سه رکه وتن به ده ست دین و ده سکه وتان زۆر ده بی، ده لێن: باله گه لتان دا
 بین. ده فهرموی:

﴿سيقول المخلفون: اذا انطلقتم الى مغانم لتأخذوها، ذرونا ننبعكم﴾
 له مه به ولاره که ده چن بۆ ده ست به سه راگرتنی مال و سامانی
 جوله که کانی خه یبه ر ئه و خو پاشده رو خو دزه ره وه ئه عرابانه داواتان
 لی ده که ن و لییتان ده پارێنه وه ده لێن: پێگه مان به ن باله گه لتان دا بین و
 هاوکاریتان بکه ی، چونکه ئه وان دلنیا بوون له وه ی: که خودا واده ی
 به موسو لمانان داوه: که خه یبه ر ده خاته به ر ده ستی موسو لمانه کان و
 ده سکه وته که ی دابه ش ده کری به سه ر ئه وانه دا: که ئاماده ی په یان و
 صو لحه حوده یییه بووه.

به کورتی ده فهرموی: ئه وانه ئه گه ر راستیان بکر دایه: که سامان و
 مال و مندالیان هه له و گیری کردون و نه یاتتوانیوه ئاماده ی حوده یییه
 بن، نه ده پارانه وه: که له ته ک پیغه مبه ردا بچن بۆ خه یبه ر!

﴿یریدون أن یبدلوا کلام الله﴾ ئه وانه ده یانه وی واده و به لێنی خودا
 بگۆرن، خودا واده ی داوه به پیغه مبه رو موسو لمانان که مال و سامانی

جوله که کانی خه بیهر ده خاته دهسکه وتی موسولمانان و دابهش ده کری بهسر نهوانه دا نامادهی حوده بیبیه بوون، نهوانه ده یانه وی خویان بکه نه هاویه شی نهو فتهحهو دهسکه وتیان بیی..

نهو بوو پهروه ردگار فرمانی به پیغه مبر ﷺ کرد که بجی فتهعی خه بیهر بکاو جگه له ناماده بووانی حوده بیبیه که سی تر له گهل خوی نه باو دهسکه وته کهش هر بهسر نهوان دا دابهش بکا ﴿قل: لن تتبعونا، کذالك قال الله من قبل﴾ نهی پیغه مبر! به بی پیچ و په ناپییان بلی: ئیوه له گهل مان نایه بؤ خه بیهر، نابی یتن، نهوه بریاری پهروه ردگارو پیش گه پانه وه مان له حوده بیبیه خودا نه مهی پی راگه یاندوین، بریاری پهروه ردگارو هه لئاوه شیته وه، دهسکه وتی خه بیهر تنها بؤ نهوانه یه نامادهی په یانی حوده بیبیه بوون و که سی تر بهشی تیدا نیه .

﴿فسيقولون: بل تحسدوننا﴾ کاتیک خوپاشده ره کان نه بریاره ده بیستن ده لئن: نه خهیر شتی وانیه، نهوه هه سودی و بهرچاو تهنگی یه: که ریگه مان نادهن له گهل تان دا بی یین بؤ خه بیهر، ده تانه وی دهسکه وته که بؤ خوتان پاوان بکه ن و بهشی ئیمه ی تیدا نه بی، پهروه ردگار په دیان ده داته وهو ده فهرموئ:

﴿بل كانوا لا يفقهون الا قليلا﴾ نه خهیر وانیه نهوان به هه له چون، هه رگیز ئیوه ی موسولمان و خودا په رست هه سود و بهرچاو تهنگ نین، پیستان ناخوش نیه نهوانیش دهسکه وتی جهنگیان ده ست بکه وی، به لگوو نهوانه کهم تیده گهن و له کاروباری ثابین نازانن، هیچ له وه حالئ نین: که جهنگ کردن و جههاد له بهر په زامه ندی خودایه و بؤ ده ستهکوت و غه نیمه ت نیه .

نه وانه له کاروباری دنیایی دا شاره زاو کارامهن، وه لی دهرباره ی نایین که م فام و که و ده نن، هر له پوی نه زانی و نه فامیانه که هه ول دده نن حوکمی خودا هه لوه شیننه وه، موسولمانان به حه سودو بهرچاو ته نگ له قه لم دده نن، نه وانه تی فکرین و لی وردبوونه و هیان نیه، گهل و نه ته وه یه کی مادی و ماده پهرستن، له کاروباری دنیادا شاره زان ..

نه مجار په روه ردگار نه وه رون ده کاته وه: که گۆره پانی جیهادو جهنگان له گهل دوژمن بهر فراوان و دور دريژه، نه گهر نه وانه بیانه وی دلسوزی خویان و پیغه مبهرو موسولمانان بچه سپینن، ده قهرموی:

قل للمخلفين من الأعراب استدعون الى قوم أولى بأس شديد
تقاتلونهم أويسلمون) نه ی پیغه مبهرا! بهو نه عرابه پاشکه وتوه
خوپاشده رانه بلی: نه گهر ده یانه وی به راستی نیمان بهینن و بیننه ژیر
سایه ی نیسلامه وه و خویان له ریزی جهنگاوه رانی نیسلام دا پولین بکه ن،
پیان بلی: له وه به ولاره نیوه ربه پوی گهل و نه ته وه یه کی نازاو نه به ردو
مهرد ده بنه وه، خوتان بو شهر له گهل نه ته وه یه کی خوراگرو پشوو دريژ و
توندو تول و به هیزو توانا ناماده ده کهن، جا نه و گهل و نه ته وه یه یان
نه وه تا شهرتان له گهل ده کهن یان نیمان ده هیتن ..!

رافه که رانی قورئان دهرباره ی دیاریکردنی نه و گهل و نه ته وه یه زور راوو
بوچونیان دهربرپوه: هه ندیک پیان وایه مه به ست هوزی هه وازین و
غه ته فانه که موسولمانان دوی رزگار کردنی مه کهه سالی هه شته می
کوچی شهریان له گهل کردن.

هه ندی: ده لین: مه به ست به و گهل و نه ته وه یه هوزی (ثقیف) هه
هه ندیک تر ده لین: مه به ست به و گهل هوزی به نوحه نیفه یه که به پیلانی
موسه یلیمه ی دروزن دوی له دونیا دهرچوونی پیغه مبهرو ﷺ هه لکه رانه و
خویان ته یار کرد بو شهر له گهل موسولمانان.

هه ر وا هه ندی هوزو خیلی تریش له ئیسلام په شیمان بوونه وه و
هه لویستی دژ به ئاینیان نواند، هه زه تهی نه بو به کر شه پی له گه ل کردن و
به سه ریان دا زال بو، نه وی کوژرا کوژرا و نه وانی تر موسولمان بوونه وه،
زۆربه ی رافه که رانی قورشان نه م رایه یان به لاهه په سنده چونکه
نایه ته که ده فهرمووی:

﴿تقاتلونهم أو یسلمون﴾ یان موسولمانبون یان به شمشیر له ملیان
ده دری به لای نه بو هه نیفه وه ته نها عه ره به موشریکه کان و
پاشگه زبو وه کان سه رانه (جزیه) یان لی ناسه ندی به لکوو یان ده بی
ئیسلام قبول بکه ن یان ده کوژرین، جگه له وان ده تواندی
سه رانه یان لی بسیندی.

شافعی ده فهرمووی: سه رانه ته نها له ئاگر په رست (مجوس) و
نه هلی کیتاب (جوله که و فله) وه رده گیری، له موشریکی عه ره ب و
ناعه ره ب وه رناگیری. هه ندیکی تر پیتیان وایه نه و قه ومه نه هلی فارس و
رۆم و وه سه نییه کانن.

بریکی تر ده لێن: نه و قه ومه کورده، سه فیان له نه بو خالیده وه
له باوکییه وه له نه بو هورپه رپه وه بۆ دیاریکردنی نه و گه ل و نه ته وه یه
ده فهرمووی: (هم البارزون). هه سه رفیان له (الزه ری) یه وه له سه عیدی
کوپی موسه ییه به وه له نه بو هورپه رپه وه ده لێ: پیغه مبه ر ﷺ فهرمووی:
(لا تقوم الساعة حتی تقاتلوا قوما صغار الأعین ذلف الأنوف کأن و جوه م
المجان المطرقة) سه فیان ده لێ: مه به ست گه لی تورکه .

ئیبنو نه بو عومره ده لێ: له شوینیکی تردا من دیومه نه بو خالید
له باوکییه وه ریوایه ت ده کا ده لێ: نه بو هورپه رپه هاته لمان و ته فسیری
پسته ی (لا تقاتلوا قوما نعالهم الشعر) ی بۆ کر دین فهرمووی: (هم البارزون)

واته: گهلی کورد^(١) ته نانهت هه ندی کهس بۆ ئه وه چون که عه شیرتهی بارزان بهم بۆنه وه ناوی خۆی وه رگرتبی له (بارزان) وه، واته: له (البارزون) وه رگراوه .

له رپوایه تی موسلیم و بوخاری دا هاتوه: ئه بوهورهیره ده فره موی: صحبت رسول الله ﷺ ثلاثة سنين وفي أخرى اربع سنين والكل صحيح بحذف الشهور في الأولى وادخالها في الثانية، لم أكن في سني أحرص على أن أعي الحديث مني فيهن، سمعته يقول: وقال هكذا بيده بين يدي الساعة تقاتلون قوما نعالهم الشعر وهو هذا البارز) نه جار خاوه نی اقتران النيرين^(٢) لهما في حديثه كهذا ده فره موی: (الظاهر انه برزان الذي بموصل وهم الأكراد الساكنون هناك) .

عبدالرحمن به گی بابان له شعیریکی دا ئامازه به وه ده کا: که نه قومه گهلی کورده وه ده لی:

له سوردهی (فتهج) دا بهم نایه ته دل شادو مه سروره
﴿ستدعون الى قوم﴾ ئیشه کورده غه ییوره
﴿أولى بأس شدید﴾ وه سفی قه ومی بی له قورئانا
به ئازادی ده ژێ و دائیم له دیلی و ئیستیلادوره

میژوو شایه تی ئه وه یه: که هیچ گه ل و نه ته وه یه که وه کوو گه لی کورد به ناشتی موسولمان نه به، ته نانهت له هه موو کوردستان دا شه پرکی خویناوی له نیتوان سوپای ئیسلام و دانیشتوانی کوردستان روی نه داوه، به لکوو به نزیک بوونه وه ی سوپای ئیسلام له سنوره کانی کوردستان، خه لکه که به ویستی خۆی پیشوازییان له و سوپا پرگارکه ره پیروژه کردوه، ئازادی خۆیان له موسولمانبون و شوینکه وتنی ئه و ئایینه پیروژه دا

(١) ته فسیری ابن کثیر ج ٤/ ١٧٣٦ .

(٢) اقتران النیرین فی جمع البحرین (به رگی سینه مه، لاپه ره ی ٩٨)

دۆزیوه‌ته‌وه. نه‌گهر کوردێک به‌ده‌ستی موسولمانان کوژرابی له‌ شه‌ری نه‌هاوه‌ندا کوژراوه‌ نه‌ک له‌ کوردستان دا.

ئه‌وه‌ بوو که‌ فارسه‌کان له‌ شه‌ری (قادسیه) دا تیشکان و زۆربه‌ی سوپاکه‌یان به‌ده‌ستی موسولمانان تارو مار کرا، کیسرای ئه‌وکاته که‌ (یه‌زدو‌جورد) بوو هانای بۆ سه‌ره‌ک هۆزه‌ کورده‌کان هێنا و لێیان پاراپه‌وه‌ که‌ به‌هانایه‌وه‌ بچن و یارمه‌تی بدن، زۆربه‌ی سه‌ره‌ک هۆزه‌ کورده‌کانی هه‌لخه‌له‌تان و پۆله‌کانی خۆیان گرد کرده‌وه‌و بۆ شه‌ری به‌ناو بانگی نه‌هاوه‌ندیان په‌وانه‌ کردنن پۆله‌کانی خۆیان کرده‌ سوته‌مه‌نی و به‌هه‌زاران لاوی کوردی به‌دبه‌ختی به‌ زۆر نێردراو بۆ شه‌ری تێدا کوژرا.

ئه‌گینا له‌سه‌رتا سه‌ری کوردستان دا به‌ده‌گمه‌ن نه‌بی‌ صحابه‌یه‌ک به‌ده‌ستی کورد شه‌هید نه‌کراوه‌و کوردێکی‌ش به‌ده‌ستی ئه‌وان نه‌کوژراوه‌، ئه‌وه‌کتیبی (الاصابة فی تمیز الصحابة) ئه‌وه‌ کتیبی (أسد الغابة فی معرفة الصحابة) ئه‌وه‌ کتیبی (الاستیعاب فی معرفة الأصحابه) ئه‌وه‌ کتیبی (حیاة الصحابة) ی یوسف کاندهلوی که‌ئه‌مانه‌ سه‌رچاوه‌ی زانیارین ده‌باره‌ی ژینامه‌ی هاوه‌لانی پیغه‌مبه‌ر ﷺ له‌م سه‌رچاوانه‌دا به‌ده‌گمه‌ن نه‌بی‌ نابینن هاوه‌لێکی پیغه‌مبه‌ر ﷺ له‌ کوردستان دا شه‌هید کرابی.

ده‌گمه‌نیش ئیعیتباری بۆ نا‌کری، خۆ نه‌گهر وه‌کوو باوه‌و هه‌ندی له‌نووسه‌ره‌ داخ له‌ دله‌کانی کورد و فارس به‌رامبه‌ر به‌ سوپای ئیسلام نووسیویانه‌، شه‌رو هه‌را له‌ نێوان دانیه‌شتوانی کوردستان و سوپای پزگاریکه‌ری ئیسلام دا به‌و شیوه‌ی ئه‌وان نووسیویانه‌ پوی بدایه‌، ده‌بوايه‌ به‌ده‌یان له‌ هاوه‌لان شه‌هید بکرانایه‌ و ئه‌و سه‌رچاوانه‌ هۆکاری شه‌هید بون و شۆینی شه‌هیدبوونیان دیاری بکردایه‌!!

که‌وابی دانیه‌شتوانی کوردستان به‌ویستی خۆیان موسولمان بوون، وه‌کوو زه‌ی به‌ هاریکی وشک و تینوو چاوه‌پێی بارانی په‌هه‌ت بسی،

ئەوانىش چاۋەرپى ھاتنى ئايىنى پىرۋى ئىسلام بون و كە پىيان
گەيشتوھ بى چەندو چون باۋەشيان بۆ گرتۋتەۋە كە سايەتى خۇيان لە ژىر
سايەى ئەو پەياممە پىرۋزەدا دۆزىۋەتەۋە، لەو ساۋە ھەتا
دۇنيا دۇنيايە خدا پىشتىوان بى ئايىنى ئىسلام لە كوردستاندا لە گەشەو
نەشەدايە، پىژەى موسولمان لە ناو دانىشتوانى كوردستاندا لە
پلەى بەرزى دايە و نايەتە خوار! ھەروەكوو لە رابردوودا لە ھەرەپلەى
بەرزى دابوۋە!

نەجار خدا موزدەدا بەو ئەعراپە سارانىشيانە نەگەر فەرمانبەردارىن،
ھەرەشەى توندیان لى دەكا نەگەر سەرپىچى بكن: دەفەرموى:
﴿فان تطيعوا يؤتكم الله أجراً حسناً، وان تتولوا كما توليتم من قبل
يعذبكم عذاباً أليماً﴾ نەگەر فەرمانبەردارى فەرمانى خودابن و بە پىر
بانگەوازى جىھادەۋە بچن و نەركى سەرشانى خۇتان بەرىك و پىكى نەنجام
بدەن، خدا پاداشى باشتان دەداتەۋە سەرگەوتوۋى و دەسكەوتى جەنگ
لە دۇنيادا، بەھەشتى رازاۋە لە قىيامەتدا.

خۇ نەگەر پىشت ھەلېكەن خۇتان لە جىھاد بشارنەۋە ۋەكوو چون لە
چون بۆ (ھىبىيە) خۇتان پاش دا ئەۋە دۇنيابن خدا سزاي توندتان دەدا؛ لە
دۇنيادا ژىر كەوتن و ژىر دەستەيى و كوشتن، لەقىامەت دا عەزابى
سەختى دۆزەخ. چونكە خۇ دزىنەۋە لە جىھاد تاۋانىكى گەورەيەو
سزاكەى دەبى كوشندەبى.

نەجار پەرۋەردگار ھەندى خاۋەن عوزر لە و ھوكمە چەرت دەكاو
دەفەرموى: ﴿ليس على الأعمى حرج ولا على الأعرج حرج، ولا على
المريض حرج﴾ كۆپرو شەل و نەخۇش چ ھەرەجىكىيان لەسەرنىيە نەگەر لە
چون بۆ جىھاد دوابكەن، ھەتا عوزريان باقى بى بەنەچون بۆ جىھاد

تاوانبارنابن، هرکاتی چاکبونه‌وه و عوزریان نه‌ما حوکه‌که ده‌یانگریته‌وه : دوا به‌دوای نه‌و چهرت‌کردنه ناده‌میزاده‌کان هه‌لده‌نی بۆ جیهاد و فرمانبرداری فرمانی خوداو شوینک‌موتنی پهیامی پیغه‌مبەر ﷺ ده‌فرموی:

﴿وَمَنْ يَطْعِ اللَّهَ وَرَسُولَ يَدْخُلْهُ جَنَّاتُ تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَمَنْ يَقُولُ يَعْذِبُهُ عَذَابًا أَلِيمًا﴾ ده‌فرموی: که‌سیک به‌ندایمتی خودا بکا و به‌دلسۆزی شوین پهیامی پیغه‌مبهری خودا بکه‌وی، له‌ته‌ک خاوه‌ن باوه‌ران دا جیهاد بکا، دا‌کۆکی له‌ نایینی خودا بکا، نه‌وه باد‌لنیابی که‌ رۆژی قیامت خودا ده‌یخاته‌ ناو به‌هه‌شتی رازاوه‌و؛ ناو باخ و باخاتیک که‌ به‌ژێر فەصرو دره‌خته‌کانیان دا جۆگا و جۆبار ده‌کشین و نه‌وه‌نده‌ی‌تر جوانی و رازاوه‌یی ده‌به‌خشن به‌ خانو و به‌ره‌و باخه‌کان!

که‌ سیکیش پشت له‌ فرمانی خودا هه‌لبکا، شوین پهیامی پیغه‌مبهر نه‌که‌وی، خۆ له‌ جیهاد و تیکۆشان له‌ پیناو نایین دا بدزیته‌وه‌و خۆ پاش بدا، نه‌وه‌ بابزانی خودا له‌ دنیادا سزای زه‌لیلی و ژێر ده‌ستیی ده‌دا و له‌ قیامت دا توشی عه‌زایی سه‌ختی دۆزه‌خی ده‌کا.

ده‌سکه‌وت و پاداشتی په‌یماندارانی ژێر دره‌ختی سه‌روه‌ری مه‌شهور به‌ (بیعة الرضوان)

لَقَدْ رَضِيَ اللَّهُ عَنْ

الْمُؤْمِنِينَ إِذْ يَبَايِعُونَكَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ فَعَلِمَ مَا فِي قُلُوبِهِمْ فَأَنْزَلَ السَّكِينَةَ عَلَيْهِمْ وَأَثَبَهُمْ فَتْحًا قَرِيبًا ﴿١٨﴾ وَمَغَانِمَ كَثِيرَةً يَأْخُذُونَهَا وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿١٩﴾

له وه و پیش وه زع و حال و سهره نجامی نه وانیه به بیان کرد: که له چون بو حوده بییه و ناماده باشی بو جهنگ و فیداکاری، خوین پاش دا بوو، دیته وه سهر به بیان کردنی حال و وه زعی نه و هاوه لانه ی: که له ژیر دره ختی سه موره (شجرة الرضوان) دا، په یانیان به پیغه مبه ر ﷺ دا، ده ستیان خسته ناو دهستی پیغه مبه ر وه بو فیداکاری و بهرگری کردن له تاین، پاداشتی دونیا و قیامه تیان دیاری ده کا ده فرموی:

﴿لقد رضي الله عن المؤمنين اذ يبايعونك تحت الشجرة﴾ بیگومان خودا په زامه ندیی خو ی له و موسو لمانانه راگه یاند: که له ژیر دره ختی (سهره) دا به لیتیان به تودا نه ی پیغه مبه ر: له سهر نه وه: که ژدی قوه په یشیه کان بجهنگن و به گیان و مال بهرگری له په یامی نیسلام بکه ن و گوړه پانی روبرو بونه وه چول نه که ن، ریوایه ت کراوه: نه و هاوه لانه ی به لیتنی فیداکاریان به پیغه مبه ر دا ، ژماره یان هه زارو چوار سه د که س بوون.

نیمامی بوخاری ریوایه تی کردوه: که عه بدوره حماني کورې عه وف ده گپړیته وه ده فرموی: پږیستم بو حج، له ریگه دا به لای کومه لیک دا تیپه پریم نویژیان ده کرد وتم: نه م مزگه وته چیه؟ وتیان: نه مه ژیر نه و داره یه که پیغه مبه ر ﷺ به یعه تی رضوانی تیدا نه نجام دا ، نه مجار هاتم بو لای سه عیدی کورې (المسیب) و نه م هه والهم بو گپړایه وه: سه عید فرموی: باوکم که یه کیك بووه له به لیتنده رانی حوده بییه و له ژیر دره خته که دا دهستی له دهستی پیغه مبه ر ﷺ ناوه .

جا عه بدوره حمان ده فرموی: که له سالی دوا سی دا سه فره ی حه حمان کرد زور هه ولمان دا نه و شوینه بدوزینه وه نه مان دوزیه وه، سه عید فرموی: هاوه لانی پیغه مبه ر ﷺ نه و شوینه یان له یاد کردوه و نه و پیتان

زانیه، که واته ئیوه له‌ئەوان شارەزاترن: ئیبنو ئەبی شەیبە له
موصەنەفە کەیدا له (نافع) هه‌ریوایەت دەکا، دەڵێ: هه‌والیان به‌عومەر
دا: که کهسانیک هه‌ن ده‌چنه زیاره‌تی ئەو دره‌خته‌ی له‌ژێریا به‌یعه‌ت
کراوه. ئیتر عومەر فەرمانی دا دره‌خته‌که‌یان بڕی!!!

﴿فَعَلِمَ مَا فِي قُلُوبِهِمْ فَأَنْزَلَ السَّكِينَةَ عَلَيْهِمْ، وَأَثَابَهُمْ فَتْحًا قَرِيبًا﴾
په‌روه‌ردگار ئاگاداری ناودلیان بوو، ده‌یزانی بیروباوه‌رو راستی و دڵسۆزی و
ئەمەک و فەرمانبەردارییان تێدا، ئارامی و ته‌سکینی زیاتر خسته‌ ناو
ده‌روونیانه‌وه، سه‌رکه‌وتنی خه‌یه‌ری به‌نسیب کردن، دوا به‌دوای سه‌روه‌ری
غه‌زای خه‌یه‌ر، رزگارکردنی مه‌که‌کەشی بۆ ده‌سته‌به‌رکردن،
ئەجار سه‌رکه‌وتن و بالاده‌ستی فره‌ی پێ به‌خشین و ولاتی تریان
کۆنترۆل کردن سه‌روه‌ری یه‌ک له‌دوايه‌کی باقی کیشوه‌رو ولاتانی تریان
بۆ ده‌سته‌به‌رکرا .

﴿وَمَغَانِمَ كَثِيرَةً تَأْخُذُونَهَا، وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا﴾ هه‌روه‌ها
پاداشتی تریشی دانه‌وه: به‌وه: که ده‌سکه‌وتی زۆرو زه‌به‌نده‌ی جوله‌که‌کانی
خه‌یه‌ری بۆ ده‌سته‌به‌رکردن، به‌تایبه‌تی ئەو سه‌روه‌ت و سامانه‌ به‌سه‌رنه‌وان
دا دابه‌ش کراو به‌شی که‌سی تری لی نه‌درا!

په‌روه‌ردگار بالاده‌سته به‌سه‌ر هه‌موو شتی که‌ داو به‌حیکمه‌ت و دانایی
خۆی بونه‌وه‌ر هه‌لده‌سوپێتی، هه‌ر له‌روانگه‌ی ئەو بالاده‌ستی و حیکمه‌ته‌وه
سه‌رکه‌وتن و سه‌روه‌ری دونه‌یاو قیامه‌تی بۆ په‌یمانده‌رانی (بیعة‌ الرضوان)
ده‌سته‌به‌ر کرد، پاداشتی مادی و مه‌عنه‌وه‌ی دانه‌وه، پاداشه
مه‌عنه‌وه‌یه‌که‌ بریتیه‌ له‌ ره‌زامه‌ندی خودا لییان و نازلکردنی سه‌کینه‌و
ئارامی بۆ سه‌ر دلیان.. پاداشتی (مادی) یش له‌فه‌تعی خه‌یه‌رو فه‌تعی
مه‌که‌که‌و ده‌سکه‌وتنی مال و سامانیکی زۆری جوله‌که‌کانی خه‌یه‌ردا
ره‌نگی دایه‌وه.

ده‌ستکه‌وت و سه‌روه‌ری زور و زه‌به‌نده‌ی‌تر که بو موسولمانه‌کان
ده‌سته‌به‌ر بوو

وَعَدَكُمُ اللَّهُ
مَغَانِمَ كَثِيرَةً تَأْخُذُونَهَا فَعَجَّلَ لَكُمْ هَذِهِ وَكَفَّ أَيْدِيَ
النَّاسِ عَنْكُمْ وَلِتَكُونَ آيَةً لِلْمُؤْمِنِينَ وَيَهْدِيَكُمْ صِرَاطًا
مُسْتَقِيمًا ﴿۴۰﴾ وَأُخْرَى لَمْ تَقْدِرُوا عَلَيْهَا قَدْ أَحَاطَ اللَّهُ بِهَا
وَكَانَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرًا ﴿۴۱﴾ وَلَوْ قَتَلْتُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا
لَوْلُوا أَلَّا دَبَّرْتُمْ لَا يَجِدُونَ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿۴۲﴾ سُنَّةَ
اللَّهِ الَّتِي قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلُ وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللَّهِ تَبْدِيلًا ﴿۴۳﴾
وَهُوَ الَّذِي كَفَّ أَيْدِيَهُمْ عَنْكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ عَنْهُمْ بِبَطْنِ مَكَّةَ مِنْ
بَعْدِ أَنْ أَظْفَرَكُمْ عَلَيْهِمْ وَكَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا ﴿۴۴﴾

دەربارە‌ی ئەسباب نزولی ئەم نایەتانه چەند ر‌یوایەتی‌ک هاتوون:

۱- دەربارە‌ی نایەتی ﴿وَهُوَ الَّذِي كَفَّ... الْآيَةَ﴾ موس‌لیم و تیرمیزی و
نەسائی لە ئەنەسە‌وه ر‌یوایەت دە‌کەن: دە‌فەر‌مو‌ی پ‌و‌ژی (ح‌دی‌بیە) هە‌شتا
کەس لە‌کی‌وی (التنعیم) ه‌وه د‌زەیان ک‌ردو هاتنە خ‌وارە‌وه و ی‌ست‌بویان
لە‌نا‌کو دە‌ست لە‌پ‌ی‌غە‌مبەر بوە‌شی‌نن ، پ‌ی‌یان زانراو گیران. پ‌ی‌غە‌مبەر ﷺ

عه فوی کردن، ئیت نایه تی ﴿وهو الذي كف أیدیهم عنکم وایدیکم عنهم﴾ ی نازل کرد.

نیامی نه حمد له عه بدوللای کوری موغه فقه لی (المزنی) یه وه ربوایه ت ده کا: ده فهرموی: ئیمه له خزمه ت پیغه مبهردا له ژیر دره ختی نابراو له قورئان دا بوین، هه ندی له گه لاو لقه کانی دره خته که که وتبونه سهر پستی پیغه مبهردا عه لی کوری نه بو تالیب و سوهه یلی کوری عه مر له بهرده میدا دانیشتبوون. پیغه مبهردا به عه لی فهرموو بنووسه (بسم الله الرحمن الرحيم) سوهه یل دهستی گرت و وتی: ئیمه (الرحمن الرحيم) نازانین، نه وه ی له لای ئیمه په سه نده نه و بنووسه: بنووسه (بسمك اللهم) به ویستی نه و تو مارکرا..

نه مجار عه لی نووسی (هذا ما صالح عليه محمد رسول الله في اهل مكة) سوهه یل دوباره ره خنه ی لی گرت و وتی: نه خهیر نابی نه وه بنووسی! نه گهر ئیمه دان به وه دا بنیتین: که تو پیغه مبهردی خودای نه دی بۆچی نیمانت پی تاهیتین؟ ئیمه پیتمان وایه پیغه مبهرد نیت. بۆیه ده بی بنووسری: (هذا ما صالح عليه محمد بن عبدالله) ..

جا که ئیمه له م کهین و بهینه دا بووین سی گنجی چه کدار هه لمه تیان بۆ هینانین و غافل گیریان کردین، پیغه مبهردا دوعای لی کردن و خودا چاوی کویر کردن و په لامارمان دان و قولبه ستمان کردن، پیغه مبهردا پی ی فهرموون: ئیوه په یمانی کهستان هه یه؟ که سیك نه مانی پی داون؟ وتیان: نه خهیر، ئیت چاوپووشی لی کردن و بهرهلای کردن! ئیت پهروه ردگار نایه تی ﴿وهو الذي كف أیدیهم عنکم، وایدیکم عنهم بطن مكة، من بعد أن اعظمركم عليهم﴾ ی نازل کرد.

په‌یوه‌ندی نه‌م کۆمه‌له‌ نایه‌ته به‌هس پیتشه‌وه له‌م پوووه‌وه‌یه :

که له‌وه‌پیتش په‌روه‌ردگار واده‌ی به‌په‌مانده‌رانی (خوده‌ییبه) دا به‌وه‌ی که‌مال و سامانی خه‌یبه‌ر ده‌کاته ده‌سکه‌وتیان نه‌مجار به‌شوین نه‌وه‌دا چهند نیعه‌تیکی‌تر باس ده‌کا: که‌خودا به‌موسولمانه‌کانی به‌خشین..

ده‌فرموی: ﴿وَعَدَكُمُ اللَّهُ مَغَانِمَ كَثِيرَةً تَأْخُذُونَهَا فَعَجَل لَكُمْ هَذِهِ، وَكَفَّ أَيْدِيَ النَّاسِ عَنْكُمْ، وَلِتَكُونَ آيَةً لِلْمُؤْمِنِينَ، وَيَهْدِيَكُمْ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا﴾ نه‌ی خاوه‌ن باوه‌ران: په‌روه‌ردگار واده‌ی ده‌سکه‌وت و غه‌نیمه‌تیکی زۆرو زه‌بنده‌ی پی‌داون، به‌دریژایی رۆژگار زۆر سه‌رکه‌وتن و سه‌روه‌ریتان بۆ ده‌سته‌به‌ر ده‌کا، وه‌لی ده‌سکه‌وتی خه‌یبه‌ری بۆپیتش خست، رۆژی (خوده‌ییبه) ش ئیوه‌ی له‌شه‌ری قوره‌یش و ها‌په‌مانانیان پاراست، زیانی نه‌وانی لی دورخستنه‌وه.

.. صولح و ناشتی بۆ ده‌سته‌به‌ر کردن، هه‌روه‌ها له‌شه‌رو زیانی جوله‌که‌کانی خه‌یبه‌رو ها‌په‌مانانیان رزگاری کردن؛ به‌وه که‌ترسی خسته ناو دلپانه‌وه، نه‌یه‌شتت نه‌و پیلان و قین و دوژمنایه‌تییه‌ی له‌دلیان دا هه‌شاریان دابوو بۆیان ده‌سته‌به‌ربیی، ئاواته‌کانیان نه‌هاتنه‌دی. هه‌موو فرت و فیل و دوژمنایه‌تییه‌کیان به‌سه‌رخۆیاندا شکایه‌وه.

په‌روه‌ردگار هه‌موو ته‌مانه‌ی بۆ ئیوه‌ی خاوه‌ن باوه‌ر هینانه‌ی دی بۆ نه‌وه‌ی سوپاسی بکه‌ن، هه‌روه‌ها بۆ نه‌وه‌ی ده‌سته‌به‌ر بوونی نه‌و شتانه بیته‌ نیشانه‌و موعجیزه له‌سه‌ر راستی په‌یامی ئیسلام و راستگۆیی پیغه‌مبه‌ر ﷺ له‌هه‌موو نه‌و به‌لپنانه‌ی پیتان ده‌دا، هه‌تا زیاتر پابه‌ندی فره‌مانی خودا بن و به‌دلسۆزی شوین پیغه‌مبه‌ر بکه‌ون.

﴿وَأُخْرَى لَمْ تَقْدِرُوا عَلَيْهَا قَدْ أَحَاطَ اللَّهُ بِهَا، وَكَانَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرًا﴾ په‌روه‌ردگار جگه له‌ صولحی (خوده‌ییبه) و فه‌تخی مه‌که‌ واده‌ی

سهره‌ریی و ده‌سکه‌وتی تری پیداون، له وه‌زع و بارو دۆخی ئیستاتان دا ده‌سه‌لاتتان به‌سهریان دا ناشکی، خودا ده‌زانئ: که‌بو ئیوه ده‌بی، له‌مه‌ودا بو‌خۆتانی ده‌سته‌به‌ر ده‌که‌ن خۆتانی بو‌ئاماده بکه‌ن و چاوه‌پروان بن، نه‌و ولاتانه کۆنترۆل ده‌که‌ن و مال و سامانی دانیشتوانیان ده‌بیته ده‌سکه‌وتی جه‌نگ و ده‌که‌ویته ژیر ده‌ستان وه‌کوو مال و سامانی هه‌وازین که له‌غه‌زای حونه‌ین دا که‌وته ژیر ده‌ستی موسولمانه‌کان، هه‌روه‌ها کۆنترۆل کردنی ولاتی فارس و رۆم و ده‌ست به‌سه‌راگرتنی مال و سامانی نه‌وانه‌ی به‌شه‌رو جه‌نگ موسولمان بووین یان کوژران.

هه‌لبه‌ته خودا هه‌موو کاتی‌ک و هه‌میشه خاوه‌ن ده‌سه‌لات و بالاده‌سته به‌سه‌ر هه‌موو شتی‌ک دا هه‌رچی بیه‌وی بیته دی چۆنی نه‌وی ئاوا دیته دی و هه‌یچ شتی‌کی لی عاصی نابێ.

﴿ولو قاتلكم الذين كفروا، لولوا الأدبار ثم لا يجدون وليا ولا نصيراً﴾ خۆته‌گه‌ر کافره‌کانی قوره‌یش ده‌ست پێشکه‌رییان بکردایه له (خوده‌بییه) دا شه‌ریان له‌گه‌ل بکردانایه، نه‌وه بی‌گومان په‌روه‌ردگار پێغه‌مبه‌ر و موسولمانه‌کانی سه‌رده‌خست و له‌شکری قوره‌یشیه‌کان ده‌شکاو ریتی‌گای هه‌لاتنیان ده‌گرته‌به‌رو ده‌یانقاچاند، پاشان که‌سیان ده‌ست نه‌ده‌که‌وت یارمه‌تیان بداو بیانپاریژی:

﴿سنة الله التي قد خلت من قبل، وان تجد لسنة الله تبديلاً﴾ سه‌رخستنی خاوه‌ن باوه‌ران به‌سه‌ر کۆمه‌لی کوفرو بی‌دینان دا، داب و نه‌ریتی‌کی هه‌میشه‌یی په‌روه‌ردگار له‌بوونه‌وه‌ردا، هه‌مووکاتی حه‌ق سه‌رده‌خاو به‌تال تپۆ ده‌کا، نه‌وه عاده‌ت و سوننه‌تی خودایه و ناگۆڕی.

﴿وهو الذي كف أيديهم عنكم وأيديكم عنهم بطن مكة من بعد أن أظفركم عليهم وكان الله بما تعملون بصيراً﴾ په‌روه‌ردگار

نه‌بجار دواي باسکردنی نازو نیعمه‌تی مادی، باسی نیعمه‌تی مه‌عنه‌وی ده‌کا ده‌فهرمووی: ﴿وَمَغْفِرَةٌ مِّن رَّبِّهِمْ﴾ هه‌روه‌ها لیخو‌شبوون و ره‌زامه‌ندی خودایان بۆ ده‌سته‌به‌ر بووه، خودا له‌تاوانیان خو‌ش بووه و ره‌زامه‌ندی خو‌ی لییان پیرا‌گه‌یاندوون، نه‌مه‌ش له‌هه‌موو نازو نیعمه‌تی‌ک خو‌شترو به‌هره‌ناوهرتره، فه‌وزی عه‌زیمه‌و ترۆپکی خو‌شی‌یه.

نه‌بجار به‌راوردیه‌ک له‌نیوان ئه‌و وادانه‌ی به‌خودا‌به‌رستانی داوه‌و ئه‌و هه‌ره‌شانه‌ی له‌کافره‌کانی کردوه‌و ئه‌نجام ده‌داو ده‌فهرمووی: نایا نه‌وانه‌ی ئه‌وه‌سه‌ره‌نجام و جی‌گاو شو‌تیانیانه‌له‌به‌هه‌شتداو ئه‌وه‌نازو نیعمه‌تیانه‌به‌به‌رده‌وامی، ﴿كَمَن هُوَ خَالِدٌ فِي النَّارِ وَسُقُوا مَاءً حَمِيمًا فَقَطَّعَ أَمْعَاءَهُمْ﴾ وه‌کو که‌سی‌ک وه‌هایه‌له‌دۆزه‌خدا بۆ هه‌تا هه‌تایه‌له‌ناگر‌دا ده‌می‌نی‌تته‌وه‌و ئاوی کول‌اتوی ده‌رخوارد ده‌دری و به‌خواردنه‌وه‌ی ریخۆله‌کانی ده‌به‌ردرین؟

بی‌گومان چون یه‌ک نین، ناشکرایه‌که‌سی‌ک له‌به‌رزترین کۆشک و ته‌لاری به‌هه‌شتدابی وه‌کو که‌سی‌ک نیه‌له‌قول‌ترین چالی دۆزه‌خدابی! که‌سی‌ک له‌ناو نازو نیعمه‌تی به‌هه‌شتدابی، له‌ناو دارو دره‌خت و میوه‌جاتدابی، له‌سه‌ر جۆگاو جۆباره‌کانی به‌هه‌شتدا رابو‌ی‌ری، وه‌کو که‌سی‌ک نیه‌له‌ناو عه‌زابی دۆزه‌خدا بتلی‌تته‌وه‌و ئاوی کول‌اتوی ده‌رخوارد بدری!!

ره‌وشت و نا‌کاری دو‌به‌به‌کان و موسو‌له‌مانان

وَمِنْهُمْ مَّن يَّسْتَمِعُ إِلَيْكَ
حَتَّىٰ إِذَا خَرَجُوا مِنْ عِندِكَ قَالُوا لِلَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ مَاذَا قَالَ أَنفَا
أُولَٰئِكَ الَّذِينَ طَبَعَ اللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ ۖ وَالَّذِينَ

كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٢٥﴾ إِذْ جَعَلَ الَّذِينَ كَفَرُوا
فِي قُلُوبِهِمُ الْحَمِيَّةَ حَمِيَّةَ الْجَاهِلِيَّةِ فَأَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ
عَلَى رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَأَلْزَمَهُمْ كَلِمَةَ التَّقْوَى
وَكَانُوا أَحَقَّ بِهَا وَأَهْلَهَا وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿٢٦﴾

دەربارەى سەبەب نزولى نایەتى ژمارە (۲۵) ﴿ولولا رجال...﴾
ریوایەتێک هەیە طەبەرانى و ئەبو یەعلا لە تەبوخەفصە (جەنید بن سەب)
ریوایەتى کردووه جۆنەید دەلى: بەیانى دژى پێغەمبەر جەنگام و ئیوارە
بە موسولمانى لە گەلى دا دژى کوفر شەرم کرد تاقمە کە مان سى پیاوو چوار
ئافرەت بوو، نایەتى ﴿ولولا رجال مؤمنون ونساء مؤمنات﴾ دەربارەى
ئیمە نازل بووه، لەریوایەتى ئیبنو ئەبو حاتم دا دەلى: سى پیاوو نو
ئافرەت بوون:

پەيوەندى ئەم کۆمەڵە نایەتە بە هەربێتێشوو ئەوەیە:

لەو وەپێش پەرەردگار فەزل و منەتى خۆى بە سەر موسولمانان دا
رانواند بەو: کە نەیهیشت دەستى کافەرەکانى قورەیشییان بگاتى، دەستى
موسولمانەکانیشى لە قورەیشیەکان پاراست ناشتى و ئارامى خستنه
نێوانەو و سولحى حودەبیبەى هێنایە ئاراو، بۆ ئەوەى دەرگای
بلاو بوونەو نایىنى ئیسلام ئاوالا بى بواری بانگەوازی لەبار بى و وردە
ورده بتوانرئ دیارده ناشرینه‌کانى کۆمەڵگای سەرده‌می
نەفامى قەلاچۆ بکرتن، کەللە رەقى و تەبیات درشتى و تایەفەگەرى
نەمیتئ، رەگى نەزانی بنەبڕ بکرى، پەرەردگار سوکناى و ئارامى

خسته ناو دلی پیغه مبه‌ر و موسولمانانه‌وه وای لی‌کردن وه‌فا به‌واده‌ی
خو‌یان بکه‌ن.

ده‌فه‌رموی: ﴿هم الذين كفروا، وصدوكم عن المسجد
الحرام والهدى معكوفاً أن يبلغ محله﴾ واته: کافره‌کانی قوره‌یشی و
هاو‌به‌یمانان‌یان که‌به‌راستی بی‌پروان و یه‌کتابه‌رستی ناکه‌ن و
نیوه‌یان له‌دیده‌نی کابه‌و نه‌نجامدانی مه‌راسیمی حج و عومره‌ مه‌نع
کرد. نه‌یان‌ه‌یششت قوربان‌ی و ناژه‌له‌ دیاری‌یه‌کان بگه‌نه‌ شو‌ینی
خو‌یان و سه‌ر‌به‌رد‌ین.

نه‌و ناژه‌لانه‌ی پیغه‌مبه‌رو هاوه‌لانی کرد‌بو‌یانن به‌دیاری کابه‌و نیشان‌یان
کرد‌بو‌ون هه‌فتا حوشت بو‌ون، ده‌بویه‌ به‌رینه‌ (مینا) یان به‌ستی مه‌ککه‌و
له‌وی سه‌ر‌به‌رد‌ین، به‌لام قوره‌یشی‌یه‌کان به‌ریان به‌پیغه‌مبه‌رو هاوه‌لانی
گرت و نه‌یان‌ه‌یششت بگه‌نه‌ مه‌به‌ستی خو‌یان:

﴿ولولا رجال مؤمنون ونساء مؤمنات لم تعلموهم ان تطؤوهم
فتصيبكم منهم معرة بغير علم﴾ نه‌گه‌ر له‌به‌ر نه‌وه‌ نه‌بویه: که‌له‌مه‌ککه‌دا
ژماره‌یه‌ک پیاوی موسولمان و کۆمه‌لێک ئافره‌تی خاوه‌ن باوه‌ر هه‌بو‌ون،
به‌نه‌ینی خودا په‌رستیان ده‌کرد و نه‌یان ده‌و‌یرا موسولمان‌بو‌ونی خو‌یان
ناشکرا بکه‌ن، رینگه‌مان ده‌دان نیوه‌ فه‌ت‌هی مه‌ککه‌ بکه‌ن، ده‌ستی
نیوه‌مان له‌قوره‌یشیه‌کان نه‌ده‌پاراست، نیوه‌مان به‌سه‌ر نه‌وان دا زال
ده‌کردو له‌بیختان ده‌رد‌ینان!

به‌لام کۆمه‌لێک پیاوو ئافره‌تی موسولمان له‌وانه‌ی له‌مه‌ککه‌دا
مابو‌ونه‌ وه‌و به‌نه‌ینی خودا په‌رستی خو‌یان ده‌کرد، ده‌که‌وتنه‌ ژیر ده‌ست و
پی‌و تیدا ده‌چون، نه‌وکاته‌ نیوه‌ خه‌فته‌تان بۆیان ده‌خواردو تاوانی کوشتنی

هله و که فاره تی کوشتنی هله تان توش ده بوو. ئیتر موشریکه کان ده یانگوت: نه وه تا موسولمانه کان هاویره کانی خوشیان ده کوژن.

وه لی پهره ردگار دهستی ئیوهی له وان پاراست و ناشتینامهی حوده ییبهی هینایه کایه وه ﴿لیدخل الله فی رحمته من یشاء﴾ بۆنه وهی موسولمانان توشی دیلی و ناره حه تی نه بن، ههروه ها بۆنه وهی ماوه بدری به کافره کان به خۆیان دا بچنه وهو موسولمان بن.

﴿ولو تزیلوا لعذبتنا الذین کفروا منهم عذاباً ألیماً﴾ نه گهر موسولمانه کان جیا بکرا نایه وه له کافره کان و له نار مه ککه دا نه مانایه، نه وه بیگومان کافره کافمان به سزای خۆیان ده گهیاند، کوشت و برمان ده کردن، بهم رهنگه ئیوه مان به سهردا زال ده کردن و تییان ده کهوتن تا قاره تان لی ده برین وازتان لی نه ده هینان.

﴿اذ جعل الذین کفروا فی قلوبهم الحمية حمية الجاهلیة﴾ له وکاته دا سزیمان ده دان: که نهو بی باوه رو بته رستانه که لله ره قی و نه قامی خۆیان خسته کارو گوئیان به به لگه و نیشانه و حیوارو مه تیقی عه قل نه دا، تیکرا و تییان سویندمان به (لات و عوزا) ناهیلین موسولمانه کان بیته ناو مه ککه وه، ههروه ها نه یانه یشت له سه ره تای ناشتینامهی (حوده ییبه) دا رستهی (بسم الله الرحمن الرحیم) و (حمد رسول الله) بنوسری ..

ئیتیر ﴿فأنزل الله سکینته علی رسوله و علی المؤمنین، وألزمهم کلمة التقوی، وکانوا أحق بها وأهلها، وکان الله بکل شی علیماً﴾ پهره ردگار نارامی و پشوو درژی خسته ناو دلی پیغه مبهرو هاوه لانیه وه، ده مارگیری نه یگرتن و به مه رج و پیتشنیاری کافره کان رازی بوون و ناشتینامهی حوده ییبهی لی که وته وه: که ده روازه ی رزگار کردنی مه ککه بوو، له هه مان کات دا خودا رشته ی شایه تومان و بیرو باوه پری

نه‌بجار دواى باسکردنى نازو نيعمه‌تى مادی، باسى نيعمه‌تى مه‌عنه‌وى ده‌کا ده‌فهرمووى: ﴿وَمَغْفِرَةٌ مِّن رَّبِّهِمْ﴾ هه‌روه‌ها لي‌خوشبوون و ره‌زامه‌ندى خودايان بۆ ده‌سته‌به‌ر بووه، خودا له‌تاوانيان خوش بووه و ره‌زامه‌ندى خۆى لييان پي‌راگه‌ياندوون، نه‌مه‌ش له‌هه‌موو نازو نيعمه‌تيك خوش‌ترو به‌هره‌ ناوهرتره، فه‌وزى عه‌زيمه‌و ترۆپكى خوشى‌يه.

نه‌بجار به‌راورديه‌ك له‌نيوان ئه‌و وادانه‌ى به‌خوداپه‌رستانى داوه‌و ئه‌و هه‌ره‌شانه‌ى له‌كافره‌كانى كردوه‌ ئه‌نجام ده‌داو ده‌فهرمووى: ئايا ئه‌وانه‌ى ئه‌وه‌ سه‌ره‌نجام و جیگا‌و شوئيانه‌ له‌به‌هه‌شتداو ئه‌وه‌ نازو نيعمه‌تيانه به‌به‌رده‌وامى، ﴿كَمَن هُوَ خَالِدٌ فِي النَّارِ وَسُقُوا مَاءً حَمِيمًا فَقَطَّعَ أَمْعَاءَهُمْ﴾ وه‌كو كه‌سيك وه‌هايه‌ له‌دۆزه‌خدا بۆ هه‌تا هه‌تايه‌ له‌ئاگر‌دا ده‌مي‌نيته‌وه‌و ئاوى كولا‌توى ده‌رخوارد ده‌درى و به‌خواردنه‌وه‌ى ري‌خۆله‌كانى ده‌به‌ردرين؟

بي‌گومان چون يه‌ك نين، ئاشكرايه‌ كه‌سيك له‌به‌رزترين كۆشك و ته‌لارى به‌هه‌شتدا‌بى وه‌كوو كه‌سيك نيه‌ له‌قول‌ترين چالى دۆزه‌خدا‌بى! كه‌سيك له‌ناو نازو نيعمه‌تى به‌هه‌شتدا‌بى، له‌ناو دارو دره‌خت و ميوه‌جاتدا‌بى، له‌سه‌ر جۆگا‌و جۆباره‌كانى به‌هه‌شتدا رابوي‌ترى، وه‌كوو كه‌سيك نيه‌ له‌ناو عه‌زابى دۆزه‌خدا بتليته‌وه‌و ئاوى كولا‌توى ده‌رخوارد بدرى!!

ره‌وشت و ئاكارى دو‌به‌ه‌كان و موسو‌لمانان

وَمِنْهُمْ مَّن يَسْتَمِعُ إِلَيْكَ
حَتَّىٰ إِذَا خَرَجُوا مِنْ عِنْدِكَ قَالُوا لِلَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ مَاذَا قَالَ أَنفَا
أُولَٰئِكَ الَّذِينَ طَبَعَ اللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ ۖ وَالَّذِينَ

قورهیشیه کان دا ناشتینامه‌ی حوده‌یییه‌ی مؤر کرد، هه‌دی و قوربانیه‌ی کانى له حوده‌یییه سهربرى، هاوه‌لانى وتیان: ئه‌ی پیتغه‌مبه‌رى خودا ئه‌ی مه‌عنای خه‌ونه‌که‌ت؟ چى لى به‌سهر هات؟ ئیتتر نایه‌تى: ﴿لقد صدق الله رسوله الرؤيا بالحق﴾ نازل بوو.

قه‌تاده ده‌لى: پیتغه‌مبه‌رى خودا له‌خه‌ودا پى‌نى نیشان درا که به‌و شیوه‌ی باس کرا ده‌چیتته ناو مه‌که‌وه: که له حوده‌یییه له‌گه‌ل قوره‌یشیه‌کان دا صولحى کرد دوورپوه‌کان کهوتنه بلاو کردنه‌وه‌ی پرو پاگه‌نده‌و گومانیان ده‌خسته ناودلى موسولمانانه‌وه.. ته‌نانسه‌ت پیتغه‌مبه‌ر ﷺ ته‌ئکیدى کرده‌وه که ده‌چیتته ناو مه‌که‌وه‌و نایه‌تى: ﴿لقد صدق الله رسوله الرؤيا بالحق﴾ نازل بوو. ئیتتر پیتغه‌مبه‌ر ﷺ به‌هاوه‌لانى راگه‌ياند که دلتیان له‌داها‌تو‌ودا خه‌ونه‌کى دیتته‌جى!

ناوه‌روکى ئه‌و خه‌ونه به‌م جوهر بوو، پیتغه‌مبه‌ر ﷺ هیشتا له‌مه‌دینه بوو له‌خه‌ودا فریشته هاته‌لایو ﴿لتدخلن المسجد الحرام..﴾ تاده‌گاته ﴿لاتخافون﴾ ی پى‌راگه‌ياند. پیتغه‌مبه‌ریش ئه‌مه‌ی بوو هاوه‌لانى باس کردو دلتیان خو‌ش بوو دلتیا بوون، که مانای خه‌ونه‌که له‌وساله‌دا دیتته دیو ده‌چنه ناو مه‌که‌وه، جا که له حوده‌یییه قوره‌یش پیتشیان به‌موسولمانه‌کان گرت و له‌کو‌تایی‌دا په‌یمان‌نامه‌ی حوده‌یییه هاته‌کایه‌وه برى له‌دوورپوو و باوه‌ر لاوازه‌کان به‌ته‌وسه‌وه وتیان: به‌خودا نه‌سه‌رمان تاشى و نه‌موى سه‌رمان کورت کرده‌وه و نه‌چینه ناو مه‌که‌وه!!

هه‌روا ده‌یانگوت ئه‌رى کورپنه موحه‌مه‌د نه‌بوو واده‌ی چوونه ناو مه‌که‌و ته‌رافى کابه‌ی پى‌ده‌داين؟ هه‌ندى هاوه‌لانى زیره‌ک و بیروباوه‌ر

دامه زراو وتیان: خو پیغه مبه ر ﷺ نه یه فرموو: هر ته مسال ده چینه ناو مه ککه وه وتیان: نه خیر ته حدیدی ساله کهی نه کردوه، پییان گوتن ده سا دلنیا بن له داهاتوودا ده چنه ناو مه ککه وه ته وافی کابه ش ده کهن! نیت پروره دگار بو پشتگیری نه وه نایه تی: ﴿لقد صدق الله...﴾ نازل کرد.

له کتیه کانی سیره دا هاتوه: که عومهری کوری خه تاب ده فرموی: هاته خزمهت پیغه مبه ر و عه رزم کرد، نه ری تو به راستی پیغه مبه ری خوانیت؟ فرموی: به لی: وتم دهی باشه نه دی بو چی ته نازل بکهین و نایینی خو مان سوک بکهین؟

پیغه مبه ر ﷺ فرموی: به ته نکید من پیغه مبه ری خودام، سه ریچی فرمانه کانی ناکه م، هه میشه پشتیوان و یارمه تیده رمه، عومهر ده فرموی: نهی نه وه نه بوو ده ته فرموو: نیت ده چینه ناو کابه وه ته وافی نه نجام ده دهین!

عومهر ده لی: نه مجار هاته لای نه بو به کر وتم: نهی نه بویه کر: نهو زاته به راستی پیغه مبه ری خودا نه؟ ده لی: به لی پیغه مبه ری خودایه، وتم: دهی باشه نیت له سه ر حه ق و راستی نین و دوژمنان له سه ر به تال نه؟ وتی: به لی: وتم دهی بو چی که مایه تی له ناین دا قبول بکهین؟

نه بویه کر وتی: کوره مالویران: نهو زاته پیغه مبه ری خودایه، هه رگیز له خودای خو ی یاخی نابی، شوین په یامی نهو بکه وه به موو لی لا مه ده ن. سویندم به خودا نهو له سه ر حه قه، وتم: دهی نه وه نه بوو واده ی ده داینی که ده چینه ناو مه ککه وه ته وافی بهیت ده کهین! وتی به لی: به لام خو نهو نه یگوت: نه مسال، دلنیا به له داهاتوودا ده چینه ناو مه ککه وه ته وافی کابه ده کهین!

﴿لقد صدق الله رسوله الرؤيا بالحق لتدخلن المسجد الحرام انشاء الله آمنين محلقين رؤوسكم ومقصرين لا تخافون﴾ واته: سویندی، خودا سویندی پیغه مبه‌ره که‌ی بۆ به‌راست گیرا، نه‌و خه‌ونه‌ی پیغه مبه‌ره بین‌ی به‌هه‌ق بۆ‌ی هاته کایه‌وه، نه‌وه‌ی بۆ هینانه‌دی که ئی‌وه له‌سالی داهاتو‌دا به‌ویستی خودا به‌دلتیایی‌یه‌وه ده‌چنه ناو مه‌ککه و ته‌وافی به‌یت ده‌که‌ن، له‌که‌س ناترسن هه‌ندی‌کتان سه‌رتان چاک ده‌که‌ن و هه‌ندی‌کی‌ترتان سه‌رتان کورت ده‌که‌نه‌وه، به‌دلتیایی‌یه‌وه به‌بیترس و له‌رز، کاره‌کانی عه‌مه‌ره‌کردنی خۆتان نه‌نجام ده‌ده‌ن، له‌چوونه ناو مه‌ککه‌و له‌مانه‌وه‌تان له‌ویدا دلتیاو بی‌ترس ده‌بن!

نه‌وه‌بوو پیغه مبه‌ره ﷺ له‌مانگی ذیل‌قه‌عیده‌دا له‌خوده‌یی‌یه‌وه گه‌راپیه‌وه بۆ مه‌دینه ■ مانگی ذیل‌حیججه‌و مانگی موحه‌پرهم له‌وی مایه‌وه، له‌مانگی سه‌فه‌ردا چوو بۆ خه‌یبه‌رو فه‌تخی کرد، سه‌روه‌ت و سامانی جوله‌که‌کانی خه‌یبه‌ر که‌وته به‌رده‌ست موسو‌لمانانه‌کان ..

له‌سالی داهاتو‌دا له‌مانگی ذیل‌قه‌عیده‌دا خۆی و نه‌وانه‌ی سالی پیش‌وو له‌گه‌لی‌دا بوون له‌خوده‌یی‌یه‌وه بۆ قه‌زا‌کردنه‌وه‌ی عه‌مه‌ره‌که‌یان به‌ره‌وه مه‌ککه‌کشان، هه‌دی و قوربانی پتو‌یستیان له‌گه‌ل خۆیان برد له‌ذی‌له‌لیفه ئی‌حرامیان به‌ست و به‌(لبیک اللهم لبیک...) و شمشیر له‌کالا‌ن دا چوونه ناو مه‌ککه .

﴿فعلم ما لم تعلموا﴾ خودا شتی‌کی زانی ئی‌وه نه‌تانه‌زانی په‌روه‌ردگار زانا بوو به‌وه‌ی حیکمه‌ت و به‌رژه‌وه‌ندی له‌وه‌دایه نه‌و سه‌ره‌که‌وته‌نه مه‌زنانه‌تان بۆ بخاته سالی دوا‌یی .

﴿فجعل من دون ذلك فتحا قريبا﴾ پیش نه‌وه‌ش فه‌تخی خه‌یبه‌رتان بۆ ده‌سته‌به‌ر بکا و باری ئابووری خۆتانی پی به‌هێز بکه‌ن.

ئەو کاتە پێغەمبەر و هاوێلانی چوونە ناو مەککەوێ سەرانی
قورەیش و داخ لەدەلانی چاویان بەرایی نەدا لەمەککەدا بێننەوێ
شاریان چۆڵ کرد، باقی دانیشتوانەکانی تر هەموو هاتنە سەر سوێ
بانان، لەئەمبەر و ئەوێرێ پێگاکی وەستان و سەیریان دەکرد،
پێغەمبەر ﷺ سواری و شترەکی خۆی بوو بوو، عەبدوللای کۆری رەواحە
ریشمەکی گرتبوو، ئەو و شترە ئەوێرێرێ کە لەپۆژی حودەبییەدا
سواری بوو بوو.

بەمچۆرە خەونی پێغەمبەر هاتەدی و وادەی خودا چەسپاو بەم چۆرە
لەسالی داها توودا فەتھی مەککە کراو ئایینی خودا لەمەککە و
دەرووبەری بلایوبیوێ ..

﴿هو الذي أرسل رسوله بالهدى و دین الحق لیظهره علی الدین
کلّه و کفی بالله شهیداً﴾ پەرورەدگار خۆی پێغەمبەری خۆی رەوانە کردوێ
زانباری بەسوود و کردوێ چاکی فێر کردوێ، بۆ ئەوێ ئەویش بەخەلکی
رەبەبەیی نەدەمیزاد شارەزا بکا بۆ رێبازی راست و ئایینی ئیسلام
پەڕێرێ بکەن، بۆ ئەوێ ئەو ئایینە گشتی و پێرۆزە بەسەر
هەموو ئایینەکانی تردا بالادەست بێ، یەکانگیری خۆی دەستەبەر
بکا، هەموو ئایینەکانی تر بێریتێو، پەرە لەسەر بیروباوەری فەساد و
پێر پوچ هەڵداتوێ .

هەلبەتە کیفایەتە خودا بۆخۆی شایەت بێت بەسەر وادەو بەلێنی
خۆی دا، بۆ خۆی شایەت بێ لەسەر ئەو وادەو بەلێنە یە کە داویەتی بەوێ
کە ئایینی ئیسلام بەسەر هەموو ئایینەکانی تردا بالادەست بکا، بە ئەو
چۆرە ئایینی ئیسلام بلایوبوێ و گەشە ی سەند نەک لەنیوێ دورگە ی
عەرەب دا بەلکۆو لەماوێ کە مەتر لەنیو سەدەدا ئایینی ئیسلام
لەزۆرێ چواریەکی زەوی ئاوەدانکراوەدا بلایوبوێو، هەموو ولاتی

کۆنترۆل‌کراوی کیسرای داگیرکرد، زۆریه‌ی ولاتی ئیمپراتۆریه‌تی رۆمی کۆنترۆل کرد، گه‌یشه‌ی ولاتی چین و هیندستان و به‌ناو دورگه‌کانی نه‌ندونیسیادا بلأوبوه.

ئەم ولات و هەرمێمانەش تا سەده‌ی شەشەمی کۆچی و نیوه‌ی سەده‌ی حەوتەم زۆریه‌ی ئاوه‌دانی سەرزەوی بوون، تەنانەت ئیستاش لەگەڵ ئەو هەموو لە‌ق‌قوزە پێچانە‌ی ئایینی ئیسلام لە‌لایەن دۆژمانانە‌وه « ئەو ئاینە پێرۆزە بلأو دە‌بی‌ت‌سە‌وه‌و لە‌م‌پەرە‌کان پادە‌مالی، بە‌بی بە‌کارهێنانی شمشێرو هێزی سەربازی کۆسپ و تە‌گەرە‌کان پادە‌داو لە‌دڵە‌کاندا جێ‌گه‌ی خۆی دە‌کات‌وه‌.

بە‌لێ بە‌رده‌وام ئایینی ئیسلام بە‌سەر هە‌موو ئاینە‌کانی‌تردا بالادە‌سته‌و لە‌برە‌ودایه‌، شۆت‌که‌وتوانی زۆرن و هەر زۆردە‌بن، هێزو توانای لە‌خودی خۆی‌دا یه‌س‌روشت بە‌هێزه‌و بە‌بی شمشێرو تۆپ و رە‌شاش بە‌ره‌و پێش دە‌هچێ، چون‌که‌ لە‌گەڵ س‌روشتی ئادە‌میزادا گونجاوه‌و دە‌گونجێ، لە‌گەڵ یاسای بونە‌و‌ه‌ردا تە‌بایه‌ پێ‌داویستی عە‌قل و گیان و جە‌سته‌ بە‌تە‌وا‌زون دابین دە‌کا، لە‌گەڵ ئاوه‌دانی و پێش‌که‌وتن‌دا یه‌، بە‌خته‌وه‌ری د‌ونیاو قیامە‌ت دە‌سته‌بە‌رده‌کا، لە‌گەڵ حە‌زو ئارە‌زوی کوخ‌ نشین و دە‌وار نشین و قە‌صرو با‌لە‌خانە‌ی دە‌یان قات و بیناسازی و پێش‌که‌وت‌وو نشین‌ دا دە‌گونجێ و پێ‌داویستیە‌کانیان دابین دە‌کات .

هەر‌که‌سی -موسولمانیش نه‌بی- ئە‌گەر به‌ویژدانه‌وه‌ سە‌یری ئیسلام بکا، بە‌بی چە‌ندو چۆن رێک و پێکی ئە‌م ئاینە‌ی لە‌لا بە‌رجە‌سته‌ ده‌بی و دان بە‌پراستی و گونجاوی ئە‌و ئاینە‌دا دە‌نیت بۆ ئە‌وه‌ی بی‌تە‌ یاسای هە‌موو کۆمه‌لگای ئادە‌میزاد بە‌هە‌موو جوداوازیه‌کی که‌ له‌نیوانیان دا هە‌یه‌!

هەر ئاده‌میزادێک به‌ویژدانه‌وه له‌ئیسلام ورد بێته‌وه ده‌گاته‌ ئه‌و
قه‌ناعه‌ته‌ که‌ هیچ نایینێک وه‌کو ئیسلام به‌که‌لکی ئه‌وه‌ نایه‌ت بپیته‌
به‌رنامه‌ی ئاده‌میزاد به‌گشتی .

به‌ئێ واده‌ی په‌روه‌ردگار پێش تێپه‌ریبونی نیو سه‌ده‌ به‌سه‌ر هاته‌نی
ئیسلام دا له‌ه‌واری پامیاری دا هاته‌جی و ده‌وله‌تی ئیسلام بووه
زه‌ه‌زێکی بی‌ۆینه‌وه‌ هه‌ردوو ئیمپراتۆریه‌تی فارس و رۆمی تێک شکاندن و
خاک و ولاتی کۆنترۆل کردن و له‌وه‌داو نیستاشی له‌گه‌ڵدا بیت واده‌ی خودا
بۆ بالاده‌ستی ئیسلام له‌شیوه‌ مه‌وزوعیه‌که‌ی خۆی دا به‌رجه‌سته
بووه و ده‌بی.

به‌شایه‌تی هه‌موو که‌سیکی خاوه‌ن ویژدان ئیسلام تاکه‌ به‌رنامه‌یه‌که‌ :
که‌ هه‌موو کاتێک و له‌هه‌موو شوێنێکدا به‌که‌لکی ئه‌وه‌دی بکریته‌
به‌رنامه‌ی ژیان و په‌یره‌وو پرۆگرامی کۆمه‌ڵ بیت، ویده‌جی زۆربه‌ی زۆری
موسولمانان ئه‌م راستی‌یه‌ نه‌زانن ، به‌لام به‌ته‌ئکید دوژمنانی ئیسلام ئه‌م
حه‌قیقه‌ته‌ ده‌زانن و حیسابی بۆ ده‌که‌ن و هه‌میشه‌ له‌هه‌ول و تێکۆشاندان
بۆ به‌گژاچوونه‌وه‌ به‌ره‌نگاری کردنی بلا‌وبوونه‌وه‌ی ، بۆ تێکدانی ریزی
موسولمانان و چه‌واشه‌کردنیان و دورخستنه‌وه‌یان له‌و نایینه‌ پاکه‌.

ئه‌وه‌صافی پێغه‌مبه‌ر ﷺ و هاوه‌لانی

مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ
تَرَاهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِّنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا سِيمَاهُمْ
فِي وُجُوهِهِمْ مِّنْ أَثَرِ السُّجُودِ ذَلِكَ مَثَلُهُمْ فِي التَّوْرَةِ وَمِثْلَهُمُ

فِي الْإِنْجِيلِ كَزَرْعٍ أَخْرَجَ شَطْأَهُ فَآزَرَهُ فَاسْتَغْلَظَ فَاسْتَوَىٰ
عَلَىٰ سُوْقِهِ يُعْجِبُ الزُّرَّاعَ لِيَغِيظَ بِهِمُ الْكُفَّارَ وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ
ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا ﴿٢٩﴾

لەو پېش ئەوێ بەیانکرد کە پێغەمبەر بە ھىدايەت و ئايىنى
ھەقەوہ رەوانە کراوہ ، حال و ھەزى موسولمانانى بەیانکرد و خۆى کردە
شايت بەسەر ئەو راستيانەدا ، ئەجار جەخت لەسەر ئەو راستيانە
دەکاتەوہ و دەفەرموى:

﴿محمد رسول الله﴾ موحەممەد رەوانە کراوى خوايەو، خودا
ھەلبەشاردوہو رەوانەى کردوہو بۆ ئەوێ ئادەمیزاد لەتارىکى کوفرو
بىدينى رزگاربکا.

﴿والذين معه أشداء على الكفار﴾ ئەوانەى لەگەڵ ئەو
پېغەمبەرەدان و شوينى کەوتوون ، جوانەردن خواەنى ھەلویتى
مەردانەن: لەگەڵ کافرو دوزمانيان توندو تيسرو رەق و سەرسەختن ،
تۆزقالتک موساوہمەو سازشيان نيه، ھەرکەسيک ھاوہل بۆ خودا دابنى و
کافر بى و زيان بەناين و موسولمانان بگەيەنى ئەوان دژى دەجەنگين و
بەدەستى پۆلاين زەبرى گورچکبرى لى دەدەن.

﴿رحماء بينهم﴾ لەناو خوشيان رەحميان بەيەکتەر ھەيە و بەنەرم و
نيانى مامەلە لەگەڵ يەکتەر دەکەن، ريز بۆ يەکتەرى دادەنيسن و
ھەماھەنگ و ھاريکارى يەکتەرن و ھەکوو چينى ديوار يەکیان گرتووەو
يەکیان پتەو کردووە ، ھەکوو ئەندامى جەستەيەك وان بەپەرۆشن بۆ

یه کتری وه کوو له نایه تیکی تردا ده فه رموی: ﴿ اذلة على المؤمنين اعزة على الكافرين ﴾ المائدة/ ۵۴ .

له حه دیشی سه حیح دا هاتووہ نیمام نه حمه دو موسلیم له نه بوهوره یه وه ریوایه تیان کردووہ؛ ده فه رموی: (مثل المؤمنین في تواضعهم و تراحمهم و تعاطفهم كمثل الجسد الواحد اذا اشتكى منه عضو تداعى له سائر الجسد بالسهر و الحمى) .

له فه رموو ده یه کی تردا : که موسلیم و بوخاری و تیرمزی و نه سائی له نه بو موسای نه شعریه وه ریوایه تیان کردوو: ده فه رموی: (المؤمن للمؤمن كالبنيان يشد بعضه بعضا) موسولمان بو موسولمان وه کوو چینی دیوار وایه هه ندیکی هه ندیکی پته و ده کات .

حه سه نی به صری ده فه رموی: موسولمانان نه وه نده دژی کافره کان بوون ته نانه ت نه یانده هیشت پوشاکیشیان له یه ک بکه وی، چ جای پیستیان ، نه وه نده ش یه کتریان خوشده ویست هه رموسولمانیک توشی موسولمانیک تر بوایه تۆقه و چاک و چونییان له گه ل یه کتردا ده کرد .

شایانی باسه تۆقه کردن (مصافحه) به کوپای زانیان دروسته و کاریکی جوانه و هاوه لانی پیغه مبه ره ﷺ کردویانه، وه لی شان لیکدان و ده ست ماچ کردن و دهم و چاو ماچ کردن یه کتری به لای نه بو حه نیفه وه مه کروه و پیغه مبه ره ﷺ نه هی لی کردووہ، له وه پپش به دوورو دریزی له م ته فسیره دا نه م باسه مان روون کرۆته وه .

﴿ تراهم رکعاً سجداً يبتغون فضلاً من الله ورضواناً ﴾ ده یانینی نه وانه زۆر نوێژده کهن و دلسۆزن بو شاین زۆربه ی کاتیان له رکوع و سوجه دان ، هه ول و ته قه لای پاداش و ره زامه ندیی خودایانه، به ته ما نه وهن خودا لیان رازی بی و به هه شتیان بداتی .

﴿ سِماهم فی وجوههم من أثر السجود ﴾ له‌ناکامی زۆر سوژده
بردنیان نیشانو دروشمیان به‌دهم و چاوه‌وه دیاره ، ره‌نگی نورانی و
هه‌بیه‌ت و و یقارو پرتزو حورمه‌تیان لی‌ده‌تکی، جواغه‌ردن و پیاوه‌تیان تیدا
به‌رجه‌سته بووه .

ئیمامی (السدی) ده‌فه‌رموی: (که‌سیک به‌شه‌و نویتز زۆر بکا به‌روژ
ده‌م و چاوی جوان ده‌بن) .

برئی له‌زانایان فه‌رمویانه: چاکه‌و عیباده‌ت نوور له‌دالدا په‌یدا ده‌کا،
ده‌م و چاو ده‌گه‌شینه‌تیه‌وه رزق و روژی زیاده‌کا، له‌دلی خه‌لکیدا
خۆشه‌ویستی بو خاوه‌نه‌که‌ی ده‌سته‌به‌ر ده‌کا .

ئیمامی عوسمان خودای لی‌رازی بی‌فه‌رمویه‌تی: (هه‌ر که‌سیک
ره‌وشتیکی جوانی تیدا بیت دیاره‌و نیشانه‌ی نه‌و روشته له‌سه‌ر روپه‌ری
ده‌م و چاوو شیوه‌ی قسه‌کردنی دا ده‌ره‌که‌وی) مه‌به‌ست نه‌وه‌یه نه‌شهری
عیباده‌ت و خوداپه‌رستی و دلسۆزی بی له‌گه‌ل خودادا له‌سه‌ر ده‌م و چاو
ده‌رده‌که‌وی و هه‌ستی پی‌ده‌کری .

ئیمام نه‌حمده له‌نه‌بوسه‌عیدی خودری‌یه‌وه ریوايه‌ت ده‌کا که
په‌غه‌مبه‌ر ﷺ فه‌رمویه‌تی: (لو أن أحدکم یعمل فی صخرة صماء لیس لها
باب ولا کوة لخرج عمله للناس کائنا ما کان) نه‌گه‌ر له‌فه‌رزیکدا یه‌کی
له‌نیوه له‌ناو به‌ردیکی بی‌کون و که‌لین دا کاریکا ناشاری کرده‌وه‌کانی بو
خه‌لکی ده‌رده‌که‌ون هه‌رچۆنیک بی .

هه‌ر ئیمام نه‌حمده له‌گه‌ل نه‌بوداود دا له‌ئینوعه‌بیاسه‌وه له
په‌غه‌مبه‌ره‌وه ریوايه‌ت ده‌کا : که ده‌فه‌رموی: (هیدایه‌تی صالحانه‌و
هه‌لویت و ره‌وشتی صالحانه‌ میانه‌ره‌وی له‌کرده‌وه‌دا به‌شیکه له‌بیست و
پینج به‌شی په‌غه‌مبه‌ریه‌تی) .

﴿ذلك مثلهم في التوراة و مثلهم في الإنجيل كزرع أخرج شطأه فآزره فاستغلظ فاستوى على سوقه يعجب الزراع ليغيظ بهم الكفار﴾
 ئەو وەصف و ئەناو پەسنی یەى هاوەلان: کە باسکرا هەمان وەصف و پەسنیە کە لەتەورات و ئینجیل دا راگەیه‌ندراوہ ..

ئەو هاوەلانە لەسەرەتادا کەم و بێ‌هێزبون و وردە وردە زیادیان کرد و بە‌هێزبون و پەل و پۆیان هاوێشت ، وەکوو کشتوکالێک: لەسەرەتادا زەبون و بێ‌وێج بە‌لام وورده وورده رەگ دادەکوێ و گەش و نما دەکات و خۆه‌لدەپێچێ ، وای لێ‌دێ کشتیارە کە پێی سەرسام دەبێ و سەرئەو کێش دەکا، هاوەلانیش لەسەرەتادا کەم و بێ‌هێز بون گەشو نایان کردو هێزو توانایان زیادبوو بۆ ئەوێ کافرەکان دلتەنگ بن و خەفەتی پێ بخۆن!

﴿وعدا الله الذين آمنوا وعملوا الصالحات منهم مغفرة و أجراً عظيماً﴾
 پەرورەدگار وادەى بەو ئادەمیزادانە داوہ کە ئیمانیان بەخودا و بە‌پێغەمبەرى هێناوہ ، وێرای ئەوێش کردەوێ چاک ئەنجام دەدەن، وادەى پێ‌داون کە لێیان خۆش ببێ و تاوانیان سەرپۆش بکا، پاداشتی چاکەیان زۆربکا و بیاخاتە ناو بە‌هەشتەوہ، ئاشکراشە وادەى پەرورەدگار هەق و راستە و دێتە جێ و پاشگەزبونەوێ تێدانێ ئەم وادە پێدانە بۆ هاوەلانی پێغەمبەر و هەموو ئەو ئادەمیزادانە یە کە شوێن پەيامی پێغەمبەر کەوتون و رێبازی هاوەلانیان گرتووەتەبەر .

ئیمامی موسلیم لەصەحیحی خوێ دا فەرموودە یەکی لەئەبوەرەیرەوہ رێوایەت کردووە دەفەرموێ: (پێغەمبەر ﷺ فەرموێه‌تی: لاتسبوا اصحابی، فوالذي نفسي بيده لو أن أحدكم أنفق مثل أحد ذهباً ما أدرك من أحدكم ولا نصيفه) .

زۆر فەرمووده دەربارەى قەدر و ریزی هاوەلان ریوایەت کراون ،
 هەر وەکوو چۆن زۆر هەڕەشە لەوانە کراون کە دژی هاوەلان دەدوین ،
 هاوەلان هەموویان عادلن و خۆشەویستی خودان ، چینیکن لە ئادەمیزادە
 هەلبژاردەکان و دواى پیغەمبەرەکان لە هەموو کەس ریزدارتن، خودا لییان
 رازی بوو و ئەوانیش بەپەيامی خودا رازی و بەهەرەمەندن.

هەرکەسێ دژیان بدوێ و بوختانیان پێیکا و جێیوان پێ بدا، ئەگەر
 پێی کافر نەبێ بەتەئکید پێی فاسق دەبێ، دەربارەى ئەو کێشەو نیزاعەى
 کەوتە نێوان هاوەلانەو بەتایبەتى دواى شەهیدبوونی ئیمامى عوسمان ،
 پێویستە نەچینە تەفاصیلەو وە تابۆمان بکری خۆمانى لى لادەین ، بۆیە
 حەسەنى بەصرى لەوبارەیهو فەرمویهتى: ئەوە خوینیك بوو رزا، خودا
 دەستى ئیمەى لى پاراست ، کەوابێ بازمانانى لى پيارتزين!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سورەتی (الحجرات)

ئەم سورەتە ناوئراوە سورەتى (الحجرات) چونکە پەر وەردگەر تەئدیبى
 عەرەبە لادێیەکانى کرد، کە ئاداب و رەوشتى کۆمەلایەتیان
 نەدەزانی، کە ئیشیان بە پیغەمبەر هەبوایە لەجیاتى ئەوێ لەدرگا بدەن
 لەوخت و ناوختدا ، دەچوونە دواژووری خێزانەکانى پیغەمبەرەو و
 بانگیان لى دەکرد .

ئەم سورەتە ناویکی تریشى هەیه پێی دەوتری سورەتى (الأخلاق و
 الآداب) چونکە کۆمەلێک ئاداب و رەوشتى کۆمەلگای ئیسلامى
 لەخۆگرتووە ، بانگەوازی بۆپابەندبوون بە داب و نەرىتى جوان پەسەند

ده كا ، ناده میزاد هه لده نی بۆ فه رمان به رداریی بۆ خودا و شوینكه وتنی
پیتغه مبه ر و ریزگرتن له پیتغه مبه ر و لیكۆلینه و موتوژیینه وه له هه موو
هه وال و باسیك كه ده بیسترین ، هه روه ها یاساغ کردنی گالته کردن
به خه لکانی تر و خۆپاراستن له جاسوسی و غه بیته کردن و گومانی خراب
له كه سانی دیکه .

په یوه ندهی نهم سوره ته به هه ی پیتشه وه له چه ند روپه كه وه به :

١- له سوره ی پیتشودا یاسای جهنگ کردن دژی کافرانی به یانکرد ،
لیزه شدا حوکمی شه پر کردن دژی یاخی بوان و سه ره پیتچی کارانی
روون کرده وه .

٢- سوره تی پیتشووی به پرسته ی ﴿وعد الله الذين آمنوا﴾ کۆتایی پی هینا
نهم سوره ته شی به رسته ی ﴿یا أيها الذين آمنوا﴾ ده ست پی کرد ،
به مه ش نه وه ی دووپات کرده وه : كه ئیمانداران لای خودا خاوه ن ریزی
تایبه تین و به لوتف و ره مه ته ی خۆی کۆمه لگای پاک و خاوینیان بۆ
پیتكه وه ده نی ، ریبازی ژیا نی به خته وه ریی و کامه رانیان پیشان ده دا ،
پرۆگرام و په ی ره ی جوان و نایاب داده نی بۆ کۆمه لگای ئیسلامی ..

.. کۆمه لگایه ك ریک ده خا شیای نه وه بن به نده ی خودا بن ، شیای
نه وه بن نیسه ته بدرین بۆ لای خودا ، کۆمه لگایه کی دلپاک و هه ست
ناسك و زمان خاوین و ره وش جوان ، خاوه نی نه ده ب و نه خلاق
په سه ند بن و نمونه ی مرۆقایه تی بن و ناوی خۆیان به خۆیان ه وه بی ،
له گه ل خودا و پیتغه مبه ری خودا و له گه ل خۆیان و غه ی ری خۆیان دا
خاوه نی نه ده ب بن و دیارده ی نه وه نه ده به له هه لئس و كه وتیان دا ره نگ
بداته وه ، لایه نی ماددی و مه عنه ویان ، شه ریه ته و یاسا و هه ست و
شه عوریان ، هه لئس و كه وت و هاتوچۆر جم و جولیان ، به شیوه یه کی
ته وازون و ته نسیق نامیز له کاردا بن و له نگه ریان رابگیری ، هه ركه سه

له ئاست خۆیه وه ههست به ئهرکی سهرشانی خۆی بکا بهرامبه
به خودا و موسولمانان و کهس و کارو نیشتمان ! فێریان دهکا
نه خلاق و رهوشتیان له گهڵ خودا و پێغه مبهردا چون بێ و چون ئاخاوتن
له گهڵ رابهریاندا بکهن!

٣- له ههردوو سوره ته کهدا ئاماژه به رێزداری پێغه مبهردا دهکا، به تایبهتی
له سه رهتای ههردوو سوره ته کهدا، رێزداری پێغه مبهریش لای خودا
داخوازی نه وهیه، موسولمانان ریزی لی بگرن و رازی بن به وهی پێی
رازیه، که یه کێک له وشتانه (صولحی حودییه)یه، که وابوو
پێویسته موسولمانان به دل به و صولحه رازی بن و هیچ ته گهرهیهک
نه خه نه بهری!

سوره ته که سوره تیککی مه ده نی یه و پره له نه حکام و یاسا بۆ ریکخستنی
کۆمه لگا له سه ر بناغه یه کی پته و و تۆکه می پهروه ده کردن و راهێنان،
ته نه نهت ناو نه راوه سوره تی (ته خلاق) !

موسولمانان فێری نه خلاق و یاسای جوان دهکا و فه رمانیان پێ دهکا
به پابه ندبوون به نه خلاق ی به رزو رهوشتی جوانه وه، چۆنیه تی
هه لسوکه وتیان له گهڵ پێغه مبهردا به تایبه تی و له گهڵ خۆیان و غه یردا
به گشی « پێیان ده فهرمو ی چون به ره و رووی رودا و ببنه وه، و چون هه وال و
بیسترا و هه لسه نگێتن و تو یژینه وه یان تیدا بکهن، هه لویستیان به رامبه ر
یاخی یوان و سه رپێچیکاران چون بێ و چی بکهن!

ده یانترسی نێ له ئاکامی رهوشتی ناشیرین و هه لویستی ناجوانمێرانه،
دا وایان لی ده کا موسولمانان له ناو خۆیاندا گالته به یه کتری نه کهن و ناو
نا تۆره له یه کرت نه دۆزنه وه گو مانی خراب له یه کتر نه کهن! پاشمله
به خراپه باسی به کتر نه کهن و نه بنه جاسوس به سه ر به کتریه وه، یه کسانی
له ئه زه ر به ره ی ئاده میزاددا راده گه یه نی و یاسای چینایه تی و

ره گه زایه تی و ده مارگیری رته ده کاته وه، هیچ کهس و لایهن و هوزو
بنه مالدیه که له کهسی تر باشتر نیه مه گهر به ته قوا و نه خلای جوا ننه بی،
خودا په رستی و پابه ندبوان به روشتی به رزه وه سهنگی مه حه کی ریزداری
جیا که ره وه ی چاک و خراپه، کی ته قوا ی زیاتر بی و پتر پابه ندی نایینی
خوابی، نه وه زیاتر ریزدار تره و لای خودا له کهسانی دیکه باشتره!

گو یرایه ئی فره مانی خودا و نواندنی نه ده ب له خزمه ت پیغه مبه ردا ﷺ

بسم الله الرحمن الرحيم

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَقْدُمُوا بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ ؕ وَاتَّقُوا اللَّهَ
إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ
فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ
لِبَعْضٍ أَن تَحْبَطَ أَعْمَالُكُمْ وَأَنتُمْ لَا تَشْعُرُونَ ﴿٢﴾ إِنَّ الَّذِينَ
يَغْضُونَ أَصْوَاتَهُمْ عِندَ رَسُولِ اللَّهِ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ امْتَحَنَ اللَّهُ
قُلُوبَهُمْ فَلَا يَقْوَىٰ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ ؕ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿٣﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ
يُنَادُونَكَ مِنَ وَرَاءِ الْحُجُرَاتِ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴿٤﴾
وَلَوْ أَنَّهُمْ صَبَرُوا حَتَّى تَخْرُجَ إِلَيْهِمْ لَكَانَ خَيْرًا لَّهُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ
رَّحِيمٌ ﴿٥﴾

بهو ناو نیشانه دراوه، نه بچار دواى سه لماندن و چه سپاندنی به لگه جوړاو
جوړه کانی یه کتاپه رستی راستی پیغه مبه رایه تی و گومان و بیانوی
سه ریچیکاران و په تدانه وهی هم موو شوبه و گومانیکیان، پاداشتی
موسولمانانی کردار په سند دیاریی ده کاو ده فهرموی:

﴿وقال الذين كفروا للذين آمنوا: لو كان خيرا ما سبقونا اليه﴾
کافره کانی مه که که یان جوله که کان دهر باره ی نیمانه پینانی هندی له هه ژارو
بوره پیاوی وه کوو بیلال و عه مارو صوه یب و خه بیاب ده یان گوت: نه گهر
نهم نایینه حق بوايه و موجه مد پیغه مبه رایه: نهم که جهر و گوجه رانه
پیش نیمه نه ده که وتن، بو هر چی شکومه ندیو شتی حق و راست هیه
خومان پیشه نگین و زوو بو خومانی کونترول ده که ین، نیمه لای خودا
خاوه ن ریزو شان و شه و که تین و خودا خوشمانی ده وی، هر چی لایه نی
پیاوه تی و شکومه ندی بی بو نیمه ی پاوان ده کا!!

بیگومان نه وانه له م بیرو بو چونه یان دا که وتوونه ته هه لیه کی
شاخداره وه، چونکه په روه ردگار بو پیغه مبه رایه تی و بو نایینی خوی
به ندی کانی خوی هه لده بژی، کی زیاتر له خودا بترسی و خودا په رست بی
نه وه لای خودا خاوه ن ریزو حورمه ته، وه کوو له نایه تیکی تردا
ده فهرموی: ﴿ان اکرمکم عند الله اتقاکم﴾ .

نه بچار حال و وه زعی نه و کافرانه باس ده کاو ده فهرموی: ﴿واذ لم
یهتدوا به، فسيقولون هذا افك قديم﴾ واته: نه و کاته ی کافره کان به
قورنن هیدایه ت نامیز نه بوون و سهر ردقی و دلپریان ناشکرا بوو، تیر
ده لپن: نهمه درو نه فسانه یه کی کون و له میژینه یه، هر درو
گۆزینه که یه سهری هه لداوه ته وه .

عهدی کورپی عهجلان به لای دا تیپه پری و وتی: نه وه بۆچی ده گری؟ وتی:
ده ترسم نه و نایه ته ده رهق به من نازل بوو بی. من ده نگم به رزه
به دهنگی بهرز ناخافتن ده کهم ...

.. نهه ههواله به پیغه مبه ﷺ گه یشته وه ٥ شه ویش بانگی کرد،
فه رموی: نه تو رازی نابی نه گهر به ژبانی به خته وه ربی بژی و به شه هیدی
بمری و بجیته ناو به هه شته وه؟ وتی: قوربان رازیم و هه رگیزاو هه رگیز
ده نگیشم له خزمهت پیغه مبه ردا بهرز ناکه مه وه، نیت نایه تی ﴿ان الذین
یغضون أصواتهم...﴾ نازل بوو.

نیبنو عه بباس ده فه رموی: که نایه تی ﴿لا ترفعوا أصواتکم فوق
صوت النبی﴾ نازل بوو حه زه تهی نه بویه کرسویندی خوارد که نیت
به سرت وه نه بی قسه له گهل پیغه مبه نه کا، نیت نایه تی: ﴿ان الذین
یغضون أصواتهم عند رسول الله﴾ نازل بوو.

ده باره ی نایه تی: ﴿ان الذین ینادونک من وراء الحجرات...﴾
طه برانی و نه بو نه علا له زه هیدی کورپی نه رقه مه وه ربوایهت ده کا: ده لی
هه ندی عه ره بی ده شته کی هاتنه لای ژووری پیغه مبه ﷺ و به
(نه ی موحه مه د! موحه مه د!) بانگیان لی کردو هه راو هوریا یه کیان نایه وه
نیت نایه تی: ﴿ان الذین ینادونک من وراء الحجرات...﴾ نازل بوو.

موحه مه دی کورپی نیسحاق ده فه رموی: نهه نایه ته ده باره ی هه ندی
له که لله وشکه کانی هۆزی ته میم نازل بوو، نه وه بوو له به رده رگای ژووری
حه رمیه وه جارێک نا دوو جار و زیاتر بانگیان له پیغه مبه ده کرد و
ده یانگوت (نه ی موحه مه د!) وه ره بۆلامان، مه دحکردمان جوانه و
زه مکردمان به ئیشه، پیغه مبه ﷺ بهو هه راو هوریا یه ی نه وان ته نگه تاو

بوو نیش به‌دلی گه‌بی، نیت نایه‌تی ﴿ان الذین ینادونک من وراء الحجرات ...﴾ ده‌بارهی نه‌وان نازل بوو.

ریوایه‌تی تریش هه‌ن ئەم بی‌ته‌ده‌بییه ده‌خه‌نه سه‌رشانی خه‌لکانی تر ، به‌هه‌ر حال که‌سیک بیه‌وی له‌م باره‌یه‌وه شاره‌زای هه‌مو ریواته‌کان بی‌ باب‌گه‌رپته‌وه بو سه‌رچاوه تاییه‌ته‌کان.

نیستایش دئیینه سه‌رشیکردنه‌وه‌ی نایه‌ته‌کان:

ده‌فرموی: ﴿یاایها الذین آمنوا لاتقدموا بین یدی الله و رسوله و اتقوا الله، ان الله سمیع علیم﴾ نه‌ی نه‌و که‌سانه‌ی که‌ئیمان‌داری راسته‌قینه‌ن و له‌ناخوه پرواتان به‌په‌یامی پیغه‌مبه‌ران هیناوه، ده‌ست پیشخه‌ری مه‌که‌ن و پیش حوکمی خوداو پیغه‌مبه‌ری خودا هیچ بریاریک مه‌ده‌ن، له‌خۆتانوه بی‌ به‌لگه‌وده‌لیل حوکم ده‌رمه‌که‌ن و بریار مه‌ده‌ن، چونکه ویده‌چی حوکم و بریاره‌که‌تان هه‌له‌ بی‌ و زیانی لی‌بکه‌ویته‌وه!

له‌هه‌موو کارو کرده‌وه‌یه‌که‌تان دا لایه‌نی خوداتان له‌بیر بی‌ وله‌خودا بترسن ، شتیک مه‌که‌ن خودا و پیغه‌مبه‌ری خودا بریاریان له‌سه‌ر نه‌دابی بو خۆتان یاسا بو خۆتان دامه‌ننن بی‌گومان خودا شنه‌وایه بو هه‌موو قسه و گوفتاریکتان ناگاداری هه‌موو کارو کرده‌وه‌یه‌که‌تانوه هیچی لی‌ گوم نابی و هیچی لی‌ تیک ناچی .

ئەم نایه‌ته به‌ناشکرا و بی‌ پیچ و په‌نا له‌وه‌ده‌کا ئاده‌میزاده‌کان پیچه‌وانه‌ی فره‌مانی خودا و پیغه‌مبه‌ری خودا ره‌فتار بکه‌ن، ئیبنو عه‌بباس له‌ته‌فسیری ئەم نایه‌ته‌دا فره‌مویه‌تی: (شتیک مه‌لین پیچه‌وانه‌ی قورئان و حه‌دیشی پیغه‌مبه‌ر ﷺ بی) .

نیمامی (الضحاک) ده‌لی: واته حوکم و بریاریک ده‌رمه‌که‌ن دژی فره‌مانی خودا و پیغه‌مبه‌ری خودا بی.

واته: نیجتهاد و دۆزینه وهی حوکم کاتی دروسته له قورئان و فهرموودهی پیغه مبهردا دهق وهگیر نه کهوی، ده بی حوکم له قورئان و هریگری نه گهر نه بوو له فهرموودهی پیغه مبهردا ﷺ نه گهر نه بوو نه و کاته ده بی نیجتهاد بکهین بۆ دۆزینه وهی حوکم .

نیمامی نه حمده و نه بوداودو تیرمیزی و نیبنو ماجه له مه عاذی کوری جبه له وه ریوایهت ده کهن ده فهرمووی: کاتی که پیغه مبهردا ﷺ کردمی به فهرمانپه وای ولاتی یه مهن ویستم برۆم دهست به کاریم، فهرمووی: له وی چۆن کاروبار به پتیه ده بهی و حوکم ده رده کهی؟ وتم: به گویره ی قورئان و تی: نه گهر نه و حوکمهت له قورئاندا نه دۆزیه وه؟ وتم: ده گهر پیمه وه لای فهرمووده کانی پیغه مبهردا ﷺ فهرمووی: نه گهر له ویشدا هیچت چنگ نه کهوت؟ وتم: نه و کاته ره ی خۆم ده خمه مه گهر و نیجتهاد ده کهم و بریارو حوکم ده رده کهم، ده لی: نیتر پیغه مبهردا ﷺ له سینگی داو فهرمووی: سوپاس بۆ نه و خودایه ی تهوفیقی فروستاده ی پیغه مبهردی خودای داوه بۆ نه نجامدانی کار به گویره ی ویستی پیغه مبهردی خودا ...

نه وه تا مه عاذ ره زای خودای لی بی راو نیجتهادی خۆی خسته دوا ی قورئان و حدیث، خۆ نه گهر نیجتهادی خۆی پیش بختایه ده بوه دهست پیشخهری له سهر قورئان و حدیث و بی جایی ده بوو.

﴿یاایها الذین آمنوا لاترفعوا أصواتکم فوق صوت النبی﴾ نه ی نه و که سانه ی بروای ساغتان هیه به تاک و ته نهایی خوداو راستی پیغه مبهردایه تی موحه مه د! ههر کاتی ویستتان ناخاوتن له گهل پیغه مبهردا بکهن به نه ده ب و حشه ته وه قسه ی له گهل دا بکهن، مه نه پرتن و دهنگتان به سهر دهنگی نه ودا بهرز مه که نه وه، چونکه نه راندن و دهنگ بهرز کردنه وه له قسه کردندا نیشانه ی کهم نه ده بی و بی پرتزی یه، له سهره خۆیی و دهنگ نزم کردنه وه له ناخاوتن دا نیشانه ی

ویقار و نه ده به، هه لبه ته نه مه نه ده ب و هه ل سو که و تی که بو هه موو که س له گه ل هه موو که س دا په سه نده و ده بی په پره وی بکری.

﴿ولا تجهروا له بالقول کجهر بعضکم لبعض﴾ نه گهر قسه تان له گه ل پیغه مبهردا کرد به نه ده به وه بانگی لی بکه ن و نازناوی بو به کار بیتن، به هیدی و له سه ره خو بی به (یا رسول الله) و (یا نبی الله) بانگی لی بکه ن، وای بانگ مه که ن که خو تان له ناو خو تاندا بانگ له یه کتری ده که ن، به ده نگی به رزو به ناوی خو ی بانگی قسه له گه ل کراوتان ده که ن پیو یسته ناخاوتنتان له گه ل پیغه مبهردا جیاوازی له شو شیوه ناخاوتنانه ی له ناو خو تان دا له گه ل یه کتری نه نیامی ده دن.

﴿ان تحبط اعمالکم و اتمم لا تشعرون﴾ په روه ردگار نه ی لی کردون له وه ی له پرو ی پیغه مبهردا ده نگ به رز بکه نه وه، نه وه کو نه وه ده نگ به رز کرد نه وه پاداشتی کرده وه کانتان پوچ بکاته وه، یا نه وه کوو بی ریزی نواندان له پرو ی پیغه مبهردا سه ربکی شی بو کوفرو بی دینی و نیو هه ش به خو تان نه زانن، فه رموده یه کی سه حیج و راست هه یه: نیامی مالیک و نه جه دو تیر میزی و نه سائی و هی تریش له یلالی کوری (الحارث) وه ریوایه تیان کردوه ده فه رموی: (ان الرجل لیتکلم بالكلمة من رضوان الله تعالى لا یلقى بالاً، یتکلم بها الجنة، و ان الرجل لیتکلم بالكلمة من سخط الله تعالى لا یلقى بالاً، یتکلم بها في النار أبعد ما بین السماء و الأرض)

جاری واهه یه نه ده میزاد قسه یه کی خیر ده کات خودا پی پی خو شه به نده که بو خو ی چ گرنگیه کی پی نادا، وه لی قسه که کاریگر ده بی و خودا له پاداشتی دا به هه شتی بو ده نوی، وایش ده بی کابرا قسه یه کی تاوان نامیز ده کا، خودا پی پی ناخو شه به نده که خو ی چ گرنگیه کی پی نادا وه لی خودا له سزای نه وه قسه یه دا ده یخاته ناو قولایی دوزه خوه.

ئەجار موسولمان هەڵدەنێ بۆ ئەوەی بە دەنگی نزم ناخاوتن
 ئەنجام بدەن و دەفەرموی: ﴿ان الذين يغضون أصواتهم عند رسول الله ،
 أولئك الذين امتحن الله قلوبهم للتقوى ، لهم مغفرة وأجر عظيم﴾
 بێگومان ئەوانەى لەلای پێغەمبەر ﷺ دەنگى خۆیان نزم دەکەنەو و
 بەهێواشی قسەى لەگەڵ دەکەن ریزو حورمەتى پێویستی
 لى دەگرن ، ئەوانە خودا دلى پالڤتە کردون و لەبۆتەى داو ن بۆ
 تەقوا و خوداپەرستى ..

دلى ئەوانەى کردو بەشوی ن و کانى عیبادەت و لەخودا ترسى ، دل و
 دەروونى مشت و مال کردون ، چلك و خلتەى تاوانى تیدا نەهێشتو ،
 ئەوانە بەر بارانى رەحمەت و لیخۆشبوونى خودا کەوتون و پاداشتى
 بەهەشتیان دەدریتى ، ئەمەش ئەوپەرى بەختەوهرییه ، خودا لەتاوانیان
 خۆش دەبى ، دلیان مشت و مال دەکا بۆ خوداپەرستى ، لەدۆزەخ
 رزگاربان دەبى و بەبەهەشتى بەرین و رازاو شاد دەبن . چونکە
 لەخزمەت پێغەمبەردا دەنگى خۆیان نزم کردۆتەو ، بەئەدەبەو
 ناخاوتنیا ن لەگەڵ دا کردو ، ریزیان لى ناو ، لەخزمەتیدا بەوپەرى
 دلسۆزى جیهادیان کردو .

و هەکوو لەنایه‌تیکی تردا دەفەرموی: ﴿لَتُؤْمِنُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ وَتُعَزِّرُوهُ وَتُوَقِّرُوهُ﴾ الفتح/ ٩ .

ئیمام ئەحمەد لەموجاهیدەو رىوایەت دەکا دەفەرموی : نامەیکە
 بۆ ئیمامى عومەر نێردرا تیايا نوسرابوو ، ئایا مەبەست لەنایه‌تەکە
 کەسێک حەزى لەتاوان نیە ، تاوانیش ناکا ، یان حەزى لى یەو نایکا ؟
 لەو لām دا حەرزه‌تى عومەر فەرموی ئەوانەى حەزبان لەتاوانەو لەترسى
 خودا نایکەن .

بهو ناو نیشانه دراوه، نه مجار دواى سه لماندن و چه سپاندنی به لگه جوړاو
جوړه کانی یه کتاپه رستی راستی پیغه مبه رایه تی و گومان و بیانوی
سه ریچی کاران و په تدانه وهی هم موو شوبه و گومان یکیان، پاداشتی
موسولمانانی کردار په سند دیاری ده کاو ده فهرموی:

﴿وقال الذين كفروا للذين آمنوا: لو كان خيرا ما سبقونا اليه﴾
کافره کانی مه که که یان جوله که کان دهر باره ی نیمانه پینانی هندی له هه ژارو
بوره پیاوی وه کوو بیلال و عه مارو صوه یب و خه بیاب ده یان گوت: نه گهر
نهم نایینه حق بوايه و موجه مد پیغه مبه بوايه: نهم که جهر و گوجه رانه
پیش نیمه نه ده که وتن، بو هر چی شکومه ندی شتی حق و راست هیه
خومان پیشه نگین و زو و بو خومانی کونترول ده که ین، نیمه لای خودا
خاوه ن ریزو شان و شه و که تین و خودا خوشمانی ده وی، هر چی لایه نی
پیاوه تی و شکومه ندی بی بو نیمه ی پاوان ده کا!!

بیگومان نه وانه له م بیرو بو چونه یان دا که وتوونه ته هه لیه کی
شاخداره وه، چونکه په روه ردگار بو پیغه مبه رایه تی و بو نایینی خوی
بهنده کانی خوی هه لده بژی، کی زیاتر له خودا بترسی و خودا په رست بی
نه وه لای خودا خاوه ن ریزو حورمه ته، وه کوو له نایه تی کی تر دا
ده فهرموی: ﴿ان اکرمکم عند الله اتقاکم﴾ .

نه مجار حال و وه زعی نه و کافرانه باس ده کاو ده فهرموی: ﴿واذ لم
یهتدوا به، فسيقولون هذا افك قديم﴾ واته: نه و کاته ی کافره کان به
قورنن هیدایه ت نامیز نه بوون و سهر رده تی و دل پریان ناشکرا بوو، تیر
ده لپن: نه مه درو نه فسانه یه کی کون و له میژینه یه، هر درو
گزینه که یه سهری هه لداوه ته وه .

بهی‌لدرانی‌یه وه بۆ شه‌وه‌ی خه‌لکی مه‌دینه به‌و شیوه زوهد و دنیا نه‌ویسته
په‌روه‌رده بونایه و کهسانی دیکه‌ش که زیاره‌تی مه‌دینه ده‌که‌ن
بیانبینیایه که پیغه‌مبه‌ر ﷺ چه‌ند دنیا نه‌ویست بووه له‌ج هۆده و
خانویه کدا ژیا‌نی به‌سه‌ر بردووه!

﴿وَلَوْ أَنَّهُمْ صَبَرُوا حَتَّى تَخْرُجَ إِلَيْهِمْ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ، وَاللَّهُ غَفُورٌ
رَحِيمٌ﴾ نه‌گه‌ر نه‌وانه دانیان به‌خۆدا بگرتایه و ئارامیان هه‌بوایه تا تۆ
به‌شیوه‌ی ئاسایی ده‌هاتیه ده‌روه بۆ ناویان نه‌وسا قسه‌و باسی خۆیانیان
له‌گه‌لدا بگردیتایه، نه‌گه‌ر سه‌ریان بگرتایه تا تۆ به‌شیوه‌ی عاده‌تی
ده‌هاتیه ناویان به‌و شیوه نه‌فامیه جارسیان نه‌گردیتایه خێرو خۆشی
ده‌بوو بۆیان و به‌رژه‌وه‌ندیی دنیا و قیامه‌تیان بۆ ده‌سته‌به‌ر ده‌بوو، چونکه
نه‌و کاته موراعاتی نه‌ده‌ب و ریزلێنان له‌ پیغه‌مبه‌ریان به‌رچاو ده‌گرت و
نه‌رکی سه‌رشانی خۆیان نه‌نجام ده‌دا، په‌روه‌ردگار لی‌بوره‌و تاوانپۆشه
خاوه‌نی ره‌حم و به‌زه‌یه بۆ به‌نده‌کانی نه‌گه‌ر تۆبه بکه‌ن و جارێکی‌تر
نه‌و هه‌لسوکه‌وته دووباره‌نه‌که‌نه‌وه لی‌یان خۆش ده‌بی.

قازی نه‌بویه‌کر ناسراو به‌ (ابن العربی) ده‌فه‌رموی: ریزگرتن له
پیغه‌مبه‌ر پاش مردنی وه‌کوو ریزگرتنی کاتی ژیا‌نی وایه، نه‌گه‌ر چویه
زیاره‌تی گۆری پیرۆزی ده‌بی به‌و په‌ری ریزو حورمه‌ته‌وه دیده‌نیه‌که‌ت
نه‌نجام بده‌ی.

له‌کاتی‌کدا فه‌رمووده‌کانی ده‌بیستی ده‌بی به‌و په‌ری نه‌ده‌به‌وه
گوێچه‌کی بۆ کلۆر بکه‌ی به‌هیچ شیوه‌یه‌ک ئیه‌مالی نه‌که‌ی و پشتی
تی‌ته‌که‌ی وه‌کوو چۆن له‌حالی ژیا‌نی‌دا نه‌وه پتویست بوو، چونکه
فه‌رمووده‌ی سه‌حیحی پیغه‌مبه‌ر ﷺ وه‌کوو قورئان وایه‌و نه‌و ریزه‌ی
ده‌دریتی، په‌روه‌ردگاریش ده‌فه‌رموی: ﴿وَإِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ فَاسْتَمِعُوا لَهُ
وَأَنْصِتُوا﴾ الاعراف/ ٢٠٤.

وه لی نهو دهنگ بهرزکردنه وه نهی لی گراوه، دهنگ بهرزکردنه وه ییکه :
که شیای گه وره پیاوان نه بی و له عادهت دهریچی، دهنگ بهرزکردنه وه
له خزمهت پیغهمبردا ﷺ به مهبهستی نیهانو سوکایه تی پیکردن نه وه
کوفره و پیویسته له کاتی بیستنی قورئان و هه دیشی پیغهمبردا ﷺ
خۆمان توشی نهو تاوانه گه وره یه نه که یین.

واته: هه رکاتی قورئان یان فهرمووده کانی پیغهمبردا ﷺ خوتیندرانه وه،
بهوپهری نه ده به وه گوئیان لی بگرین، دهنگ بهرزکردنه وه له کاتی
موجاده له وه ده مه ده می له گه ل دوژمن دا، هه روا نه پاندن له کاتی شهرو
جهنگدا بو وره بهرزکردنه وه ی جهنگاوه ران و ترساندن دوژمن، نه وه نهی
لی نه گراوه به لکوو پیویسته...! نه وه تا پیغهمبردا ﷺ له غه زای حونه یین دا
به عه بباسی فهرموو: (اصرخ بالناس) هاوار بکه ره موسولمانان و دهنگ
هه لپه باوره ی مواهیده کافان بهرزیته وه و دوژمن بترسی، چونکه
عه بباس زور دهنگ بهرزبوو.

ریوایه تکهراوه به یانیه ک موسولمانان هیرشیان ده کریته سه ره عه بباس
به دهنگی بهرز هاوار ده کا (یا صاحباه) سه بارهت به وه ئافرهت
مندالی له بارچوه.

لِیَكُوْلِيْنَهُوْهٖ وَ دَلٰیِلُیْهِمْ لِّهٖ هٗهُرَ هٗهُوَ اَلِیْكُ كِه ده بیستری

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا اِنْ جَآءَكُمْ فَاسِقٌۢ بِنَبَاٍ۬ فَتَبَيَّنُوْا
اَنْ تُصِیْبُوْا قَوْمًاۢ بِجَهْلٍ۬ فَتُصِیْبُوْا عَلٰی مَا فَعَلْتُمْ نَدَمٍ۬ ۖ
وَ اَعْلَمُوْا اَنَّ فِیْكُمْ رَسُوْلَ اللّٰهِ لَوْ يُطِیْعُكُمْ فِیْ كَثِیْرٍ مِّنَ الْاَمْرِ لَعَنِتُّمْ

وَلَكِنَّ اللَّهَ حَبَبٌ إِلَيْكُمْ الْأَيْمَنَ وَزَيْنَهُ فِي قُلُوبِكُمْ وَكَرَّهَ إِلَيْكُم
 الْكُفْرَ وَالْفُسُوقَ وَالْعِصْيَانَ أُولَئِكَ هُمُ الرَّاشِدُونَ ﴿٧﴾
 فَضْلًا مِنَ اللَّهِ وَنِعْمَةً وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٨﴾

دەربارە‌ی نایه‌تی ژماره (٦) زۆر لە موفه‌سیرین گوتویانه ئەم نایه‌ته
 دەرحەق بە (الولید) ی کوری عوقبە نازل بووه .

ئێبنوجەریرۆ ئەحمەد و طەبەرانی و ئیبن ئەبى دۇنیا و هى‌تريش
 لە ئیبنوعەبباسەو رى‌وايە‌تیا‌ن کردووە فەرموویە‌تی : ئەم نایه‌ته دەربارە‌ی
 وە‌لیدی کوری عوقبە‌ی کوری ئەبى موعیە‌ط نازل بووه ، ئەو‌ە‌بوو
 پێغە‌مبەر ﷺ ناردی بۆ‌لای هۆزى (بنى المصطلق) بۆ‌کۆکردنە‌و‌ە‌ی زە‌کات
 لە‌نیوان وە‌لیدو ئەو هۆزە‌شدا رق و کینە‌یە‌ک هە‌بوو ، کە بیستیان وە‌لید
 دە‌چى بۆ‌لایان هاتنە پێش‌وازی و و بە‌ره‌و پیری هاتن وە‌لیدیش بە‌و‌ە‌ی زانی
 ترساو بە‌پێى خۆ‌ی دا گە‌رایە‌وه .

.. وتى : ئە‌ی پێغە‌مبەر‌ی خودا ! زە‌کاتە‌کە‌یان نە‌دامى و ویستیان
 بکۆژن ، پێغە‌مبەر ﷺ ویستی غە‌زایان بکا لە‌وکاتە‌دا کە خە‌ریکی
 نامادە‌باشى و کۆکردنە‌و‌ە‌ی جە‌نگاوە‌ران بوو شاندى (بنى المصطلق)
 گە‌یشتە خزمە‌ت پێغە‌مبەر و تیا‌ن : ئە‌ی پێغە‌مبەر‌ی خودا کە بیستمان
 نوێنە‌ری خۆت ناردووە بۆ‌لامان هە‌موومان کۆ‌بووینە‌وه و هاتینە
 پێش‌وازی و رێزى لى‌ب‌گ‌رین و زە‌کاتە‌کە‌مانى بدە‌ینى .

پێغە‌مبەر ﷺ گومانى لى‌کردن و قە‌سە‌کە‌یانى نە‌چووە‌ دلە‌وه .
 فەرمووی : بە‌سە‌ چى‌تر درێژە‌ بە‌مجۆرە‌ قسانە‌ مە‌دە‌ن ، بە‌بى دوا‌خستى
 زە‌کاتە‌کە‌تان بدن ، یا‌ن پیا‌وی‌ک دە‌نی‌رمە سە‌رتان شە‌رتان لە‌گە‌ڵ بکا و

ژن و مناله کانتان بکاته سه‌بایا و مال و سامانتان بکاته ده‌سکه‌وتی
جده‌نگ « نه‌بجار ده‌ستی موباره‌کی خسته‌سهرشانی نیماسی عه‌لی و
ناماژه‌ی به‌وه‌کرد: که نه‌و ده‌نیرمه‌سهریان نه‌وانیش وتیان: په‌نا به‌خوا له
رق هه‌لسانی عه‌لی و پیغه‌مبه‌ری خودا !!

ریوایه‌تی تره‌یه‌ی ناماژه‌ به‌وه‌ ده‌کا : که پیغه‌مبه‌ر ﷺ هی‌زیکی
به‌فرمان‌پروایی خالیدی کوری وه‌لید ناردنه‌ سهر ، بو‌نه‌وه‌ی شه‌ریان
له‌گه‌ل بکا که خالید چووه‌ سهریان دیتی وا بانگ ده‌دن و خه‌ریکی
خو‌ناماده‌کردن بو‌نوژیو کو‌مه‌ل‌گایه‌کی موسولمانن ، نیتر زه‌کاته‌کیان
ته‌سلیم به‌خالید کردو نه‌و یش هاته‌وه‌ بو‌خزمت پیغه‌مبه‌ر ﷺ .

موفه‌س‌سیرین کو‌کن له‌سهر نه‌وه‌ که نه‌و که‌سه‌ خه‌به‌ره‌کی دایه
پیغه‌مبه‌ر ﷺ وه‌لیدی کوری عوقبه‌ بوو ، نایه‌ته‌که‌ ده‌ریاره‌ی نه‌و نازل
بووه ، وه‌لی وه‌کوو نوصولتی ده‌فرموون: (عیبره‌ت به‌عمومی له‌فظه‌ نه‌ک
به‌خصوصی سه‌به‌ب) .

به‌گشتی نایه‌ته‌که‌ داوا ده‌کا موسولمانان ووردبین و به‌راورد‌کار و
خاوه‌ن تو‌ژی‌ینه‌وه‌ بن ، که هه‌وال‌ئیکیان بیست بیخه‌نه‌ به‌ر تیشکی
لی‌کو‌ل‌ینه‌وه‌ و سه‌رنج دان و خیرا پی‌تی باوه‌ر‌نه‌کن ، هی‌چ کاتیکیش پشت
به‌قسه‌ی فاسق نه‌به‌ستن و بریاری له‌سهر گه‌ل‌اله‌ نه‌کن .

په‌بووه‌ندی نه‌م کو‌مه‌له‌ نایه‌ته‌ به‌ه‌ی پی‌شه‌ه‌ له‌م ره‌وه‌یه :

که له‌نایه‌ته‌کانی پی‌شودا فرمانی به‌موسولمانان کرد « که ملکه‌چی
فرمانی خودا و پیغه‌مبه‌ری خودا بن » له‌خزمت پیغه‌مبه‌ردا
به‌ته‌ده‌ب و حیشمه‌ت بن و ده‌نگ به‌رزنه‌که‌نه‌وه ، دوا‌ی ئاراسته‌کردنی نه‌م
دوو فرمانه‌ فرمانی پی‌کردن که پشت به‌قسه‌ی ناده‌میزادی فاسیق
نه‌به‌ستن و هه‌ر هه‌وال‌ئیک ده‌بیستن بیخه‌نه‌ به‌ر لی‌کو‌ل‌ینه‌وه‌و تاوتوی کردن ،

بهه موو قسه یهك باوه رنه كن ، سافیلكه و خوشباوه رنه بن نه بادا
 سافیلكه بیان سه ربكیشی بۆ فیتنه و ئاژاوه له نیتوانیادا .
 ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَأٍ فَتَبَيَّنُوا أَن تُصِيبُوا قَوْمًا
 بِجَهَالَةٍ فَتُصْبِحُوا عَلَىٰ مَا فَعَلْتُمْ نَادِمِينَ﴾ نهی نهو كه سانهی ئیماتان
 هیناوه به خوداو په یامی پیغه مبه رﷺ نه گهر فاسیق و بی ویزدانیک هاته
 لاتان و هه والیکى پی راگه یاندن ، په کسه ر پتی برپا مه کهن، له ناوه رپوکی
 هه والکه بکۆلنه وه و نه م دیوو نه و دیوی بکهن، هه ول بدهن بگه نه
 حه قیقه و واقع و راستیتان بۆ ده ربکه وئ، ده م و ده س له سه ر برپاری
 فاسیق و درۆزن برپار ده رمه کهن، تا حه قیقه و راستیتان بۆ ده رنه که وئ
 هه لوتیست و ه رمه گرن .

نه وه کوو له هه لوتیست و ه رگرتنی به په له و برپاردانی خیرایی و بی
 لی و رد بوونه وه زیان به که سانی دیکه بگه یه نن و به ناوه وا خه لکی بی تاوان
 توشی چورتم و گیره و کیشه بکهن، ئیوه ئاگاداری وه زع و حالئ نه وان
 نین و به بیستنی هه والئ بی بناغه حوکم ده ربکهن و بی تاوان توشی زیان
 ببی نهو کاته ئیوه له کرده وئ خۆتان په شیمان ده بنه وه : خۆزگه
 ده خوازن و ده لئین: سه د برپا نه وه مان نه کردایه .

که له نایه ته که دا به تاییه تی ناوی (فاسق)ی هینا هۆیه که ی نه وه یه
 (فاسق) جیگای گومانه بایه خ به هه والئ نادری، هه روه ها بۆ نه وه شه شک
 و گومان نه که ویتته ناو کۆمه لئ موسولمانانه وه، هه رچی ده یلئین و ه رنه گیرئ
 بی ئیقیمی و بی متمانه یی له ناویاندا بلا و بیته وه .

ئه صل و حه قیقه ته له نیتو نه فراده کانی کۆمه لگای موسولمانان دا
 نه وه یه نه فراده کانی جیگای متمانه بن و هه والیان برپا پی کرا و
 راستگۆین، فاسق جیگای گومانه و به بی لی و رد بوونه وه هه والئ
 لی و ه رناگیرئ و برپا به قسه ی ناگری، بۆیه پیویسته کاربه ده ستانی

موسولمانان به تاییه تی و موسولمانان به گشتی هه والی بیسترا و له فاسیق بجه نه بهر توژیینه وه و سه رنجدان و خیرا برپاری له سه ر ده رنه کهن! نه وه کوو توشی هه له و تاوان بین و به نه زانی زیان به کهسانی تر بگه یه نن و دوایی په شیمان بینه وه!!

نایه ته که به لگه یه له سه ر نه وه که خه بهری تاک (خبر الواحد) نه گهر عادل بی به لگه یه و متمانه ی پی ده کری. شایه تی فاسق و هرنایگری. به شیوه یه کی گشتی نایه ته که داوای لیکنژینه وه و وردبوونه وه له هه والی فاسیق ده کا؛ وه لی هه والی ئاده میزادی خوداناسی عادل و ه ده گیری و برپاری پی ده کری نه مه یه نه صل و بنه مای قاعیده ی کومه لگای ئیسلامی، برپا کردن به قسه ی پیاوچاک و عادل به شیکه له مه نه هج و پرۆگرامی (تثبت) و دلتیابوون، چونکه قسه ی عادل یه کیکه له سه رچاوه ی نه و مه نه هجه ئیسلامیه!

وه کوو له وه پیش روغان کرده وه نایه ته که ده ربارهی وه لیدی کوری عوقبه نازل بووه. نه وه بوو پیغه مبه ر ﷺ ناوبراوی نارد بو نه وه ی زه کات له (بنی المصطلق) و ه برگری، به لام کاره که ی نه نجام نه داو زوو گه رایه وه بۆلای پیغه مبه ر و وتی: زه کاتیان نه دامی نه ک هه رنه وه نه ده به لکوو نه وان له ناین پاشگه زبوونه وه، خو یان ئاماده کردوه بو هیرش کردن و شه ر کردن، پیغه مبه ر ﷺ خالیدی کوری وه لیدی نارد ه سه ریان و فره مانی پیکرد که به باشی له حال و وه زعیان وردیته وه وه بزانی ناخو هه لویستیان چۆنه و چی یه؟ نه مجار هه لویست و ه برگری.

خالید به خو ی و له شکره که یه وه به شه و لی یانه نزیک بوونه وه و چاودێرو جاسوسی نارد بو ناویان، هاتنه وه هه والیان پی دا: که نه وه هۆزه موسولمانن و بانگ ده ده نن و نوێژ ده کهن، که روژ بووه وه خالید هاته ناویان و بو ی ده رکه وت هه لئس و که وتیان پیچه وانیه ی نساوه روکی

هەوالبەكەى وەلىدى كۆرى عوقبەيە، جا خالید گەرايەوہ بۆلای
 پىغەمبەر ﷺ و واقىعى حالى گىرايەوہ ئىتر ئەم ئايەتە ھاتە خواری، جا
 لەوہودوا پىغەمبەر ﷺ دەفەر موى: (التثبت من الله و العجلة من
 الشيطان) لىكۆلئىنەوہو ھەولدان بۆ راستى لەخوداوەيەو پەلەکردن
 لەشەيتانەوہيە .

وابى دەچى ھەندى لەموسولمانان بەبىستنى ھەوالى يەكەجار لەوہلىدى
 كۆرى عوقبەوہ خوئىيان گەرم بووہ وىستويانە بەزووى ھىرش بکرىتە
 سەر ھۆزى (بنى المصطلق) و تۆلەيان لىبستىندى، زۆر تەنگەتاو بوون
 بەنەدانى زەكات و رقيان لەو ھۆزە ھەلساوە، ئىتر ئەو ئايەتەى دوايى
 ھاتوہتە خواری بۆ ئەوہى راستىەكى گەورەو مەزنيان بىر بختەوہ ،
 نىعمەتتىكى گەورەى پەرورەدگار يان بۆ روون بکاتەوہ .

دەفەرموى: ﴿واعلموا ان فيكم رسول الله لو يطيعكم في كثير من
 الامر لعنتم﴾ بزەنن: ئىوہ پىغەمبەرى خوداتان لەناودايە، رىزى لىبگرن
 پابەندى فەرمان و جەلەوگىر يەکانى بن ، بىگومان ئەو باش دەزانى
 بەرژوہەندى ئىوہلەچى دايە ، قسەى پرۆپوچ مەكەن و بەبى لىكۆلئىنەوہو
 تويژئىنەوہ دەم و دەست بىر يار بەسەر كەسدا مەدەن ، چاوہ پروان بن ئاخۆ
 پىغەمبەر چىتان پى دەلى وچ رىو شويئىكتان بۆ دادەنى ..

بىگومان پىغەمبەر ئەگەر بىتو بەگوئى ئىوہبەكا لەزۆر لەو شتانەى
 خەبەرى دەدەنى و ئەو رايانەى بۆى دەردەبەن لەناكامدا تووشى ناخۆشى و
 تەنگ و چەلەمە دەبن ، دەكەونە ناو تاوان و ھىلاكەتەوہ ، وەلى ئەو زاتە
 پىغەمبەرى خودايە و لەخۆيەوہ قسە ناكا و ھەلوئىست وەرناگرى، ھەرچى
 دەيكا بەگوئىرەى نىگا و سروسە .

بۆیه پیش دهرکهوتنی حه‌قیقه‌ت به‌گویی ئیوه‌ نا‌کا و په‌له‌نا‌کات له‌وه‌رگرتنی هه‌لۆیست و بی‌لی‌وردبوونه‌وه له‌هه‌والی پی‌گه‌یشتو بریار نادا. که‌وابی چاک وایه بۆ ئیوه‌ی موسولمان و خوداپه‌رست گو‌پرایه‌لی فه‌رمانی خودا و پی‌غه‌مبه‌ری خودا بن، ملکه‌چی قه‌زاو قه‌ده‌ری خودا بن! پیشنیارو ئیقتراحاتی بۆ نه‌که‌ن!

ئه‌جار سه‌رنجی موسولمانان راده‌کیشی بۆ لای نیعمه‌تی ئیمان و ده‌فه‌رموی: ﴿وَلَكِنْ حَبَّبَ إِلَيْكُمُ الْإِيمَانَ وَزَيَّنَهُ فِي قُلُوبِكُمْ وَ كَرَّهَ إِلَيْكُمُ الْكُفْرَ وَالْفُسُوقَ وَالْعِصْيَانَ أُولَئِكَ هُمُ الرَّاشِدُونَ﴾ واته‌: به‌لام خودا ئیمانی له‌دلی بری‌کتمان دا خۆشه‌ویست کردوه و جوانی کردوه، بۆیه به‌بیستنی هه‌واله‌که وه‌لیدی کوری عوبه‌هه‌والی تر په‌له‌نا‌که‌ن له‌بریاردان و هه‌لۆیستی نامه‌ستولانه وه‌رنا‌گرن و تۆمه‌تی خراپ پال که‌سانی دیکه‌ ناده‌ن، چونکه خودا ئیمان و باوه‌ری له‌هه‌موو شتیک له‌لا خۆشه‌ویست تر کردوون و له‌دلتاندا جی‌گیری کردوه و ریشه‌ی دا‌کوتاوه، کوفرو فیسق و بی‌دینی له‌لا دزی‌کردون و به‌هیچ جو‌زیک سه‌رپیچی فه‌رمانی خودا و پی‌غه‌مبه‌ری خودا نا‌که‌ن و سنوور شکینی ئه‌نجام ناده‌ن. ئه‌مه‌ش هه‌مووی:

﴿فَضْلًا مِنَ اللَّهِ وَ نِعْمَةً، وَ اللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ﴾ فه‌ضل و نیعمه‌تی خودایه بۆ ئیوه به‌مه‌حضی به‌زه‌یی و ره‌حه‌تی خۆی ئیمانی له‌لا خۆشه‌ویست کردون و بی‌دینی له‌لا دزی‌کردون. خودا زانا و نا‌گاداره به‌هه‌موو روداوێکی رابووردو دا‌هاتوودا هیچی لی‌گوم نابێ، زانا و دانایه له‌به‌ری‌توه‌بردنی کاره‌کانی‌دا، هه‌رچی ده‌یلت و ده‌یکا له‌ دانایی خۆیه‌وه سه‌ره‌له‌ده‌دا و حیکمه‌تی تیدا‌یه، ته‌شریع و ته‌قدیری پره له‌حیکمه‌ت !!

هه وڵدان بۆ نه هیشتنی نازاوه و ناوخۆو حوکمی یاخى بوان

وَإِنْ طَائِفَتَانِ

مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَقْتَلُوا فَأَصْلَحُوا بَيْنَهُمَا فَإِنْ بَغَتْ إِحْدَاهُمَا
عَلَى الْأُخْرَىٰ فَقَتَلُوا الَّتِي تَبَغَىٰ حَتَّىٰ تَفِيءَ إِلَىٰ أَمْرِ اللَّهِ فَإِنْ فَاءَتْ
فَأَصْلَحُوا بَيْنَهُمَا بِالْعَدْلِ وَأَقْسَطُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ
﴿٩﴾ إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلَحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ

لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿١٠﴾

ئەم دوو نایەتە قاعیدە یەکی گشتی و کۆمە لایە تیایان لە خۆ گرتووە بۆ
پاراستنی کۆمە لگای ئیسلامی لە پەرچان و پەرتە وازە بوون و بەرپا بوونی
نازاوه لە نیتوان تاکە کانی دا، ناوینە یەکی بالانوما یە ، بۆ چەسپاندنی
حەق و عەدالەت و رێکخستنی کۆمە لگا و لە ناکامدا گەڕانە وە بۆ
تەقواکاری و لەخودا ترسان و چاوەڕوانی رەحەت و بەرە کە تی !!

دەرباری سەبەب نزولی نایە تی نۆ یەم پینج هۆکاری جیا جیا
ریوایەت کراون، هەر ریوایەتە روداوێک بۆ سەبەب نزولە کە دیاری
دەکا، وێدە چۆ روداوێکەکان رویان دابی و نایەتە کە دەربارە ی هەموویان
نازل بوو بۆ، وێشە دە چۆ روداوێکیان سەبەب نزولی نایەتە کە
بۆ و ئەوانی تر وە گەل خرابن تێکراو مۆتە شایبە بن ، یە کێک لەو
روداوانە ی کراوە تە .

سهه ب نزولی نایه تی نۆیه م نهو ریوایه تهیه که نه همه دو بوخاری و موسلیم و ئیبنو جهریر و هی تریش له نه نه سی کوپری مالیکه وه ریوایه تیان کردوه:

ده فهرموی: عهرزی پیغه مبهه ﷺ کرا نهی پیغه مبهه ری خودا! خۆزگه سهردانی (عه بدوللای کوپری ئوبه ی) یت بکردایه ، پیغه مبهه ﷺ به سواری گویدر یۆتیک که وته پری بۆلای و موسولمانان شوینی که وتن..

ده وره به ری مالی عه بدوللای زهویه کی به رده لان و پیس و پۆخه ل بوو ، گویدر یۆه که ی میزی کرد ، عه بدوللای وتی: لیم دوور بکه ونه وه سویندم وابی بۆگه نی میزه که ی تهواو تیکی دام ، عه بدوللای کوپری رهواحه وتی: سویندم به خوا میزی گویدر یۆه که ی پیغه مبهه ﷺ بۆنی له بۆنی تو خۆشته ، پیاویکی خزمی (عه بدوللای کوپری ئوبه ی) توپه بوو پشتگیری (عه بدوللای کوپری ئوبه ی) کرد ، کهسانی دیکه ش لایه نی (عه بدوللای کوپری رهواحه) یان گرت و پیک هه لپیرژان و بهلقه دارخورما و کۆله مسته و نهعل بهربونه یه کتری ، نیتر نایه تی ﴿وان طائفان من المؤمنین اقتتلوا....﴾ نازل بوو .

په یوه ندهی نه م کۆمه له نایه ته به هه ی پیشه وه له م ره وه وه:

له وه پیش پهروه ردگار موسولمانانی ترساند له وه ی هه والی بیستراو له فاسیق وه ربگرن . بی لیکۆلینه وه (ثبت) پیی هه ل بجه له تین . نه مجار لیته دا ناکامی پروا کردن به قسه ی بی دین و فاسیق رون ده کاته وه که زۆر جار پروا کردن به هه والی فاسیق سه رده کی شیی بۆ به ربابوونی کی شه وه شهرو ناکۆکی نا له م کاتانه دا که شهرو دووبه ره کی پهیدا ده بی.

پهروه ردگار داوا له کار به دهست و دهست رۆیشتری موسولمانان ده کا: که نه صیحه ت و نامۆزگاری هه ردوو لایه ن بکه ن و هه ول بده ن به ناشتی نازاوه که بکوژینه وه ، نه هیلن ته شه نه بکا ، خۆ نه گه ر لایه نیکیان ملی

نه داو سوور بوو له سهر شهرو نیزاع شهوه به یاخی و سته مکار ده ژمیردری و پتویسته موسولمانان دژی بوهستن و شه پری له گه لدا بکهن و ریشه ی شه رخوازان له بیخ ده ریبنن ... ده فهرموئ:

﴿وان طائفتان من المؤمنین اقتتلوا فأصلحا یا ینهما﴾ هه رکاتی دوو لایه نی موسولمان به شه پرهاتن و دژ به یهک وهستان پتویسته له سهر کار به ده ست و پیاو ماقول و به بررسی موسولمانان خیرا بچن به پیر کیشه که وه و هه ول بدن به نه صیحت و ناموژگاری شه و نیزاعه که دا برکیئننه وه هه کار ی به ریا بوونی دژایه تیه که قه لاچۆ بکهن و شک و گومان له دلی هه ردوولا ده ربهاوین !!

کۆمه لئکی زۆر له زانایانی نیسلام شه م نایه ته یان کردۆته به لگه له سهر شهوه که کردنی تاوانی گه و ره نابیتته هۆی کافر بوون و موسولمان تاوانی گه و ره شی لی پووبدا هه ره له جوغزی موسولمانیتتی دا ده مینیتته وه و ناچیتته که مپی کوفر وه مو عته زیله و خه واریج ده بیژن که سیك تاوانی گه و ره بکا کافر ده بی و له قیامهت دا بو هه تا هه تایه دۆزه خیه !!

له صه حیجی بوخاری دا هه اتوه نه بو به کره ریا یه تی ده کا یه ژئ: روژئ پیغه مبه ره ﷺ له سهر دوانگه وتاری ده دا و هه سه نی کچه زایشی له په نایه وه بوو ، له کاتی وتاردانه که دا که میك رووی ده کرده هه سه ن و چه لیك رووی ده کرده خه لکه که و ده یفه رموو: (شه م کور په یه م ئاغرو ریزداره هومیدم پییه تی ناو بیژی دوو تا قمی موسولمان بکا و ئاژاوه ی نیوانیان بکوژینیتته وه) شه وه بو دوا شه شه په خویناوییه ی چه ندین ساله ی نیوان موسولمانان : که له ئاکامدا ئیمامی حسینی تیدا شه هید بوو ئیمامی هه سه ن توانی شه و ئاگره بکوژینیتته وه و کو تایی به کوشت و کوشتار به یئندری .

نایه ته که به ناشکرا وه صفی ئیمان بو ههردوو لایه نه که ده هیلتیه وه ، هه رچه نده ئیحتیمالی نه وه ههیه لایه کیان یان ههردوو لایان ته جاوز کارو سنوور شکین بن و تاوانی گهرویه نه نجام بدهن !

﴿فَإِنْ بَغَتْ أَحَدَهُمَا عَلَى الْأُخْرَى فَقَاتِلُوا الَّتِي تَبْغِي حَتَّى تَفِئَ إِلَى أَمْرِ اللَّهِ﴾ نه گهر لایه کیان وازی نه هیئا و هه ر سوور بوو له سه ر یاخی بوون و ته جاوز کاری خۆی و ده سترێژی ده کرده سه ر هیژو لایه نه که ی تر ، نه وه به هه موو هیژو توانا ته وه ده ژێ لایه نی یاخی بوو ، ده سترێژی کار بوه ستن و شه پی له گه ل بکه ن تا مل ده دا و پابه ندی یاسای خودا ده بی و ناشتی قه بول ده کا ، موسو لمانان هه قه له م جو ره کاتانه دا هه لئویستیان هه بی و نه هیلن ناگری شه رو فیتنه هه ل به ایسی به لکوو ده بی هه ول بدهن دیارده ی شه رو هه را نه هیلن و پیشه ی فیتنه له بیخ ده ریتن ، جا نه گهر به بی به کاره ی نانی چه ک مه به سه ته که هاته دی ، نه وه باشه نه گینا چه ک و هه موو هیژ و توانایه کی ده سه ته به ر بوو وه کار ده خه ن .

جا ﴿فَإِنْ فَاءَتْ فَأَصْلَحُوا بَيْنَهَا بِالْعَدْلِ وَ أَقْسَطُوا إِنْ اللَّهُ يُحِبُّ الْمُقْسَطِينَ﴾ نه گهر لایه نی یاخی بوو وازی له شه ره نگیزی هیئاو ملی دا بو ناشتی و رازی بوو به شه ریعه تی خودا ، نه وه ئیوه موسو لمان صو لحه ی ئیوانیان بکه ن و به عه داله ت ریکیان بجه نه وه ، بیگو مان خودا هه میشه عه داله تکاری خو ش ده وین و ریزی عه داله تکاران لای خودا زۆر و بی شه ره .

ئیبنو نه بی حاته م و نه سانی له عه بدوللای کورپی عه مره وه ریوایه تیان کردووه ده فهرمو ی: پیغه مبه ر ﷺ فهرمو ی: (ان المقسطین فی الدنیا علی منابر من لؤلؤ بین یدی الرحمن عز و جل بما أقسطوا فی الدنیا) عه داله تکاران له دونیادا پادا شتی گه وره یان ده دریتی ده خرینه سه ر

مینبه‌ری لوتلوئو له ژنیر ره‌جه‌تی خودادا ده‌گوزهرینن له‌پادا‌شتی ئه‌و
عه‌داله‌تکاریه‌ی له‌دونیا‌دا نه‌نجامیان داوه.

موسلیم و نه‌سائی له‌عه‌بدو‌للای کوری عه‌مه‌روه به‌م ده‌قه ئه‌م
فه‌رمووده‌یان ریوایه‌ت کردووه ، ده‌فه‌رموی: پیغه‌مبه‌ر ﷺ فه‌رموویه‌تی:
(المقسطون عند الله تعالى يوم القيامة على منابر من نور على يمين العرش
الذين يعدلون في حكمهم و اهلهم و ماؤلوا) .

ئه‌جار به‌شوین ئه‌و فه‌رمان و ته‌وجیه‌اته‌ی پیشوودا حه‌قیقه‌ت و
راستی‌یه‌ک ده‌خاته‌ روو، سه‌رنجی موسو‌ل‌مانان بۆ په‌یوه‌ندی و براییه‌تی و
خۆشه‌ویستی نێوان موسو‌ل‌مان راده‌کێشی و ده‌فه‌رموی:

﴿إِذَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلَحُوا بَيْنَ أَخْيَكُمْ﴾ ، واتقوا الله لعلکم
تره‌جون ﴿موسو‌ل‌مانان برای ئایینی یه‌کترن، په‌یوه‌ندی ئاین به‌یه‌کیه‌وه
به‌ستوون و کۆی کردوونه‌ته‌وه، که‌واته‌ صو‌ل‌حی نێوان برا‌کانتان بکه‌ن و
رێکیان بجه‌نه‌وه، له‌هه‌موو هه‌لسوکه‌وتی‌کیشتان دا ته‌قوای خودا بکه‌ن و
لایه‌نی ره‌زامه‌ندی خوداتان له‌یاد بێ ، پابه‌ندی هه‌ق و عه‌داله‌ت بن
ناو‌بری کردن و نێوان کردنتان عه‌داله‌تکارانه‌ بێ، مافی هیچ لایه‌نێک بۆ
لایه‌نه‌که‌ی تر پیشیل مه‌که‌ن، پابه‌ندی فه‌رمان و جله‌و گیریه‌کانی خودا بن
بۆ ئه‌وه‌ی ره‌هه‌متان پێ بکری.

فه‌رمووده‌ی زۆر له‌ پیغه‌مبه‌ره‌وه ریوایه‌ت کراون جه‌خت له‌سه‌ر براییه‌تی
ئایینی ده‌که‌نه‌وه و ئه‌و په‌یوه‌ندی‌یه‌ به‌رزو پیرۆز ده‌نرخینن و په‌یوه‌ندی‌یه‌ که
تون‌دو تو‌ل‌تر ده‌که‌ن ، له‌فه‌رمووده‌ی صه‌حیح دا هاته‌وه که پیغه‌مبه‌ر ﷺ
فه‌رموویه‌تی: (المسلم اخو المسلم لا یظلمه و لا یسلمه) موسو‌ل‌مان برای
موسو‌ل‌مانه‌ زو‌لمی لی‌ناکا و پشتگیری ده‌کاو نا‌هێلی دوزمن زیانی
پێ‌بگه‌یه‌نی .

یان دہفہ رموی: (والله في عون العبد ما دام العبد في عون أخيه) پەروردگار پشتگیری بہندہی خوی دہکا بہمہرجی نہو بہندہیہ یارمہتی برای موسولمانی خوی بدا.

ہہروہا لہحدیثی صہیح دا ہاتوہ دہفہ رموی: (مثل المؤمنین في توادهم و تراحمهم و تعاطفهم كمثل الجسد الواحد اذا شتكى منه عضو تداعى له سائر الجسد بالسهر و الحمى) نمونہی موسولمان لہیہ کتر خوشویستندا و لہبہزہبی ہاتنہوہیان دا بہیہ کتری لہپہویہندی و ہہماہہنگی و بہہانا ہاتنی بہکتریہوہ و ہکوو جہستہیہک وان ہہرکاتیک نہندامیککی نہو جہستہیہ تووشی نازاریک بوو ہہموو جہستہکہ نیثی پی دہگاو خہوی لی ناکہوی و ہہماہہنگی نہو نہندامہ بہنہو نازارہ دہکەن!

یان دہفہ رموی: (المؤمن للمؤمن كالبنيان يشد بعضه بعضا) موسولمان بۆ موسولمان و ہکوو چینی دیوار و ہایہ ہہندیکی ہہندیکی تری پتہو دہکا.

داب و نہریتی موسولمان لہگہل موسولمان و لہگہل خہلکی تردا

يَتَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا يَسْخَر قَوْمٌ مِّن قَوْمٍ
عَسَىٰ أَن يَكُونُوا خَيْرًا مِّنْهُمْ وَلَا يَسَاءَ مِّن فِسَاءٍ عَسَىٰ أَن يَكُن خَيْرًا
مِّنْهُمْ وَلَا تَلْمِزُوا أَنْفُسَكُمْ وَلَا تَنَابَزُوا بِالْأَلْقَابِ بِئْسَ الْأَسْمُ
الْفُسُوقُ بَعْدَ الْإِيمَانِ وَمَن لَّمْ يَتُبْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿١١﴾
يَتَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ

وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَبَ بَعْضُكُم بَعْضًا أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَنْ
يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ
رَحِيمٌ ﴿١٢﴾ يَأَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَى وَجَعَلْنَاكُمْ
شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتَقَى اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ
عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿١٣﴾

دهریاره ی ژماره نایه تی یانزه (الضحاک) ده لئی سه بارهت به شاندى
به نى ته میم نازل بوو، نه وانى له باسى سه بهب نزولى نایه تی یه که مى
سوره ته که دا باسیان هاتوو، نه و بوو نه و شانده گالتیهان به صه حابه
هه ژاره کانی وه کوو عه ممر و خه بیاب و ئیبنو فوهه یرو بیلال و صوهه یب و
سهلمانی فارسى و سالم سازاد کراوى نه بو حوزه یفه... هتد ده کرد که
بینیان روت و ره جال و شرو شول و چلکنن گالتیهان پی هاتن!

هه ندى کی تر ده لئین: سه بهب نزولى نه م نایه ته نه وه یه عیکه ره مه ی کورى
نه بوجه هل ئیمانی هینا و هاته ناوشارى مه دینه، که موسولمانه کان
عیکه ره یان بینى وتیان نه وه کورى فیرعه ونى نه م ئومه ته یه، نه ویش لای
پیغه مبه رﷺ شوای حالئى خوی کردو نه م نایه ته نازل بوو،

هه ندى له موفه سسیرین هوکارى تر بو سه بهب نزوله که ده ستیشان
ده که ن! به هه ر حال پی ده چی هوکارى نازل بوونى نایه ته که زیاتر
له هوکارىک بى یان چه ند هوکارىک بى. هه رچونیک بى عیبرهت
به گشتگیرى له فظه که یه نه ک تایبه ته ندى نازل بوونه که ی.

دەرباری نایه‌تی ﴿وَلَا نَسَاءَ مِنْ نَسَاءٍ﴾ ئیبنوعەبباس دەفەر موی: (صفیه) ی کچی حوییه کوری ئە خطب هاته خزمەت پیغەمبەر و وتی: ئە پیغەمبەری خودا! ئافەرەکان قەشەریم پی دە کەن، دە ئین: ئە پیغەمبەر کە پیغەمبەر ﷺ فەر موی: بۆ پێیانت نەوت: باو کم هارونەو مامم موسایەو میتر دە کم (محمد) ئیتر ئەو نایەتە نازل بوو.

دەربارە ی نایه‌تی: ﴿وَلَا تَنَابَزُوا بِالْأَلْقَابِ﴾ ئە بوجوبەیری کوری (الضحاک) یه ژێ پیاوی واهە بوو دوو ناو سی ناوی هە بوو، کە بە هەندی ناو بانگیان دە کرد د لگران دە بوو ئیتر ئەم نایەتە لەو بارەو نازل بوو.

حاکم و هی تریش لە بارە ی هە دیخی ئە بوجوبەیرەو دە ئی: لە سەر دە می نە زانی دا بانگ لی کردن بە لە قەب و نازناو باو بوون پیغەمبەر ﷺ بە شیوە ی نازناو بانگی لە پیاوی کرد، عەرز ی پیغەمبەر ﷺ کرا: کە ئەو پیاو ه لەوانە یه بانگ لی کردنی بەو نازناو ه لە لا ناخۆش بی ئیتر نایه‌تی: ﴿وَلَا تَنَابَزُوا بِالْأَلْقَابِ﴾ نازل بوو.

دەربارە ی نایه‌تی: ﴿وَلَا يَغْتَابَ بَعْضُكُم بَعْضًا﴾ ئیبنو لمونزیر لە ئیبنو جەریرەو نە قل دە کا دە ئی: وایتە چی و وادە گو تر ی کە ئەو نایەتە دەربارە ی سەلمانی فارسی نازل بوو، نانی خوارد و راکشا ویستی بنوی پیاوی لاسایی خواردن و راکشانه‌کە ی کردەو ئیتر ئەو نایەتە نازل بوو.

دەربارە ی نایه‌تی: ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَى﴾ ئیبنو ئە بی حاتم لە کوری ئە بو مولەیکەو ه ریاو یەت دە کا: دە ئی: کە شاری مە ککە رزگار کرا بیلال چوو ه سەربانی کە عەبو بانگی دا، هەندی کەس وتیان: ئەو کۆیلە رەشە پیسە چوو ه تە سەربانی کە عەبو بانگ دە ئی؟! هەندیکی تر وتیان: ئە گەر خودا رقی لی ی هە ئسی دە ی کاتە

شتیکی تر یان وتیان : نه گهر خودا شتیکی بوی دهیگۆرپی نیت نایه تی:
﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ﴾ نازل بوو.

په یوه ندای نه م کۆمه له نایه ته به هس پیتشه وه له م روه وه یه :

له وه پیتش په روه ردگار شه وه ی روونکرده وه که پیویسته
موسولمان چ هه لسو که و تیکی هه بی به رامبه ر به خودا و به
پیغه مبه ر ﷺ هه روه ها به رامبه ر نه وانه ی دوژمن و به ره له ستکارانی خودا و
پیغه مبه ری خودان!

نه مجار له م کۆمه له نایه ته دا شه وه روون ده کاته وه که موسولمان
پیویسته چۆن بی له گه ل موسولمانان به تایبه تی و غهیری موسولمانان
به گشتی جله وگیری له موسولمانان ده کا که قه شه ری و سوکایه تی
به یه کتری نه که ن، و تانه و ته شه ر له یه کتری نه ده ن و ناوانا تۆره ی ناشیرین
له یه کتری نه نین، جاسوسی به سه ر یه کتروه نه که ن ، واز له فیتنه یی و
غه یبه ت بینن، به نژاد و بنه ماله و بنه چه نه نازن ته رازوی به رزو نزمی ،
سه نگی مه حه کی چاکی و خراپی ته قوايه ، کی زیاتر خودا په رست بی و
له خودا بترسی شه وه ریزداره ، گه وره یی ریزداریی به له خودا ترسان
ده سته به ر ده بی ده فه رموی:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَسْخَرُ قَوْمٌ مِنْ قَوْمٍ عَسَىٰ أَنْ يَكُونُوا خَيْرًا
مِّنْهُمْ﴾ نه ی شه که سانه ی پرواتان به تاک و ته نهایی خودا و راستی
پیغه مبه ری تی موحه مده هینا وه خو تان به شوینکه و تووی په یامی ده زانن،
باهیچ گه ل و نه ته وه یه ک هیچ ده سته و تا قمیک گالته به ده سته و تا قمی تر
نه کا، چونکه له وانه یه گالته پی کرا و له گالته کار چاکتر بی و لای خودا
ریزی زیاتر بی، و یده چی شه که سه ی گالته ی پی ده کری لای خودا
خۆشه ویستر بی له و که سه ی گالته که ده کا .

پێغەمبەر ﷺ لە فەرموودەییە کدا ئەبوھورەیرە رێوایەتی کردووە دەفەرموی: (رب أشعث أغبر ذي طمرين تنبوا عنه أعين الناس، لو أقسم على الله لأبره) رواه الحاكم ، واتە: زۆر کەس ھەییە تەپ و تۆزاوی و چلکن و شپۆ شۆڵ خەلکی بێزی لی دەکاتەو، بەلام لای خودا ھێندە خۆشەویستە ئەگەر ھەر شتێک داوا لەخودا بکات بۆی جی بەجی دەکات.

ئیمامی موسلیم ئەم فەرموودەییە بەم جوۆرە رێوایەت کردووە (رب أشعث أغبر مدفوع بالأبواب لو أقسم على الله لأبره) زۆر تەپ و تۆزاوی و چلکن لەبەردەرگایان پالیان پێو دەنێن ، خەلکی بەھێچیان نازانن وەلی لای خودا رێزدارن و ھەرچی داوا لەخودا بکەن بۆیان دەستەبەر دەکا . ئەجار چۆن جلەوگیری لەپیاوان کرد لەوێ گالتە بەیەکتری بکەن ، بەھەمان ئوسلوب و شیوێ دووبەدوای جلەوگیری لەوان جلەوگیری لەنافرەتان کردو فەرمووی:

﴿ولا نساء من نساء عسى أن يكن خيراً منهن﴾ باھیچ ئافرەتێک گالتە بەھیچ ئافرەتێکی تر نەکا، چونکە لەوانەییە گالتەپێکراو لەگالتەکەر چاکتر بێ، زۆر جار ئەو ئافرەتانەیی گالتە بەئافرەتانی تر دەکەن و پێیان پێ دەکەن و خۆیان بەچاک و بێعەیب دەزانن ئەوان خۆیان عەیبدارو لەکەدارن و گالتەپێکراوەکان لەوان باشتن.

ھەلبەتە ئەگەر ئافرەتیش گالتە بەپیاوان بکەن یان پیاو گالتە بەئافرەت بکەن ھەر ھەرامو ھەمان حوکمی ئایەتەکە دەیانگریتەو . پێویستە ئادەمیزاد زۆر ئاگاداری ئەو بێ بەگالتەکردن بەکەسانی تر کوێو مەجلیس نەپازینیتەو، خۆی لەم تاوانە پیاویزی و پابەندی ئەو

تەو جیهاته قورئانییه بی، که بنه‌مایه‌کی سه‌ره‌کیه و فاکته‌ریکی گرنه
بۆ قه‌لاچۆکردنی حیق‌دو کینه.

﴿ولاتلمزوا أنفسکم﴾ تانه و ته‌شهر له‌که‌سی دیکه مه‌ده‌ن، عه‌یب و
عار له‌یه‌کتری مه‌گرن، چونکه ئاده‌میزاد هه‌موو برای یه‌کترن له‌باوک و
دایکێک که‌وتونه‌وه، که‌سیک تانه‌و ته‌شهر له‌برای موسولمانی بدا وه‌کوو
ئه‌وه وایه تانه له‌خودی خۆی بدا، خه‌لکی عه‌یب‌دار بکا خۆی عه‌یب‌دار
ده‌کا، موسولمانان وه‌کوو ئه‌ندامی جه‌سته‌یه‌ک وان هه‌ر ئه‌ندامێک ئازاری
هه‌به‌و ئه‌وانی‌تر هاوبه‌شی ئازاره‌که ده‌که‌ن و له‌گه‌لێ دا شه‌و
به‌خه‌به‌رن، بۆیه قورئان تانه‌دانی له‌که‌سانی دیکه به‌تانه‌دان له‌خودی
کا‌برای تانه‌ده‌ر حسیب کردوه.

﴿ولاتنازوا بالألقاب﴾ ئه‌ی موسولمانان! نه‌که‌ن نازناوی سووک و
ناشیرین له‌یه‌کتری بنیتن، هه‌ر نازناو له‌قه‌بیک کا‌برا پیتی ناخۆش بی نابی
به‌وه بانگی لی‌یکه‌ی، ئه‌مه‌ش تاوانیکی گه‌وره‌یه‌و بلا‌وبونه‌وی له‌ناو
کۆمه‌لدا ده‌بیته‌هۆکاری دوژمنایه‌تی و رق و کینه له‌یه‌کتری بون و لیک
هه‌له‌شاندنی براهه‌تی و نه‌مانی خۆشه‌ویستی.

وه‌لی نه‌گه‌ر کا‌برا به‌و له‌قه‌به‌ ناشیرینه مه‌شه‌ور بوو پیشی ناخۆش
نه‌بوو به‌وه بانگی لی‌یکری به‌لایه‌وه ئاسایی بوو ئه‌وه قه‌ینا‌کا، بۆ
نمونه موفه‌سسیریکی قورئان کورد بووه ناوی (یوسف الأ‌صم) ه‌یوسفه
که‌په. ئه‌و له‌قه‌به‌ی بۆ خۆی هه‌لبژاردوه به‌وه بانگی لی‌گراوه به‌لایه‌وه
ئاسایی بووه، نازناو له‌قه‌به‌ی جوان و مه‌دح ئامیژ نه‌هی نایه‌ته‌که
نایگریته‌وه، بانگ کردن به‌و جو‌ره نازناوه په‌سه‌نده‌و له‌ناو موسولمانان دا
له‌کۆن و نوێ دا باو بووه و باوه.

﴿بئس الاسم الفسوق بعد الإيمان﴾ به راستی دواى ئیمانیهتان و موسولمان بوون ناشیرینه ئیوه به نازناوى ناشیرین بانگی یه کتر بکهن و له قه بى ناخوش له یه کتری بنین ، نه وه فیسق و تاوانه خۆتانى لى پاریزن .
﴿ومن لم يتب فأولئك هم الظالمون﴾ كه سیك واز له و تاوانانه نه هیئى و توبه نه كا نه وه پیړى سته مکارانه و عه زابى دۆزه خى بو خۆى ده سته بهر کردوه . چونکه بهرده وام بوون له سهر تاوان ده بیته هۆى کافر بوون !

﴿يا أيها الذين آمنوا اجتنبوا كثيراً من الظن إن بعض الظن إثم﴾
ئەى ئەوانەى ئیمانتان به تەك و تەنهاى خودا هیئاوه شوین په یامى ئیسلام كه وتوون و محمد ﷺ به پیغه مبهردەزانن، خۆتان له زۆر شك و گومان پاریزن ، له خۆتان هه به بى به لگه ی به هیژ گومانى خراب به موسولمانان مبهن، وه لى گومانى خراب بردن به كه سانى خراب و ره وشت ناشیرین دروسته بو نه وه ی خۆى لى پاریزى ، به لام نابى له سهر نه و گومانه قسه ی ناراست هه لچنى و غه بیته و بوختان نه نجام بدا ، چونکه هه ندی له گومان تاوانه و له كه دار كردنى موسولمانه و ده بیته هۆى لى په نجانى په روهردگار .

ئیبینوماجه له عه بدوللای كوپى عومه ره وه ریوايه ت ده كا ده فهرموى:
پیغه مبهرم بینى ته وافی مالى خودای ده کردوه ده یفه رموو: (ما أطيبك و أطيب ريحك، وما أعظمك و أعظم حرمتك و الذي نفس محمد بيده لحرمة المؤمن أعظم عند الله تعالى حرمة منك ، ماله و دمه ، وان يظن به الا خيراً).

ئیمامى مالیک و بوخارى و موسلیم و ئه بوداود له ئه بو هورهیره وه ریوايه ت ده کهن ده فهرموى. په روهردگار ﷺ فهرموى: (ایاکم و الظن فإن الظن العذب الحديث، ولا تجسسوا ، ولا تحسسوا، ولا تنافسوا ، ولا تحاسدوا،

ولاتباغضوا، وكونوا عباد الله اخوانا) خۆتان پيارىزن لە گومان، بىگومان گومان بردنى خراپ بە موسولمان درۆتەين درۆيە تاوانىكى گەورەيە.

﴿ولا تجسسوا﴾ جاسوسى بەسەر يەكتەرەو مەكەن ولەعەيب و عارى يەكتەرى مەكۆلنەو، هەول مەدەن نەيتنى و كەم و كۆپى براكانتان بىخەنەرەو، گویتان هەلمەخەن بۆگفتوگۆ كەسانى دىكە كە پىيان ناخۆشە گویتان لى بگرن، هەرەو ها لە كۆن و كە لەبەرەو مەرپواننە ناو مالى خەلك .

ئەبۇداود و هى تەرىش لە ئەبۇبەرزەى ئەسلەمىيەو رىوايەتيان كەردووە دەلى: پىغەمبەر ﷺ وتارى بۆ خویندەين و فەرموى: ئەى ئەو كەسانەى بەقسە موسولمان و ئيمان و تەقوا بەتەواوەتى نەچۆتە ناو دلتانەو، لىكۆلنەو لەعەيب و كەم و كۆرتى خەلكى مەكەن، چونكە هەر كەسى لەعەيب و عارى خەلكى بكۆلنەو خودا لە ناو مالى خۆى دا رىسواى دەكا.

طەبەرانى لە حارىشەى كۆپى (النعمان) رىوايەت دەكا كە دەلى: پىغەمبەر ﷺ فەرموى: سى شت ئەزەمە و نوشوستين بۆ ئومەتە كەم: رەشبینى و حەسودى و گومانى خراپ، يەكێك لە هاو لەان وتى: ئەى پىغەمبەرەى خوا! چ شتێك قەلاچۆى ئەو رەوشتە ناشيرىنانە دەكا؟ پىغەمبەر ﷺ فەرموى: ئەگەر حەسودیت برد تەوبەو ئىستىغفار بكە، ئەگەر گومانى خراپت برد شوینى مەكەو و مەچۆرە بنج و بناوانى بەلكو پاشگۆى بىخە، ئەگەر لەكەردنى شتێكدا رەش بىن بووى گۆى پىمەدە بەلكو بویرانە ئەنجامى بەدە.

ئەبۇ قىلابە دەلى: بەعومەريان گوت كە ئەبۇ مىحجەنى ئەقەفى لە مالى خۆى دا هاو لەانى كۆدەكاتەو و مەى دەخۆنەو، حەزەرەتى عومەر بەرەو مالىان كەوتەرى و چووە ژوورەو و هىچى نەبىنى ئەبۇمىحجەن

وتی: نهی عومەر نه‌مه نابی و بۆت ره‌وا نیه هه‌روا هه‌لکوتیه سهر مائی خه‌لک، چونکه په‌روه‌ردگار نهی له‌جاسوسی کردن کردوو نه‌تر هه‌زهره‌تی عومەر بی سی و دوو مائی نه‌بومی‌حجه‌نی به‌جی‌هیشته .

﴿ولا یغتب بعضکم بعضاً، ایحِبَّ احَدکم اَن یاکل لحم أخیه میتاً فکرموه؟﴾ با هیچ کس له‌ئیه باسی خراپه‌ی کهسانی‌تر له‌ئیه نه‌کا، جا باسکردنه‌که به‌پراسته‌وخۆ بی یان ناراسته‌و خۆ بی، باسی خودی خۆی یا باسی منداڵ و خیزانی بی، یان هه‌ر شتیک په‌یوه‌ندی به‌وه‌وه هه‌بی چونکه باسکردنی کهسانی‌دیکه به‌خراپه ده‌بیته هۆی دلپه‌نجانی باسکراوه‌کهو حیق‌دو کینه له‌دلیاندا به‌دی دیتی.

په‌غه‌مبه‌ر ﷺ له‌فه‌رمووده‌یه‌کیدا که نه‌بوداودو تیرمیزی و نیبن جهریر له‌نه‌بوهوره‌یره‌وه ریوایه‌تیان کردوه، له‌په‌یناسه‌ی غه‌یبه‌ت کردندا فه‌رمووی: غه‌یبه‌ت نه‌وه‌یه باسی برای موسولمانت بکه‌ی به‌جۆریک پیی ناخۆش بی، هاوه‌لیک عه‌رزى کرد : قوربان! نه‌ی نه‌گه‌ر نه‌و که‌سه ره‌وشته ناشیرینه‌که‌ی تیدا بوو؟ په‌غه‌مبه‌ر ﷺ فه‌رمووی: نه‌گه‌ر نه‌و که‌سه ره‌وشته دزیوه‌که‌ی تیدا‌بوو نه‌وه غه‌یبه‌ته، خۆ نه‌گه‌ر تیدا نه‌بوو نه‌وه بوختانه .

نه‌بوداود ده‌گه‌ی‌په‌ته‌وه ده‌لی: خاتوو عانیشه به‌په‌غه‌مبه‌ری گوت: نه‌تۆ (صه‌فه‌)ت به‌سه کورته بالایه‌کی وا و!! په‌غه‌مبه‌ر فه‌رمووی: (لقد قلت کلمه لو مزجت بماء البحر لمزجته) قسه‌یه‌کت کرد نه‌گه‌ر لا تیکه‌لاوی ده‌ریای بکه‌ی لیلی ده‌کا..

نه‌جار په‌روه‌ردگار غه‌یبه‌ت کردنی شوپه‌اندوه به‌خواردنی گوشتی برای مردووی بو نه‌وه‌ی موسولمانان راچله‌کیتی و قیزیان له‌غه‌یبه‌تکردن بیته‌وه، چونکه خواردنی گوشتی ئاده‌میزاد ته‌بیعه‌تی سه‌لیم قیزی لی‌ده‌کاته‌وه چ جایی به‌مردویش و جگه له‌وه‌ی که نه‌شرعیشدا هه‌رامه !!

نایه‌ته که به لگه‌یه کی زور به هیزو ناشکرایه له سهر نه‌وه: که غه‌یه‌ت کردن حرامه و شتیکی قیزه‌ونه، جا نه‌گهر که سیک تووشی نه و تاوانه بوو بازوو توبه بکا و گهر دنی به غه‌یه تکراره که نازاد بکا. وه‌لی نه‌گهر غه‌یه تکرده که به رژه‌وه ندی‌یه کی تیدا بوو نه‌وه غه‌یه تکرده که دروسته، بۆمونه: نه‌گهر کابرایه ک بیه‌وی کچی، خوشکی، خزمی بدا به‌شوو به که سیک، نه و که سه عه‌یی تیدا بوون تو پیت ده‌زانین و راویژیان پی‌کردی ده‌بی چی راسته بیللی و عه‌یی کابرای خوازیینی کهر ده‌رخه‌ی.

غه‌یه‌ت په‌یوه‌نده به‌پاریزگاریی ریژی ناده‌میزاد به غه‌یه‌ت نه‌و ریژه ده‌شکی و نه‌و سنووره ده‌به‌زیندری ناموسو که سایه‌تی هه‌تک ده‌کری. پیغه‌مبه‌ر ﷺ له‌حه‌جی مالتاوایدا و تاریکی خوینده‌وه له‌وتاره‌که‌دا خیطابی ناراسته‌ی موسولمانان کرد و فهرمووی: (ان دماءکم و اموالکم و اعراضکم علیکم حرام کحرمة یومکم هذا، فی شهرکم هذا، فی بلدکم هذا) خوینتان مالتان ناموستان له‌یه‌کتر یاساغه ■ نابی ده‌ستدریژیان بکریته سهر ده‌بی پاریزگارییان بکری، وه‌کوو چۆن نه‌م رۆژه که رۆژی عه‌ره‌فه‌یه و نه‌م مانگه که مانگی ذیلحیجه‌یه و یه‌کیکه له (أشهر الحرام) و نه‌م ولات و خاکه که مه‌که‌یه ریزدارن و پیویسته ریژیان بگیری و پاریزگارییان بکری.

له‌فهرمووده‌یه‌کی تردا نه‌بوداود و تیرمیزی له‌نه‌بو هوره‌یره‌وه ریوایه‌تیان کردووه ده‌لی: پیغه‌مبه‌ر فهرمووی: (کل المسلم علی المسلم حرام، ماله ودمه و عرضه، حسب امرئ من الشزان یحقر أخاه المسلم) هه‌موو موسولمانیک له‌سهری حرامه ده‌ستدریژی بکاته سهر مال و ناموس و خوینی موسولمانانی‌تر، به‌سه بۆ خراپی ناده‌میزاد که سوکایه‌تی به‌برای

موسولمانی بکا. به چاوی سوك سهیری بکا پاشمله غه ییه تی بکا و ریزی بشکیتنی.

له فهرمووده یه کی تر دا نه بو داود له نه بو بورده ی به له وی یه وه ریوایه تی کردوه ده لی پیغه مبه ره ﷺ فهرمووی: نه ی نه وه که سانه ی به پرالته ئیمان تان هیناوه به لام ئیمان نه چوه ته ناو دل تانه وه، وریابن غه ییه تی موسولمانان مه کهن شوین کهم و کوری و نه یینی به کانیا ن مه کهن، چونکه بیگومان هدر که سی به دوی عه وره ت و نه یینی موسولمان دا بکه وی بیه وی ناشکریان بکا، خوداش شوین نه یینی و عه یب و عاری نه وه ده که وی، که سیکیش خودا شوین نه یینی و عه یب و عاری بکه وی له مالی خوی دا ریسوای ده کا !!

﴿واتقوا الله ، ان الله ثواب رحيم﴾ ته قوای خوداتان هه بی و بترسن له بی گوئی فهرمان و جله و گریه کان ی، خوتان له سزاو تو له بیاریزن قیزتان له غه ییه ت بی و توخنی نه کهن، بیگومان خودا توبه وهرده گری و به زه بی دیته وه به وانه ی له تاوان ده گهرینه وه و پشت به خوا ده به ستن .

دوای نه وه هموو بانگ لی کردنه یه که به دوای یه کانه به ﴿ياأيها الذين آمنوا﴾ و سه رنج راکیشانیان بو نه و ناسو به رزه و دنه دانیان بو نه وه ی بگه نه نه و ناسته به رزو پیروزه پر فهر و به ره که ته، بو دهسته بهر کردنی نه و نادابه نه فسی و کومه لایه تیانه .

پاش دروست کردنی نه وه هموو شوراو سیاجانه ی دروستی کردن بو پاریزگاری نازادی و کهرامه ت و مال و نامووسی موسولمان و زامن کردنی نه وه هموو شتانه به ته قوای خوداو له خودا ترسان ، دوای به رزبونه وه به سه ر نه وه هموو پلیکانانه دا بو گه یشتن به و ناسو به رزو

پیرۆزە ، خیطاب ئاراستەى ھەموو ئادەمیزاد دەکا و پیرای
جوداوازی رەچەلەك و رەنگ و زوبان ولات و ھۆزو بنەمالە، بۆ ئەوێ
سەرنجیان رابکێشێ بۆ حەقیقەت و راستی یەکی حاشا ھەلنەگر
بۆ تەرازویەکی بێۆینەو سەنگی مەحەکی کۆمەلگای ئادەمیزادی
نەوونەیی و دەفەرموی:

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ، إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ﴾ ئەى
ئادەمیزاد بەگشی بەھەموو چىن و توێژو رەچەلەك و نژادو رەنگ و
زوبانتانەو کەدابەش بوون بەسەر چەندەھا ھۆزو گەل و تاقم و کۆمەلەو،
ھەر گەلەى بەزمانێك دەدوێ و لەشویئێکی سەر زەوى نیشتەجێ، ھەيە
رەش پێستە و ھەيە سوورە و ھەيە سپى و ھەيە گەنم رەنگ « ھەمووتان
لەبنەرەتدا لەدایك و باوكێك بەدى ھاتوون و وەچەو نەوێ ئادەم و ھەوان،
ئادەمیش لەگل دروستکراو.

کەواتە پەرتەوازە مەبن و کێشەو دووبەرەکی مەخەنە نێوانتانەو
نێوھەمان کرد بەو ھەموو ھۆزو گەل و نەتەو جیا جیايانە بۆ ئەوێ
یەكترى بناسن و بەيەكتر ناشابن، نەك بۆ ئەوێ کێشەتان تێبکەوێ و دژ
بەيەكتر بوەستن « وشانازی بە بنەمالەو ھۆز و عەشیرەتەو بەكەن،
خۆتان بەسەر يەكتردا ھەلبنێنەو»؛ بەکورتى ھەمووتان خودا دروستى
کردوون و کردوونى بەگەل و ھۆز و خێل و بنەمالە بۆ يەكتر ناسین نەك
خۆبەزلزانين و خۆھەلنانەو بەنژاد!

رێزو گەرەبى نێوانتان بەتەقوا و خوداپەرستى يە « کى زیاتر لەخودا
بترسى و تەقواى ھەبى ئەو رێزدارترە، واز لەخۆبەزلزانى و خۆھەلنانەو
بێتن ، بێگومان خودا زانایە بەحال و نەيتنى و کارو بارتان ، خەبەردار،
بەناشکراو نەيتنىتان، ھيچى لى گوم نابى .

بێگومان ئەم ئایەتە بەلگەیە لەسەر ئەوە کە کەفائەت لە بەینی ژن و مێرددا بەغەیری ئاین داریی بایەخی نیە، ئەو حەدێشانەی رێوایەتکاران کە گوايە کۆرە مسکین و کۆرە کوردو کۆرە فارس و هتد هاوکۆفی کچە قورەیشیەک نین، کچە هاشمیەک بازۆر دینداریش نەبێ لە کۆرە کوردیکی خۆتەندەوارو موسولمان پایەبەرترە هەروا زۆر لەم قسەو قسەلۆکانە کە لەهەندێ کتێبان دا چەسپاون راستەوخۆ دژی ئەم ئایەتە پێرۆژەن، بۆیە دەبێ بەحەدێشان نەزانین ، وە بەبەلگەوێ رەتیان بکەینەو .

رەحمت لەئیمامی مالیک: کە تەنها ئاینداری و کەفائەت دەکاتە مەرجی کەفائەت و هەر ئەو بواره بەتەرازوی بەرزو نزمی ئادەمیزادەکان دەزانێ!!

ئایینی ئیسلام بەناشکراو بەنهیتی دژی ئەو دەمارگیری (عصبیە) نەزانیانە وەستاوەو ویستویەتی بەهەموو جوړیک ریشەکێشیان بکا . بۆ ئەوەی لەژێر ئالای (لا اله الا الله) دا یاسا ئیسلامییە جەهانگیرەکە ی بچەسپێنێ و ئادەمیزاد بکەوێتە بەختەوهرییەو و کامەرانی دونیاو قیامەتی بۆ دەستەبەر بێ.

تەنانەت بانگەشە خێلەکی و دەمارگیری بە شتیکی بۆگەن و قیزەون داناو، ئیمامی موسلیم لەجایی کۆری عەبدوللاو فەرموودەییەکی رێوایەت کردوو تێیدا هاتوو کە پێغەمبەر ﷺ دەرپارە (عصبیە) فەرمویت: (دعوها فإنها منتنه) وازی لی یێتن بانگەشە بۆ مەکەن چونکە بۆگەنە .

هەر وەها لە فەرموودەییەکی تردا کە ئەبوبەکری بەزار رێوایەتی دەکا ، دەلی: پێغەمبەر ﷺ فەرمووی: (کلکم بنو آدم، و آدم خلق من تراب، و اما من قوم یفزعرون بأبائهم ولیکون أهون علی الله تعالی من الجعلان)!

بنده مای نایینی راسته قینه

قَالَتِ الْأَعْرَابُ ءَآمَنَّا قُلْ لَمْ تُؤْمِنُوا وَلَكِنْ
 قُولُوا أَسْلَمْنَا وَلَمَّا يَدْخُلِ الْإِيْمَنُ فِي قُلُوبِكُمْ وَإِنْ تُطِيعُوا اللَّهَ
 وَرَسُولَهُ لَا يَلِتْكُمْ مِنْ أَعْمَالِكُمْ شَيْئًا إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٤﴾
 إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ ءَآمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوا
 وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُولَئِكَ هُمُ
 الصَّادِقُونَ ﴿١٥﴾ قُلْ أَتَعْلَمُونَ أَنَّ اللَّهَ بِدِينِكُمْ وَاللَّهُ
 يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ
 ﴿١٦﴾ يَمْنُونَ عَلَيْكَ أَنْ أَسْلَمُوا قُلْ لَا تَمْنُوا عَلَيَّ إِسْلَمَكُمْ بَلِ اللَّهُ
 يَمْنُ عَلَيْكُمْ أَنْ هَدَاكُمْ لِلْإِيْمَنِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٧﴾ إِنَّ اللَّهَ
 يَعْلَمُ غَيْبَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٨﴾

نه مجار له کو تایی سوره ته که دا حقیقه تى نیمان و نرخی شه و هیزه
 مدعنهویه روون ده کاته وه ره ددی نه وانه ده داته وه که به پروالت خوین
 به موسولمان ده زانن و به لام مه عنای نیمان له کرده وه کانیندا رهنگی
 نه ده دایه وه، به زمان نیمانیان هینابوو به لام نه چوو بوه ناو دلیانه وه،
 ده فهرموی:

﴿قَالَتِ الْأَعْرَابُ آمَنَّا ، قُلْ: لَمْ تَوْمِنُوا ، وَلَكِنْ قُولُوا: أَسْلَمْنَا وَلَمَّا يَدْخُلِ الْإِيمَانُ فِي قُلُوبِكُمْ﴾ هەندێ لەعەرەبە سارانشینەکانی بەنی ئەسەد لەسالانی گرانیدا هاتنە مەدینە و شایەتومانیان هێنا بەلام لەناخووە موسولمان نەبوو بوون، دەستیان کرد بەمنەت کردن بەسەر پیغەمبەردا دەیانگوت: ئەو ئیمە دژت نەوستان و بەئارەزووی خۆمان ئیمانمان پێهێنای وەکوو فلان هۆزو فیسار خێلمان نەکرد شەرت لەگەڵ بکەین بەرەنگارت بپێنەو، دەسایێنە لەمالی زەکات بەشی باشمان بەدری...!

ئەو موحمەد پێیان بلی: ئەو ئیوە ئیمان نەچووە ناو دلتانەو بەلکوو بەپرۆا ئەت خۆتان بەموسولمان نیشان دەدەن، کەواتە مەلێن: ئیمانمان هێناو و باوهری ئیسلامی لەدلمان دا جیگیر بوو، بەلکوو بلێن گەردن کەچت بووین و خۆمان تەسلیم کردوو، ئیوە هیشتا ئیمان نەچووە ناو دل و دەرونتانەو چونکە ئەگەر ئیمانی راستەقینە لەناختان دا جیگیر بوایە لەهەلسوکه و تاندا رەنگی دەدا یەو و ئاکارو رەفتارتان بەشیوەیهکی تر دەبوو.

ئایەتەکە بەلگەیه لەسەر ئەو: کە ئیمان لە ئیسلام تاییەت ترە، ئەمەش دەق رای ئەهلی سوننەو جەماعەیه! واتە: لەنێوان ئیمان و ئیسلام دا عام و خاصی رەها هەیه «ئیمان (خاص) و ئیسلام (عام)». ئەجار پەرورەدگار موسولمان نەهەل دەنی بۆ و دەستەهێنانی ئیمانی راستەقینە و تەواو دەفەرموی:

﴿وَأَنْ تَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ لَا يَلِتْكُمْ مِنْ أَعْمَالِكُمْ شَيْئاً، إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ ئەگەر ئیوە بەراستی تاعەتی خودا بکەن، دلسۆزانە ئەرک، سەرشارانی خێزان ئەنجام بەدن، برپای راست و دامەزراوتان

هه بى شه پراو پر پاداشتتانه ده دري ته وه و هيچ له پاداشتتانه كه م
ناكري ته وه، كه وابى پاداشتى خوتانه پوچ مه كه نه وه دل سو زانه نه ركى
سه رشاتتانه نه نجام بدهن !

بيگومان خودا ليخوش بوو خاوهنى به زه بى يه، هه كه سى توبه بكا و
دل سو زانه كارو نه كه كانى خوى راپه رپنى، له تاوانى خوش ده بى و دواى
توبه كردن سزاي نادا.

﴿إِذَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ لَمْ يَأْتُوا وَ جَاهِدُوا
بَأْمَانِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُولَئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ﴾ به راستى
موسولمانانى راسته قينه هه نه واننه، كه ئيمانى كى راست و ريشه بيان
هيناهو برواى ته واويان به تاك و ته نهاى خودا و پيغه مبه ريتى
(موحه ممد) هه يه، له دليان دا نه م باوه ره چه سپيوه به زويان ئيقرارى
پى ده كهن و له كرده وه كانيان دا رهنگ ده داته وه ..

.. نه مجار پاش ده سته به ربوونى نه م ئيمانه ئيتر شك و گومان و لاوازى
رووى تى نه كردوون و له سهه به ربواوه رپى خويان به رده وام بوون، به مال و
گياني خويان له پيناو ئاييى خودا تيكوشاون، هه و ليان داوه خودا
له خويان رازيى بكهن و ئالاى (لا اله الا الله) به رزي ته وه به نازادى
بشه كي ته وه، ئانه واننه موسولمانى ساغ و خوداناسى راسته قينه، نه كه نه
عه ره به سارانشينانه ي به روا له ت ئيسلام بو بوون وه لى ئيمان نه چوبوه
ناو دليانه وه !

﴿قُلْ أَتَعْلَمُونَ اللَّهَ بِدِينِكُمْ؟ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ﴾ نه ي پيغه مبه را
پييان بلى: بوچى ئيه خودا ئاگادار ده كهن به سهه ئاييى خوتانه دا؟
واده زانن خودا نازانى چيتانه له دل دايه؟ نانا وامه زانن خودا ئاگادارى
نه ينى ناو دلتانه وه زاننى چى تيدايه، نه كه هه نه وه نده به لكوو خودا

بهو ناو نیشانه دراوه، نه مجار دواى سه لماندن و چه سپاندنی به لگه جوړاو
جوړه کانی یه کتاپه رستی راستی پیغه مبه رایه تی و گومان و بیانوی
سه ریچی کاران و په تدانه وهی هم موو شوبه و گومان یکیان، پاداشتی
موسولمانانی کردار په سند دیاریی ده کاو ده فهرموی:

﴿وقال الذين كفروا للذين آمنوا: لو كان خيرا ما سبقونا اليه﴾
کافره کانی مه که که یان جوله که کان دهر باره ی نیمانه پینانی هندی له هه ژارو
بوره پیاوی وه کوو بیلال و عه مارو صوه یب و خه بیاب ده یان گوت: نه گهر
نهم نایینه حق بوايه و موجه مد پیغه مبه بوايه: نهم که جهر و گوجه رانه
پیش نیمه نه ده که وتن، بو هر چی شکومه ندیو شتی حق و راست هیه
خومان پیشه نگین و زوو بو خومانی کونترول ده که ین، نیمه لای خودا
خاوه ن ریزو شان و شه و که تین و خودا خوشمانی ده وی، هر چی لایه نی
پیاوه تی و شکومه ندی بی بو نیمه ی پاوان ده کا!!

بیگومان نه وانه له م بیرو بو چونه یان دا که وتوونه ته هه لیه کی
شاخداره وه، چونکه په روه ردگار بو پیغه مبه رایه تی و بو نایینی خوی
بهنده کانی خوی هه لده بژی، کی زیاتر له خودا بترسی و خودا په رست بی
نه وه لای خودا خاوه ن ریزو حورمه ته، وه کوو له نایه تی کی تر دا
ده فهرموی: ﴿ان اکرمکم عند الله اتقاکم﴾ .

نه مجار حال و وه زعی نه و کافرانه باس ده کاو ده فهرموی: ﴿واذ لم
یهتدوا به، فسيقولون هذا افك قديم﴾ واته: نه و کاته ی کافره کان به
قورنن هدایه ت نامیز نه بوون و سهر ردقی و دلپریان ناشکرا بوو، تیر
ده لپن: نه مه درو نه فسانه یه کی کون و له میژینه یه، هر درو
گۆزینه که یه سهری هه لداوه ته وه .

بسم الله الرحمن الرحيم

سوره قی (ق)

نهم سوره ته ناونراوه سوره قی (قاف) چونکه سه ره تای سوره ته که بهو پیتته دهست پیّ ده کا، له هه مان کاتدا یه کهم پیتته له وشه قورئان! سوره قی کی ههست هه ژیتته و ترس هاوهرو دلّ وه له رزه هیتته، جه ره سی وشه کانی و تارمایی مانا کانی کاریگریه کی ته وای له سر دلّ و دهروون هه یه، نهم لاو نهو لا له نه فسی ناده میزاد ده گریّ و له هه موو خه ته ره و جم و جولیک کی دا به شوینیه وه یه تی به تاشکراو به نهیّتی چاودیری ده کا به چاودیری پهروه ردگار که تاقه چرکه یه ک لیتی بی تاگا نابیّ.

نه وه به ناده میزاد راده گه یه نیّ و به گویّی دا ده دا: که هه ره له روژی له دایک بوونیه وه، وه له وه پیشیش تا ده مرّی و له وه دوایش هه موو هه لسوکهوت و ئاکار و ره فتاریکی هه موو خه ته ره و خه یالیک کی، هه موو قسه و ورته یه کی له لایه ن خوداوه کؤنترۆله به وردی مورا قه به و حسیب و لیکنۆلینه وه ی له سه ره .

هه لبه ته سوره ته که مه ککییه و ناوه رۆکه که ی نهو باس و خواسانه ن : که سوره ته مه ککییه کان له خو یان گرتوون، که بریتین له بنه مای عه قیده و چه سپاندنی یه کتاپه رستی و راستی پیغه مبه رایه تی و زیندوبوونه وه ی ناده میزاد له روژی قیامت دا، وه لیّ نهم سوره ته پیّ له سر باسی زیندوبوونه وه راده گریّ و رهددی نهوانه ده داته وه که بر وایان به زیندوبوونه وه و حیساب و لیکنۆلینه وه ی قیامت نیه . بۆیه سه ره تا باسی نینکاری کردنی موشریکه کانی عه ره ب ده رباهری زیندوبوونه و سه رسامیان له پیغه مبه رایه تی پیغه مبه ره دهست پیّ ده کا!

بۆ دەر خستنی دەسەلاتی ره‌های په‌روه‌ردگار بۆ به‌دییه‌تانی رۆژی
قیامت-نایه‌ته‌کان ئاده‌میزاد هه‌لده‌نین بۆ تێپارمان و وردبوونه‌وه
له‌رۆبه‌ری بوونه‌وه‌ر و سه‌یرکردنی ئاسمان و وردبوونه‌وه‌ له‌ جوانی و فراوانی
ئاسمان و زۆری ته‌ستیره‌کانی . و وردبوونه‌وه‌ له‌ زه‌وی و کێوو که‌ژ و
ده‌شت و بیابان و له‌شیوو ده‌شت و چۆم و ده‌ریاکانی له‌پوه‌ک و دارو
دره‌ختی له‌به‌فرو باران و زریانی!

ئه‌جار دێرۆک و به‌سه‌ره‌اتی گه‌له‌ پێشینه‌کانی وه‌کوو گه‌لی نوح و
ئه‌صحابی ره‌س و قه‌ومی عادو شه‌مود و عادو نوح و ئه‌صحابو له‌یکه‌و
قه‌ومی شوعه‌یب و قه‌ومی توبعه‌ع راده‌نوێنی و سه‌ره‌نجی خه‌لکه‌که‌
راده‌کێشی بۆ بیرلی گردنه‌وه‌و سه‌ره‌نجامیان: که‌ له‌راستیدا جیگای
سه‌ره‌نج و هه‌ق وایه‌ هه‌موو که‌س په‌ند و عیبه‌تیان لی‌وه‌ربگری!

ئه‌جار به‌ر په‌رسیاریه‌تی هه‌موو ئاده‌میزادێک راده‌گه‌یه‌نی و نه‌وه‌ روون
ده‌کاته‌وه‌ : که‌ هه‌ر یه‌کێک له‌ ئیمه‌ دوو فریشته‌ چاودێرنی و وردو درشتی
کرده‌وه‌و گوفتار و ئاکارو ره‌فتاری تۆمار ده‌که‌ن و بۆ چاکه‌و خراپه‌
چرکه‌یه‌ک لی‌ی بۆ ئاگا نین .

ئه‌جار نه‌وه‌ راده‌گه‌یه‌نی که‌ فلیمی ژیا‌نی ئاده‌میزاد به‌چه‌شتنی پیا‌له‌ی
شه‌رابی مردن کۆتایی دی و ده‌که‌وێته‌ ژیا‌نیکی تره‌وه‌ و تووشی
ته‌نگ و چه‌له‌مه‌ی ژیا‌نی به‌رزخ و زیندوو بوونه‌وه‌ی قیامت و هه‌شرو
حیساب و لیکۆلینه‌وه‌ ده‌بی، که‌وابی پتویسته‌ ئاده‌میزاده‌کان په‌ند
وه‌ربگرن و خۆیان بۆ نه‌و رووداوه‌ ناماده‌ بکه‌ن و توێشوی سه‌فه‌ر بۆ نه‌و
سه‌فه‌ره‌ سامناکه‌ ده‌سته‌به‌ر بکه‌ن .

کۆتایی سوره‌ته‌که‌ش به‌سه‌ره‌نج راکیشانی ئاده‌میزاد ده‌هێنی بۆ‌لای
دێر و نه‌وه‌ریه‌کانی وه‌کوو دروستکردنی ئاسمانه‌کان و زه‌وی نه‌وه‌ی
تیایا لێ‌وه‌و زه‌وا‌ی زیندوو بوونه‌وه‌ی قیامت و گۆر هه‌له‌ته‌کاندنی نه‌و

هه‌موو مردوانه‌ی که هه‌ر خودا خۆی ژماره‌یان ده‌زانی که به‌هه‌له‌داوان و به‌خیرایی به‌پیر بانگه‌وازی خوداوه دین له‌سارای مه‌حشه‌ردا کۆده‌بنه‌وه بو لی‌کۆلینه‌وهو سه‌ره‌نجام سزاو پاداشت به‌گویره‌ی کرده‌وه.

ئهم سوره‌ته جه‌ره‌س و وه‌قعیکی تایبه‌تی هه‌یه‌وه‌ه‌ست هه‌ژینه، بۆیه له می‌ژوودا هه‌میشه به‌بۆنه‌ی روداوی سامناک و کۆبوننه‌وه‌ی گشتی خوێنراوه‌ته‌وه بۆنه‌وه‌ی بیسه‌ران به‌خه‌به‌ره بی‌نی و په‌ندو عیبه‌تی لی‌وه‌ر بگرن.

جایی کوری سه‌موره فه‌رمووده‌یه‌ک ریوايه‌ت ده‌کا و موسلیم له‌سه‌حیه‌که‌یدا هیناویه‌تی که پی‌غه‌مبه‌ر ﷺ له‌نوێژی به‌یانی‌دا سوره‌تی (ق) ده‌خویند.

موسلیم و نه‌بودا دوو به‌یه‌قه‌ی و ئیبنو‌ماجه له‌ (أم هشام) ی‌کچی حارثه‌ی (النعمان) ریوايه‌تیا‌ن کردووه که ده‌لی: ﴿ق وَالْقُرْآنَ الْمَجِيدَ﴾ م له‌ده‌می پی‌غه‌مبه‌ره‌وه بیستووه له‌وتاری رۆژانی هه‌ینی‌دا له‌سه‌ردوانگه‌ی ده‌بخویند.

موفه‌سسیرین له‌نیوان سوره‌تی (ص) و سوره‌تی (ق) دا چه‌ند شی‌وه لی‌کچوون و مو‌شابه‌هه‌یان به‌دی کردوون له‌وانه:

هه‌ردوو سوره‌ته‌که به‌یه‌ک پیتی هیجا ده‌ستیان پی‌کراوه، له هه‌ردوکیاندا دوا‌به‌دوا‌ی پیته‌که سویند به‌قورئان خوراوه، دوا‌به‌دوا‌ی ئه‌وه وشه‌ی (بل) و ئوسلوبی (تعجب) به‌کاره‌ینراوه.

له‌سه‌ره‌تای سوره‌تی (ص) دا ده‌فه‌رموی: ﴿وَالْقُرْآنَ الَّذِي ذُكِّرَ﴾ له‌کۆتاییشی‌دا ده‌فه‌رموی: ﴿إِنْ هُوَ إِلَّا ذُكْرٌ لِلْعَالَمِينَ﴾. له‌سه‌ره‌تای سوره‌تی (ق) دا ده‌فه‌رموی: ﴿وَالْقُرْآنَ الْمَجِيدَ﴾ له‌کۆتاییشی‌دا ده‌فه‌رموی: ﴿فَذَكِّرْ بِالْقُرْآنِ مِنْ يَخَافُ وَعِيدَ﴾. ناوه‌پۆکی هه‌ردوو سوره‌ته‌که بریتیه له‌چه‌سپاندنی بنه‌ماکانی بیروباوه‌ر (ته‌وحید، نبوة، زیندوبورنه‌وه).

موشریکه کان بر وایان به زیند و بوونه و نه و قورئان ره ددیان ده داته و نه

بسم الله الرحمن الرحيم

ق وَالْقُرْآنِ الْمَجِيدِ ﴿١﴾ بَلْ عَجِبُوا أَنْ جَاءَهُمْ مُنْذِرٌ مِنْهُمْ
فَقَالَ الْكَافِرُونَ هَذَا شَيْءٌ عَجِيبٌ ﴿٢﴾ أَمْ دَامِنَا وَكُنَّا نُرَابَا ذَٰلِكَ
رَجَعْ بَعِيدٌ ﴿٣﴾ قَدْ عَلِمْنَا مَا تَنْقُصُ الْأَرْضُ مِنْهُمْ وَعِنْدَنَا كِتَابٌ
حَفِیْظٌ ﴿٤﴾ بَلْ كَذَّبُوا بِالْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ فَهُمْ فِي أَمْرٍ مَرِیْجٍ
﴿٥﴾ أَفَلَمْ يَنْظُرُوا إِلَى السَّمَاءِ فَوْقَهُمْ كَيْفَ بَلَيْنَاهَا وَزَيَّنَّاهَا
وَمَا لَهَا مِنْ فُرُوجٍ ﴿٦﴾ وَالْأَرْضِ مَدَدْنَاهَا وَالْقَيْنَا فِيهَا رُوسِیَ
وَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ بَهِیْجٍ ﴿٧﴾ تَبْصِرَةٌ وَذِكْرٌ لِكُلِّ عَبْدٍ
مُنِیبٍ ﴿٨﴾ وَنَزَّلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً مُبْرَكًا فَأَنْبَتْنَا بِهِ جَنَّاتٍ
وَحَبَّ الْحَصِيدِ ﴿٩﴾ وَالنَّخْلَ بَاسِقَاتٍ لَهَا طَلْعٌ نَضِيدٌ ﴿١٠﴾
رِزْقًا لِلْعِبَادِ وَأَحْيَيْنَا بِهِ بَلْدَةً مَيِّتًا كَذَٰلِكَ الْخُرُوجُ ﴿١١﴾

﴿ق﴾ هینانی نهم جوړه پیتانه له سهره تای هه ندی له سوره ته کانی
قورئاندا چه ند مانایه ک ده به خشی و یچووتر مانا نه وه یه: په روه ردگار
ته ده دای عه رب و غهیری عه ربی کردووه که بتوانن نموونه ی قورئان یان

دە سۈرەتى بەلكو سۈرەتتىكىشى بىخەنە پروو ، واتە: پىئان دەفەرمۇئى:
ئەو قورئان لەو جۆرە پىتانه پىك ھاتوۋە! دەى ئىو ئەگەر ئازان نمونەى
قورئان پىنن، خۆتان بەتاقى بىكەنەو، خۆ قورئان بەزمانى خۆتانەو لەو
پىتانه پىك ھاتوۋە!

پىگومان ناتوانن بەلكو ئەگەر ھەموو جىندۇكەو ئادەمىزادىش يەك
بىگن تۈنەى خۆيان بىخەنە گەر ھەر ناتوانن نمونەى قورئان تەنەت
سۈرەتتىكىشى بىخەنە پروو.

﴿والقرآن المجيد﴾ سۈيىندم بەقورئانى پىر خىرو بەرەكەت و بەرزو پىرۆز
بى، ئەتۆ ئەى موھەمد پىغەمبەرى و رەوانەكراى بۆ سەر ئەو
قورەيشىيانەو ھەموو ئادەمىزادو جىندۇكە، بانگەوازيان دەكەى بۆ
يەكتاپەرستى و لەسزاو عىقابى رۆزى قىامەت دەيانترسىنى، دەتەوئ
لەتارىكى كوفر رىزگارىان بىكەى بىياخەيتە سەر رىگەى راست و رۆشن و
بەختەو رىيى دونىاو قىامەتيان بۆ دەستەبەرىي

﴿بل عجبوا أن جاءهم منذرٌ منهم﴾، فقال الكافرون هذا شيء
عجيب ﴿بەلكو كافرەكانى قورەيش سەرسام بوون لەوەى كە لەپەرگەزى
خۆيان پىغەمبەر ترسىنەر بىتە سەريان و بانگەوازيان بىكا بۆ
يەكتاپەرستى، شتەكەيان لەشك و گوماندا نەھىشتەو بەلكو بەئاشكرا
وتيان: ئەمە كە (مۇھەممەد) پىياۋىكە وەكوو خۆمان و لەپەرگەزى خۆمانەو
لافى پىغەمبەرىتى لى دەدا شتىكى سەرسوپھىنەرە و ئىمە لەبەرەمبەرىدا
سەرسامىن! بەلام بابزانن ئەو ھىچ جىگەى سەرسوپمان نى، چونكە ئەو
كارە بەدەست خوداىەو خوداش بۆ خۆى فروستادەى خۆى لەفرىشتەو
ئادەمىزاد ھەلدەبىرئى و ئەركى تايىبەتيان دەخاتە ئەستۆ!

نهك همر نه وهنده به لكوو به لایانه وه سهیره كه دواى مردن
زیندوبینه وه، نه وه تا به ناشكرا ده لئین:

﴿أئذا متنا و كنا تراباً؟ ذلك رجعٌ بعید﴾ نایا كه ئیمه مردین
وبوینه وه به خاك و خۆل جارێكى دى زیندوده كرینه وه؟ به راستى نه و
زیندوبوونه وه مان و رابوونى قیامه ته مان شتیكى دوور و عه قل و هری
ناگرێ و مومکین نیه شتى وا پروو بدا!!

نه جار پهروه ردگار ره ددیان ده داته وه ده فەرموی: ﴿قد علمنا ما تنقص
الأرض منهم و عندنا كتابٌ حفیظ﴾ بێگومان ئیمه به زانیاریه كى ته وا و
زانیومانه و ده زانین خاك چۆن جهسته ی خواردون و چۆن رزیون و چیان
به سه ر هاتوه ، هه موو حال و وه زع و روداوو به سه ر هاتیان پێش مردن و
دوامردنیان لای ئیمه له له و حوله حفوظدا و نوسراوه و ناشكرا و عه یانه و
هیچمان لى گوم نه بووه، ههركاتى بانه وێ زیندویان بکهینه وه زۆر به ئاسانى
جهسته یان رێك ده خهینه وه و زیندویان ده كهینه وه و كێشیان ده كهین بۆ
حیساب و لێكۆلینه وه، ههركه سه به گوێره ی خۆى سزاو پاداشتى
كرده وه كانى وهرده گرێته وه.

نه جار پهروه ردگار هۆى كوفرو سه ره قى قوپه ی شیهه كان دیاریى ده كا و
ده فەرموی: ﴿بل کذبوا بالحق لما جاءهم فهم فی أمرٍ مریج﴾ كافره كانى
مه كکه له راستیدا قورئان به درۆده خه نه وه و بپروا به پێغه مبه ریه تی
موحه مه دﷺ ناکه ن و به بى به لگه و لى و ردبوونه وه پشت له بانگه وازى
نیسلامى هه لده كه ن و نه و په یامه پیروژه ره تده كه نه وه ..

نه وان ده رباره ی نیسلام له حاله تی سه رلێشیواوى و راپایى دان، ده میتك
ده لئین: قورئان سیحره و محمد ساحیره ، چه لێك یه ژن: قورئان شیعره و
محمد شاعیره، وه ختیکیش ده بیژن: قورئان فال و فروفیشاله و حمدیش

جادوبازو کۆله‌وه‌نانی‌یه، نازانن چۆن به‌ربه‌ره‌کانی ئەو په‌یامه‌ بکه‌ن،
هه‌میشه‌ له‌ده‌ه‌راوکی‌دان و سه‌رگه‌ردان و سه‌راسیمه‌ن!!

نه‌ده‌بوو ئەو هه‌لوێسته‌یان هه‌بی ﴿أَفَلَمْ يَنْظُرُوا إِلَى السَّمَاءِ فَوْقَهُمْ
كَيْفَ بَنَيْنَاهَا وَزَيَّنَّاهَا وَمَا لَهَا مِنْ فُرُوجٍ﴾ نایا ئەو کافرا نه‌ بوچی سه‌یری
ناسمان ناکه‌ن له‌ژوو سه‌ریان‌ه‌وه‌ چۆمان دروست کردووه‌ به‌بی کۆله‌که‌
رامان گرتووه‌، چۆن ئەو ناسمانه‌ به‌رفراوانه‌: که‌ هه‌ر خودا ده‌زانێ
چه‌نده‌وه‌ چۆنه‌ به‌بی درزو کون و که‌له‌به‌ره‌، ده‌سه‌یری بکه‌ن و به‌یر
له‌ده‌سه‌لاتی خودا بکه‌نه‌وه‌.

وه‌کو له‌نایه‌تیکی‌تردا ده‌فه‌رموی: ﴿الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ طِبَاقًا
مَا تَرَى فِي خَلْقِ الرَّحْمَنِ مِنْ تَفَافُوتٍ فَارْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرَى مِنْ فُتُورٍ
ثُمَّ ارْجِعِ الْبَصَرَ كَرَّتَيْنِ يَنْقَلِبْ إِلَيْكَ الْبَصَرُ خَاسِئًا وَهُوَ حَسِيرٌ﴾
الم‌ل‌ک/۳-۴ ئەوانه‌ نه‌گه‌ر که‌وده‌ن و نه‌قام نه‌بوونا‌یه‌ به‌سه‌یرکردنی ناسمان و
تیف‌کری‌ن لی‌تی خودایان ده‌ناسی وه‌ ئیمان‌یان پیتی ده‌هینا، و
یه‌ک‌تاپه‌رستی‌یان نه‌نجام ده‌دا!!

﴿وَالْأَرْضَ مَدَدْنَاهَا وَأَلْقَيْنَا فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ
بَهِيجٍ﴾ هه‌روه‌ها بوچی ئەوانه‌ سه‌یری زه‌وی ناکه‌ن و لیتی‌وردنا‌نه‌وه‌ بزانه‌
ئیمه‌ چۆن رامان خسته‌وه‌ به‌رفراوانان کردوه‌، کیتومان له‌سه‌ر داکوتاون
بۆ ئەوه‌ی جم و جول و له‌رز به‌دانیش‌توانی سه‌یری نه‌کا، نه‌یان‌هه‌ژینی و
رایان نه‌تله‌قی‌تی گیانله‌به‌ران له‌سه‌ری هه‌ست به‌ئارامی بکه‌ن.

نه‌جار بۆ ناروانن ئیمه‌ له‌سه‌ر زه‌وی چۆن ئەو هه‌موو دارو دره‌خت و
گیاو گول و گول‌زاره‌مان رواندووه‌ دیمه‌نی زه‌ویمان پسی رازاندۆته‌وه‌،
له‌هه‌موو جوړیک نیرومی‌مان تیدا خولقاندون، وه‌کو له‌نایه‌تیکی‌تردا
ناماژه‌ به‌وه‌ ده‌کاو ده‌فه‌رموی: ﴿وَمِنْ كُلِّ شَيْءٍ خَلَقْنَا زَوْجَيْنِ لَعَلَّكُمْ
تَذَكَّرُونَ﴾ الذاریات/۴۹ .

ئیمه که بهو جوړه ناسمان و زه ویمان دروستکردون ﴿تبصرة و ذکری
لکل عبد منیب﴾ بۆ رینمایی ئاده میزاد بۆ ئه وهی بهنده گه راوه
تۆبه کاره کان، تییان رامینن و بیریان لی بکه نه وه، و زیاتر ئیمانیان به هیژ
بی و پتر خودا په رستی بکه ن .

نه بچار ئاماژه به چۆنیه تی روانی گیاو درهخت ده کاو ده فه رموی:
﴿ونزلنا من السماء ماءً مبارکاً فأنبتنا به جنات و حبّاً الحصيد﴾ با ئه
خه لکه له ده سه لات و توانایی ئیمه وردبینه وه ، پروانن چۆن ئیمه
له بهر زایی به وه ناویکی پر فپرو بهر که تمان باراندوه، به وه دارو درهخت و
روه کمان رواندوه، باغ و تزارمان پیک هیناوه، دانه ویله و بهر و بومی
جیا جیامان پی هیناوه ته دی، دانه ویله ئیوه ده یچینن به باران پی ده گاو
دوایی دهیدورونه وه و ده یکه نه بژیو .

﴿و النخل باسقات لها طلع نضید﴾ ههروه ها به ئاو دارخورما مان
رواندوه که ده یبینن چهند بهرزو جوانه، میوه که ی زۆرو چین چین له سه ر
یه که ده که وی .

ئاوا بهو جوړه بارانمان باراندوه درهخت و گژو گیامان پی پرواندوه،
بهر و بوم و دانه ویله ی لی دهسته بهر ده که ن ، ﴿ورزقاً للعباد و أحینا به
بلدة میناً کذلک الخروج﴾ بۆ ئه وه ببیته رزق و روژی بۆ بهنده کانم،
سوپاسی په روه ردگاریان بکه ن له سه ر ئه و نازونیه مه تانه، ئیمه بهو بارانه
ولاتی مردوو روت و سوته مه پۆ زیندووده کهینه وه، گیاو گژو دارو درهختی
تیدا ده روینن ، هه ر بهو جوړه ش ئیوه ی ئاده میزاد دوا ی مردن
زیندووده کهینه وه .

واته وینه ی زیندووبونه ی روژی قیامت ده ق وه کوو شین بوونه وه و
روانه وه ی دارو درهخت و گژو گیایه هه ردوو حال ته که بۆ ده سه لات ی خودا

چون یه‌کن، چۆن به‌به‌رچاوتانه‌وه ئیمه به‌هۆی باراندنی بارانه‌وه زه‌وی
 وشک و سوتمه‌پۆ زیندووده‌که‌ینه‌وه به‌هه‌مان شیوه به‌بی‌ماندوبوون
 روژی قیامت مردووه‌کان زیندووده‌که‌ینه‌وه

ئینکاری کردنی زیندوبوونه‌وه دیارده‌یه‌کی کۆنی ئاده‌میزاده

كَذَّبَتْ

قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَأَصْحَابُ الرَّسِّ وَثَمُودُ ﴿١٢﴾ وَعَادُ وَفِرْعَوْنُ وَإِخْوَانُ
 لُوطٍ ﴿١٣﴾ وَأَصْحَابُ الْآيَةِ وَقَوْمُ تُبَّعٍ كُلٌّ كَذَّبَ الرَّسْلَ فَحَقَّ وَعِيدُ
 ﴿١٤﴾ أَفَعَيْنَا بِالْخَلْقِ الْأَوَّلِ بَلْ هُمْ فِي لَبْسٍ مِّنْ خَلْقٍ جَدِيدٍ ﴿١٥﴾

له‌وه پێش نه‌وه‌ی روونکرده‌وه که قورەیشییەکان برۆیان
 به‌زیندوبوونه‌وه نه‌بووه، هاتنی روژی قیامه‌تیان به‌روداوێکی دوور و
 نامه‌عقول زانیوه، لێره‌دا په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شه‌یان لی‌ده‌کا به‌وه که
 گه‌له‌پیشینه‌کان هاتنی قیامه‌تیان به‌رنا‌راست له‌قه‌ڵەم داوه و خودا
 تۆله‌ی لی‌ستاندون و له‌ناوی بردوون قورەیشییەکان نه‌گه‌ر به‌رده‌وام بن
 له‌سه‌ر نه‌و هه‌لۆیسته‌ ناشیرین و سه‌ره‌قییه‌یان، نه‌وه هه‌مان تۆله‌یان
 لی‌ده‌سه‌ندری ده‌فه‌رموی:

﴿كَذَّبَتْ قَوْمُ نُوحٍ وَأَصْحَابُ الرَّسِّ وَثَمُودُ، وَعَادُ وَفِرْعَوْنُ وَإِخْوَانُ
 لُوطٍ وَأَصْحَابُ الْآيَةِ وَقَوْمُ تُبَّعٍ كُلٌّ كَذَّبَ الرَّسْلَ فَحَقَّ وَعِيدُ﴾ له‌پێش
 قورەیشییەکاندا زۆر گه‌ل و نه‌ته‌وه‌ی تر هاتنی
 قیامه‌تیان به‌درۆخسته‌وه خودا تۆله‌ی لی‌ستاندون و له‌ناوی بردوون،

قهومی نوح (نوح) یان به درۆخته وه، خودا به توفان له ناوی بردن، قهومی
فیرعه ون په یامی موسایان ره تکرده وه له ده ریادا خنک اندمانن.

﴿أصحاب الرس﴾ تهو خێله یه که له سه ر بیریکه هه لئه چنراو له ولاتی
یه مامه نیشته جی بوون ناژه لدار یان ده کرد، بتیان ده په رست .

هه ندیکیش پییان وایه تهو گه له (أصحاب الأخدود) ن په روه ردگار ته م
خێله و قهومی ئهمودو نه هلی مه دیه ن و ﴿أصحاب الأيكة﴾: که قهومی
شوعه یب بوون له سه ر ئیمان نه هینانیان، به ناله و گر مه له ناوی بردن ،
هه روه ها قهومی عاد که گه لی هود بوون به ر شه بای به شیده ت، گه لی
(لوط) به ر شه بای به هیزو به ر ده باران و رۆچوونی زهوی له ناوبران.

قارون و داروده سته که ی به زهوی دا رۆچوون و فه وتیتران، هه موو تهو
گه ل و نه ته وه پێشینانه سه ریچیان کردو په یامی پیغه مبه ره کانیان
ره تکرده وه ، خودا هه ره شه ی خۆی هینایه دی و له ناوی بردن،
ده ی باقوره ی شیه کان و هه موو ته وانه ی: که ته م قورئانه یان ناراسته
کراوه بترسن له وه ی که تهو عه زابانه ی یه خه ی تهو گه لانه ی گرتوه
تووشی ته مانیش بی ، چونکه سوننه تی خودا ناگۆڕی و هه رچی
بیشه وی بیکا ده یکا.

ته مجار په روه ردگار به لگه یه کی تر له خودی ئاده میزاده کان له سه ر هاتنی
رۆژی قیامت ده هینیتته وه و ده فه رموی: ﴿أفعینا بالخلق الأول بل هم
في لبسٍ من خلقٍ جدید﴾ نایا ئیمه که له سه ره تادا ئاده میزادمان دروست
کرد، یان ئیمه: که له سه ره تادا بوونه وه رمان هینایه وجود، پیوه ی
ماندوو بوین؟! نه خیر هیچ ماندو بوونی کمان به خۆمانه وه نه دی زۆر
به سانایی دروستکردنی یه که مجارمان ته نجام دا، ته دی چۆن ئیمه ناتوانین
دوای مردنی ئاده میزاد جاریکی تر زیندویان بکهینه وه؟!

له راستی دا هینانی روژی قیامت و دروستکردنه وی زیندوان زور
له دروستکردنی سه ره تایان ئاساتره . وه کوو له نایه تی کی تر دا ئامازه
به وه ده کاو ده فره موی: ﴿وهو الذي يبدأ الخلق ثم يعيده، وهو اهون
عليه﴾ الروم/ ۲۷ .

یان ده فره موی: ﴿وَضَرَبَ لَنَا مَثَلًا وَنَسِيَ خَلْقَهُ قَالَ: مَنْ يُحْيِي
الْعِظَامَ وَهِيَ رَمِيمٌ، قُلْ: يُحْيِيهَا الَّذِي أَنْشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ
عَلِيمٌ﴾ یس/ ۷۸-۷۹ . به لکوو نه وان له شک و گومان و پارایی دان
ده رباره ی زیندو بوونه وه و هاتنی قیامت، سهیره نه وان دان به وه دا
ده نین که له سه ره تا دا خودا دروستی کردون و به دیهینه ره ی بوونه وه
په ره رد گاره ، نه دی چون نه وان نینکاری زیندو بوونه وه ده که ن!

خودا به دیهینه ره ی ئاده میزاده و زانیه به هه موو حال و وه زعیکی

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ وَنَعَلْنَاهُ مَأْتِسُوْسٍ بِهِ، نَفْسَهُ وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ
مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ ﴿١٦﴾ إِذْ يَنْتَقِي الْمُرْسَلِينَ عَنِ الْيَمِينِ وَعَنِ الشِّمَالِ قَعِيدٌ
﴿١٧﴾ مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ ﴿١٨﴾ وَجَاءَتْ سَكْرَةُ
الْمَوْتِ بِالْحَقِّ ذَلِكَ مَا كُنْتَ مِنْهُ تَحِيدُ ﴿١٩﴾ وَنُفِخَ فِي الصُّورِ ذَلِكَ
يَوْمُ الْوَعِيدِ ﴿٢٠﴾ وَجَاءَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَعَهَا سَائِقٌ وَشَهِيدٌ ﴿٢١﴾ لَقَدْ
كُنْتَ فِي غَفْلَةٍ مِّنْ هَذَا فَكَشَفْنَا عَنْكَ غِطَاءَكَ فَبَصَرُكَ الْيَوْمَ حَدِيدٌ ﴿٢٢﴾

له وه پیش به لگهی جوړا و جوړو به هیزی هینانه وه له سه ره رابوونی
قیامت و زیندو بوونه وه ی ئاده میزاد ، نه بجا ده ست ده کات به چه سپاندنی

ئەو راستیە: کە هەر خودا لەسەرەتادا ئادەمیزادی دروست کردووە و زانیاری تەواوی دەربارەی حال و وەزەع و هەڵسوکەوتی هەیه، دەفەرموێ: ﴿وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ وَ نَعْلَم مَاتُوسُوسَ بِهِ نَفْسَهُ وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ﴾ واتە: سۆیندەم وابێ ئێمە ئادەمیزادمان بەدییهێناوەو هەموو کاروباریکی دەزانین چۆنەو چۆن نیە، تەنانەت ئەو خەتەرە و خەیاڵانەی بەدڵی دا دێن لەئێمە شاراوە نین و زۆر بەباشی ئاگامان لێیەتی، ئێمە لەپەرەگی لاملی خۆی لێی نزیکترین، چۆن ئاگاداری نەیتنیو خەتەری ناو دڵی نین؟

ئێبنو کەثیر دەفەرموێ: مانای ﴿وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ﴾ ئەوەیە فریشتەیی خودا لەپەرەگی لاملی ئادەمیزادە کە خۆی لێی نزیکترین، هەموو چاکەو خراپەییەکی دەنووسن و هیچیان لێ فەرامۆش نابێ.

بەکورتی خودا بۆ خۆی ئادەمیزادی دروستکردووە، هەموو کاروباریکی دەزانێ و هیچی لێ گوم نابێ، تەنانەت خەتەرەو خەیاڵی ناو دڵ و دەروونیشی ئاگا لێیە، وەلێ پەرورەدگار ئادەمیزاد لەسەر خەتەرەو قەسە نەفس سزاندای، هەتا بەکرده‌وه ئەنجامی نەدا.

لەحەدیشی صحیح داها تۆوه پێغەمبەر ﷺ دەفەرموێ: (ان الله تعالى تجاوز لأمتي عما حدثت به انفسها مالم تتكلم به او تعمل به) بوخاری و موسلیم و ئەبوداودو نەسائی و تیرمیزی لە ئەبوهورەیرەو ئەم فەرموودەیان رێوایەت کردووە، ئەمجار پەرورەدگار ئەو رادگەیەنێ کە وێپای ئاگاداری و زانیاری خۆی بەهەموو کاروباریکی ئادەمیزاد

فریشتەیی تایبەت هەموو چاکەو خراپەییەکی تۆماردەکەن و دەفەرموێ: ﴿إِذْ يَتَلَقَّى الْمُتَلَقِّيَانِ عَنِ الْيَمِينِ وَ عَنِ الشِّمَالِ قَعِيدٌ﴾ واتە: ئێمە لەئادەمیزاد لەپەرەگی لاملی نزیکترین لەو کاتەدا دوو فریشتەیی چاودێر

به‌سهریه‌وه له‌راست و چه‌پیه‌وه گوفتاری ده‌بیستن و کرده‌وه‌ی ده‌بینن و تۆمار‌ی ده‌که‌ن، فریشته‌ی لای راستی چاکه‌کانی تۆمار ده‌کا و فریشته‌ی لای چه‌پی خراپه‌کانی ده‌نووسی، له‌فه‌رمووده‌یه‌کدا هاتوو هه‌بوئومه‌ ده‌یگێڕێته‌وه: ده‌فه‌رموی: نه‌و فریشته‌ی چاکه‌ ده‌نووسی لای راستی ناده‌میزاده‌که‌یه ، خراپه‌نووسیش له‌لای چه‌پیه‌وه‌یه‌تی نووسه‌ری چاکه‌ سه‌رداره‌ به‌سه‌ر نووسه‌ری خراپه‌دا .

جا نه‌گه‌ر چاکه‌یه‌کی کرد نه‌وه فریشته‌ی لای راست یه‌ک به‌ده‌ به‌وی تۆمار ده‌کا نه‌گه‌ر خراپه‌ی کرد فریشته‌ی لای راست به‌هی لای چه‌پ ده‌لی: هه‌وت سه‌عات وازی لی‌پینه‌ به‌لکوو تۆبه‌ بکا و په‌شیمان بیته‌وه، ناده‌میزاد هه‌میشه‌ له‌ژێر چاودێری دایه‌و نه‌و دوو فریشته‌ موراقه‌به‌ی ده‌که‌ن..

﴿ما یلفظ من قول الا لدیه رقیب عتید﴾ هیچ وته‌یه‌کی له‌ده‌م ده‌رناچی نیلا فریشته‌ وائاماده‌باشه‌ به‌لایه‌وه و ده‌ینووسی، فریشته‌ی لای راستی چاکه‌کانی ده‌نووسی و فریشته‌ی لای چه‌پی خراپه‌کانی تۆمار ده‌کا، هه‌موو وته‌و سرتو و جم و جولیکی کۆنترۆله‌و تۆمار ده‌کری.

زاهیری مانای نایه‌ته‌که‌ نه‌وه ده‌گه‌یه‌نی که فریشته‌کان هه‌موو شتی‌ک ده‌نووسن، ئیبنو عبباس ده‌فه‌رموی: نه‌و شتانه‌ تۆمار ده‌که‌ن که‌سزاو پاداشتیان هه‌یه .

فه‌رمووده‌یه‌کی پیغه‌مبه‌ر هه‌یه تیرمیزی و نه‌سانی و ئیبن ماجه‌ ریوایه‌تیان کردوو ، پشتگیری قسه‌که‌ی ئیبنو عبباس ده‌کا و ده‌فه‌رموی: (ان الرجل لی‌تکلم بالکلمه‌ من رضوان الله تعالی ما یظن ان تبلى ما بلغت، یکتب الله عرو جل بها رضوانه‌ الی یوم یلقاه، و ان الرجل لی‌تکلم بالکلمه‌ من سخط الله تعالی ما یظن ان تبلى ما بلغت، یکتب الله تعالی علیه‌ بها سخطه‌ الی یوم القیامه‌) پیار جاری واهیه‌ له‌پیناو

رەزامەندی خودادا قسەبەکی وادەکا خۆی زۆر بایەخی پیتادا و کەچی لای خودا زۆر گەورەبەو رەزامەندی خۆی پیتەبەخشی و رۆژی قیامت پاداشتی لەسەر وەرەگرێ، هی وایش هەبە قسەبەکی خراب دەکا و خۆی بەهەندی ناگرێ، کەچی لای خودا زۆر تاوانەو هەتا رۆژی قیامت ناپەرەزامەندی خۆی لەسەر دەنووسی.

ئەجار دوابەدوای روونکردنەو هی هەلوێستی کافرەکان کە بریتیبە لەبروانەبوونیان بەراپوونی قیامت و زیندبوونەو، ئەجار رەتدانەو هیان بەو، کە ئەو کارە بوو خودا ئاسانەو هیچ ئەرکیکی تێدا نیە . دیتە سەر راگەیانندی راستییەکی حاشاھەلنەگر ئەو یش پوێرپوونەو هی مردنە ، ئەوکاتە ی مردن لیان نزیک دەبیتەو و بۆیان دەرەکەوی کە ئەوان هەلە بوون .

دەفەرموی: ﴿وَجَاءَتْ سَكْرَةُ الْمَوْتِ بِالْحَقِّ ذَلِكَ مَا كُنْتَ مِنْهُ تَحِيدُ﴾ نیش و نازارو تەنگ و چەلەمە ی مردن هات و بەخە ی گرتن و تاساندنی ئەوکاتە هەموو مەزۆتیک بوو دەرەکەوی کە ئەو هەوال و وادەو بەلێنانە ی پیغەمبەرەکان رایان گەیانە بوو دەرپاھەری زیندبوونەو و حساب و لیکۆلینەو و حەشرو نەشرو بەهەشت و دۆزەخ هەموو حەق و هیچ گومانیکیان تێدا نیە، ئا ئەو مردنە یان ئەو حەق و راستیە ئەو یە: کە تۆ ئە ی ئادەمیزاد خۆت لی گیل دەکردو لی هەلەهاتی، بەهەندت نەدەگرت و بایەخت پیتەدەدا .

هەلبەتە کاتی سەرەمەرگ و گیانەلا کاتیک ی سەخت و دژوارە ، هیچ کەس نیە خۆی بوو رابگرێ، لەحەدیشی صەحیح و چەسپاودا هاتووە خاتوو عائیشە دەیگێریتەو دەفەرموی: پیغەمبەر ﷺ کەوتە حالەتی سەرەمەرگ و گیانەلا و عەرەقی لەدەم و چاوی خۆی دەسپری دەیفەرموو: (سبحان الله ان للموت سكرات) پاك و مۆنەزەھی بوو خودایە مردن نیش و

نازاری تاسینه‌ری هه‌یه، خودایه ناگادارمان به‌و یارمه‌تیمان بده له‌سه‌ر
ئیش و نارچه‌تی کاتی سه‌ره‌مه‌رگ.

ئه‌جار باسی رابوونی قیامت ده‌کا و ده‌فه‌رموی: ﴿وَنفَخُ فِي الصُّورِ
ذَلِكَ يَوْمَ الْوَعِيدِ﴾ فوو کرا به‌که‌پنه‌ای صوردا بۆ زیندوبوونه‌وه‌ی
قیامت ئه‌و کاته کاتیکه سه‌خت و دژوارو ترسناکه، ئه‌وه ئه‌و رۆژه‌یه:
که خودا هه‌په‌شه‌ی پێ له‌به‌نده‌کانی کردووه، کافره‌کانی پێ ترساندووه که
ئاده‌میزاد زیندوبوونه‌وه له‌گۆره‌کانیان هاتنه‌ ده‌ری ئه‌جار راپێچی ساری
مه‌حشر ده‌کرتن.

﴿وَجَاءَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَعَهَا سَائِقٌ وَشَهِيدٌ﴾ هه‌ر که‌سی بۆ ساری
مه‌حشر فریشته‌یه‌کی له‌ته‌کدایه‌ کیشی ده‌کا و فریشته‌یه‌کی له‌گه‌لدایه
شایه‌ته به‌سه‌ریه‌وه جا ئه‌و کاته به‌ئاده‌میزاده‌ بی‌باوه‌ره‌کان ده‌گوتری: یان
به‌هه‌موو ئاده‌میزادیکی چاک و خراپ ده‌گوتری.

﴿لَقَدْ كُنْتَ فِي غَفْلَةٍ مِّنْ هَٰذَا فَكَشَفْنَا عَنْكَ غِطَاءَكَ فَبَصَرُكَ الْيَوْمَ
حَلِيدٌ﴾ بێگومان تۆ بی‌تاگابوویت له‌هاتنی ئه‌م رۆژه‌ وه‌کوو پێویست
تویشوت بۆ نه‌خستووه، ئیستا واپه‌رده‌مان له‌سه‌ر لادای و حه‌قیقه‌تت بۆ
ده‌رکه‌وت هه‌موو شتێکت بۆ ئاشکرا بوو، ده‌سا بپروانه و ئاکامی
کرده‌وه‌کانی خۆت بپینه، ئه‌مپۆ چاوت تیزه‌و باش شته‌کان ده‌بینی!
راستیت بۆ ده‌رکه‌وت.

گفت و گۆی ئاده‌میزادی کافرو شه‌یتانی هاوه‌لی له‌ رۆژی قیامت دا

أَوْ قَالَ قَرِينُهُ هَٰذَا مَا لَدَىٰ عَيْنِدُ ﴿٢٣﴾ أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ كُلٌّ كَقَارِ
عَيْنِدِ ﴿٢٤﴾ مِّنَ الْخَيْرِ مُعْتَدٍ مَُّرِيبٍ ﴿٢٥﴾ الَّذِي جَعَلَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا

ءَاخِرَ قَالِیَآءُ فِی الْعَذَابِ الشَّدِیدِ ﴿۳۶﴾ قَالَ قَرِیْنُهُ رَبِّمَا أَطْغَیْتُهُ
وَلَئِنْ كَانَ فِی ضَلَالٍ بَعِیدٍ ﴿۳۷﴾ قَالَ لَا تَخْصِمُوْا لَدَیَّ وَقَدْ قَدَمْتُ
إِلَیْكُمْ بِالْوَعْدِ ﴿۳۸﴾ مَا یَبْدُلُ الْقَوْلُ لَدَیَّ وَمَا أَنَا بِظَلَمٍ لِّلْعَبِیدِ ﴿۳۹﴾
یَوْمَ نَقُولُ لِجَهَنَّمَ هَلِ امْتَلَأَتْ وَتَقُولُ هَلْ مِنْ مَّزِیدٍ ﴿۴۰﴾

لهوه پیش وهزع و حالی سهره مهرگی ناده میزاده کانی روونکرده وه،
نه مجار دیمه نی مشت و مری ناده میزادی بی پروا و شهیتان راده نویسی، که
لهروژی قیامت دا یه خهی یه کتر ده گرن و ده که ونه گازه نده کردن
لهیه کتری .

ده فهرموی: ﴿وَقَالَ قَرِیْنُهُ: هَذَا مَا لَدَیَّ عِتِید﴾ نهو فریشته ی که
نه رکی راپیچ کردنی کافره که ی له نه ستویه یان نهو فریشته ی شایه ته
به سه ریه وه، ده لی: نه ی ناده میزاد نه وه تا نامه ی کرده وه کانت لامه و
ناماده یه چت کردوه به بی زیادو کهم تو مارکراوه .

ده گونجی مه به ست به (قرین) شهیتان بی، واته: شهیتان ده لی نه م
کابرایه له ژیر کو نترولی من دا بووه، و گومرام کردوه بو دوزه خ .

به کورتی دیمه نه که به م جوړه یه: فریشته یه ک کیشی ده کاو فریشته یه ک
شایه ته به سه ریه وه، و شهیتانیش به ته کیه وه یه تی ده لی: نه م
کابرایه م گومرا کردوه و ناماده م کردوه بو چونه ناو دوزه خ «
نه وه ی پشتگیری نه م بو چونه ده کا نایه تی ﴿نَقِیْضُ لَه شَیْطَانًا
فَهِیْ لَه قَرِیْنٌ﴾ الزخرف/۳۶.

سهره نجامی دیمه نه که ش نه وه یه: که په روه ردگار فهرمان به هه ردو
فریشته که ﴿سَاقٍ وَ شَهِید﴾ ده کا ده فهرموی: ﴿أَلْقِیَا فِی جَهَنَّمَ کُلَّ کَفَّارٍ

عنید ﴿تو پرده نه ناو ناگری دۆزه‌خه‌وه هه‌موو نه‌وانه‌ی له‌ژیانی دنیادا کافرو سه‌ره‌ق و دژ به‌هه‌ق بوون هاوه‌لیان بۆ خودا داناوه و پیغه‌مبه‌ریان به‌درۆ‌خستۆته‌وه..

.. و پیرای نه‌وه‌ش چروک و ده‌ست قوچاو بوون، زه‌کاتیان نه‌داوه و خێروسه‌ده‌قه‌یان نه‌کردوه صیله‌ی ره‌حمیان به‌جی‌ته‌هیناوه، نه‌یانیه‌تشته که‌سانی دیکه نیمان به‌ینن و چاکه کاربن، ده‌ستدریژیکارو زمان پیس و سته‌مکارو سنور به‌زین و خراپه‌کار بوون.

نه‌بجار په‌روه‌ردگار دیمه‌نیکی‌تری حیواری نیتوان کافرو شه‌یتان نیش ده‌کاوه‌ده‌فرموی: ﴿وَقَالَ قَرِينُهُ: رَبَّنَا مَا أَطْغَيْتُهُ وَلَكِنْ كَانَ فِي ضَلَالٍ بَعِيدٍ﴾ هاوه‌لی بی‌پرواکه (شه‌یتانه‌که) دیته‌هه‌سه‌وه‌ده‌لی: خودایه‌من لیتی بی‌به‌ریم و گوم‌پام نه‌کردوه، نه‌و خۆی ئاماده‌باشی گوم‌پایی تیدا بووه‌خۆی به‌نیختیار خۆی به‌تالی به‌لاوه‌په‌سه‌ند بووه، دژی هه‌ق بووه، بانگه‌وازییم کرد بۆ گوم‌پابوون به‌پیر بانگه‌وازیه‌که‌مه‌وه‌هات، نه‌و خۆی له‌به‌نده‌راستال و دلسۆزه‌کان نه‌بوو، نه‌گه‌ر موخلیص و خوداپه‌رست بوایه‌من نه‌م ده‌توانی ریبازی کوفری له‌دالدا شیرین بکه‌م، به‌لام نه‌و خۆی ئاماده‌باشی کوفرو ئیلحادی تیدا بووبانگه‌وازییم کرد که‌وته‌داوی منه‌وه!

﴿وَقَالَ: لَا تَخْتَصِمُوا لَدِيَ، وَقَدْ قَدَّمْتُ إِلَيْكُمْ بِالْوَعِيدِ﴾ په‌روه‌ردگار به‌شه‌یتان و کابرای گوم‌پا ده‌فرموی: لای من ده‌مه‌ده‌می مه‌که‌ن؛ نیستا کاتی حیساب و لیکۆلینه‌وه‌یه، سه‌رده‌می‌ژیانی دنیا به‌سه‌رچوو، له‌ژیانی دنیادا هه‌ره‌شه‌م لی‌کردن و له‌سه‌ره‌نجامی کوفرو بیدینی ترساندم، له‌سه‌ر زمانی پیغه‌مبه‌ران ئامۆژگارییم کردن، نامه‌و په‌راوی

ئاسمانیم بۆ ناردن، به لگهی جوراوجۆرم له سه ر راست کردنه وه،
گوپرایه ل نه بوون و په ندو عیبه تان وه نه گرت، ئیستا عوزر
هینانه وه تان بی سووده.

﴿ما یبدل القول لدیّ وما انا بظلام للعید﴾ ئه وه ی بریارم داوه هه ر
ئه وه یه هه لوه شانده وه ی تیدا نیه، گۆرانکاری له حوکم و بریارم دانیه و
نابی، چیم بریار داوه هه ر ئه وه دیته جی، بریارم داوه به هوی
کافریو نتانه وه سزای دۆزه ختان پی بجیژم. چارتان ناچاره ده بی بیچیژن و
قوتار بوونتان نابی! هیچ که سیکیش به بی تاوان عه زاب ناده!

ئه بچار په روه ردگار جه خت له سه ر عه زابی دۆزه خ ده کاته وه ده فهرموی:
﴿یوم نقول لجهنم: هل امتلأت؟ وتقول: هل من مزید؟﴾ ئه ی
موحه مه د ئه وه بۆگه له که ت باس بکه و بیانترسیته له عه زابی دۆزه خ،
بیانترسیته له هه ول و کاره ساتی ئه و رۆژه ی به دۆزه خ ده لیتن: ئه ری پرپووی
له ئاده میزادو جندۆکه؟ ئه و حه مکه تاقم و کۆمه له ی توپمان دانه
ناوته وه پرپیان کردی؟

دۆزه خ دیته وه لām و ده لی: جا بۆ که س ماوه بیخه نه ناومه وه؟ واته:
پرپووم و کینه یه مه، ده شگونیجی مانای ئه وه بی: دۆزه خ بلی: جا بۆ که س
ماوه تیم فری دن؟ ئه گه ر هه یه بابی شوینم هه یه بۆ ئه وه زیاتر
تاوانباران جینگایان پی ته نگ ببی و بکه ونه ناخۆشی یه وه، به کورتی
ئایه ته که دوو مانا هه لده گری:

۱- به که میان ئه وه یه: دۆزه خ هه رچه نده به رفراوانه به لām پرپ ده بی و
هیچی لی زیاد نابی.

۲- دووه م ئه وه یه دۆزه خ هینده فراوانه چه ندیک تاوانباری تی فری بدرین
هیشتا شوینی تری هه یه و پرپ نابی.

جادوبازو کۆله‌وه‌نانی‌یه، نازانن چۆن به‌ربه‌ره‌کانی ئەو په‌یامه‌ بکه‌ن،
هه‌میشه‌ له‌ده‌ه‌راوکی‌دان و سه‌رگه‌ردان و سه‌راسیمه‌ن!!

نه‌ده‌بوو ئەو هه‌لوێسته‌یان هه‌بی ﴿أَفَلَمْ يَنْظُرُوا إِلَى السَّمَاءِ فَوْقَهُمْ
كَيْفَ بَنَيْنَاهَا وَزَيَّنَّاهَا وَمَا لَهَا مِنْ فُرُوجٍ﴾ نایا ئەو کافرا نه‌ بوچی سه‌یری
ناسمان ناکه‌ن له‌ژوو سه‌ریان‌ه‌وه‌ چۆمان دروست کردووه‌ به‌بی کۆله‌که‌
رامان گرتووه‌، چۆن ئەو ناسمانه‌ به‌رفراوانه‌: که‌ هه‌ر خودا ده‌زانێ
چه‌نده‌وه‌ چۆنه‌ به‌بی درزو کون و که‌له‌به‌ره‌، ده‌سه‌یری بکه‌ن و به‌یر
له‌ده‌سه‌لاتی خودا بکه‌نه‌وه‌.

وه‌کو له‌نایه‌تیکی‌تردا ده‌فه‌رموی: ﴿الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ طِبَاقًا
مَا تَرَى فِي خَلْقِ الرَّحْمَنِ مِنْ تَفَافُوتٍ فَارْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرَى مِنْ فُتُورٍ
ثُمَّ ارْجِعِ الْبَصَرَ كَرَّتَيْنِ يَنْقَلِبْ إِلَيْكَ الْبَصَرُ خَاسِئًا وَهُوَ حَسِيرٌ﴾
الم‌ل‌ک/۳-۴ ئەوانه‌ نه‌گه‌ر که‌وده‌ن و نه‌قام نه‌بوونا‌یه‌ به‌سه‌یرکردنی ناسمان و
تیف‌کری‌ن لی‌ی خودایان ده‌ناسی وه‌ ئیمان‌یان پیتی ده‌هینا، و
یه‌ک‌تاپه‌رستی‌یان نه‌نجام ده‌دا !!

﴿وَالْأَرْضَ مَدَدْنَاهَا وَأَلْقَيْنَا فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ
بَهِيجٍ﴾ هه‌روه‌ها بوچی ئەوانه‌ سه‌یری زه‌وی ناکه‌ن و لیتی‌وردنا‌نه‌وه‌ بزانه‌
ئیمه‌ چۆن رامان خسته‌وه‌ به‌رفراوانان کردوه‌، کیتومان له‌سه‌ر داکوتاون
بۆ ئەوه‌ی جم و جول و له‌رزه‌ به‌دانیش‌توانی سه‌یری نه‌کا، نه‌یان‌هه‌ژینی و
رایان نه‌تله‌قی‌تی گیانله‌به‌ران له‌سه‌ری هه‌ست به‌ئارامی بکه‌ن.

نه‌جار بۆ ناروانن ئیمه‌ له‌سه‌ر زه‌وی چۆن ئەو هه‌موو دارو دره‌خت و
گیاو گول و گول‌زاره‌مان رواندووه‌ دیمه‌نی زه‌ویمان پسی رازاندۆته‌وه‌،
له‌هه‌موو جوړیک نیرومی‌مان تیدا خولقاندون، وه‌کو له‌نایه‌تیکی‌تردا
ناماژه‌ به‌وه‌ ده‌کاو ده‌فه‌رموی: ﴿وَمِنْ كُلِّ شَيْءٍ خَلَقْنَا زَوْجَيْنِ لَعَلَّكُمْ
تَذَكَّرُونَ﴾ الذاریات/۴۹ .

بوون، که مته‌رخه‌م و بی‌موالات نه‌بوون، به‌جیددی خودا په‌رست و ته‌قواکار بوون، کین ته‌وانه‌ی ته‌وه ره‌وشتیانه؟

﴿مَنْ خَشِيَ الرَّحْمَنَ الْغَيْبَ وَجَاءَ بِقَلْبٍ مُنِيبٍ﴾ که‌سی‌که به‌غانیبانه له‌خودا ترسابی، و به‌نه‌یئی و ناشکرا خودای له‌بیر بووبی، خودای نه‌بینیوه برپای پی‌ی بووه، لی‌ی ترساوه و به‌ندایه‌تی بۆ کردووه، له‌شوینیکا که‌س چاوی لی‌ته‌بووه له‌ترسی خودا تاوانی نه‌کردووه، هرکه له‌چۆلی و خه‌لوه‌ت دا یادی خودای کردووه چاوی پرپوون له‌ناو فرمیسکی باراندوون، به‌دلسۆزیی بۆ لای خودا گه‌راوه‌ته‌وه و ره‌زامه‌ندی خودای له‌ژوور هه‌موو شیتکه‌وه داناوه. به‌دلی ساغ و بی‌گه‌رد به‌ره‌و پروی بوه‌ته‌وه.

جا نه‌و موسولمانه راستالانه له‌پاداشتی باوه‌رو ناکارو کرداری دونیا‌یان دا پێیان ده‌گوتری: ﴿ادخلوها بسلام، ذلك يوم الخلود﴾ برۆنه ناو نه‌و به‌هه‌شته‌وه به‌سه‌لامه‌تی له‌عه‌زاب و به‌دلناییی له‌نه‌پراوه‌ی نازو نیعمه‌ته‌کان، ترسی هه‌یچتان نه‌بی هه‌یج که‌م و کورپیه‌ک نابینن، خودا سلاوتان لی‌ده‌کاو فریشته‌ش هه‌روا، نه‌و رۆژه‌ی ئیوه‌ی تێدا ده‌چنه‌ ناو به‌هه‌شته‌وه نه‌وه رۆژی (خلود)، رۆژیکه ئیتر مردنی له‌دوا نیه و خۆشیه‌کانی نه‌پراوه‌ن و پیری و نه‌خۆشی و ناخۆشی تێدا نابی.

﴿لَهُمْ فِيهَا مَا يَشَاؤُونَ وَلَدِينَا مَزِيدٌ﴾ هه‌یه بۆ نه‌و ته‌قواکارانه‌ی نه‌وه باوه‌رو کرده‌وه‌ی دونیا‌یان بووه، هه‌رچی بیان‌ه‌وی و داوای بکه‌ن و هه‌رشتیک هه‌زیان لی‌ی بی و له‌به‌ر چاویان جوان بی و په‌سه‌ندی بکه‌ن یه‌کسه‌ر بۆیان ئاماده‌یه، هه‌یج پێوه‌ی ماندو نابن ..

نیعمه‌تی زیاده‌شمان لایه پێیان ده‌به‌خشین که له‌وه پێش نه‌یان‌دیوه و به‌خه‌یالیش به‌سه‌ر دلیاندا رانه‌بوردووه ته‌ویش بریتیه له‌ بینینی

جادوبازو کۆله‌وه‌نانی‌یه، نازانن چۆن به‌ربه‌ره‌کانی ئەو په‌یامه‌ بکه‌ن،
هه‌میشه‌ له‌ده‌ه‌راوکی‌دان و سه‌رگه‌ردان و سه‌راسیمه‌ن!!

نه‌ده‌بوو ئەو هه‌لوێسته‌یان هه‌بی ﴿أَفَلَمْ يَنْظُرُوا إِلَى السَّمَاءِ فَوْقَهُمْ
كَيْفَ بَنَيْنَاهَا وَزَيَّنَّاهَا وَمَا لَهَا مِنْ فُرُوجٍ﴾ نایا ئەو کافرا نه‌ بوچی سه‌یری
ناسمان ناکه‌ن له‌ژوور سه‌ریان‌ه‌وه‌ چۆمان دروست کردووه‌ به‌بی کۆله‌که‌
رامان گرتووه‌، چۆن ئەو ناسمانه‌ به‌رفراوانه‌: که‌ هه‌ر خودا ده‌زانێ
چه‌نده‌وه‌ چۆنه‌ به‌بی درزو کون و که‌له‌به‌ره‌، ده‌سه‌یری بکه‌ن و به‌یر
له‌ده‌سه‌لا‌تی خودا بکه‌نه‌وه‌.

وه‌کوو له‌نایه‌تیکی‌تردا ده‌فه‌رموی: ﴿الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ طِبَاقًا
مَا تَرَى فِي خَلْقِ الرَّحْمَنِ مِنْ تَفَافُوتٍ فَارْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرَى مِنْ فُتُورٍ
ثُمَّ ارْجِعِ الْبَصَرَ كَرَّتَيْنِ يَنْقَلِبْ إِلَيْكَ الْبَصَرُ خَاسِئًا وَهُوَ حَسِيرٌ﴾
الم‌ل‌ک/۳-۴ ئەوانه‌ نه‌گه‌ر که‌وده‌ن و نه‌قام نه‌بوونا‌یه‌ به‌سه‌یرکردنی ناسمان و
تی‌ف‌ک‌ری‌ن لی‌ی خودایان ده‌ناسی وه‌ ئیمان‌یان پیتی ده‌هینا، و
یه‌ک‌ت‌اپه‌رستی‌یان نه‌نجام ده‌دا !!

﴿وَالْأَرْضَ مَدَدْنَاهَا وَأَلْقَيْنَا فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ
بَهِيجٍ﴾ هه‌روه‌ها بوچی ئەوانه‌ سه‌یری زه‌وی ناکه‌ن و لیتی‌وردنا‌به‌وه‌ بزانه‌
ئیمه‌ چۆن رامان خسته‌وه‌ به‌رفراوانان کردوه‌، کیتومان له‌سه‌ر دا‌کو‌تا‌ون
بو ئەوه‌ی جم و جول و له‌رزه‌ به‌دانیش‌ت‌وانی سه‌یری نه‌کا، نه‌یان‌هه‌ژینی و
رایان نه‌تله‌قی‌تی گیانله‌به‌ران له‌سه‌ری هه‌ست به‌ئارامی بکه‌ن.

نه‌جار بو ناروانن ئیمه‌ له‌سه‌ر زه‌وی چۆن ئەو هه‌موو دارو دره‌خت و
گیاو گول و گول‌زاره‌مان رواندووه‌ دیمه‌نی زه‌ویمان پسی رازاندۆ‌ته‌وه‌،
له‌هه‌موو جو‌ری‌ک نی‌رومی‌مان تیدا خولقاندون، وه‌کوو له‌نایه‌تیکی‌تردا
ناما‌ژه‌ به‌وه‌ ده‌کاو ده‌فه‌رموی: ﴿وَمِنْ كُلِّ شَيْءٍ خَلَقْنَا زَوْجَيْنِ لَعَلَّكُمْ
تَذَكَّرُونَ﴾ الذاریات/۴۹ .

عَنْهُمْ سِرَاعًا ذَلِكَ حَشْرٌ عَلَيْنَا يَسِيرٌ ﴿٤٤﴾ مَخْنُوعًا لِّمَا يَقُولُونَ
وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِجَبَّارٍ فَذَكَرَ بِالْقُرْآنِ مَنْ يَخَافُ وَعِيدِ ﴿٤٥﴾

له وه پیش په روه ردگار هره شهی توندی له بی باوه ران کرد به وه که له قیامت دا سزای توندیان دده ، لیړه دا جاری کی تر هره شه که دوو بات ده کاته وه ، له نیوان هردوو هره شه کاند و هز و حالی خودا په رستانی به بیان کرد ، نه وه شی روونکرده وه که مردن و تیدا چون په ندو غیره ته بو هه موو که سیکی ژيرو داناو خاوه ن عه قلو ناوه ز.

له لایه کی تره وه له وه پیش سهرنجی ثاده میزادی بو لاپه رهی بوونه وهر راکشاه و فهرمووی: ﴿اَقْلَمُ يَنْظُرُوا اِلَى السَّمَاءِ فَوْقَهُمْ كَيْفَ بَنَيْنَاهَا وَزَيَّنَّاهَا وَمَا لَهَا مِنْ فُرُوجٍ وَالْاَرْضَ مَدَدْنَاهَا وَالْقِيْنَ فِيْهَا رِوَاسِيْ وَانْبَتْنَا فِيْهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ بَهِيجٍ﴾

نه مجار لیړه دا سهرنجی ثاده میزاد راده کیشی بو حه قیقه تیکی ترو تیروانین له لاپه ره کانی بوونه وهر و ده فهرمووی: ﴿وَلَقَدْ خَلَقْنَا السَّمَوَاتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِيْ سِتَّةِ اَيَّامٍ وَمَا مَسَّنَا مِنْ لَّغْوٍ﴾ بیگومان نیته ناسمانه کان و زه وی نه وهی له ناویاندا به له شهش روژدا یان له شهش قوناغدا درست کرده و هیچ ماندوبون و نه رکیتمان پیوه نه بینین ، نه دی چون ناتوانین جاری کی تر نیوه زیندوبیکه یه وه.

خو دروست کرده یی نیوه و زیندوکرده یی نیوه له دوا ی مردنتان له ناست دروست کردنی بوونه وهر دا هر قیاس ناکری و حیسابی بو ناکری ، که و ابوو پیویسته بیریک له داهاتووی خوتان بکه نه وه و خوتان توشی عه زابی سه ختی : ززه خ نه که ن!

جادوبازو کۆله‌وه‌نانی‌یه، نازانن چۆن به‌ربه‌ره‌کانی ئەو په‌یامه‌ بکه‌ن،
هه‌میشه‌ له‌ده‌راوکی‌دان و سه‌رگه‌ردان و سه‌راسیمه‌ن!!

نه‌ده‌بوو ئەو هه‌لوێسته‌یان هه‌بی ﴿أَفَلَمْ يَنْظُرُوا إِلَى السَّمَاءِ فَوْقَهُمْ
كَيْفَ بَنَيْنَاهَا وَزَيَّنَّاهَا وَمَا لَهَا مِنْ فُرُوجٍ﴾ نایا ئەو کافرا نه‌ بوچی سه‌یری
ناسمان ناکه‌ن له‌ژوور سه‌ریان‌ه‌وه‌ چۆمان دروست کردووه‌ به‌بی کۆله‌که‌
رامان گرتووه‌، چۆن ئەو ناسمانه‌ به‌رفراوانه‌: که‌ هه‌ر خودا ده‌زانێ
چه‌نده‌وه‌ چۆنه‌ به‌بی درزو کون و که‌له‌به‌ره‌، ده‌سه‌یری بکه‌ن و به‌یر
له‌ده‌سه‌لاتی خودا بکه‌نه‌وه‌.

وه‌کوو له‌نایه‌تیکی‌تردا ده‌فه‌رموی: ﴿الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ طِبَاقًا
مَا تَرَى فِي خَلْقِ الرَّحْمَنِ مِنْ تَفَافُوتٍ فَارْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرَى مِنْ فُتُورٍ
ثُمَّ ارْجِعِ الْبَصَرَ كَرَّتَيْنِ يَنْقَلِبْ إِلَيْكَ الْبَصَرُ خَاسِئًا وَهُوَ حَسِيرٌ﴾
الم‌ل‌ک/۳-۴ ئەوانه‌ نه‌گه‌ر که‌وده‌ن و نه‌قام نه‌بوونا‌یه‌ به‌سه‌یرکردنی ناسمان و
تیف‌کری‌ن لی‌تی خودایان ده‌ناسی وه‌ ئیمان‌یان پیتی ده‌هینا، و
یه‌ک‌تاپه‌رستی‌یان نه‌نجام ده‌دا !!

﴿وَالْأَرْضَ مَدَدْنَاهَا وَأَلْقَيْنَا فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ
بَهِيجٍ﴾ هه‌روه‌ها بوچی ئەوانه‌ سه‌یری زه‌وی ناکه‌ن و لیتی‌وردنا‌نه‌وه‌ بزانه‌
ئیمه‌ چۆن رامان خسته‌وه‌ به‌رفراوانان کردوه‌، کیتومان له‌سه‌ر داکوتاون
بۆ ئەوه‌ی جم و جول و له‌رزه‌ به‌دانیش‌توانی سه‌یری نه‌کا، نه‌یان‌هه‌ژینی و
رایان نه‌تله‌قی‌تی گیانله‌به‌ران له‌سه‌ری هه‌ست به‌ئارامی بکه‌ن.

نه‌جار بۆ ناروانن ئیمه‌ له‌سه‌ر زه‌وی چۆن ئەو هه‌موو دارو دره‌خت و
گیاو گول و گول‌زاره‌مان رواندووه‌ دیمه‌نی زه‌ویمان پسی رازاندۆته‌وه‌،
له‌هه‌موو جوړیک نیرومی‌مان تیدا خولقاندون، وه‌کوو له‌نایه‌تیکی‌تردا
ناماژه‌ به‌وه‌ ده‌کاوه‌ ده‌فه‌رموی: ﴿وَمِنْ كُلِّ شَيْءٍ خَلَقْنَا زَوْجَيْنِ لَعَلَّكُمْ
تَذَكَّرُونَ﴾ الذاریات/۴۹ .

ده‌فرموی: ﴿وَلَقَدْ خَلَقْنَا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ وَ
مَا مِنَّا مِنْ لُغُوبٍ﴾ بیگومان نیمة ناسمانه‌کان و زهوی و نه‌وهی
تیایاندایه و له‌ناویاندایه له‌ماوهی شەش رۆژدا یان له‌شەش قۆناغ دا
دروستمان کردون و هیچ ماندوبونیکمان پیوه نه‌دیوه .

جا خودایه‌ک بتوانی به‌بی‌ماندوون نه‌و ناسمان و زهوی و حەشاماته
دروست بکا بیگومان ده‌توانی مردوان زیندوو بکاته‌وه و قیامه‌ت
هە‌لسینی و حیساب و لی‌کۆلینه‌وه نه‌نجام بدا .

وه‌کو له‌نایه‌تیکێ تردا ناماژه‌به‌وه ده‌کا و ده‌فرموی: ﴿أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ
اللَّهِ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَمْ يَعْصِ بِخَلْقِهِنَّ بِقَادِرٍ عَلَىٰ أَنْ
يُحْيِيَ الْمَوْتَىٰ، بَلَىٰ إِنَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ الاحقاف/۳۲.

﴿فاصبر على ما يقولون﴾ نه‌ی پیغه‌مبه‌ری خۆشه‌ویست! خۆراگر به
له‌به‌رامبه‌ر موشریکه‌کان دا ، به‌ره‌تکردنه‌وهی په‌یامه‌که‌ت له‌لایه‌ن
نه‌وانه‌وه دلگران مه‌به‌، هه‌روه‌ها گرنگی مه‌ده به‌قه‌سی بی‌ناغه‌و هه‌له‌ت
و په‌له‌تی جوله‌که‌کان که ده‌لێن: خودا ناسمانه‌کان و زهوی له‌شەش رۆژدا
به‌دییه‌توان سهره‌تا رۆژی یه‌ک شه‌مه و له‌رۆژی هه‌ینی دا ته‌واوی کردون و
رۆژی پشوو داوه و نیستراحه‌تی ته‌واوی کردوه . نه‌مه قسه‌یه‌کی بی‌سه‌رو
به‌ره و هیچ به‌لگه‌یه‌کی له‌سه‌ر نه‌یه .

﴿وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ الْغُرُوبِ، وَمِنَ
اللَّيْلِ فَسَبِّحْهُ وَإِدْبَارَ النُّجُودِ﴾ نه‌تۆ نه‌ی پیغه‌مبه‌ر! به‌رده‌وام ته‌نزیهی
خودا بکه بی‌خه‌وش و عه‌یبی بزانه‌، هیچ که‌م و کوپیسه‌کی پال مه‌ده
هه‌میشه سه‌رگه‌رمی حه‌مدو سوپاسی به‌، بلی: (سبحان الله و بحمده)
کاتی به‌یانی و ده‌می عه‌سر و هه‌ندێ له‌شه‌و ته‌م و یرده بخۆینه .

﴿واستمع يوم ينادي المنادي من مكان قريب﴾ ئەتۆ ئەی پیغه مبهەر؛ گوی رابگره بۆ نالەو گرمە ی هاتنی قیامت (نفخة) ی دووهم؛ که نیسرافیل فوو ده کا به که پنهانی صوردا و بانگ هه لده دا و هه موو که س ده ی بیسی، پییان ده لێ؛ رابن بۆ حساب و لیکنۆلینه وه، ئیتر هه موو ئاده میزاد تیگرا له گۆره کانیا ن راده بن و به ره و ساری مه حشه ر ده چمن و له و ده شته پان و فراوانه دا کۆده کرینه وه بۆ حق و حساب .

﴿يوم يسمعون الصيحة بالحق﴾ ذلك يوم الخروج ﴿ ئەو رۆژه ی که دهنگی که پنهانی صور ده بیستن که روداو یکی هه قه و گومان له پهیدا بوونیدا نیه، ئەو رۆژه رۆژی زیندو بوونه وه یه و رۆژی هاتنه دهره وه یه له گۆر، رۆژی لیکنۆلینه وه ی هه ق و حساب ه، رۆژی لێک جیا کردنه وه ی چاک و خراپه یه، رۆژی وه رگرتنه وه ی سزاو پاداشه .

﴿انّا نحن نحیی و نمیت و الینا المصیر﴾ ئیمه له دنیا دا ژیا ن ده به خشین و له قیامت دا مردو و زیندو ده کهینه وه، له دنیا دا زیندوان ده مریتین کاتیگ ته مه نیا ن ته وا و ده بی، ئەو ته نها به ئیمه ده کری بۆ ئیمه کاریکی ئاسانه و که سی تر شه ریکمان نیه، که س نیه بتوانی هاو به شیما ن بکا یا ن هه ر بۆ خۆی بیکا، سه ره نجام گه رانه وه ی هه موو شتیگ بۆ لای ئیمه یه و هه موو ئاده میزاد دینه وه بۆ لای ئیمه و ئیمه حق و حیسابیا ن له گه ل ده که ی ن هه ر که سه به گوێره ی کرده وه کا نی سزا و پاداشتی خۆی وه رده گریتنه وه چاکه به چاکه و خراپه به خراپه .

﴿يوم تشقق الأرض عنهم سراعا﴾ ذلك حشر علینا یسر ﴿ سه ره نجام گه رانه وه بۆ لای ئیمه یه ئەو کاته ی زه وی شه ق ده بی و ئەوانیش به گورجی له گۆره کانیا ن دینه دهره وه و راپیتی ساری مه حشه ر ده کری ن و به په له به ره و پرووی بانگ ده ر ده پۆن، ئەو زیندو و کردنه وه هه شه ر نه شه ره به لای

ئیمه وه ئاسانه و هیچ ئهرك و ماندوو بونیکی پیوه نابینن، وه کوو له نایه تیکی تردا ئاماژه به وه ده کاو ده فهرموئ: ﴿ما خلقکم و لابعثکم الا کنفس واحدة، ان الله سمیع بصیر﴾ لقمان / ۲۸ .

ئه بچار هه ره شه له موشریکه کانی مه ککه ده کا و ده فهرموئ: ﴿نحن اعلم بما یقولون و ما انت علیهم بجبار﴾ ئیمه زۆر باش ده زانین موشریکه کان چی ده لێن، ئاگامان لی یه په یامه کت رت ده که نه وه و ئینکاری زیندوو نه وه و تاک و ته نهایی خودا ده که ن ، تو ئه ی پیغه مبه ر زۆرت به سه ر نه وانه وه نیه ، ناتوانی به تو پزی ئیمانیا ن پی بهی ئنی، نه تو را که یاندنت له سه ره ، ئیمه حق و حیسابیا ن له گه ل ده که ی ن.

وه کوو له نایه تیکی تردا ئاماژه به وه ده کاو ده فهرموئ: ﴿فانما علیک البلاغ و علینا الحساب﴾ الرعد / ۴۰ یان ده فهرموئ: ﴿فذکر فانما انت مذکر لست علیهم بمسیطر﴾ الغاشیه / ۲۱-۲۲ .

﴿فذکر بالقرآن من یخاف وعید﴾ ئه ی پیغه مبه ر نه تو به م قورئانه پیروژه ئامۆژگاریی بکه و په یامی خو ت رابگه ی نه ، جا نه وانه ی دلیا ن زیندوه و ترسی خودایان هه یه په ند ئامیز ده بن و به پیر بانگه وازییه که ته وه دین، نه وانه ش که هیچ شتیک کاریان تی تاکا، ته نانه ت نایه ته کانی قورئانیش دلیا ن رانا چله کی ئنی هه ر سوورن له سه ر کو فرو ئیلحادی خو یا ن ، کو لیا ن پیوه هه لمه گره و خه فه تیا ن بو مه خو ئیمه له عۆده یان دین و حیسابیا ن بو ده که ی ن .

به یارمه تی خودا روژی ۲۷/۹/۲۰۰۲ له پاکنووسی جزمی (۲۶) بوومه وه و خودا ته وفیقم بدا بو ته و او کردنی جزمه کانی تریش .

سلیمانی / مامۆستایان / گه ره کی قازی محمد

مه لا حمود

پیړستی بابته‌کان

لایه‌ره	بابته
۳	سوره‌تی (الأحقاف)
۴	سه‌ماندنې هه‌بوونی‌خوداو تاک و تهنه‌ی زاتی‌یاکی و زیندو‌کردنه‌وه‌ی ناده‌میزاد و رابوونی قیامت و رتدانه‌وه‌ی بته‌رسته‌کان
۹	شوبه‌و گومانی موشریکه‌کان ده‌رباره‌ی نیگا و پیغه‌مبه‌رایسته‌و قورنای پیروز
۱۶	بیانو و نقامی موشریکه‌کان
۱۹	راسپاردن به‌چاکه‌کردن له‌گه‌ل باوک و دایک دا
۳۳	چیروکی حه‌زه‌تی هود (علیه السلام) له‌گه‌ل قه‌وله‌که‌ی دا
۴۱	نیمانه‌ینانی جندوکه به‌قورنای
۵۰	سه‌ماندنې زیندو بوونه‌وه‌و هه‌رمان‌کردن به‌خوږاگری
۵۴	سوره‌تی (محمد)
۵۶	جوداوازی نیوان کافره‌کان و موسولمانان
۵۹	یاساکانی جه‌نگ و دیل و کوژاو جیهاد له‌ پیانو ناینی خودا دا
۷۰	تیفکرین له‌ ناسه‌واری گه‌ل و نه‌ته‌وه‌کانی پیشوو بیر‌کردنه‌وه له‌ سه‌ره‌نجامی حال و وه‌زعی خودا په‌رستان و بی بروایان
۷۵	وه‌صفی به‌هشت و بسی دوزه‌خ
۷۸	ره‌وشت و ناکاری دوږو‌کان و موسولمانان
۸۵	هه‌لو‌یست و حالی دوږو‌وه‌کان و موسولمانه‌کان له‌ کاتی ناز‌لبوونی نایاتی عه‌مه‌ی دا
۸۹	حال و وه‌زعی مونا‌فقه‌کان دواي هه‌ل‌گه‌رانه‌وه‌یان له‌ ناین و له‌کاتی گیان کی‌شانیان داو نامه‌ز کردن بو حیکه‌ته‌تی جیهاد
۹۷	حال و وه‌زعی نه‌هلی کیتب و هه‌ندی له‌موسولمانان له‌دونیو قیامت دا

لاپهره	بابته
۱۰۲	هه‌ئانی ناده‌میزاد بۆ شه‌وه‌ی کۆل به‌دنیاه هه‌ئنه‌گرن، هه‌میشه ناماده‌باشی جیهاد بن
۱۰۶	سوره‌تی (الف‌ت‌ح)
۱۱۳	به‌شه‌رو به‌های په‌یمانی حوده‌ییبه
۱۱۶	کاربگه‌ری صولجی حوده‌ییبه له‌سه‌ر موسولمان و دووروو موشریکه‌کان
۱۲۱	نه‌رکی پیغه‌مبه‌ر ﷺ و سودی ره‌وانه‌کردنی و مانای په‌یمان پێدانسی له‌حوده‌ییبه دا
۱۲۴	حال و وه‌زعی خۆپاشده‌ره‌کان له‌چون بۆ حوده‌ییبه
۱۳۵	ده‌سکه‌وت و پاداشتی په‌یماندارانی ژێر دره‌ختی سه‌روه‌ری مه‌شه‌هور به (بیعه الرضوان)
۱۳۸	ده‌سکه‌وت و سه‌روه‌ریی ژۆر و زه‌به‌نده‌ی تر که بۆ موسولمانه‌کان ده‌سته‌به‌ر بوو
۱۴۲	نایایوی موشریکه‌کان و حیکمه‌تی ناشتیانه‌ی حوده‌ییبه
۱۴۶	هاتنه‌دی خه‌وی پیغه‌مبه‌ر ﷺ
۱۵۲	نه‌وصافی پیغه‌مبه‌ر ﷺ و هاوه‌لانی
۱۵۷	سوره‌تی (الحجرات)
۱۶۰	گوێپرایه‌تی فه‌رمانی خودا و نواندنی نه‌ده‌ب له‌خزمه‌ت پیغه‌مبه‌ردا ﷺ
۱۶۹	لیکۆئینه‌وه و دانیابوون له‌هه‌ر هه‌والیک که ده‌بیستری
۱۷۶	هه‌ولدان بۆ نه‌هیشتی نازاوه‌و ناوخۆو حوکمی یاخ‌ی بوان
۱۸۱	داب و نه‌ریتی موسولمان له‌گه‌ڵ موسولمان و له‌گه‌ڵ خه‌لکی تردا
۱۹۴	بنه‌مای ئایینی راسته‌قیینه
۱۹۸	سوره‌تی (ق)

بابه ته	لاپره
موشریکه کان بر وایان به زیندوبونه وه نیه و قورن رهددیان ده داته وه	۲۰۱
نینکاری کردن زیندوبونه وه دیاردهیه کی کونی ناده میزاده	۲۰۶
خودا به دیهینه ری ناده میزاده و زانیه به هه موه حال و وه زعیکی	۲۰۸
گفت و گوی ناده میزادی کافرو شهیتانی هاوه ئی له روژی قیامت دا	۲۱۲
وه زع و حالی ته قواکاران	۲۱۶
هه ره شه له کافرو موحیده کان و فه رمان کردن به پیغه مبه ر به به رده وام بوون له سه ر به یامی خوی	۲۱۸
پیستی بابه ته کان	۲۲۴

